

Sifa njema anazistahiki Mwenyezi Mungu, na rehema na amani zimfikie Bwana wetu, Mtume wetu Muhammad, Kipenzi chetu na Mtume wa Mwenyezi Mungu

Baada ya hayo, jua ndugu yangu Mwislamu, Mwenyezi Mungu akurehemu, kwamba inatupasa kujifunza masuala manne:

1. LA KWANZA : Ni Elimu. Nayo ni elimu ya **1)** Kumjua Mwenyezi Mungu Mtukufu, **2)** Kumjua Mtume wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. **3)** Kujua dini ya Kiislamu, kwa sababu ilivyo ni kwamba haifai kumwabudu Mwenyezi Mungu bila ya elimu. Na anayefanya hivyo, basi mwisho wake ni upotofu, na kwa hakika atakuwa amejifananisha na Wakristo katika hilo

2.LA PILI : Kutekeleza. Anayejua na asitekeleze, atakuwa amejifananisha na Wayahudi, kwa sababu wao walijua na hawakutekeleza. Miongoni mwa mbinu za shetani ni kwamba anafanya elimu ichukiwe akimlaghai mwanadamu kuwa, kwa sababu ya kutojua kwake, basi wakati huo atasamehewa mbele ya Mwenyezi Mungu. Hakujuu kwamba aliyepata uwezekano wa kusoma na asifanye hivyo, basi imepatikana hoja juu yake. Hii ni mbinu ya watu wa (Mtume) Nuhu kama alivyo waeleza mwenyezi mungu katika qur-ani : ﴿كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ "Waliweka vidole vyao katika masikio yao na kujifinika nguo za". Sura Nuuh 71, aya 7. Walifanya hivyo ili isije ikasimama hoja dhidi yao.

3. LA TATU : Kuihubiri {kuilingania} elimu hiyo. Kwa sababu, wanazuoni na wahubiri {walinganiaji} ndio warithi wa Mitume. Mwenyezi Mungu Mtukufu amewalaani Wana Wa Israili kwa sababu : ﴿جَعَلُوا أَصْنِبَهُمْ فِي آءَادَانِهِمْ وَأَسْتَفْسَفُوا نِيَابِهِمْ﴾ "Walikuwa hawakatazani maovu waliyoyafanya. Kwa yakini, ni vibaya sana hivyo walivyokuwa wakifanya. Sura Al-maaida 5, aya 79.

Elimu na kuhubiri ni Faradhi ya Kutoshana. Iwapo wataitekeleza Faradhi hiyo watu ambao wanatosha, hakuna yeyote atakayepata dhambi. Iwapo watu wote wataacha kuitekeleza, basi watapata dhambi wote.

4.LA NNE : Ni kuwa na uvumilivu juu ya maudhi katika kujifunza elimu hiyo, kuitekeleza na kuihubiri.

Kwa kuchangia katika kufuta ujinga na kurahisisha upatikanaji wa elimu ya wajibu, tumekusanya katika kitabu hiki kifupi taaluma chache sana za kisheria ambazo zinatoshela wajibu pamoja na Juzuu (sehemu) tatu za mwisho za Qur'an na tafsiri yake, kwa kuwa zinakaririka sana kusomwa, na "**Lisilowezekana lote, haliachwi lote**".

Katika yote hayo, tumejihimu sana kufupisha. Pia tumezingatia yale yaliyo sahihi kunukuliwa kutoka kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. Hatudai kuwa tumefikia kufanya yaliyo kamili, kwani hilo linamhusu Mwenyezi Mungu pekee. Hizi ni juhudi za mwenye uwezo mdogo. Juhudi zikiwa ni sahihi, zinatokana na Mwenyezi Mungu na kama zikiwa na makosa basi zinatokana na nafsi zetu na shetani, na Mwenyezi Mungu na Mtume wake hawahusiki nazo. Tunamuomba Mwenyezi Mungu ampe rehema kila atakayetupa zawadi ya aibu zetu kwa ukosoaji wenye lengo jema, wenye kujenga.

Tunamuomba Mwenyezi Mungu pia amlipe malipo mema zaidi kila aliyeshiriki katika kukiandaa kitabu hiki, kukichapisha na kukisambaza, na pia aukubali mchango wao huo na awazidishie thawabu na malipo.

Mwenyezi Mungu ndiye Mjuzi zaidi. Tunaomba rehema na amani zimfikie Bwana wetu na Mtume wetu Muhammad, Jamaa na Swahaba wake wote.

KITABU HIKI

Kinatolewa bure Na haifai kuuzwa

CHAPA YA 1

Imeongezwa na kusanifiwa Mfungo Mosi 1429H

Wanachuoni na wasomi kadhaa katika ulimwengu wa

Kiislamu wamekiridhia kitabu hiki

Kwa taarifa zaidi au kusaidia au kushiriki au kuomba kitabu:

Tovuti : www.tafseer.info Barua pepe : swa@tafseer.info

UBORA WA KUSOMA QUR'ANI

1

Sifa njema anazistahiki Mwenyezi Mungu na rehema na amani zimfikie Bwana wetu Mtume wa Mwenyezi Mungu, Jamaa na Swahaba wake.

Qur'ani ni maneno ya Mwenyezi Mungu, na ubora wake, ukilinganisha na maneno mengine, ni kama ubora wa Mwenyezi Mungu juu ya viumbe wake. Kuisoma Qur'ani ni jambo bora sana ambalo ulimi umelitamka.

***KUJIFUNZA NA KUFUNDISHA QUR'ANI KUNA FADHILA NYINGI. MIONGONI MWA FADHILA HIZO NI:**

***MALIPO YA KUIFUNDISHA QUR'AN.** Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Mbora wenu zaidi ni yule alivejifunza Qur'ani na akaifundisha*". Bukhari.

***MALIPO YA KUSOMA QUR'ANI.** Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Mwenye kusoma herufi katika kitabu cha Mwenyezi Mungu atapata jema (moja) kwa herufi hiyo (moja alivoisoma). na jema (moja) ni kwa mema kumi mfano wake*". Tirmidhiy.

***FADHILA ZA KUJIFUNZA QUR'ANI, KUIHIFADHI NA UHODARI WA KUISOMA.** Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Mfano wa ambaye anaisoma Qur'ani na ilhali ni hodari atakuwa pamoja na Malaika, Watukufu, Wema. Na mfano wa ambaye anasoma Qur'ani na ilhali yeye anaipatilia na ilhali kwake ni ngumu, basi atapata malipo mawili*". Bukhari, Muslim. Na Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Ataambiwa msomaji Qur'ani: Soma na panda (daraja) na soma kama ulivyokuwa ukisoma duniani, kwani daraja yako ni pale mwisho wa aya utakayoisoma*". Tirmidhiy. Amesema Al-khattaabi kuwa: "Imekuja katika Athar kwamba idadi ya aya za Qur'ani ni kwa idadi ya daraja za peponi. Ataambiwa msomaji: Panda daraja kwa kiasi cha aya za Qur'ani ulizokuwa ukizisoma. Kwa hiyo, aliyemaliza kuisoma Qur'ani yote atatawalishwa daraja ya juu kabisa ya peponi huko Akhera. Na aliyesoma sehemu ya hiyo (Qur'ani), kupanda kwake daraja ni kwa kadiri ya kusoma kwake huko. Kwa hivyo. mwisho wa malipo unakuwa pale mwisho wa kisomo".

***MALIPO YA MTU AMBAYE MTOTO WAKE AMEJIFUNZA QUR'ANI.** Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Yeyote aliyesoma Qur'ani na akajifunza na akaitekeleza, wazazi wake watavalishwa taji la nuru Siku ya Kiyama. Mwangaza wake ni mfano wa mwangaza wa jua. Na wazazi wake watavalishwa suti mbili. na hivyo watauliza: Ni kwa sababu ya jambo gani tumevishwa haya? Watajibiwa: Ni kwa sababu ya watoto wenu kujifunza Qur'ani*". Al-haakim.

***QUR'ANI KUMUOMBEA MSOMAJI WAKE HUKO AKHERA.** Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Someni Qur'ani, kwani itakuja Siku ya Qiyama ikiwa ni muombezi wa wasomaji wake*". Muslim. Na amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Saumu na Qur'ani zitamuomba mja Siku ya Qiyama*" Ahmad, Al-haakim.

***MALIPO YA WALIOJUMUIKA KWA AJILI YA KUSOMA QUR'ANI NA KUIDURUSU.** Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Hawakukusanyika watu katika nyumba miongoni mwa nyumba za*

Mwenyezi Mungu Mtukufu wakikisoma kitabu chake na kukidurusu baina yao isipokuwa tu unawashukia utulivu na inawaenea rehma na Malaika huwazunguka na Mwenyezi Mungu huwataja pamoja na viumbe walioko kwake". Abudaud.

★**MAADILI YA KUSOMA QUR'ANI.** Ibn-kathiir ameyataja baadhi ya maadili, na miongoni mwa hayo ni haya:

1. Kutoshika Qur'ani na kutoisoma isipokuwa tu mtu anapokuwa twahara, na
2. Kupiga mswaki kabla ya kuisoma Qur'ani, na
3. Mtu kuvaa nguo zake nzuri sana, na
4. Kuelekea Qibla, na
5. Kujizuia kusoma mtu anapokwenda myayo, na
6. Kutokatisha kusoma isipokuwa tu kwa dharura, na
7. Kuwa makini, na
8. Kusitisha kusoma katika aya za ahadi (za rehma) ili msomaji aombe (rehma), na kusitisha kusoma katika aya za makamio (ya adhabu) ili msomaji aombe kinga, na
9. Kutouweka msahafu ukiwa umetandazwa chini, na
10. Kutoweka kitu chochote juu yake, na
11. Baadhi ya wasomaji kutosoma kwa sauti ya juu kwa baadhi ya wasomaji wengine katika kusoma, na
12. Kutosoma masokoni na katika sehemu za zogo.

★**QUR'ANI INASOMWAJE?** Aliulizwa Anas, Mwenyezi Mungu amuwiye radhi, kuhusu usomaji wa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akasema: "*(Mtume) Alikuwa anavuta sana anaposoma "Bismil-laahir-rahmaanir-rahiim " Anavuta "Bismillaah". Anavuta "Arrahmaan " Anavuta "Arrahiim " .* Bukhariy.

KUZIDISHWA KWA MALIPO YA KUSOMA: Kila aliyesoma Qur'ani akiwa na nia safi kwa ajili ya Mwenyezi Mungu basi yeye ni mwenye kupata thawabu. Lakini thawabu hizi zinaongezeka na kuwa kubwa pale moyo unapokuwa makini, kuzingatia na kufahamu yale yanayosomwa. Hivyo, herufi moja inakuwa kwa mazuri kumi mpaka nyongeza mia saba.

KIASI CHA KUSOMA KWA SIKU Swahaba wa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, walikuwa wanajiwekea kiwango cha Qur'ani kila siku. Hakuna yeyote miongoni mwao aliyedumu kumaliza kuisoma Qur'ani yote (kukhitimisha) chini ya siku saba. Bali yamekuja makatazo ya kuisoma Qur'ani yote chini ya siku tatu.

Ewe ndugu yangu mheshimiwa, fanya hima ya kuutumia wakati wako katika kuisoma Qur'ani. Jiwekee kiwango cha kila siku, usikiache vyovyote iwavyo. Kichache kinachodumu ni bora zaidi kuliko kingi kisichodumu. Ikiwa utaghafilika au utalala, basi kilipe kesho. Amesema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "*Aliyelala akapitwa na hizbu (uradi) yake au sehemu ya hizbu yake akaisoma katika wakati uliopo baina ya sala ya Alfajiri na sala ya Adhuhuri, ataandikiwa kama ameisoma usiku".* Muslim. Usiwe miongoni mwa walioiacha Qur'ani au kuisahau kwa namna yoyote; kama kuacha kuisoma au kuacha kuizingatia au kuacha kuitekeleza au kuacha kuifanya tiba.

SUURATUL FAATIHA (1)

Imeteremka Makkah. Aya zake ni saba (7)

1 KWA JINA LA MWENYEZI MUNGU MWINGI WA REHEMA MWENYE KUREHEMU. Hapa duniani rehema zake ni kwa wema na waovu. Ama siku ya kiyama rehema zake zitakuwa kwa waliyowema peke yake. Kwani hao tu ndio watakaolingia peponi.

2 SHUKRANI ZOTE ANASTAHIKI MWENYEZI MUNGU, MOLA WA WALIMWENGU WOTE. Mwenyezi Mungu pekee ndiye anaestahiki sifa nzuri zenye ukamilifu na shukrani zote kutoka kwa waja wake. Kwani yeye tu ndiye Muumba, mlezi, na mneemeshaji wa kila kitu, peke yake.

3 MWINGI WA REHEMA MWENYE KUREHEMU. Rehema zake zimefunika kila kiumbe popote kilipo ulimwenguni hata wanyama, ndege, samaki na wadudu.

4 MMILIKI WA SIKU YA MALIPO. Ndiye mfalme mkuu wa hapa duniani na wa siku ya kiyama na hakimu mkuu peke yake siku hiyo.

5 WEWE TU NDIWE TUNAKUABUDU NA WEWE TU NDIWE TUNAKUTAKA MSAADA. Yaani tunakuabudu wewe peke yako uluyetuumba. Na kwako wewe peke yako tunaomba na kutaka msaada hapa duniani na akhera. Huu ndio msingi wa imani ya Muislamu. Ni haramu na shirki kuomba, kutegemea au kutaka msaada kwa asiyekua Mwenyezi Mungu, kama sanamu, au kiumbe aliyehai au aliyekufa yeyote awae.

6 TUONGOZE KATIKA NJIA NYOOFU. Tuongoze katika njia ya haki iliyonyooka uipendayo na kuiridhia, njia ya Uislamu. Hii ni dua Mwenyezi Mungu anamfundisha Muislamu kuiomba kila siku katika swala

7 NJIA YA WALE ULİYOWANEEMESHA katika Manabii, Mitume na watu wema. **SIYO YA WALE ULİYOWAKASIRIKIA** mayahudi waliyosema kuwa Uzeir (Ezra) ni mwana wa Mungu. **WALA YA WALE WALIOPOTEA.** Manaswara waliosema kuwa Issa (Yesu) ni mwana wa Mungu. Makundi haya mawili yamepotea ima kwa ujinga au kwa ujeuri wa kupotosha haki waliyokuwa nayo.

سُورَةُ الْمُلْكِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 تَبْرَكَ الَّذِي يَدِيرُ الْمُلْكَ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ① الَّذِي خَلَقَ
 الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ②
 الَّذِي خَلَقَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ
 تَفْوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ③ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ
 يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ حَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ④ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ
 الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ
 السَّعِيرِ ⑤ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيَسُورُ الْمُصِيرُ
 ⑥ إِذَا الْقُورُ فِيهَا سَعَوْهَا لَهَا شَهيقًا وَهِيَ تَفُورُ ⑦ تَكَادُ تَمَيَّرُ
 مِنَ الْعَيْظِ كَمَا أَلْفَى فِيهَا فَوْحٌ سَالَمٌ خَزَنَتُهَا الدِّيَارُ كَوْنِيزٍ ⑧
 قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ
 إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ⑨ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
 السَّعِيرِ ⑩ فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ⑪
 إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ⑫

SUURATUL MULK (67)

Imeteremka Makka Aya zake ni thalathini (30)

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehemu, Mwenye kurehemu.

① AMETUKUKA AMBAYE UKO MKONONI MWAKE UFALME "Ametukuka" Yaani: Zimekuwa nyingi baraka za Mwenyezi Mungu na zimekuwa kubwa. Ufalme ni ufalme wa mbinguni na ardhini, duniani na akhera. **NA YEYE JUU YA KILA KITU NI MUWEZA** Hakimshindi kitu chochote. Yeye katika ufalme wake, anafanya atakavyo, ikiwa ni pamoja na kuneemsha na kuadhibu, kunyanyua (hadhi) na kuteremsha na kutoa na kunyima. Waumini wanalijua Jambo hili hapa duniani na makafiri wanalikana. Ama huko Akhera, hakuna yeyote atakayedai ufalme isipokuwa Mwenyezi Mungu tu, na hapatakuwa na yeyote atakayekana ufalme wake. Kwa sababu hiyo, Mwenyezi Mungu amesema: "**Mwenye kumiliki Siku ya Malipo**" Suuratulfaatiha (1), aya 4. Pia amesema: "**Siku ambayo wao watadhihiri. Hapatafichika chochote kwao juu ya Mwenyezi Mungu. Ufalme leo ni wa nani? Ni wa**

Mwenyezi Mungu Mmoja Mwenye nguvu kubwa". Suurat Ghaafir (40), aya 16.

② AMBAYE AMEUMBA MAUTI NA UHAI Mauti ni kukatika kwa uhusiano wa roho na mwili na kutengana nao. Uhai ni fungamano la roho na mwili na mawasiliano yake na mwili huo. Kwa hivyo, uhai unamaanisha Mwenyezi Mungu kumuumba mwanadamu na kumuambia roho mwanadamu huyo. **ILI AKUJARIBUNI; NI YUPI KATI YENU MZURI ZAIDI WA VITENDO** Yaani: Mwenyezi Mungu ameumba mauti na uhai; kwa maana kuwa amekufanyeni watu wenye akili ili akupeni majukumu kisha akujaribuni na kukulipeni juu ya hayo. Na makusudio ya msingi ya kujaribiwa ni kuonekana dhahiri ukamilifu wa uzuri wa watendao mazuri. **NA YEYE NI MWENYE KUSHINDA** Yaani: Ni mshindi ambaye hashindwi. **MWINGI WA KUSAMEHE** Kwa anayetubu na kurejea.

③ AMBAYE AMEUMBA MBIGU SABA KWA TABAKA Yaani: Baadhi yake juu ya baadhi nyingine. **HUTAONA TOFAUTI YOYOTE KATIKA UUMBAJI WAKE MWINGI WA REHEMA** Hutaona tofauti ya kupingana, kutofautiana, kupindapinda wala kukinzana. Mbingu hizo ziko sawasawa, zimenyooka zikiwa ni dalili ya Muumbaji wake. **BASI RUDISHA JICHO. JE, UTAONA UFA WOWOTE?** Yaani: Rudia kuelekeza jicho lako mbinguni na tazama kwa makini. Je, pamoja na ukubwa wake na upana wake, utaona humo mpasuko au ufa wowote?

④ HALAFU RUDIA KUANGALIA MARA MBILI Yaani: Mara baada ya nyingine hata kama mara hizo zitakuwa nyingi. Kufanya hivyo, itakuwa jambo kubwa mno katika kusimamisha hoja na linalokata zaidi visingizio. **JICHO LITARUDI KWAKO LIKIWA DHALILI** Litakuwa dhalili, duni lililoshindwa kuona kasoro yoyote katika maumbile ya mbingu. **NA LIKIWA LIMEHEMewa** Yaani: limenyong'onyea, limetindikiwa.

⑤ NA KWA YAKINI KABISA, TUMEIPAMBA MBINGU YA KARIBU KWA TAA Ikawa katika umbo zuri sana, sura kamilifu sana na mandhari ya kupendeza mno. Nyota zimeitwa taa kwa sababu zinatoa mwanga kama taa itoavyo mwanga. **NA TUKAZIFANYA VIPIGIO VYA MASHETANI** Yaani: Tumezifanya taa hizo vipigio ambavyo kwavyo Mashetani lupigwa. Hii ni faida nyingine mbali ya kuwa nyota hizo ni pambo la mbingu ya dunia. Qataada amesema

kuwa: “Mwenyezi Mungu ameumba nyota kwa ajili ya mambo matatu: **1) Pambo la mbingu na 2) Vipigio vya mashetani na 3) Alama zitumikazo kuongoza katika bara na baharini**”. **NA TUMEWAANDALIA ADHABU YA MOTO MKALI** Yaani: Na tumewaandalia mashetani huko akhera adhabu ya moto baada ya kuunguzwa duniani kwa vimondo.

6) NA WALE WALIOMKUFURU MOLA WAO Ikiwa ni makafiri wa kibinadamu au makafiri wa makundi yote mawili; makafiri wa kijini na wa kibinadamu. **WATAPATA ADHABU YA JAHANNAMU, NA MAREJEO MABAYA NI HAYO** Jahanam ndio marejeo watakayorejea.

7) WATAKAPOTUPWA HUMO Yaani: Watakapotupwa humo kama kuni zinavyotupwa ndani ya moto **WATASIKIA MRINDIMO WAKE** Yaani: Watasikia sauti kama sauti ya punda mwanzo wa mlio wake. **NA ILHALI IKIWA INACHEMKA** Jahanamu itachemka wakiwemo humo kama kichemkavyo chungu.

8) INAKARIBIA KUPASUKA KUTOKANA NA HASIRA Yaani: Jahanamu itakaribia kupasuka na kuachana sehemu moja na nyingine, kwa sababu ya ghadhabu zake juu ya makafiri. **KILA KUNDI LIKITUPWA HUMO** Kundi ni kundi la watu. au la majini **WALINZI WAKE** Ambao ni malaika **WATAWAULIZA** Swali la kusuta na kusimanga: **HIVI HAKUKUJIENI** Duniani **MUONYAJI YEYOTE?** Akikuhofisheni siku hii na kukutahdarisheni nayo?

9) WATASEMA: "HAPANA. KWA YAKINI, AMETUJIA MUONYAJI Ametujia Mjumbe kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mola wetu akatuonya, akatuhofisha na kutupa habari za siku hii. **NASI TUKAKADHIBISHA** Tukamkadhibisha muonyaji huyo **NA TUKASEMA: MWENYEZI MUNGU HAKUTEREMSHA KITU CHOCHOTE** Kupitia ndimi zenu ikiwa ni pamoja na mambo ya Ghaibu (mambo ya itikadi yasiyoonekana), habari za akhera na sheria ambazo zinakusanya ufafanuzi wa mambo anayoyataka Mwenyezi Mungu kwetu. **HAMKUWA NYINYI ISIPOKUWA TU MUMO KATIKA UPOTEVU MKUBWA**” Yaani: Tuliwaambia Mitume hao: Kwa hakika, nyinyi mko mbali na haki na mko mbali na yaliyo sawa sawa.

10) NA WAKASEMA: LAU TUNGELIKUWA TUNASIKIA AU TUNATUMIA AKILI, TUSINGELIKUWA KATIKA WATU WA MOTONI Lau tungelikuwa tunasikia usikiaji wa anayezingatia, au tunatumia akili utumiaji akili wa mtu

anayepambanua na kutafakari, tusingelikuwa miongoni mwa watu wa motoni. Bali tungelikuwa tumeyaamini yale aliyoyateremsha Mwenyezi Mungu na tungemfuata Mtume.

11) KWA HIYO, WAMEKIRI DHAMBI YAO Ambayo kwayo wamestahiki adhabu ya moto. Dhambi hiyo ni kule kukufuru na kukadhibisha Mitume. **BASI NI UANGAMIVU KWA WATU WA MOTONI** Yaani: Wako mbali na Mwenyezi Mungu na rehema zake. Mwenyezi Mungu Mtukufu amewalazimisha kupata adhabu baada ya kukiri kwao dhambi kwa sababu kwa njia hiyo itasimama hoja juu yao na hapatabakiwa na udhuru wowote.

12) KWA HAKIKA. WALE WANAO MUOGOPA MOLA WAO KWA GHAIBU Yaani: Wanao ogopa adhabu yake na ilhali hawakumuona (kwa macho) na, kwa hiyo, wakamuamini kwa kuiogopa adhabu yake. **WATAPATA MSAMAHA** Mkubwa ambao kwa msamaha huo Mwenyezi Mungu atawasamehe madhambi yao. **NA MALIPO MAKUBWA** Nayo ni pepo.

13) NA ZISEMENI KWA SIRI KAULI ZENU AU ZITAMKENI DHAHIRI Maana ni kwamba: Ikiwa mmeficha maneno yenu au mweyadhahirisha katika jambo la Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, basi Mwenyezi Mungu anayajua yote hayo. Katika hayo, hakuna chochote cha kujificha kinachofichika kwake. **KWA YAKINI, YEYE NI MJUZI ZAIDI WA YALIYOMO KATIKA NYOYO** Yaliyomo katika nyoyo ni yale yaliyofichwa na nyoyo.

14) OH! HIVI ASIJUE YULE ALIYEUMBA? Hivi asizijue siri na dhamira za nyoyo yule aliyeumba hayo na kuunda? Yeye aliyetukuka ndiye aliyemuumba binadamu kwa mkono wake. Mjuzi zaidi wa kilichotengenezwa ni yule mtengenezaji wake. **NA ILHALI YEYE NI MJUZI, MWELEWA?** Ambaye ujuzi wake unayafikia yaliyomo ndani ya nyoyo, na ni Mwelewa wa mambo ambayo nyoyo zinayaficha na kuyadhamiria. Katika hayo, hapana lolote la kujificha linalofichikana kwake.

15) YEYE NDIYE AMBAYE AMEKUUMBIENI NYINYI ARDHI IKIWA DHALILI Yaani: Amekufanyieni ardhi kuwa sahali, laini, mnatulia juu yake. Hakuifanya ngumu kiasi kwamba msiweze kukaa humo na kutembea juu yake. **BASI TEMBEENI KATIKA PANDE ZAKE** Tembeeni katika njia zake, kingo zake na pembezoni mwake. **NA KULENI KATIKA RIZIKI ZAKE** Yaani: Kuleni katika vile alivyokuruzukuni na kuviumba katika ardhi kwa ajili yenu. Mwenyezi Mungu

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَيْتَ وَيَقِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمْ نَحْنُ الَّذِينَ الْإِنْفِرُورِ هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَصْرُومُ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ نَحْنُ الَّذِينَ يَرْتَضُونَ أَنْ مَسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَجُوا فِي عُتُورٍ وَفُورٍ ﴿٢١﴾ أَمْ نَحْنُ الَّذِينَ يَمْشُونَ مُكِبًا عَلَى وَجْهِهِمْ أَهَدَىٰ أَمْ بَشَىٰ سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾

anajifakarisha kwa wanadamu kwa kule kuwawezesha kuitumia hii ardhi, na kuwapa uwezo wa kujipatia kheri zake. Lakini ni wajibu kwa wanadamu kujua kwamba wao watarejea kwake. Kwa sababu hiyo, ndipo Mwenyezi Mungu akasema: **NA NI KWAKE YEYE TU KUFUFULIWA** Yaani: Kufufuliwa kutoka makaburini mwenu. Ni kwake yeye tu si kwa mwengine.

16) HIVI MNADHANI MKO SALAMA NA ALIYEKO MBINGUNI Huyo ni Mwenyezi Mungu Mtukufu. **KUKUDIDIMIZENI ARDHINI** Akaing'oa mkiwemo juu yake kama alivyofanya kwa Karuni baada ya kuwa ameifanya sahali mkitembea katika pande zake. **TAHAMAKI IKAWA INAYUMBA?** Yaani: Inatetemeka na kutingishika kinyume kabisa na utulivu udhalili iliyokuwa nao?

17) AU HIVI MNADHANI MKO SALAMA NA YULE ALIYEKO MBINGUNI KUKUANGUSHIENI MAWE? Mawe kutoka mbinguni kama alivyowaangushia watu wa Luti na wale watu wa ndovu. Yasemekana kuwa (kitacho shushwa) ni upepo ambao ndani yake mna mawe. **HIVI PUNDE MTAJUA; UKOJE**

UONYAJI WANGU Yaani: Mtajua ukoje uonyaji wangu pale mtakopoiona kwa macho adhabu, na kujua huku hakutakusaidieni.

18) NA KWA HAKIKA, WALIKADHIBISHA WALE WALIOKUWA KABLA YAO. BASI KULIKUWAJE KUKEMEA KWANGU? Yaani: Kulikuwaje kuwakemea kwangu kwa adhabu mbaya niliyowapa?

19) HIVI HAWAKUWAANGALIA NDEGE JUU YAO WAKIWA WAMEJIPANGA KWA MISTARI Wamenyoosha mbawa zao katika anga na wanazikunjua wakati wa kuruka kwao. **NA HUZIKUNJA** Yaani: Huzikunja mbawa zao. **HAKUNA AWAZUIAYE** Huko angani wakati wa kuruka, kukunja na kukunjua (mbawa zao) **ISIPOKUWA MWINGI WA REHEMA** Mwenye uwezo juu ya kila kitu. Yaani: Mwenyezi Mungu ndiye mwenye kuwazuia wasianguke kwa sababu ya ustadi wa kuumba, wepesi wa miili yao na kuivalisha manyoya na kuyakunjua kwa namna maalum; mambo ambayo Mwenyezi Mungu ameyajaalia katika ndege! Manyoya yakipigwa hewani, ndege huruka na kwenda mbele. Ametakasika Muumba wake! **KWA YAKINI, YEYE NI MJUZI WA KILA KITU** Hakijifichi kitu chochote kwake.

20) AU NI LIPI HILI AMBALO NI JESHI LENU LITAKALO KUNUSURUNI BADALA YA MWINGI WA REHEMA? Maana ni kwamba: Nyinyi hamna jeshi lolote litakalo kuzuieni msipate adhabu ya Mwenyezi Mungu. Ni dhalili yupi huyu ambaye, katika madai yenu, ni jeshi lenu litakalosimamia kukunusuruni kama Mwenyezi Mungu hatakunusuruni kwa rehema zake na msaada wake? **HAWAKUWA MAKAFIRI ISIPOKUWA KWAMBA WAMO KATIKA KUDANGANYIKA TU** Kudanganyika kukubwa kunakotokana na shetani anaye wadanganya.

21) AU NI NANI HUYU AMBAYE ATAKURUZUKUNI IKIWA ATAZUIA RIZIKI ZAKE? Yaani: Ni nani atakaye kuminieni riziki, ikiwemo mvua na nyinginezo, ikiwa Mwenyezi Mungu atayazuia hayo na akakunyimeni? **BALI WAMEZAMA KATIKA UASI NA KIBURI** Wamezama kabisa katika kukaidi na kuifanyia kiburi haki. Hawakuzingatia wala kutafakari!

22) HIVI AMBAYE ANATEMBEA HUKU AKIINAMIA USONI MWAKE NDIYE MUONGOFU ZAIDI? Huyo ni kafiri. Anazama katika kumuasi Mwenyezi Mungu duniani. Mwenyezi Mungu atamfufua siku ya Kiyama akiwa ameinamia uso wake. **AU NI YULE ANAYETEMBEA AKIWA SAWASAWA?**

Amelingana sawa akiangalia mbele yake? **AKIWA YUKO KATIKA NJIA ILIYONYOOKA?** Yaani: Akiwa katika njia iliyo nyooka, isiyokuwa na kupindapinda wala konakona. Huyu ni Muislamu ambaye amekuwa akiishi duniani katika mfumo wa Mwenyezi Mungu akiwa katika wongofu na utambuzi. Atafufuliwa huko akhera akiwa sawasawa, akiwa katika njia iliyo nyooka na itakayompeleka peponi.

23 WAAMBIE: YEYE NDIYE ALIYEKUUMBENI NYINYI MWANZO Mwenyezi Mungu aliyetakasika amemuamuru Mjumbe wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, awaambie kwamba Mwenyezi Mungu ndiye aliyewaumba umbo la kwanza. **NA AKAKUUMBIENI**

Akawaumbia wao **MASIKIO** Ili kwayo wasikie. **NA MACHO** Ili kwayo waone. **NA MIOYO** Nayo ni mioyo ambayo kwayo wanatafakari katika viumbe vya Mwenyezi Mungu. **MNASHUKURU KIDOGO MNO** Yaani: Nyinyi hamumshukuru Mola wa neema hizi kwa kumpwekesha yeye, isipokuwa shukrani chache mno.

24 WAAMBIE: YEYE NDIYE AMBAYE AMEKUUMBENI KATIKA ARDHI Amewaumba katika ardhi, akawatawanya humo na kuwasambaza juu ya mgongo wake. **NA KWAKE YEYE TU MTAJUA NI** Sio kwa mwengine yeyote.

25 NA WANASEMA: ITAKUWA LINI AHADI HII? Ya kukusanywa, Kiyama, moto na adhabu ambayo mnatutajia. **IKIWA NYINYI NI WAKWELI?** Katika hilo. Basi tuambieni au tubainishieni au tuletteeni.

26 WAAMBIE: HAKUNA VINGINE ISIPOKUWA KWAMBA UJUZI UKO KWA MWENYEZI MUNGU TU Yaani: Kujua wakati hasa wa kusimama Kiyama kuko kwa Mwenyezi Mungu. Hapana ajuae isipokuwa yeye tu. **NA HAKUNA VINGINE ISIPOKUWA KWAMBA MIMI NI MUONYAJI TU NINAYEBAINISHA** Ninakuonyeni na kukugopeshehi hatima ya ukafiri wenu, na ninakubainishieni yale aliyoniamuru Mwenyezi Mungu kuyabainisha. Kamwe hakuniamuru nikufahamisheni wakati wa kusimama (kutokea) kwa Kiyama.

27 WAKATI WATAKAPIONA IPO KARIBU Watakapoiona adhabu ipo karibu **ZITAKUWA MBAYA NYUSO ZA WALE WALIOKUFURU** Yaani: Zitakuwa nyeusi, zitajawa na huzuni na kufunikwa na unyonge. **NA PATASEMWA: HAYA NDIO YALE MLIYOKUWA MNAYADAI** Yaani: Haya ndio

ambayo mlikuwa mkiyaomba duniani kwa istihzai na kutaka yaje haraka!

28 WAAMBIE: HIVI MWAONAJE IWAPO MWENYEZI MUNGU ATANIANGAMIZA MIMI Kwa kifo au kuuawa kama mnavyonitama mimi hayo na kungojelea inifike misiba na maafu. **NA WALIOPO PAMOJA NAMI** Miongoni mwa waumini. **AU AKITUREHEMU**, Kwa kuyachelewesha hayo kwa muda. Kama ikikadiriwa kututokea hayo, **BASI NI NANI ATAKAYEWAOKOA MAKAFIRI NA ADHABU IUMIZAYO?** Yaani: Hakuna yeyote wa kuwaokoa na hayo; sawa Mwenyezi Mungu atamuangamiza Mjumbe wake pamoja na wauminiu walioko naye kama makafiri walivyokuwa wanatamani au ataahirisha kuwaangamiza.

29 WAAMBIE: YEYE NI MWINGI WA REHEMA. TUMEMWAMINI Yeye peke yake. Hatumshirikishi na kitu chochote. **NA YEYE TU TUMEMTEGEMEA** Si kwa yeyote mwengine. Kutegemea ni kuyaegemeza mambo yote kwake yeye mwenye kushinda na kutukuka. **BASI PUNDE TU MTAJUA NI NANI HASA YUKO KATIKA UPOTEVU WA DHAHIRI** Kati ya sisi na nyinyi.

30 WAAMBIE: JE, MNAONAJE KAMA MAJI YENU YATAKUWA YAMEZAMA Yaani: Niambieni; ikiwa maji yenu ambayo Mwenyezi Mungu amekuneemesheni katika chemchem, visima na mito yatakuwa yamedidimia chini ya ardhi kwa namna ambayo hayakubaki kabisa humo, au yakawa yamekwenda mahala mbali katika ardhi kiasi kwamba ndoo haziwezi kuyafikia, **BASI NI NANI ATAKAYE KULETEENI MAJI YATIRIRIKAYO?** Yaani: Maji mengi, yapitayo, yasiyokwisha? Yaani: Hakuna yeyote atakayekuleteeni isipokuwa Mwenyezi Mungu tu aliyetukuka, atakayekuleteeni mvua na mito mpaka mkaneemeka kwazo.

SUURATUL QALAM (68)

Imeteremka Makka Aya zake ni hamsini na mbili (52)

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

1 NUUN Ni moja katika herufi za kuundia maneno, kama vyanzo vingine vilivyopo katika mwanzo wa sura zilizoanzwa kwa herufi hizo. **NA KWA KALAMU** Mwenyezi Mungu ameapa kwa kalamu kwa sababu ubainifu uliopo katika kalamu. Ubainifu unapatikana katika kila

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيَّتَتْ وَجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمْنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
ت وَالْقَائِرِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا آتَتْ بِغَنَمِكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خَلْقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَبِّحْهُ وَبُحِّرْهُ وَبَصِّرْهُ وَبُصِّرْهُ وَأَبْيَتِكُمْ أَلْمُفْتُونَ ﴿٥﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٦﴾ فَلَا تَطَّعِ الْمُكْذِبِينَ ﴿٧﴾ وَذُو لُؤْلُؤٍ هُنَّ فَيُدْهِنُونَ ﴿٨﴾ وَلَا تَطَّعِ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿٩﴾ هَمَّازٍ مَشَاءٍ بِنَعِيمٍ ﴿١٠﴾ مَتَاعٍ لِلْآخِرَةِ مَعْتَدٍ ﴿١١﴾ أَتَيْتُمُوهَا فَعُتِلْ بَعْدَ ذَلِكَ زَيْتٌ ﴿١٢﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٣﴾ إِذَا تَلَّى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأُولِينَ ﴿١٤﴾

kalamu inayotumika katika kuandika. **NA YALE WANAYOYAANDIKA** Yaani: Elimu ambazo watu wanaziandika kwa kalamu.

2 WEWE, KWA NEEMA ZA MOLA WAKO, SIO MWENDAWAZIMU Yaani: Kwa yakini, wewe Muhamad, kwa neema za Mwenyezi Mungu ambazo amekuneemesha na ambazo ni Utume na Uongozi kwa jumla, umeepukana kabisa na uwendawazimu.

3 NA KWA YAKINI WEWE UNAYO MALIPO Yaani: Unazo thawabu kutokana na majukumu mazito ya Utume uliyoyabeba na aina mbali mbali za shida ulizopambana nazo. **YASIYO KATIKA** Yaani: Malipo yasiyokuwa na mwisho au ambayo watu hawatakusimbulia.

4 NA KWA YAKINI, WEWE UKO JUU YA TABIA Maana ni kwamba: Wewe uko katika tabia zile alizokuamuru Mwenyezi Mungu katika Qur'ani. Imethibiti katika Sahihi ikinukuliwa kutoka kwa Aisha, Mwenyezi Mungu amuwiye radhi, kwamba alilulizwa kuhusu tabia za Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani: akasema:

"Tabia zake zilikuwa ni Qur'ani".

5 BASI HIVI KARIBU TU UTAONA NA

WATAONA Yaani: Utaona ewe Muhamad, na makafiri nao wataona haki itakapodhihiri na pazia kufunuka. Hiyo ni siku ya Kiyama.

6 NI NANI MIONGONI MWENU MWENYE KUTAHINIWA? Yaani: Ni nani miongozi mwenu aliyepewa mtihani wa (ugonjwa wa) wazimu. Hayo ni majibu ya madai yao kwamba Muhamad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alikuwa mwenye kufitiniwa, mpotevu. Kwa sababu hiyo, ndipo Mwenyezi Mungu akasema:

7 KWA YAKINI, MOLA WAKO NI MJUZI ZAIDI WA ALIYEIPOTEA NJIA YAKE Yaani: Mwenyezi Mungu anajua ni nani hasa aliyepotea; ni wewe au ni yule aliyekutuhumu wewe kwa upotevu? Maana ni kwamba wao ndio wapotevu, kwa sababu ya kupinga kwao yale ambayo yana manufaa kwao duniani na akhera na kuchagua kwao yale ambayo ndani yake mna madhara yao duniani na akhera. **NA YEYE NI MJUZI ZAIDI WA WALIO ONGOKA** Anawajua zaidi waliyoongoka kwenye njia yake inayofikisha kwenye furaha ya sasa hivi (duniani) na ya baadae (akhera).

8 BASI USIWATII WAKADHIBISHAO Mwenyezi Mungu amemkataza Mtume wake kuwainikia Washirikina. Na hao ni wale viongozi wa makafiri wa Makka, kwa sababu wao walikuwa wanamlingania (wanamhubiria) Mtume kwenye dini ya baba zake, ndipo Mwenyezi Mungu akamkataza kuwatii.

9 WAMETAMANI LAU UNGELAINIKA, NAO WALAINIKE Maana ni kwamba: Wametamani lau ungelikuwa laini kwao, na wao wakawa laini kwako. Imesemwa pia kwamba maana ni kuwa: Wametamani lau ungeliwafuata na kuiacha haki uliyonayo. Wao wanakupaka mafuta; kwa maana ya kuwa wanakuonesha ulaini ili uwe pamoja nao.

10 NA USIMTII KILA MUAPAJI SANA Yaani: Usimtii mwenye kuapa sana kwa batili. **MPUUZI** Ni duni.

11 FEDHULI, MTEMBEZAJI SANA FITINA "Hammaaz" Fedhuli" ni mtu anayewataja watu kwa ubaya mbele yao. "Lammaaz" Msengenyaji" ni mtu anayewataja watu wakiwa hawapo. "Mash-shaain-binamiim" Mtembezaji sana fitina ni mtu anayetembeza uchochezi kati ya watu ili aharibu uhusiano uliopo kati yao.

12 MZUIAJI SANA WA KHERI, MWENYE KUVUKA MIPAKA, MWINGI WA MADHAMB Yaani: Bahili wa kutoa mali, hana ukarimu, ni mwenye kuvuka mipaka aliyowekewa na Mwenyezi Mungu; iwe ni amri

au makatazo, ni mwingi wa kutenda maasi yanayompa wingi wa madhambi.

kwa jeuri na utovu wa adabu: Haya si chochote ila tu ni visa na simulizi ambazo ziliandikwa katika vitabu vya watu wa kale na sio maneno ya Mwenyezi Mungu.

13 MWENYE ROHO NGUMU,(NA)JUU YA HAYO (HANA NAFUU HATA CHEMBE) KAMA KITU KILICHOPACHIKWA KISIPACHIKIKE VIZURI. Yaani: Yeye pamoja na kasoro na aibu zake zilizo tajwa pia ni mtoto wa zinaa.

14 KWA AJILI YA KUWA NI MWENYE MALI NA WATOTO(NDIO ANAFANYA KIBURI) Yaani: usimtii kwa sababu ya malizake na watoto wake.

15 ANAPOSOMEWA AYA ZETU ANASEMA"(HIZI)NI SIMULIZI ZA UONGO ZA WATU WA ZAMANI."

16 PUNDE TUTAMTIA ALAMA JUU YA PUA Yaani: Hivi punde tu tutamtia alama (kovu) nyeusi juu ya pua. Hiyo ni kwamba uso wake utafanywa uwe mweusi kwa moto kabla ya kuingia motoni na, kwa hiyo, atakuwa na alama juu ya pua yake, na tutampachika kitu ambacho hakimtoki na atajulikana kwa alama hiyo.

17 KWA HAKIKA, SISI TUMEWAPA MTHANI Yaani: Makafiri wa Makka. Mwenyezi Mungu amewapa mthani wa njaa na ukame kwa apizo la Mtume wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwao. **KAMA TULIVYOWAPA MTHANI WENYE SHAMBA** Ambao habari zao zinajulikana kwa Waquraish. Habari hiyo ni kwamba: Katika ardhi ya Yemen kiasi cha umbali wa Farsakhi mbili kutoka Sanaa, palikuwepo na shamba la mtu mmoja aliyekuwa akitekeleza haki ya Mwenyezi Mungu katika shamba hilo. Yule mtu akafa na shamba likawa la watoto wake. Wale watoto wakawanyima watu kheri zake, wakaionea ubahili haki ya Mwenyezi Mungu katika shamba hilo na kusema: "Mali ni kidogo na watoto ni wengi na hutuwezi kufanya kama alivyokuwa akifanya baba yetu". Wakaazimia kuwanyima masikini. Hatima yao ikawa vile alivyohadithia Mwenyezi Mungu katika kitabu chake: **WAKATI WALIPOAPA KWAMBA WATAVUNA SHAMBA HILO WAKATI WA ASUBUHI** Yaani: Waliapa kwamba wao wataavuna mazao yake wakati wa asubuhi.

18 NA HAWAKUCHOMOA Yaani: Na hawakusema *Inshaa-Allah* "Akipenda Mwenyezi Mungu". Imesemwa pia kuwa maana ni kwamba hawakuwachomolea masikini katika

jumla ya kile kiasi ambacho baba yao alikuwa akikitoa kuwapa masikini hao.

19 KWA HIYO, LIKALIZUNGUKA SHAMBA HILO JANGA LINALOZUNGUKA KUTOKA KWA MOLA WAKO NA ILHALI WAO WAMELALA Yaani: Ulilizingira shamba hilo moto kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu ulioliunguza mpaka likawa jeusi.

20 HIVYO, LIKAWA KAMA LENYE KUVUNWA Yaani: Kama shamba ambalo matunda yake yameshavunwa; yaani yamekatwa.

21 BASI WAKAITANA WAKATI WA ASUBUHI Walipofika asubuhi, walisema baadhi yao kuwaambia wengine:

22 KWAMBA: WAHINI ASUBUHI KWENDA SHAMBANI KWENU Tokeni mapema asubui kwenda kwenye matunda na mimea. **IKIWA NYINYI NI WAVUNAJI** Yaani: Ikiwa mnakusudia kuvuna.

23 WAKAONDOKA NA ILHALI WANANON'GONEZANA Yaani: Wakatoka huku wakisemezena kwa siri:

24 KWAMBA: KAMWE ASIINGIE SHAMBANI KWENU LEO HII MASIKINI YEYOTE Baadhi yao wakiwaambia kwa siri baadhi nyingine maneno haya; nayo ni kauli yao: "Asiingie shambani mwenu humu leo hii masikini yeyote akikuombeni mumppe kutoka humo kile alichokuwa baba yenu akimpa".

25 WAKATOKA ASUBUHI PEKE YAO Yaani: Wakatoka peke yao wakiwa wamewaacha watu wao bila ya kuchanganyika nao. **WAKIDHANI KUWA WANA UWEZO** Wakadhani katika nafsi zao kuwa wanao uwezo juu ya shamaba lao.

26 WALIPOLIONA, WAKASEMA: HAKIKA, SISI TUMEPOTEA Yaani: Baadhi yao wakawaambia wengine: Tumepotea njia ya shamba letu na silo hili. Halafu walipotafakari na kujua kwamba lile ndilo hasa shamba lao, na kwamba Mwenyezi Mungu aliyetakasika amewaadhibu wao kwa kuyaondoa matunda na mimea iliyokuwemo shambani humo, walisema:

27 BALI SISI TUMEPOKONYWA Yaani: Mwenyezi Mungu ametupokonya matunda ya shamba letu kwa sababu ya azma tuliyoifanya ya kuwazuia masikini wasipate kheri za shamba.

28 AKASEMA MBORA WAO ZAIDI: Yaani: Akasema yule mbora wao zaidi na mwenye busara zaidi katika wao kwamba: **JE, SIKUKUAMBIENI KWAMBA MTAKASE?** Yaani: Je, sikukuambieni kwamba kitendo chenu hiki cha kuzuia haki ya masikini ni dhuluma? Kwa nini basi msimtakase Mwenyezi

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرُطُورِ ﴿١٦﴾ إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَنْوُونَ ﴿١٨﴾ تَطَافَ عَلَيْهِمَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهَرَبَا يَهُودًا ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَنْ آغِدُوا عَلَيْنَا حَرَثَكُمُ إِنَّكُمْ صَرِمِينَ ﴿٢٢﴾ فَأَنْظَلْنَاهُمَا وَهَرَبَ خَائِفِينَ ﴿٢٣﴾ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدَا عَلَى حَرٍِّ قَدِيرٍ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَصَالُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمُ أَلَا أَرَأَيْتَ لَكُمْ لَوْلَا آلَسْتُمْ هُوتُمْ أَتَىٰ بِكُم مِّنْهُم مَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا اسْبِحْنَا إِنَّا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا يَا بَنِي آدَمَ إِنَّا فَكَّرْنَا بِكُم مِّن آدَمَ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٣١﴾ عَسَىٰ رَبِّنَا أَنْ يَبْدِلَ لَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْجَرِيمِ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَلِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَاءَ لَهُمْ آيُهُمْ بِذَلِكَ رَبِّعِمْ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيَدْعُوكَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

Mungu hivi sasa baada ya kuwa mmebaini kuwa yeye yuko katika kuwavizia madhalimu na mkamuomba msamaha kwa matendo yenu na mkatubu kwake kwa nia hii mliyoiiazimia?

29 WAKASEMA: UTAKASIFU NI WA MOLA WETU. KWA HAKIKA, SISI TULIKUWA MADHALIMU Yaani: Mola wetu ametakasika kuwa dhalimu katika yale aliyoyafanya kwenye shamba letu. Kwa hakika, hayo ni kwa sababu ya dhambi yetu tuliyoifanya katika kuwazuia kwetu wale masikini.

30 BAADHI YAO WAKAWAELEKEA BAADHI WAKIWA WANALAUMIANA Yaani: Wanalaumiana wao kwa wao kwa kupeana ushauri mbaya uliopelekea kuwafika yaliyowafika.

31 WAKASEMA: EE! OLE WETU. KWA HAKIKA, SISI TULIKUWA WENYE KUPINDUKIA MIPAKA Yaani: Sisi tulivuka mipaka aliyoiweka Mwenyezi Mungu kwetu ya kutaka kuwatendea hisani masikini na wenye shida mbali mbali, nasi tukaacha kufanya hivyo. Si hivyo tu, bali tuliacha hata kumshukuru Mwenyezi Mungu juu ya neema zake kwetu.

32 HUENDA MOLA WETU

AKATUBADILISHIA KHERI ZAIDI KULIKO HIYO. KWA HAKIKA, SISI NI WENYE MATARAJIO MEMA KWA MOLA WETU Yaani: Sisi ni wenye kuomba kheri kwake, ni wenye kutaraji msamaha wake.

33 ADHABU NI KAMA HIYO Yaani: Mfano wa adhabu hiyo tuliyowapa mtihani kwayo, tutawajaribu watu wa Makka kwa adhabu ya duniani. **NA KWA YAKINI, ADHABU YA AKHERA NI KUBWA ZAIDI INGALIKUWA WANAJUA** Yaani: Adhabu ya akhera ni kali sana na ni kubwa sana lau washirikina ingalikuwa wanajua. Lakini hawajui.

34 KWA HAKIKA, WENYE UCHAMUNGU WATAKUWA NA BUSTANI ZA NEEMA KWA MOLA WAO Yaani: Wale wamchao Mwenyezi Mungu kwa kutekeleza amri zake na kuacha makatazo yake watakuwa katika pepo wenye mabustani mazuri kwa Mola wao.

35 HIVI TUWAFANYE WAISLAAMU KAMA WAOVU? Vigogo wa makafiri wa Kiqureishi walikuwa wakisema kwamba: Ikiwa ni sahihi anayoyadai Muhammad, basi hali yetu na hali ya hao Waislaamu haitakuwa isipokuwa kama hivi ilivyo hapa duniani. Sisi huko akhera tutapata neema za peponi mfano wa watakazopata wao. Kwa hiyo, Mwenyezi Mungu Mtukufu akatoa habari kwamba: Si katika uadilifu kufanya sawa sawa kati ya yule anayejilazimisha kumtii Mwenyezi Mungu na kati ya yule ambaye ni muovu, mbaya asiyejali kumuasi Mwenyezi Mungu.

36 MNA NINI NYINYI? VIPI MNAHUKUMU? Mnahukumu vipi hukumu hii iliyopindapinda, kama kwamba mambo ya kulipa mmeachiwa nyinyi?

37 AU NYINYI MNACHO KITABU MNASOMA HUMO? Yaani: Mnasoma katika kitabu hicho na kukuta humo kwamba: *Mtiifu ni kama muasi?*

38 KWAMBA NYINYI MTAPATA HUMO MNACHOKICHAGUA? Yaani: Je, katika kitabu hicho kuna maandishi kwamba nyinyi huko akhera mtapata yale myatakayo na kuyatamani?

39 AU MNAZO AHADI KWETU ZINAZOENDELEA MPAKA SIKU YA KIYAMA KWAMBA NYINYI MTAPATA YALE MNAYOHUKUMU? Maana ni kuwa: Je, mnayo ahadi kwa Mwenyezi Mungu aliyokuapieni viapo madhubuti kwamba atakingizeni peponi; viapo thabiti kwenu mpaka siku ya Kiyama Mwenyezi Mungu hatavunja ahadi hizo hata hukumu yenu siku hiyo akuachieni nyiye?

40 WAULIZE: NI NANI KATI YAO MDHAMINI WA HAYO? Yaani: Ewe Muhammad, waulize hao makafiri ukiwasuta na kuwacharura kuwa: Ni nani kati yao mwenye kuwadhaminia hayo kwamba huko akhera watapata yale watakayoyapata Waislaamu huko?

41 AU WANAO WASHIRIKA? BASI WAWALETE WASHIRIKA WAO IKIWA WAO NI WAKWELI Maana ni kwamba: Je, wanao washirika wa Mwenyezi Mungu kwa mujibu wa madai yao wenye uwezo wa kuwafanya wao sawa na Waislamu huko akhera?

42 SIKU AMBAYO PATAFUNULIWA MUUNDI Mwenyezi Mungu ataufunua muundi (mguu) wake. Imamu Bukhari na maimamu wengine wamenukuu kutoka kwa Abu Saidi akisema kuwa: Nimemsikia Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akisema: *"Mola wetu atafunua muundi (mguu) wake. Basi kila muumini wa kiume na muumini wa kike atausujudia. Na atabaki yule ambaye hapa duniani alikuwa akisujudu kwa kujionesha na kutaka kusikika. Atakwenda ili akasujudu lakini mgongo wake utarudi na kuwa tabaka moja"*.

NA WATAITWA KUJA KUSUJUDU NA HAWATAWEZA Viumbe wote watamsujudia Mwenyezi Mungu sijida moja, na watabaki makafiri na wanafiki wakiwa wanataka kusujudu lakini hawataweza, kwa sababu migongo yao itakakamaa na haitalainika kwa ajili ya kusujudu. Hawakuwa wamemwamini Mwenyezi Mungu duniani na hawakumsujudia.

43 MACHO YAO YAKIWA NYENYEKEVU Kinyenyekea ni utifu, udhalili na kunyon'gonyea. **UNYONGE UKIWAFINIKA** Utawafunika udhalili mkubwa, majuto na kulalama. **NA, KWA HAKIKA, WALIKUWA WANAITWA KWENYE KUSUJUDU** Yaani Duniani. **NA ILHALI WAO WAKO SALAMA** Yaani: Wakiwa hawana ugonjwa, wanao uwezo wa kufanya. Ibrahimu At-taymiy amesema kuwa: *"Walikuwa wakiitwa kwa Adhana na Iqama na wanakataa"*.

44 BASI NIACHE NA ANAYEKADHIBISHA MAZUNGUMZO HAYA Niache: Yaani: Usiingilie kati yangu na kati yake. Mambo yake niachie mimi. Moyo wako usishughulik naye. Mimi nitakutosha mambo yake. Makusudio ya **"MAZUNGUMZO HAYA"** ni Qur'ani. **TUTAWAVUTA KIDOGO KIDOGO KWA NAMNA WASIYOJUA** Yaani: Tutawaadhibu kwa ghafla, na tutawakokota kuwapeleka kwenye adhabu hiyo hatua kwa hatua mpaka tuwatumbukize humo ilhali hawajui kwamba

huko ni kuvutwa kidogo kidogo, kwa sababu wao watadhani kuwa huko ni kuneemeshwa, na wala hawafikirii mwisho wake, na yale watakayokutana nayo mwishoni mwake.

45 NA NINAWAPA MUDA. Yaani: Ninawapa muda ili wazidi kufanya dhambi. **KWA HAKIKA, VITIMBI VYANGU NI MADHUBUTI** Yaani: Ni vina nguvu, vikali. Hakitaniponyoka kitu chochote.

46 AU UNAWAOMBA MALIPO? Yaani: Je, unawaomba malipo juu ya hiyo imani ya kumwamini Mwenyezi Mungu unayowahubiria? **KWA HIYO WAO KUTOKANA NA GHARAMA NI WENYE KUELEMEWA?** Anayegharimika ni yule anayechukua gharama ya malipo hayo. Yaani: Inawawia uzito kwao kumudu malipo hayo kwa sababu ya ubahili wao wa kutoa mali. Je, uliwataka ujira ndipo wakaacha kukujibu kwa sababu hii?

47 AU WANAYO GHAIBU KWA HIYO WANAANDIKA? Yaani: Au je, wanayo elimu ya mambo yaliyofichikana (ghaibu) ndipo wao: **a) Wanaandika yale wayatakayo katika hoja wanazozidai?, na b) Wanajadiliana nawe kwa hayo wanayoyaandika kutokana na elimu hiyo?, na c) Wanajihukumia wao wenyewe mambo wayatakayo, na kwa hayo wanatosheka na kuacha kukuitikia wewe na kuyatekeleza yale unayoyasema?**

48 BASI NGOJEA HUKUMU YA MOLA WAKO Kati yako na kati ya hao wapinzani wa haki, na usijali yanayokusibu kutoka kwao au kutokuamini kwao. **NA USIWE KAMA MTU WA CHEWA** Aliyemezwa na chewa ni Mtume Yunus, Mwenyezi Mungu amfikishie amani. Yaani: Usiwe kama yeye katika kughadhibika na kukereka. **WAKATI ALIPOITA NA ILHALI YEYE NI MWENYE KUZONGWA** Mwenyezi Mungu anampa pole Mtume wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, na kumuamuru kuvumilia na asifanye haraka kama alivyofanya haraka yule mwenye kumezwa na chewa. Yametangulia maelezo ya kisa cha Mtume aliyemezwa na chewa katika Suuratil Anbiyaa (21) na surat Yunus (10) na suuratis Saaffaat (37). Kuita kwake kulikuwa kwa kauli yake iliyosema: **"HAPANA MOLA APASAYE KUABUDIWA KWA HAKI ISIPOKUWA WEWE TU. KUTAKASIKA NI KWAKO WEWE. KWA HAKIKA, MIMI NILIKUWA MIONGONI MWA MADHALIMU"** Hakuwa mvumilivu katika mahubiri yake kwa watu wake. Na kauli ya Mwenyezi Mungu: **"NA ILHALI YEYE NI MWENYE KUZONGWA"**, yaani:

خَشِعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِفَهُمْ ذَلَّةً وَقَدْ كَانُوا بِيَدَيْهِمْ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ يَهْدِ اللَّهُ الْبَلَدِيَّةَ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأَمْ لِي لَهْمٌ إِنْ كِيدِي تَيْنٍ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْتَأْجِرُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٧﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ تَوَلَّى أَنْ تَدَّارِكُهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لِنَيْذٍ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبِهْ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُرْفَلُونَا بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَنْجُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

سُورَةُ الْحَاقَّةِ ﴿٥٢﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَذْرَبِكُ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾ وَأَمَّا عَادٌ فَأَهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَنِيَةً أَيَّامٍ حُسُومًا فَفَرَى الْقَوْمُ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

Mwenye kukerwa, mwenye kutaabika. Pia yawezekana kuwa muradi (wa Mwenye kuzongwa) ni: Mwenye kufungiwa ndani ya tumbo la chewa.

49 BASI KAMA ISINGELIMUWAHI NEEMA KUTOKA KWA MOLA WAKE Neema yenyewe ni Mwenyezi Mungu kumuwezesha kutubu na kukubali kutubu kwake. **KWA YAKINI, ANGELITUPWA JANGWANI** Yaani: Angelimtwa kutoka tumboni mwa tumbo la chewa hadi juu ya ardhi isiyokuwa na mimea. **NA ILHALI YEYE NI MWENYE KUSHUTUMIWA** Yaani: Anashutumiwa na kulaumiwa kwa kosa ambalo amelifanya na angefukuzwa katika rehema.

50 KWA HIYO, MOLA WAKE AKAMTEUA Yaani: Alimteua na kumchagua kwa Utume. **NA AKAMFANYA KUWA MIONGONI MWA WATU WEMA** Yaani: Watu waliokamilika katika wema. Imesemwa pia kwamba: Mwenyezi Mungu alimrudishia Utume na kumpa uombezi kwa nafsi yake, watu wake na akampeleka kwa watu laki moja au wanaozidi na wote wakaamini, kama ilivyotangulia kuelezwa.

51 NA ILIVYO NI KWAMBA WALE AMBAO WAMEKUFURU WANAKARIBIA KUKUTELEZESHA KWA MACHO YAO

Ibni-Qutaiba amesema kuwa: "Mwenyezi Mungu hakusudii kwamba wao wataku dhuru kwa macho yao, kama mwenye kijicho anavyokidhuru kwa jicho la husuda kile anachokiingalia. Hakuna vingine isipokuwa kwamba Mwenyezi Mungu anakusudia kwamba wao wanakuangalia wewe pale unaposoma Qur'ani uangaliaji mkali kwa uadui na chuki, unaokaribia kukuangusha". **PALE**

WALIPOSIKIA UKUMBUSHO Yaani: Wakati wa kusikia kwao Qur'ani, kwa sababu ya kuchukia kwao chuki kubwa sana. **NA WANASEMA: HAKIKA, YEYE NI MWENDAWAZIMU** Yaani: Wanasema kwa kushangazwa na habari zake na hukmu zake; eti yeye ni mwendawazimu.

52 NA HAIKUWA HIYO ISIPOKUWA NI UKUMBUSHO KWA WALIMWENGU Yaani:

Haikuwa hii Qur'ani ambayo anaisoma Muhamad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, na ambayo wao hawataki kuamini isipokuwa kwamba ni ukumbusho tu kwa walimwengu wote. Hivyo, haiwezekani ukumbusho wa walimwengu wote uteremshwe kwa mtu mwendawazimu.

SUURATUL-HAAQQAH (69)

Imeteremka Makka Aya zake ni hamsimi na mbili (52)

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

1 TUKIO LA HAKI Tukio hilo ni Kiyama, kwa sababu mambo ni ya hakika katika tukio hilo. Tukio la haki ni siku ya haki kwa sababu siku hiyo haki zitadhihiri.

2 NINI TUKIO LA HAKI? Maana ni kuwa: Ni kitu gani hicho katika hali yake na sifa zake?

3 NA NINI KILICHOKUJULISHA WEWE, NI NINI TUKIO LA HAKI? Yaani: Ni kitu gani kilichokujulisha wewe, ni nini hicho? Kama kwamba kiko nje kabisa ya eneo la elimu ya viumbe.

4 THAMUDI NA ADI WALIKADHIBISHA KIGONGACHO Yaani: Kigongacho ni Kiyama, na kimeitwa hivyo kwa sababu kitawagonga watu na kuwakwaruza kwa matukio yake ya kutisha.

5 AMA THAMUDI, WALIANGAMIZWA KWA KILICHO PINDUKIA MPAKA Thamudi ni watu wa Mtume Salehe. Kilichopindukia

mpaka ni ukelele ambao umevuka kiwango.

6 NA AMA ADI, WAO WALIANGAMIZWA KWA UPEPO ULIO BARIDI, USIOKINGIKA Adi ni watu wa Mtume Hudi. Upepo ulio baridi ni upepo wenye baridi kali sana. Usiokingika ni upepo mkavu ambao umevuka mpaka kwa ukali wa kuvuma kwake, na kurefuka kwa muda wake na ukali wa baridi yake.

7 ALIWAPELEKEA UPEPO HUO USIKU SABA NA MICHANA MINANE Yaani: Mwenyezi Mungu amewapelekea upepo huo muda wote huu mfululizo, hausimami na hautulii. Ulikuwa ukiwauwa kwa changarawe. **UNAOWAMALIZA** Yaani: Unaowaangamiza na kuwamaliza. **UTAWAONA WATU HUMO** Yaani: Katika siku hizo. Au makusudio ni kuwa: Katika nyumba zao. **WAMEANGUKA** Wameanguka chini wakiwa wamekufa. **KAMA KWAMBA WAO NI MAGOGO YA MITENDE YALIYO WAZI NDANI** Yaani: Magogo ya mitende yaliyoanguka au yaliyoza.

8 JE, UNAONA KWAO CHOCHOTE KILICHOBAKI? Yaani: Je, unaona kundi lililobaki, au nafsi iliyobaki? Yaani: Hakubaki yeyote miongoni mwao.

9 NA AKAJA FIR'AUNI NA WALIOKUWA KABLA YAKE Yaani: Katika mataifa ya makafiri. **NA WALIOFIDIKIZIWA** Hao ni watu wa vijiji vya watu wa Mtume Luti. Maana ni kwamba wakaja waliofidikizwa. **KWA SABABU YA KOSA** Yaani: Kwa sababu ya vitendo vibaya, navyo ni ushirikina na maasi.

10 BASI WAKAMUASI MJUMBE WA MOLA WAO Yaani: Kila uma ulimuasi mjumbe wao aliyetumwa kwao. **AKAWAKAMATA MKAMATO WA ZIADA** Yaani: Mwenyezi Mungu akawakamata (akawatia mikononi kwa kuwaadhibu) mkamato ukubwa uliozidi mikamato ya mataifa mengine.

11 KWA HAKIKA, MAJI YALIPOFURIKA Yaani: Yalipopindukia mpaka wake katika kunyanyuka na kupanda juu. Hiyo ni tufani iliyotokea wakati wa Mtume Nuhu pale watu wake walipoung'an'gania ukafiri na wakamkadhibisha. **SISI TULIKUPAKIZENI NYINYI KATIKA KIENDACHO** Yaani: Tulikupakizeni mkiwa katika migongo ya baba zenu (kabla hamjazaliwa). Na "Kiendacho" ni jahazi la Mtume Nuhu, kwa sababu lilikuwa likitembea katika maji.

12 ILI TUKIFANYE UKUMBUSHO KWENU Enyi uma wa Muhamad. Ukumbusho ni mazingatio na mawaidha mtakayoyatumia kuwa dalili ya kufahamu uwezo mkubwa wa Mwenyezi

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ، وَالْمُؤْتَفِكَتْ بِالْحَالِطَةِ ﴿٩﴾ فَصَوَّرَ رَسُولٌ
رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ﴿١٠﴾ إِنَّا لَمَأْطَعَا الْمَاءَ حَمَلَتُكُمُ فِي الْجَارِيَةِ
﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيهَا أذنٌ وَعِيَةٌ ﴿١٢﴾ فَأِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ
نَفْحَةً وَاحِدَةً ﴿١٣﴾ وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَذُكِّدَا ذِكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾
فِيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾ وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ
﴿١٦﴾ وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَةٌ
﴿١٧﴾ يَوْمَئِذٍ تَعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾ فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ
كِتَابَهُ، يَبْسُمُ بِهِ، يَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُ وَأَكْنِيَّةٌ ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ
حِسَابِيَةٌ ﴿٢٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾
قُطِرَ فِيهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾ كُلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ
الْحَالِيَةِ ﴿٢٤﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ، بِشِمَالِهِ، يَقُولُ بَلَيْتَنِي لَأُوتِيَ كِتَابِيَةَ
﴿٢٥﴾ وَلَوْ أَدْرِي مَا حِسَابِيَةَ ﴿٢٦﴾ بَلَيْتَهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَا أَغْنَى
عَنِّي مَالِيَةَ ﴿٢٨﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّتِي ﴿٢٩﴾ خَذُوهُ فَعُوقُوهُ ﴿٣٠﴾ تَرَى الْجَحِيمَ
صَلْوَةً ﴿٣١﴾ تَرَى فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ
كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣٤﴾

Mungu, uhodari wake wa kutengeneza na adhabu zake kali. **NA LIKIHFADHI SIKIO LENYE KUHIFADHI** Yaani: Na ili sikio linalohifadhi mambo linayoyasikia liweze kuhifadhi tukio hilo baada ya kulisikia.

13 NA BARAGUMU LITAKAPOULIZWA MPULIZO MMOJA Ni mpulizo wa kwanza.

14 NA ARDHI NA MILIMA IKAONDOLEWA Yaani: Ikanyanyuliwa kutoka mahala pake ilipotulia kwa uwezo wa Mwenyezi Mungu. **IKAPONDWA MPONDO MMOJA TU** Yaani: Vikavunjwa mvunjo mmoja usiokuwa na ziada. Pia imesemwa kuwa IKAPONDWA yaani: itatandazwa mtandazo mmoja tu.

15 BASI SIKU litakuwa HIYO LIMETOKEA LA KUTOKEA Yaani: Kimesimama Kiyama.

16 NA MBINGU ZITAPASUKA. BASI SIKU HIYO, ZITAKUWA DHAIFU Yaani: Zitapasuka kwa ajili ya kuteremka kwa Malaika waliomo humo. Siku hiyo zitakuwa dhaifu, zilizojiachia.

17 NA MALAIKA WAKIWA KANDO YAKE Yaani: Malaika watakuwepo pembezoni mwake mpaka pale Mola atakapo waamuru ndipo wateremke duniani na kuizunguka na

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسِيلِينَ ﴿٣٦﴾ لَا يَأْكُلُهُ
 إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾ فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾
 إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾
 وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُونَ ﴿٤٢﴾ نَزَّلَ مِنْ رَبِّكَ الْعَلَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ
 نَفَقْنَا عَلَيْكَ بَعْضَ الْأَقْوَابِلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا
 مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهُ لَلَّذِكْرُ
 لِلْمُنْقِبِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى
 الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْبَقِيَّةِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنَ
 اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي
 يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَدِيدًا ﴿٥﴾
 إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَرَبَّهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَيْلِ
 ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْئَلُ حِمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١٠﴾

waliomo humo. **NA WANANE WATABEBA ARSHI YA MOLA WAKO SIKU HIYO** Yaani: Malaika wanane wataibeba Arshi juu ya vichwa vyao siku ya Kiyama. Na imesemwa pia kuwa: Ni safu nane za Malaika, hakuna ajuaye idadi yao isipokuwa Mwenyezi Mungu tu.

18 SIKU HIYO MTAHUDHURISHWA Yaani: Waja watahudhurishwa kwa Mwenyezi Mungu kwa ajili ya kuhesabiwa. **HAKITAFICHIKA KWENU CHOCHOTE CHA KUFICHIKA** Hakifichiki kwa Mwenyezi Mungu cha kufichika; vyovyote iwavyo, iwe ni nyinyi wenyewe au kauli zenu au vitendo vyenu.

19 BASI AMA YULE ALIYEPEWA KITABU CHAKE KWA MKONO WAKE WA KULIA Yaani: Amepewa kitabu chake ambacho Malaika wanaotunza wameandika humo matendo yake. **BASI ATASEMA: "CHUKUENI, SOMENI KITABU CHANGU** Yaani: Atayasema hayo kwa furaha na bashasha.

20 KWA YAKINI, MIMI NILIKUWA NA YAKINI KWAMBA NITAIKUTA HISABU YANGU Yaani: Nilijua na kuwa na yakini

duniani kwamba mimi nitahisabiwa huko Akhera. Na imesemwa pia kuwa maana ni kwamba: Mimi nilikuwa na yakini kwamba Mwenyezi Mungu ataniadhibu kwa madhambi yangu, kwa hakika amenifadhili kwa msamaha wake na hakunipatiliza.

21 BASI HUYO ATAKUWA KATIKA MAISHA MARIDHAWA Maisha yenye kuridhiwa, sio ya karaha.

22 KATIKA PEPO ILIYO JUU Yaani: Pepo iliopo mahali palipo juu, kwa sababu pepo hiyo iko mbinguni. Au maana ni kwamba pepo hiyo ni yenye hadhi tukufu na cheo cha juu.

23 MAKONYO YAKE YAKO KARIBU Maana ni kwamba matunda yake yako karibu kwa anayeyachuma; iwe amesimama au amekaa au amejilaza.

24 "KULENI NA KUNYWENI Yaani: Wataambiwa humo peponi: Kuleni na kunyweni. **KWA RAHA NA WASAA** Hakuna kinywaji kitakachochafuliwa humo na hakuna chakula kitachosumbua koo au tumbo. **KWA SABABU YA YALE MLIYOTANGULIZA KUYAFANYA KATIKA SIKU ZILIZOPITA** Yaani: Kwa sababu ya amali njema mlizozifanya duniani.

25 NA AMA YULE ALIYEPEWA KITABU CHAKE KWA MKONO WAKE WA KUSHOTO, ATASEMA: Kwa huzuni na kusikitikia maovu yake atakayoyaona humo. **"EE! LAITI MIMI NISINGEPEWA KITABU CHANGU** Yaani: Nisingepewa kabisa kitabu changu (kuliko kuwa nimepewa kikiwa kimejaa maovu tu)].

26 NA NISINGEJUA: NI NINI HISABU YANGU? Yaani: Laiti pia nisingelijua kabisa: Hisabu yangu ni kitu gani? Atatamani hivyo kwa sababu yote yaliyomo humo yako dhidi yake.

27 EE! LAITI YANGEKUWA NI YENYE KUMALIZA Yaani: Laiti mauti niliyokufa yangukuwa yenye kumaliza, na nisingelifanywa kuwa hai baada yake. Ametamani kudumu kwa mauti na kutofufuliwa kwa sababu ya vitendo vyake viovu alivyoviona na adhabu aliyoienda.

28 HAIKUNIFAA MALI YANGU Yaani: Mali niliyoichuma haikunikinga chochote na adhabu ya Mwenyezi Mungu.

29 HOJA ZANGU ZIMENIPOTEA Yaani: Hoja zangu zimenipotea na kunitoweka. Imesemwa pia kwamba: Muradi wa "HOJA = SULTAAN" ni cheo, hadhi na ufalme. Hapo, ndipo Mwenyezi Mungu atakaposema:

30 MKAMATENI NA MTIENI MAKONGO Yaani: Ifungeni mikono yake kwenye shingo kwa makongo. (pingu za minyororo inayofunga shingo, mikono na miguu)

31 KISHA MTIENI MOTONI Yaani: Mtieni motoni ili apate joto lake.

32 TENA KATIKA MINYORORO AMBAYO UREFU WAKE NI DHIRAA SABINI MUNGIZENI Minyororo ni vikuku vilivyopangiliwa. Dhiraa ni urefu wake. Sufiani amesema kuwa: *Imetufikia habari kuwa mnyororo huo utamwingia mtu katika njia yake ya haja kubwa na kutokea mdomoni.*

33 KWA HAKIKA, YEYE ALIKUWA HAMUAMINI MWENYEZI MUNGU MTUKUFU

34 NA HAHIMIZI JUU YA KUMPA CHAKULA MASIKINI Yaani: Hajihimizi yeye mwenyewe kumpa chakula masikini kutoka katika mali yake au hamhimizi mtu mwengine katika kumpa chakula masikini.

35 BASI LEO HII HANA RAFIKI YEYOTE HAPA Yaani: Siku ya Kiyama huko akhera, hatakuwa na atakayemsaidia au kumuombea, kwa sababu hiyo ni siku ambayo ndugu atamkimbia ndugu yake na mpenzi atamkimbia mpenzi wake mbele yake.

36 NA HANA CHAKULA ILA TU MAJI YA USAHA Isipokuwa ni usaha wa watu wa motoni na damu chafu na usaha unaotiririka kutoka katika miili yao kutokana na kuoga kwao.

37 HAWALI CHAKULA HICHO ISIPOKUWA TU WENYE MAKOSA Watu wenye makosa na wenye madhambi.

38 BASI NINA APA KWA MNAVYOVIONA

39 NA MSIVYOVIONA Yaani: Nina apa kwa vile vyote; vinavyo onekana na visivyo onekana.

40 KWA HAKIKA, HIYO NI KAULI YA MJUMBE MWENYE HESHIMA Yaani: Kwa yakini, Qur'ani ni kisomo cha Mjumbe mwenye heshima. Na muradi ni Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani au ni kauli ambayo Mjumbe mwenye heshima kubwa anaifikisha, akikusudiwa kuwa ni Jibrili.

41 NA SIO KAULI YA MSHAIRI Kama mnavyodai, kwa sababu hiyo Qur'ani sio miongoni mwa aina za ushairi. **KUAMINI KWENU NI KUCHACHE MNO** Yaani: Mnaamini imani ndogo na mnakubali kukubali kudogo.

42 WALA SI KAULI YA KUHANI Kama mnavyodai, kwani ukuhani ni jambo jingine kabisa. Hakuna uhusiano wowote kati yake na kati ya hii Qur'ani. **KUWAIDHIKA KWENU NI KUDOGO MNO** Yaani: Mnaonyeka kuonyeka kudogo sana.

43 NI UTEREMSHO UTOKAO KWA MOLA WA WALIMWENGU WOTE Maana ni kuwa: Hiyo ni kauli ya Mjumbe mwenye heshima, na pia ni uteremsho utokao kwa Mola wa

walimwengu wote kupitia ulimini mwake.

44 NA LAU ANGETUZULIA BAADHI YA MANENO Yaani: Lau Mjumbe huyo ambaye ni Muhammad au Jibrili kwa mujibu wa maelezo yaliyotangulia, angetusingizia; lau angejikalifisha chochote katika hayo, na akayabuni yeye mwenyewe na akayahusisha kwa Mwenyezi Mungu.

45 TUNGEMSHIKA KWA MKONO WA KULIA Yaani: Kwa mkono wake wa kuume.

46 46. KISHA TUNGEMKATA MSHIPA MKUBWA WA MOYO "Mshipa mkubwa wa moyo "Alwatiin" ni mshipa unaopita mgongoni mpaka unaungana na moyo. Hii ni taswira ya kuangamizwa kwake kwa adhabu mbaya sana ambayo watawala wanawafanyia watu wanaowachukia.

47 HAKUNA YEYOTE WA KUMKINGA NA ADHABU HIYO MIONGONI MWENU Yaani: Hapana yeyote kati yenu atakayetukinga tusimpate au atakaye muokoa atuponyoke. Sasa vipi anajikalifisha kumsingizia Mwenyezi Mungu kwa ajili yenu?

48 NA KWAMBA HIYO NI UKUMBUSHO KWA WENYE UCHAMUNGU Yaani: Qur'ani ni ukumbusho kwa wenye uchamungu, kwa sababu wao ndio wanaofaidika nayo.

49 NA KWA YAKINI, SISI TUNAJUA KWAMBA MIONGONI MWENU WAMO WAKADHIBISHAJI Yaani: Baadhi yenu wanaikadhibisha Qur'ani. Sisi tutawalipa kwa hayo.

50 NA KWA YAKINI, HIYO ITAKUWA MAJUTO KWA MAKAFIRI Yaani: Kwa yakini, Qur'ani itakuwa hasara na majuto kwa makafiri siku ya Kiyama.

51 NA KWA YAKINI, HIYO NI HAKI YA HAKIKA Qur'ani ni haki ya hakika kwa kuwa inatoka kwa Mwenyezi Mungu. Shaka haizunguki kandokando yake haiisogelei.

52 BASI LITUKUZE JINA LA MOLA WAKO MTUKUFU Yaani: Mtakase na yasiyofaa kwake kwa kuleta Tasbihi ambao ni uradi maarufu.

SUURATUL MAARIJ (70)

Imeteremka Makkah Aya zake ni arobaini na nne(48)

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

1 ALIOMBA MWENYE KUOMBA KUIOMBA ADHABU YENYE KUTOKEA Maombi hapa yamekusanyiwa maana ya kuapiza. Maana ni kwamba: Muombaji amejiombea dua

بَصُرُوهُمْ يَوْمَ الْمَجْزِمْ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابٍ يَوْمَئِذٍ بِنَبِيِّهِ ۝
 وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ۝ وَفَصَّلِيهِ أَتَى تَنْوِيهِ ۝ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
 جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ۝ كَلَّا إِنَّمَا الظنُّ ۝ نَزَاعَةٌ لِلشَّوَى ۝ دَعَا
 مَنْ أَدْبَرَ تَوَلَّى ۝ وَجَمَعَ فَأَوْعَى ۝ ۝ إِنَّا لَإِنْسَنَ خَلَقَ هَلْوَاعًا
 ۝ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۝ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۝ إِلَّا
 الْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ فِي
 أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ۝ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
 بَيِّنَاتٍ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ۝ إِنَّا عَذَابَ
 رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِرُغْوَجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ إِلَّا لَعَلَّ
 أَرْوَجَهُمَا أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنْ أُنْفِى وَرَاءَ
 ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ
 ۝ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
 ۝ أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ۝ فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قَبْلَكَ مَهْطِعِينَ
 ۝ عَنِ الْعَمِينَ وَعَنِ النَّشْمَالِ عَزِينَ ۝ أَيْطَعُ كُلُّ أَمْرٍ مِنْهُمْ
 أَنْ يَدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ۝ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ۝

mabaya ya kufikwa na adhabu yenye kutuka. (amejiapiza) Imesemwa kuwa muombaji huyu ni Annadh-ri Ibn Al-haarith wakati aliposema kwamba: "Ewe Mola wangu, ikiwa haya ayasemayo Muhammad ni haki kutoka kwako, basi nyeshleza juu yetu mawe kutoka mbinguni au tuletete adhabu iumizayo".

2 KWA MAKAFIRI HAINA MWENYE KUIZUIA Adhabu hiyo yenye kutuka itawashukia makafiri, hapana yoyote atakayeziua.

3 ITOKAYO KWA MWENYEZI MUNGU MWENYE VIPANDIO Adhabu inatoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu mwenye vipandio ambavyo Malaika wanapanda kupitia vipandio hivyo. (ngazi) Imesemwa pia kuwa vipandio ni utukufu.

4 MALAIKA NA ROHO WANAPANDA HUMO KWENDA KWAKE Yaani: Malaika wanapanda kwenda kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu katika ngazi hizo ambazo Mwenyezi Mungu amezifanya kwa ajili yao. Roho ni Jibrili. Imesemwa pia kuwa roho hapa ni Malaika mwingine mkubwa, sio Jibrili. **KATIKA SIKU AMBAYO KIPIMO CHAKE KITAKUWA MIAKA HAMSINI ELFU** makusudio ni siku ya

Kiyama. Muda wa kusimama waja kwa ajili ya kuhesabiwa ni kiasi hiki cha miaka. Kisha baada ya hapo, watu wa peponi watatulizana katika pepo, na watu wa motoni watatulizana katika moto. Na imesemwa pia kuwa kiasi cha siku ya Kiyama kwa makafiri ni miaka hamsini elfu, na kwa waumini ni muda ulio kati ya Adhuhuri na Alasiri.

5 KWA HIYO, VUMILIA UVUMILIVU MZURI Yaani: Vumilia ewe Muhammad juu ya upinzani wao kwako na kukufuru kwao yale ambayo umekuja nayo. Vumilia kuvumilia ambako hakuna malalamiko ndani yake na hakuna mashtaka kwa asiye kuwa Mwenyezi Mungu. Hii ndio maana ya uvumilivu mzuri.

6 HAKIKA, WAO WANAIONA SIKU HIYO KUWA IKO MBALI Yaani: Wanaiona siku ya Kiyama ambayo kipimo chake ni miaka hamsini elfu iko mbali na ni jambo lisilowezekana, muhali.

7 NA SISI TUNAIONA IKO KARIBU Yaani: Sisi tunajua kuwa ni yenye kutokea, iko karibu kwa sababu "Kila kijacho, kiko karibu".

8 SIKU AMBAYO MBINGU ZITAKUWA KAMA MADINI YALIYOYAYUSHWA Madini yaliyoyayushwa ni shaba, risasi na fedha iliyoyayushwa. Na imesemwa pia kuwa ni tope za mafuta.

9 NA MILIMA ITAKUWA KAMA SUFI ILIYOSHAMBULIWA Milima itakuwa kama sufi iliyochambuliwa, kwa sababu ikisha pondwaponywa na kurushwa angani itafanana na sufi iliyo chambuliwa wakati inapopeperushwa na upepo.

10 NA NDUGU HATAMUULIZA NDUGU Ndugu hatamuuliza ndugu yake; kuhusu mambo yake katika siku hiyo kutokana uzito wa matukio makubwa yatakayo washukia.

11 WATAONESHWA NDUGU ZAO HAO Kila ndugu atamuona ndugu yake. Hataweza kujificha kwa yeyote. Lakini Hawataulizana wala hawatasemeshana. **MUOVU ATAPENDA** Atatamani kila mwenye dhambi aliyestahiki kuingia motoni kwa dhambi hiyo. **SIKU HIYO KUJIKOMBOA KWA WATOTO WAKE KUTOKANA NA ADHABU YA SIKU HIYO** Siku ya Kiyama ambayo imemshukia.

12 NA MKE WAKE NA NDUGU YAKE Hawa ni watu adhimu na watukufu zaidi kwake. Lau ungekubaliwa ukombozi kwake, angejikomboa kwa kuwatoa hao na asalimike na adhabu iliyomshukia.

13 NA UKOO WAKE AMBAO UNAMHAMI Jamaa zake wa karibu zaidi ambao wanahusiana naye katika uzawa au wakati wa matatizo, na ambao anakimbilia kwao.

14 NA WALIO KATIKA ARDHI WOTE, KISHA KUJIKOMBOA HUKO KUMUOKOE Muovu atatamani kujikomboa kwa wote waliomo katika ardhi, wakiwemo binadamu, majini na viumbe wengine wasiokuwa hao, kisha kujikomboa huko kumuokoe na adhabu ya Jahanamu.

15 HAPANA! HAKIKA, HUO NI MBIMBIRIKO HAPANA! Ni neno la kumkemea movvu aache matumaini hayo, na kumuwekea wazi kutowezekana kwa ukombozi alioupenda. HAKIKA, HUO NI MBIMBIRIKO Mbimbiriko *Ladhwa* ni jina la Jahannamu. Jina hilo limechukuliwa kutokana na mbimbiriko katika moto, ambao ni muwako unaotoa miali na sauti.

16 UNABAMBUA NGOZI YA KICHWA Unabambua nyama na ngozi na kuitenganisha na mfupa mpaka usibakishe kitu katika mfupa huo.

17 UNAMWITA MWENYE KUPUZA NA KUPINGA Yaani: Jahannamu inamwita mwenye kuikataa haki duniani na akaipuuza

18 NA AKAKUSANYA NA AKAHIFADHI Yaani: Amekusanya mali akaiweka katika hifadhi, na hakutumia chochote katika mali hiyo katika njia za kheri.

19 KWA YAKINI, MWANADAMU AMEUMBWA AKIWA MWENYE KULALAMA Kulalama ni pupa mbaya sana na manun'guniko machafu kabisa.

20 IKIMPATA SHARI, NI MWINGI WA KULALAMA SANA

21 NA IKIMPATA KHERI NI MZUIAJI SANA Yaani: Mwanadamu ukimpata ufukara au shida au ugonjwa au mfano wa hayo, anakuwa mwingi wa kulalama. Na ikimpata kheri kama vile utajiri, rutuba (katika kilimo), wasaa na mfano wa hayo, yeye anakuwa mwingi wa kuzuia na kubania.

22 ILA TU WENYE KUSWALI Ila wenye kudumisha kuswali. Yaani: Wao hawako katika sifa hizo za kulalama, kunun'gunika na kuzuia, na kwamba wao wamo katika sifa za kusifika na vitendo maridhawa, kwa kuwa imani yao na dini ya haki inawakemea kusifika na sifa hizo, na inawaongoza kwenye kusifika na sifa njema.

23 AMBAO WAO JUU YA SWALA ZAO NI WENYE KUDUMU Hawajishughulishi na la kushughulisha wakaiacha sala na wanazitekeleza swala zilizofaradhiwa katika nyakati zake.

24 NA AMBAO KATIKA MALI ZAO KUNA HAKI YENYE KUJULIKANA Muradi wa haki yenye kujulikana ni zaka yenye kufaradhiwa. Imesemwa pia kuwa muradi wake ni kuunga udugu.

25 KWA MWENYE KUOMBA NA MWENYE KUNYIMWA Imetangulia tafsiri ya

mwenye kuomba na mwenye kunyimwa katika Sura Al-dhaariyaat.

26 NA WALE AMBAO WANASADIKISHA SIKU YA MALIPO Hiyo ni siku ya Kiyama. Hawaitilii shaka wala hawaikanushi.

27 NA AMBAO WAO WANAIOGOPA ADHABU YA MOLA WAO Wanaihofu na kuiogopa adhabu hiyo pamoja na kuwa wanayo matendo ya ibada, kwa kuyaona duni matendo yao na kuungama yale yaliyo wajibu kwao kumfanyia Mwenyezi Mungu Mtukufu.

28 HAKIKA, ADHABU YA MOLA WAO SI YENYE KUAMINIWA Yaani: Haitakikani kwa yeyote kujiaminisha nayo, na kwamba haki ya kila mmoja ni kuiogopa.

29 NA AMBAO WAO NI WENYE KUZIHIFADHI TUPU ZAO. Wasizitumie katika njia za maasi.

30 ILA KWA WAKE ZAO wa halali AU WALE AMBAO IMEWAMILIKI MIKONO YAO YA KULIA wajakazi. HAKIKA, WAO SI WENYE KULAUMIWA. Hawatalaumiwa au kuadhibiwa ikiwa watakidhi hapo matamaniao ya nafsi zao.

31 BASI MWENYE KUTAKA KINYUME CHA HAYO, HAO NDIO WENYE KUVUKA MIPAKA yaani watakaokidhi matamaniao ya nafsi zao kwa njia nyingine mbali na hizo zilizotajwa basi hao ndio waliopindukia mipaka ya Mwenyezi Mungu na kuingia katika aliyoharamisha.

32 NA AMBAO WAO NI WENYE KUCHUNGA AMANA ZAO NA AHADI ZAO Yaani: Hawapuuuziii kitu chochote katika amana ambazo wanaoaminiwa kuzichunga, na hawavunji kitu chochote katika ahadi ambazo wanazifunga juu ya nafsi zao.

33 NA AMBAO WAO NI WENYE KUSIMAMISHA USHAHIDI WAO Yaani: Wanatoa ushahidi kama ulivyo kwa yule ambaye unatakiwa kutolewa ushahidi juu yake; awe ni ndugu au mtu kando, mwenye hadhi au mtu wa kawaida. Hawafichi ushahidi na hawaubadilishi.

34 NA AMBAO WAO SWALA ZAO WANAZIHIFADHI Yaani: Wanahifadhi nyiradi zake, nguzo zake na mashariti yake. Hawaachi kitu chochote katika hayo, na lolote la kushughulisha haliwashughulishi wakaiacha sala. Wanaihifadhi swala baada ya kuitekeleza kwa kuacha kutenda mambo ambayo yanaipomoshwa na kubatilisha malipo yake.

35 HAO KATIKA MABUSTANI WATAKIRIMIWA Watatulizana humo na watakirimiwa kwa namna mbalimbali za takrima.

فَلَا أَقْسِمُ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَدِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَىٰ أَنْ تَبْدَلَ خَيْرَ آيَاتِهِمْ
وَمَا تَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يَأْتُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يُخْرَجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا أَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصَبٍ يُوْفِّضُونَ
﴿٤٣﴾ خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ يَرَهِقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكِ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

سُورَةُ نُوْحٍ
٧٨ آيَاتُهَا
٧٦ نُسُخَاتُهَا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾ أِنِ اعْبُدُوا
اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ
إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِن أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا
فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْبَعَهُمْ
فِي آذَانِهِمْ وَأَسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا
﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ
لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

﴿36﴾ WANA NINI WALE AMBAO WAMEKUFURU WANAKUKODOLEA MACHO? Yaani: Wanafanya haraka kukupinga na kukucheza shere. Na imesemwa pia kuwa wananyoosha shingo zao wakikuangalia sana.

﴿37﴾ KULIANI NA KUSHOTONI WAKO MAKUNDI MAKUNDI Yaani: Kuliani kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, na kushotoni kwake kuna makundi yenye kusambaa.

﴿38﴾ HIVI KILA MTU KATIKA WAO ANATAMAA YA KUINGIZWA KATIKA PEPO YENYE NEEMA? Washirikina walikuwa wakisema kuwa: "Hawa Waislamu wakiingia peponi, kwa hakika sisi tutaingia kabla yao". Kutokana na maneno hayo, ilishuka aya hii.

﴿39﴾ HIVYO SIVYO! KWA YAKINI, SISI TUMEWAUMBA WAO KUTOKANA NA KILE AMBACHO WANAKIJUA Yaani: Tumewaumba kutokana na uchafu ambao wanaujua. Kwa hiyo, haitakikani kwao kufanya kiburi hiki. Imam Ahmad, Ibn-maja na Ibn-saad wamesimulia kwamba Mtume wa Mwenyezi Mungu alisoma aya hizi: " WANA NINI WALE

AMBAO WAMEKUFURU WANAKUKODOLEA MACHO? KULIANI NA KUSHOTONI WAKO MAKUNDI MAKUNDI? HIVI ANATAMAA KILA MTU KATIKA WAO YA KUINGIZWA KATIKA PEPO YENYE NEEMA? HIVYO SIVYO! KWA YAKINI, SISI TUMEWAUMBA KUTOKANA NA KILE AMBACHO WANAKIJUA" Kisha Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alitema mate juu ya kiganja chake na kuweka kidole chake juu yake na akasema: "Mwenyezi Mungu anasema kuwa: Ewe mwanadamu, vipi utanishinda na ilhali nimekuumba kutokana na mfano wa mate haya? Mpaka nilipokutengeneza sawa sawa na kukunyoosha umekuwa unatembea kati ya shuka mbili na ardhi ikawa tulivu kwako, ukakusanya na umezuia , mpaka roho ilipofikia katika mishipa ya shingo ndio umefika wakati wa kutoa sadaka!"

﴿40﴾ HIVYO BASI, NINAAPA KWA MOLA WA MASHARIKI NA MAGHARIBI, KWA YAKINI SISI NI WENYE KUWEZA Ninaapia kwa Mola wa mashariki ya kila siku katika siku za mwaka na magharibi yake.

﴿41﴾ KUBADILISHA WALIO BORA ZAIDI KULIKO WAO, NA SISI SIO WENYE KUSHINDWA Yaani: Tunaweza kuwaumba watu bora zaidi kuliko wao na wenye kumtii zaidi Mwenyezi Mungu kuliko wale waliomuasi na tukawaangamiza. "Na sisi sio wenye kushindwa", tukitaka kufanya hivyo. Bali tunafanya lile tunalolitaka. Hakitukwepi kitu chochote, na halitushindi jambo lolote.

﴿42﴾ BASI WAACHE WAZAME NA WACHEZE MPAKA WAKUTANE NA SIKU YAO AMBAYO WANAAHIDIWA Waache wazame katika batili yao, na wacheze katika ulimwengu wao. Wewe shughulika na lile ambalo umeamrisha, na yasikutie jekejeke kabisa yale waliyonayo. Wajibu wako ni kufikisha ujumbe tu. MPAKA WAKUTANE NA SIKU YAO AMBAYO WANAAHIDIWA Hiyo ni siku ya kiyama.

﴿43﴾ SIKU AMBAYO WATATOKA KATIKA MAKABURI YAO HUKU WAKIENDA HARAKA, KANA KWAMBA WAO KWENYE MEDE WANAKIMBILIA Siku watakapotoka makaburini haraka kama kwamba wanashindana kufika haraka kwenye kitu kilicho simamishwa, kama vile bendera.

﴿44﴾ YAKIWA DHALILI MACHO YAO HUKU UKIWAFUNIKA UNYONGE. HIYO NДИO SIKU AMBAYO WALIKUWA WAKIAHIDIWA Macho yao yatakuwa manyonge, hawawezi kuyanyanyua kutokana na adhabu wanayoitazamia. Madhila makubwa sana yatawagubika.

SUURAT NUUH (71)

Imeteremka Makkah Aya zake
ni ishirini na nane (28)

*Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa
reHEMA, Mwenye kurehemu.*

1 **KWA YAKINI, SISI TULIMPELEKA NUHU
KWA WATU WAKE TUKAMWAMBIA:
WAHOFISHE WATU WAKO KABLA YA
KUWAJIA WAO ADHABU IUMIZAYO SANA**
Imetangulia huko nyuma kueleza kwamba Nuhu
ndiye Mtume wa kwanza ambaye Mwenyezi Mungu
amemtuma. Na umetajwa ufafanuzi wa muda wa
kukaa kwake kwa watu wake katika Suuratul
Ankabuut (29) kuwa ni miaka alfu moja kupungua
hamsini **KWAMBA WAHOFISHE WATU WAKO**
Yaani: Tulimwambia: "Wahofishe watu wako"
**KABLA HAJJAWAJIA ADHABU IUMIZAYO
SANA** Adhabu yenye maumivu makali, nayo ni
adhabu ya moto, au adhabu hiyo ni ile gharika
iliyowashukia.

2 **ALISEMA: ENYI WATU WANGU,
HAKIKA, MIMI KWENU NI MUONYAJI
MWENYE KUWEKA WAZI** Mimi ni mwenye
kutahadharisha na ni mwenye kukuhofisheni
adhabu ya Mwenyezi Mungu. **MWENYE
KUWEKA WAZI** Ninakuwekeeni wazi yale
ambayo ndani yake kuna wokovu wenu.

3 **KWAMBA: MWABUDUNI MWENYEZI
MUNGU NA MCHENI NA MNITII MIMI**
Mtekelezeni haki yake ya kujidhalilisha na
kupenda, na tekelezeni yale ambayo
amekuamrishi na msishirikishe naye
mwengine. **NA MCHENI** Yaani: Jiepusheni na
yale ambayo yatakuingeni katika adhabu yake.
NA MNITII MIMI Mnitii mimi katika yale
ambayo ninakuamrishi, kwani mimi ni
Mjumbe wa Mwenyezi Mungu kwenu.

4 **ATAKUSAMEHENI KATIKA MADHAMB
YENU** Yaani: Atakusameheni baadhi ya madhambi
yenu, nayo ni yale ambayo yametangulia kutendwa
kabla ya kumtii Mtume na kuitika wito wake. **NA
ATAKUCHELEWESHENI MPAKA MUDA
ULIO TAJWA.** Yaani: Na atachelewesha kufa
kwenu mpaka muda wa juu kabisa ambao
Mwenyezi Mungu ameukadiria kwenu. Muradi ni
kwamba ataurefusha umri umma wenu na kuishi
kwao duniani madamu watadumu katika kumtii
Mwenyezi Mungu. **KWA YAKINI, MUDA WA
MWEMWEZI MUNGU PINDI UKIJA
HAUCHELEWESHWI** Yaani: Muda
aliokukadirieni Mwenyezi Mungu ukija na ilhali
nyinyi bado mumo katika ukafiri, hauta ahirishwa.
Bali utatotokea bila ya kizuizi. Kwa hiyo, fanyeni
haraka kuamini na kutii. **LAU MNGEKUWA**

MNAJUA Yaani: Mngejua kwamba muda wa
Mwenyezi Mungu pindi ukija hauacheleweshwi.

5 **ALISEMA: EWE MOLA WANGU, KWA
YAKINI MIMI NIMEWALINGANIA WATU
WANGU USIKU NA MCHANA** Yaani:
Niliwahubiria imani ambayo umeniamrisha
niwahubirie. Niliwahubiria mahubiri endelevu;
usiku na mchana bila ya kuzembea.

6 **KULINGANIA KWANGU
HAKUKUWAZIDISHIA ILA TU KUKIMBIA**
Kulingania kwangu hakukuwazidishia ila
kuyakimbia yale ambayo ninawalingania, na
kuyakalia mbali.

7 **NA KWA YAKINI, MIMI KILA
NILIPOWALINGANIA ILI UWASAMEHE,**
Yaani: Kila nilipowaita kwenye sababu ya
kusamehewa, nayo ni kukuamini wewe na kukutii,
**WALITIA VIDOLE VYAO MASIKIONI MWA
NGU ZAO** Walizificha nyuso zao kwa nguo zao
hizo ili wasinione na ili wasiyasikie maneno yangu.
NA WALING'ANG'ANIA ukafiri. **NA
WALITAKABARI** Walifanya kiburi cha kukataa
kuikubali haki. **KIBURI KIKUBWA** Kutakabari
kukubwa sana.

8 **KISHA KWA YAKINI, MIMI
NILIWALINGANIA KWA UWAZI**
Niliwawekea wazi wito, nikiwakabili kwa uwazi
khusus mahubiri hayo.

9 **KISHA HAKIKA, MIMI NIMEWADHIIRISHA**
Yaani: Niliwalingania nikiwawekea wazi wito. **NA
NILIWAFANYIA SIRI SANA** Niliwahubiria kwa
siri. Mtu alikuwa anamlingania mtu baada ya mtu;
anzungumza naye kwa siri kati yake na mtu
huyo. Mtume Nuhu aliwalingania watu wake
kwa kutumia njia mbali mbali na mbinu tofauti.
Imesemwa pia kwamba maana ya
"NILIWAFANYIA SIRI" ni "Niliwaenda
majumbani mwao nikawalingania humo".

10 **NIKASEMA: MUOMBENI MSAMAHA
MOLA WENU** Yaani: Muombeni msamaha
kutokana na madhambi yenu yaliyotangulia,
kwa kuitakasa nia. **HAKIKA, YEYE
AMEKUWA MWINGI WA KUSAMEHE**
Yeye ni mwingi wa kuwasamehe wenye
makosa.

11 **ATAPELEKA MAWINGU KWENU
YAKITIRIRISHA MAJI SANA** Yenye
kutiririsha sana ni kuchiriza kwa wingi, na huko
ni kule kujikamua kwa mvua. Katika aya hii,
kuna dalili ya kwamba kuomba msamaha ni
miongoni mwa sababu kubwa za kupata mvua
na kupata aina mbali mbali za riziki.

12 **ATAKUSAIDIENI KWA MALI NA**

يُرْسِلَ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَنْبِيْ وَيَجْعَلْ
 لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾
 وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَمَوَاتٍ
 طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾
 وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدْكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجْكُمْ
 إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِيَسْتَلْكُمْ مِنْهَا
 سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾ قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّمَا عَصَوْتُ وَأَتَّبَعُوا مِنْ لَدُنْكَ
 مَا لَهُمْ وَوَلَدُهُمْ إِلَّا خُسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكْرُومًا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا
 لَا تَنْذِرُنَا الْهَتِكُمْ وَلَا تَنْذِرُنَا وَدَا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يُغْنِي عَنْكُمْ وَيَعُوقُ
 وَشِرًّا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾
 مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أُعْرِقُوا فَأَذَلُّوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ
 اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَنْذِرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ
 دِيَارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا الْفَاجِرَ
 كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ أَعْرِضْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ
 مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا نَبَارًا ﴿٢٨﴾

WATOTO, NA ATAKUFANYIENI BUSTANI NA ATAKUFANYIENI MITO Atazifanya nyingi mali zenu na watoto wenu. Kumwamini kwao Mwenyezi Mungu kunawakusanyia wao rutuba na utajiri duniani pamoja na fungu kubwa huko Akhera.

13 MNA NINI NYINYI, HAMTARAJI UTUKUFU WA MWENYEZI MUNGU? Mna nini hamumuogopi Mwenyezi Mungu na kwa hiyo, mkampwekesha na mkamtii?

14 NA ILHALI AMEKUMBENI HATUA BAADA YA HATUA? Amekuumbeni kupitia hatua mbali mbali; kutoka tone la manii, kisha pande la damu, kisha pande la nyama mpaka maumbile kukamilika, kama ufafanuzi wake ulivyotangulia kuelezwa katika *Suuratul Muuminuun*. Halafu mtakuwa watoto, halafu vijana, halafu wazee. Sasa vipi mnazembea kumtukuza yule ambaye amekuumbeni katika hatua hizi za ajabu?

15 HIVI HAMKUONA NAMNA MWENYEZI MUNGU ALIVYOUMBA MBINGU SABA ZIKIWA KATIKA TABAKA? Zenye kupangana; baadhi yake

zikiwa juu ya baadhi nyingine.

16 NA AMEUFANYA MWEZI HUMO Yaani: Katika mbingu hizo, na mwezi huo upo katika mbingu iliyo karibu. **UKIWA UNATOA MWANGAZA** Unauangazia uso wa ardhi, ikiwa hamna joto ndani yake. **NA JUA AMELIFANYA TAA** Amelifanya jua kama taa kwa watu wa ardhi, ili kwa taa hiyo wafikie kwenye kufanya mambo ya maisha wanayoyahitajia. Ndani ya jua mna joto na mwangaza.

17 NA MWENYEZI MUNGU AMEKUOTESHENI KUTOKANA NA ARDHI KAMA MMEA Mwenyezi Mungu anakusudia Adam, kwa kuwa alimuumba kutokana na uso wa ardhi. Kisha akaukuza mche wake katika ardhi kwa ukubwa baada ya udogo na urefu baada ya ufupi. Kwa hakika, Mwenyezi Mungu amewakuza wanadamu kwa sehemu za ardhi wanazokula baada ya kubadilika na kuwa mimea au wanyama.

18 KISHA ATAKURUDISHENI HUMO Yaani: Atakurudisheni ardhi. Mtakufa na, kwa hiyo, viungo vyenu vitaachana mpaka virudi wiwe mchanga na kujichanganya na ardhi. **NA ATAKUTOENI TU** Yaani: Atakutoeni katika hiyo ardhi kwa kukufufueni siku ya Kiyama. Atakutoeni mara moja, sio kwa kukuotesheni hatua kwa hatua kama mara ya kwanza.

19 NA MWENYEZI MUNGU AMEKUFANYIENI ARDHI KUWA TANDIKO Yaani: Ameitandika na kuitandaza. Mnageuka geuka juu yake kama mnavyogeuka geuka juu ya mazulia yenu majumbani mwenu.

20 ILI MPITE HUMO NJIA PANA Yaani: Njia zilizo pana. "FAJJ" Ni njia iliyo kati ya milima miwili.

21 NUHU ALISEMA: EWE MOLA WANGU, HAKIKA, WAO WAMENIASI Yaani: Wameendelea kuniasi na hawakuuitika wito wangu. Nuhu amewashitaki watu wake kwa Mwenyezi Mungu, na yeye analijua zaidi hilo. **NA WAMEMFUATA YULE AMBAYE MALI YAKE NA WATOTO WAKE HAWAMZIDISHII ISIPOKUWA HASARA TU** Yaani: Wadogo wamewafuata viongozi wao na wenye utajiri katika wao na ambao wingi wa mali na watoto haukuwaongozea isipokuwa upotevu hapa duniani na adhabu huko akhera.

22 NA WALIFANYA VITIMBI VIKUBWA SANA Yaani: Vitimbi vikubwa sana, ambavyo ni kuwashakiza watu wao wa chini juu ya kumuua Mtume Nuhu.

23 NA WALISEMA: Viongozi kuwaambia wafuasi wakiwashawishi kumuasi Mtume Nuhu:

MSIWAACHE KABISA WAUNGU WENU Msiache kuwaabudu waungu wenu, na waungu hao ni masanamu na mapicha ambayo walikuwa nayo, kisha Waarabu waliyaabudu baada yao. **NA MSIMWACHE KABISA WADI NA SUWAA NA YAGHUTHI NA YAUKA NA NASRI** Yaani: Msiache kuyaabudu masanamu haya. Muhammad Bin Ka'abi amesema kuwa: "Haya ni majina ya watu wema ambao walikuwepo kati ya Adamu na Nuhu. Baada yao, wakatokea watu waliokuwa wakiwafuata katika kuabudu. Ibilisi akawaambia: Lau mngelitengeza picha zao, jambo hilo lingekuhamasisheni na kukuchangamsheni sana katika kuabudu. Wakafanya hivyo. Kisha wakatokea watu wengine baada yao. Ibilisi akawaambia: "Watu waliokuwepo kabla yenu, walikuwa wanayaabudu masanamu haya. Kwa hiyo, na nyinyi yaabuduni" na huo ndio ulikuwa mwanzo wa kuabudiwa masanamu".

24 NA KWA HAKIKA, WAMEWAPOTEZA WATU WENGI Viongozi na wakubwa wao wamewapotosha watu wengi. Imesemwa pia kwamba muradi ni msanamu. Yamewapotosha watu wengi. **NA USIWAONGEZEE MADHALIMU ISIPOKUWA UPOTEVU TU** Yaani: Usiwaongezee madhalimu ila hasara tu. Imesemwa pia kwamba: Usiwaongezee ila upotevu katika vitimbi vyao.

25 KUTOKANA NA MAKOSA YAO, WALIGHARIKISHWA Yaani: Kwa ajili ya makosa yao waliangamizwa kwa Tufani. **NA WAKATIWA MOTONI** Wakatiwa motoni baada ya hapo, nao ni moto wa akhera. Imesemwa pia kuwa moto ni adhabu ya kaburini. **HIVYO, HAWAKUJIPATIA WA KUWANUSURU BADALA YA MWENYEZI MUNGU** Yaani: Hawakumpata yeyote wa kuwakinga adhabu ya Mwenyezi Mungu.

26 NA NUHU ALISEMA: EWE MOLA WANGU, USIACHE JUU YA ARDHI MKAZI YEYOTE KATIKA MAKAFIRI Mtume Nuhu alipokata tamaa ya watu wake kuamini, aliwaapiza (aliwaombea dua mbaya) baada ya kuwa amepewa ufunuo unaosema kwamba: "Hawataamini katika wao isipokuwa tu wale ambao wamekwisha amini". Mwenyezi Mungu aliyakubali maombi yake na akawangamiza kwa gharika.

27 KWA YAKINI, WEWE UKIWAACHA, WATAWAPOTEZA WAJA WAKO Watawapotosha waikose njia ya haki. **NA HAWATAZAA ILA MUOVU** Yaani: Hawatazaa ila tu mtu muovu kwa kuacha kukutii. **MWINGI WA KUKUFURU** Mwingi

wa kuzikufuru neema zako.

28 EWE MOLA WANGU, NISAMEHE MIMI NA WAZAZI WANGU Na walikuwa waumini. **NA ATAKAYEINGIA NYUMBANI MWANGU** Nyumba yake ambayo alikuwa akikaa humo. Imesemwa pia kwamba ni jahazi lake. **AKIWA MUUMINI** Anatoka katika maombi haya yule ambaye ataingia katika nyumba yake akiwa hana sifa ya imani, kama vile mke wake na mtoto wake ambaye alisema: "NITAJIHIFADHI KWENYE MLIMA UTAKAONIKINGA NA MAJI". *Suurat Huud (11) aya 43.* **NA WAUMINI WANAUME NA WAUMINI WANAWAKE** Yaani: Nakuomba umsamehe kila mwanaume na mwanamke mwenye kusifika na sifa ya imani. **NA USIWAONGEZEE MADHALIMU ILA TU HASARA** Hilaki, hasara kuporomoka. Maombi yake haya yanamhusu kila dhalimu mpaka siku ya Kiyama.

SUURATUL JINN (72)

Imeteremka Makka Aya zake
ni ishirini na nane (28)

*Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa
reHEMA, Mwenye kurehemu.*

1 SEMA: PAMEFUNULIWA KWANGU Maana ni kwamba: Sema ewe Muhammad kuwaambia uma wako kuwa Mwenyezi Mungu ameleta ufunuo kwangu kupitia ulimi wa Jibrili **"KWAMBA KUNDI KATIKA MAJINI LILISIKILIZA"**; yaani idadi fulani miongoni mwao walisikiliza kusoma kwangu Kur'ani. Sura ambayo Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehma na amani, alikuwa anaisoma ni *Suurat Iqra'* "SOMA KWA JINA LA MOLA WAKO AMBAYE AMEUMBA" Sura Al'alaq. Mwenyezi Mungu hakupeleka kwao Mjumbe katika wao, kwani Mitume wote wanatokana na binadamu. **WAKASEMA: KWA YAKINI, SISI TUMEISIKIA QUR'ANI YENYE KUSTA AJABISHA** Walisema kuwaambia watu wao waliporejea kwao kwamba: Tumesikia maneno yenye kusomwa, yenye kustaajabisha katika ufasaha wake. Imesemwa pia: Qur'ani ni yenye kustaajabisha katika mawaidha yake, na imesemwa pia kuwa ni yenye kustaajabisha katika baraka zake.

2 INAELEKEZA KWENYE UONGOFU Yaani: Inaongoza kwenye haki, sawa na kumjua Mwenyezi Mungu. **KWA HIYO TUKAIAMINI** Yaani: Tumeamini kwamba Qur'ani inatoka kwa Mwenyezi Mungu. **NA HATUTAMSHRIKISHA YEYOTE NA MOLA WETU** Hatutamshirikisha Mwenyezi Mungu na yeyote katika viumbe vyake. Hatutafanya Mungu mwengele pamoja naye. Majini waliamini

سُورَةُ الْحَجِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْإِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا
 عَجَبًا ۝١ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۚ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ۝٢
 وَأَنَّهُ تَعَلَّى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَنِيعَهُ ۖ وَلَا وُلْدًا ۝٣ وَأَنَّهُ كَانَ
 يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ۝٤ وَأَنَا ظَنَنَّا أَن لَنْ نَقُولَ الْإِنْسُ
 وَالْإِنِّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۝٥ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالِ
 مِنَ الْإِنِّ فَزَادَهُمْ رَهَقًا ۝٦ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَنْ يَبْعَثَ
 اللَّهُ أَحَدًا ۝٧ وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَمَتًا حَرَسًا
 شَدِيدًا وَشُهَبًا ۝٨ وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِّلسَّمْعِ ۖ فَمَنْ
 يَسْمَعُ الْآنَ بِحَيْدَلِهِ ۖ شَهَابًا رَّصَدًا ۝٩ وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدُ
 بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ۝١٠ وَأَنَا ظَنَنَّا أَن لَنْ نُعْجِزَ
 اللَّهُ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُّعْجِرَهُ ۚ هَرَبًا ۝١١ وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ
 آمَنَّا بِهِ ۗ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ ۖ فَلَا يَحْزَنُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ۝١٢

kwa kuisikia Qur'ani mara moja, na walielewa kwa akili zao kwamba Qur'ani ni maneno ya Mwenyezi Mungu, na makafiri wa Kiquraishi na hasa viongozi wao hawakunufaika pamoja na: **1)** Kuisikia Qurani mara nyingi sana, **2)** Mtume anatokana na wao na anaisoma Qur'ani kwa lugha yao.

Ni hakika kabisa kuwa Mwenyezi Mungu amewaangusha muangusho wa kudhalilisha sana na amewauwa mauaji mabaya sana. Katika aya hii, kuna mafunzo kwamba jambo kubwa zaidi lililomo katika mahubiri ya Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, ni kumpwekesha Mwenyezi Mungu Mtukufu na kupekana na ushirikina na washirikina.

3) NA KWAMBA HALI ILIVYO NI KUWA UMETUKUKA UTUKUFU WA MOLA WETU Umetukuka utukufu na ukubwa wa Mola wetu. Imesemwa pia kwamba: Umetukuka uwezo wake. **HAKUFANYA MKE WALA MTOTO** Umetakasika utukufu na ukubwa wa Mola wetu na amepukana na kufanya mke au mtoto, kama makafiri ambao wanamnasibisha Mwenyezi Mungu mke na mtoto wanavyosema.

4) NA KWAMBA HALI ILIVYO NI KUWA:

WAPUMBAVU WETU WALIKUWA WAKISEMA JUU YA MWENYEZI MUNGU MANENO YALIYOPINDUKIA MIPAKA

Majini wanakanusha maneno ya washirikina katika wao na wajinga wao kusema urongo juu ya Mwenyezi Mungu kwa kudai kuwa ana mke na mtoto na madai mengine yasiyokuwa hayo. Maneno yaliyopindukia mipaka ni ukafiri wa kiwango cha juu, kuwa kando ya makusudio na kupindukia mipaka.

5) NA HAKIKA, SISI TULIDHANI KUWA WATU NA MAJINI HAWATASEMA UONGO JUU YA MWENYEZI MUNGU Yaani: Sisi tulidhani kuwa watu na majini walikuwa hawasemi urongo juu ya Mwenyezi Mungu pale waliposema kuwa Mwenyezi Mungu ana mshirika na ana mke na mtoto, na kwa hiyo, sisi tukawaamini katika hilo. Haikupita katika mioyo yetu kuwa kuna yeyote anayejasiri kusema urongo juu ya Mwenyezi Mungu kama walivyofanya wahubiri wa kumshirikisha Mwenyezi Mungu na wahudumu wa Miungu bandia, mpaka tulipoisikia Kur'ani. Hapo, ndipo tukaelewa ubatilifu wa ukweli tuliokuwa tunaudhani kwao.

6) NA KWAMBA HALI ILIVYO NI KUWA: WANAUME KATIKA WATU WALIKUWA WANAJIKINGA KWA WANAUME KATIKA MAJINI Mtu katika Waarabu alipokuwa akifika katika jangwa fulani anasema: "Naomba hifadhi kwa Bwana wa jangwa hili anikinge dhidi ya shari ya watu wake wake wajinga". Basi hulala katika dhamana yake mpaka asubuhi.

WAKAWAONGEZE BALAA Wanaume katika majini wakawaongezea wanaume wa kibadamu upumbavu kutoka kwa majini wenyewe juu ya binadamu wenye kutaka hifadhi kwa majini hao. Au maana ni kwamba waliwaongezea balaa, udhaifu na hofu.

7) NA KWA YAKINI, WAO WALIDHANI KAMA MLIVYODHANI NYINYI KWAMBA MWENYEZI MUNGU HATAMFUFA YEYOTE Maana ni kwamba watu walidhani kama mlivyodhani nyinyi majini kwamba hakuna kufufuliwa na hakuna malipo yoyote.

8) NA KWA YAKINI, SISI TULIZIGUSA MBINGU Yaani: Sisi tulizitafuta habari za mbinguni kama ilivyokuwa kawaida yetu, **TUKAZIKUTA ZIMEJAZWA WALINZI** Zimejazwa walinzi wa Kimalaika wanazilinda dhidi ya kuibia kusikiliza. **WENYE NGUVU** Walinzi wenye nguvu. **NA VIMWENGE** Vimwenge ni moto wa nyota kama ufafanuzi wake ulivyotangulia katika kufasiri kauli ya Mwenyezi Mungu isemayo kuwa "NA TUKAZIFANYA VIPIGIO VYA

MASHETANI" katika *Suurat Tabaaraka, aya 5.*

9 NA KWAMBA KWA YAKINI, SISI TULIKUWA TUKIKAA KATIKA HIZO MBINGU KATIKA MAKAO KWA AJILI YA KUSIKILIZA Ili wasikie kutoka kwa Malaika habari za mbinguni na wazifikishe kwa wachawi na makuhani. Wakati Mwenyezi Mungu alipomtuma Mtume wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akazilinda mbingu kwa kutumia vimwenge vinavyounguzwa.

BASI YEYOTE ATAKAYESIKILIZA HIVI SASA, ATAJPATIA KIMWENGE CHENYE KUVIZIA Yaani: Kimwenge kinachomvizia ili kintupe na kumzuia asisikilize.

10 NA KWA YAKINI, SISI HATUJUI; NI SHARI IMEKUSUDIWA KWA WALIOMO KATIKA ARDHI Kwa ulinzi huu wa mbingu **AU MOLA WAO AMEWATAKIA UONGOFU?** Yaani: Au Mola wao amekusudia heri kwao? Ibn-zaid Amesema kuwa: "*Alisema Ibilisi kwamba: Hatujui, Mwenyezi mungu kwa kuzuia huku amekusudia kuteremsha adhabu kwa waliomo katika ardhi au amekusudia kuwapelekea mjumbe?*".

11 NA KWA YAKINI, KATIKA SISI WAPO WALIOKUWA WEMA Yaani: Baadhi ya majini walisema kuwaambia baadhi yao wakati walipowalingania wenzao wamwamini Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwamba: Kabla ya kuisikiliza Qurani, walikuwepo miongoni mwetu waliokuwa wakisifika kwa wema. **NA KATIKA SISI WAPO AMBAO HAWAKO HIVYO** Yaani: Na miongoni mwetu kuna kundi ambalo haliko hivyo. Imesemwa pia kwamba: kwa **WALIOKUWA WEMA** Mwenyezi Mungu amewakusudia waumini, na kwa **AMBAO HAWAKO HIVYO** amewakusudia makafiri.

TULIKUWA NJIA MBALI MBALI Yaani: Tulikuwa makundi mbali mbali, aina tofauti na mielekeo mbali mbali. Saidi amesema kwamba: *Walikuwa Waislamu, Wayahudi, Wakristo na Majusi (wanaoabudu moto).*

12 NA KWA YAKINI, SISI TULIKUWA TUNADHANI KWAMBA HATUTAMSHINDA MWENYEZI MUNGU KATIKA ARDHI Yaani: Na sisi tulijua kwamba hatuwezi kumtoroka Mwenyezi Mungu akitaka kwetu jambo. **NA HATUTAMSHINDA KWA KUKIMBIA** Yaani: Hatuwezi kumkimbia.

13 NA KWA YAKINI, SISI WAKATI TULIPOUSIKIA UONGOFU Wanakusudia: Qur'ani. **TULIUAMINI.** Tuliiamini kuwa inatoka kwa Mwenyezi Mungu, na hatukuikanusha kama

wanadamu makafiri walivyoikanusha. **KWA HIYO, YEYOTE MWENYE KUMWAMINI MOLA WAKE, HAOGOPI KUPUNJWA WALA KUTWIKWA** Kupunjwa ni kupunguziwa na kutwikwa inakusudiwa kufanyiwa uadui na udhalimu.

14 NA KWA YAKINI, KATIKA SISI WAPO WAISLAMU, NA KATIKA SISI WAPO WAKENGEUKAJI Wakengeukaji ni madhalimu jasiri ambao wameikwepa njia ya haki. **BASI WENYE KUSILIMU, HAO WAMEUKUSUDIA UONGOFU** Yaani: Wameikusudia njia ya haki na ya kheri, wametoa juhudi katika kuitafuta mpaka wakawawezeshwa kuifata.

15 AMA WAKENGEUKAJI, WAMEKUWA KUNI ZA JAHANAMU Yaani: Watakuwa kuni za moto utakaowashwa kwa miili yao kama utakavyowashwa kwa miili ya makafiri wanadamu.

16 NA KWAMBA LAU WANGENYOOKA JUU YA NJIA Maana ni kwamaba: Nimeletewa ufunuo kuwa mambo yalivyo ni kwamba lau kama majini au watu au wote kwa pamoja wangesimama sawa sawa juu ya njia ya Uislamu, Tungewanyweshwa maji **TUNGEWANYWESHA MAJI MENGI** mengi na tungewapa heri nyingi na wasaa.

17 ILI TUWAJARIBU KATIKA HILO Yaani: Ili tuwaribu na, kwa hiyo, tujue zikoje shukurani zao juu ya neema hizo. **NA YEYOTE MWENYE KUPUUZA UTAJO WA MOLA WAKE, ATAMWINGIZA KATIKA ADHABU NGUMU** Yaani: Na yeyote mwenye kuipuuza Qur'ani au mawaidha, Mwenyezi Mungu atamuingiza katika adhabu kali, ngumu.

18 NA KWA YAKINI, MISIKITI NI YA MWENYEZI MUNGU. Yaani: Na nimeletewa ufunuo kwamba misikiti inahusika na Mwenyezi Mungu. Saidi amesema kwamba: "*Majini walisema: Vipi itawezekana kwenda misikiti ni kusali pamoja nawe na ilhali sisi tuko mbali na wewe? Hapo, ndio ikashuka aya hii*". Imesemwa pia kuwa misikiti ni maeneo yote ya ardhi, kwa sababu ardhi yote ni misikiti. **KWA HIYO, MSIMUOMBE YEYOTE PAMOJA NA MWENYEZI MUNGU** Yaani: Katika mambo ambayo hakuna ayawezaye ila Mwenyezi Mungu tu msimuombe msaada yeyote katika viumbe wake, vyovyote atakavyokuwa, kwani kuomba ni Ibada.

19 NA ILIVYO NI KWAMBA MJA WA MWENYEZI MUNGU ALIPOSIMAMA Naye ni Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. **AKIMUOMBA** Akimuomba

وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَمِنَ الْقَاسِطِينَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ
 تَحَرَّوْا رِسْدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾
 وَالْوَالِدُ يَسْتَقِيمُ عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾ لِنُقِنَهُمْ
 فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾ وَأَنَّ
 الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ
 يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ
 بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي
 لَنْ يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا
 مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
 خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ
 مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾ قُلْ إِنْ أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ
 مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا
 يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ
 يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا
 رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

Mwenyezi Mungu na kumwabudu. Tukio hilo lilikuwa mahali panapoitwa *Bathnin-nakhla* kama ilivyo tangulia kuelezwa. **WALIKARIBIA KUSONGAMANA KWAKE** Majini walikaribia kuwa juu ya Mtume wa Mwenyezi Mungu na wakiwa wamepandana kutokana na kusongamana kwao juu yake kwa kuisikiliza Qura'ni kutoka kwake. Imesemwa pia kwamba makusudio ni kwamba Majini na wanadamu walijumuika juu ya jambo hili la Uislamu ili walizime, na Mwenyezi Mungu akakataa ila tu kuuusuru Uislamu na kuitimiza nuru yake.

20 SEMA: HAPANA VINGINE ISIPOKUWA KWAMBA NINAMUOMBA MOLA WANGU NA NINAMUABUDU.

NA SIMSHIRIKISHI NAYE YEYOTE

Simshirikishi naye kiumbe wake yeyote. Sababu ya kushuka kwa ya hii ni kwamba makafiri wa Kiquraishi walimwambia Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: Hakika, wewe umekuja na jambo kubwa na watu wote umewafanyia uadui. Kwa hiyo, rejea ulijache jambo hili. Sisi tutakulinda.

21 SEMA: KWA YAKINI, MIMI SIMILIKI

KWENU MADHARA WALA UONGOFU Yaani: Siwezi kukuondoleeni madhara wala kukueteeni heri katika dunia au dini.

22 SEMA: KWA YAKINI, MIMI HATANIKINGA YEYOTE NA MWENYEZI MUNGU Yaani: Hakuna yeyote atakayenikinga isinipate adhabu ya Mwenyezi Mungu iwapo atanishushia. **NA SITAPATA PASIPOKUWA KWAKE MAKAO SALAMA** Yaani: Na sitapata pasipokuwa kwake mahali pa kukimbilia, mahali pa kutegemea na hifadhi.

23 ISIPOKUWA TU KUFIKISHA KUTOKA KWA MWENYEZI MUNGU NA UJUMBE WAKE. Yaani: Similiki ila tu kufikisha ujumbe wa Mwenyezi Mungu, na kuufanyia kazi ujumbe wake. Ninailazimisha nafsi yangu kufanya yale ambayo ninamuamuru mwengine. Nikifanya hivyo, nimeokoka na vinginevyo nimeangamia. **NA YEYOTE ATAKAYE MUASI MWENYEZI MUNGU NA MTUME WAKE, HAKIKA HUYO ATAPATA MOTO WA JAHANNAMU AKIISHI HUMO MILELE** **24 MPAKA WATAKAPOYAONA YALE WANAYOAHIDIWA, HAPO WATAJUA KUWA: NI NANI MNYONGE ZAIDI WA KUNUSURU?** Watajua ni nani mwenye askari wanyonge zaidi atakaojinusuru kwao..

NA MWENYE IDADI CHACHE ZAIDI? Je, mchache wa idadi zaidi ni wao au Waislamu?

25 SEMA: KWA YAKINI, MIMI SIJUI; JE, YAKO KARIBU YALE MNAYOAHIDIWA Sijui ukaribu wa adhabu ambayo Mwenyezi Mungu anakuahidini. **AU MOLA WANGU ATAYAFANYIA MUDA** Yaani: Au Mola wangu ameyawekea ukomo na muda na, kwa hiyo, hakuna ajuaye ni lini siku ya Kiyama ila Mwenyezi Mungu peke yake.

26 MJUZI WA GHAIBU. HAMUONESHI YEYOTE GHAIBU YAKE Hamuoneshi Ghaibu yeyote katika waja. Ghaibu ni yale mambo ambayo yako mbali na waja (hawayaoni kwa macho).

27 ILA TU MTUME ALIYEMRIDHIA Mwenyezi Mungu amewatoa Mitume aliowaridhia. Kwa njia ya ufunuo kwao, amewapa amana ya Ghaibu aliyoiataka. Na Ghaibu hiyo ameifanya kuwa ni muujiza kwao na ushahidi wa kweli juu utume wao, sio mnajimu na mwenye kufanana naye, ikiwa ni pamoja na: wanaopiga ramli, wenye kutazama katika vitanga vya mikono, wenye kuzuia (watu kufanya mambo yao) kwa (sababu ya nuksi na mkosi wa) ndege ambao mtu amewaridhia. Hao ni wengine kumkufuru Mwenyezi Mungu na

wenye kumzulua kwa sababu ya dhana zao na urongo wao. **KWANI YEYE HUPELEKA MBELE YAKE NA NYUMA YAKE WALINZI** Mwenyezi Mungu Mtukufu hujaalia mbele ya Mitume na nyuma yake walinzi wa Kimalaika wanaomlinda na mashetani wasiingilie ile Ghaibu anayomuonesha na wanamzunguka wakimkinga dhidi ya mashetani wasiibie na kuyapeleka kwa wachawi

28 ILI AJUE KWAMBA WAMEFIKISHA UJUMBE WA MOLA WAO Yaani: Ili Mwenyezi Mungu ajue kuwa Mitume wake wamefikisha ujumbe wake. Ili alijue hilo kwa kuona kama alivyolijua hilo kwa Ghaibu. **AMEYAZUNGUKA YALE AMBAYO YAKO MBELE YAO NA AMEKIDHIBITI KILA KITU KWA IDADI** na ameyazunguka yaliyo kwa walinzi katika malaika, au yale ambayo yako mbele za Mitume ambao wanaufikisha ujumbe wake, na pia anazijua hali walizonazo.

SUURATUL MUZZAMMIL (73)

Imeteremka Makka aya zake ni ishirini (20)
Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa
reHEMA, Mwenye kurehemu.

1 EWE MWENYE KUJIFUNIKA Usemeshwaji huu umelekezwa kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. Mwanzo kabisa Jibrili alipokuwa akimletea Mtume wahyi alikuwa anajifunika kwa kumuogopa. Aliposikia sauti ya Malaika na kumuangalia, ilimshika hofu na hivyo akenda kwa mkewe na kumwambia: "Nifuniki, nifuniki". Halafu baada ya hapo, akawa anasemeshwa kwa sifa ya utume na ujumbe na akamzoa Jibrili.

2 SIMAMA USIKU ISIPOKUWA SEHEMU CHACHE Yaani: Simama ili uswali usiku. Swali usiku wote isipokuwa sehemu ndogo ya usiku huo.

3 NUSU YAKE AU PUNGUZA KIDOGO KWENYE NUSU HIYO

4 AU ONGEZA JUU YAKE NA ISOME QUR'ANI VILIVYO Kana kwamba amesema: Simama theluthi mbili za usiku au nusu yake au theluthi yake. Imam Ahmad na Muslim wamenakili kutoka kwa Saad bin Hishaam akisema kuwa: "Nilimwambia Aisha: Nieleze kuhusu kusimama (kuswali) kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, usiku, akasema: Kwani husomi sura hii "EWE MWENYE KUJIFUNIKA"? Nikasema: Ninaisoma. Akasema: Mwenyezi

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَتَّيَبُهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١﴾ قُلْ أَلَيْسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾ نَضْفَهُمْ وَأَنْفُصَ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾ أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرَتِلِ الْقُرْءَانَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾ إِنَّا سَأَلْنَا عَلَيْكَ قَوْلًا قَلِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّا نَاشِئَةُ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَنَبِّئْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْرَجْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَيْبًا مَمِيلًا ﴿١٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكَ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَنْقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾ السَّمَاءُ مُنْفِطِرَةٌ بِهِءًا كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكَرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

Mungu amewajibisha kusimama usiku mwanzoni mwa sura hii. Kwa hiyo, Mtume wa Mwenyezi Mungu na Swahaba wake walisimama usiku kwa muda wa mwaka mmoja mpaka miguu yao ikavimba, na Mwenyezi Mungu akawa amezuia mbinguni mwisho wa sura hiyo miezi kumi na miwili. Halafu Mwenyezi Mungu akateremsha tahafifu mwisho wa sura hii. Kwa hiyo, kusimama usiku ikawa ni tendo la hiyari baada ya kuwa la lazima". **NA ISOME QUR'ANI VILIVYO** Yaani: Isome Qur'ani kwa utulivu, herufi kwa herufi pamoja na mazingatio. Kusoma vilivyo ni kuziweka bayana herufi zote na kuzishibisha haki yake bila ya kujikamua katika kutamka.

5 SISI TUTAKUTUPIA KAULI NZITO Yaani: Tutakuletea wahyi wa Qur'ani. Qur'ani ni neno zito; mambo yake ya wajibu, mipaka yake, mambo yake ya halali na mambo yake ya haramu. Hakuna kinachohimili Qur'ani isipokuwa tu moyo uliotiwa nguvu kwa msaada wa Mwenyezi Mungu na nafsi iliyopambwa kwa Tauhidi.

6 KWA YAKINI, KIZUSHI CHA USIKU Kisimamo cha usiku kinaitwa (Naashi'a = kizushi) ikiwa kusimama huko ni baada ya

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَيَصُفُّهُ وَتُلْثُهُ وَطَائِفَةٌ
مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يَقْدِرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عِلْمَٰنًا لَّنْ تَحْصُوهُ فَتَابَ
عَلَيْكَ فَافْقَرُوا وَآمَنُوا بِقُرْءَانِ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
وَأَخْرَجُوا بِضُرُونٍ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ
يُقْبَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَافْقَرُوا وَآمَنُوا بِقُرْءَانِ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
الرَّكُوعَ وَأَقْرَبُوا اللَّهَ قَرَضًا حَسَنًا وَمَا تَقْدِمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ يَجِدُوهُ
عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَأْتِيهَا الْمَدْيَنَةُ ﴿١﴾ قُرْءَانُكَ وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ ﴿٢﴾ وَثَابَكَ فَغَطَّ بِهَا ﴿٣﴾
وَالرَّجْفَ فَاهْجُرْ ﴿٤﴾ وَلَا تَصْنُ تَسْتَكْبِرْ ﴿٥﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٦﴾
فَإِذَا نَفَرْنَا فِي السَّافِرِ ﴿٧﴾ فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ عَسِيرٌ ﴿٨﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ
عَسِيرٌ يَسِيرٌ ﴿٩﴾ ذَرْبٍ وَمَنْ خَلَقَتْ وَحِيدًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلَتْ لَهُ مَا لَمْ
يَمْسُودًا ﴿١١﴾ وَبَيْنَ شُهُودًا ﴿١٢﴾ وَمَهْدَتْ لَهُ تَهِيدًا ﴿١٣﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ
أَنْ أَزِيدَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عِينِدًا ﴿١٥﴾ سَارَهُ هَفْهُ صَعُودًا ﴿١٦﴾

kulala. Kama utalala mwanzo wa usiku, kisha ukaamka (kwa kufanya ibada) hicho ndio kisimamo cha usiku **NDICHO TU KIKANYAGO KIZITO ZAIDI** Ni kizito zaidi kwa mwenye kusali kuliko sala ya mchana, kwa sababu usiku ni kwa ajili ya kulala.

NA KAULI NYOOFU ZAIDI Yaani: Kina maneno muafaka zaidi na kisomo makini zaidi, kwa ajili ya moyo kuwa hadhiri katika kisomo hicho. Pia kisomo cha kisimamo hicho kinakuwa kimemakinika zaidi kwa vile kipindi hicho sauti zimetulia na ulimwengu umetulia.

7 KWA YAKINI, UNAO WASAA MREFU MCHANA Yaani: Unao wakati wa kutekeleza mahitaji yako; kwenda na kurudi, kwenda na kurudi. Kwa hiyo, usiku: swali.

8 NA LITAJE JINA LA MOLA WAKO Usiku na mchana. Fanya hivyo kwa wingi. **NA JITUPE KWAKE KWELI KWELI** Yaani: Jisalimisha kwa Allah kikweli kweli kwa kushughulika na kumuabudu na kuyaomba yale yaliyoko kwake.

9 MOLA WA MASHARIKI NA MAGHARIBI. HAKUNA ANAYESTAHIKI

KUABUDIWA ILA YEYE TU. KWA HIYO, MFANYE YEYE MTEGEMEWA Yaani: Ukishajua kwamba yeye tu ndio muhusika na uungu, basi mfanye mtegemewa; yaani: msimamizi wa mambo yako, na mtegeme katika mambo yako yote.

10 NA VUMILIA JUU YA YALE WANAYOSEMA Yakiwemo: Maudhi, matusi na kejeli. Hayo yasikuhuzunisha. **NA WAHAME UHAMAJI MZURI** Yaani: Usiwafanye lolote na wala usijishughulisha na kuwarudi. Imesemwa pia kwamba uhamaji mzuri ni uhamaji usiokuwa na masikitiko. Haya yalikuwa kabla ya amri ya vita.

11 NA NIACHE MIMI NA WANAOPINGA Yaani: Niache nao. Usishughulike nao. Mimi nitakutosheleza dhidi yao na nitawaadhibu kwa ajili yako. **WENYE NEEMA** Yaani: Wenye utajiri, nafasi, anasa na starehe duniani. **NA WAPE MUDA KIDOGO** Mpaka hapo muda wao utakapo malizika. Imesemwa pia kwamba: Mpaka hapo itakapo wateremkia adhabu ya duniani.

12 KWA YAKINI, KWETU KUNA MAKONGWA Makongwa ni pingu. Pia imesemwa kuwa makusudio ya makongwa ni aina za adhabu kali. **NA MOTO** Yaani: Moto uljobimbirishwa.

13 NA CHAKULA CHENYE KUSAKAMA Yaani: Hakipiti kirahisi kooni, bali kinakwama; hakishuki wala hakitoki. **NA ADHABU IUMIZAYO** Yaani: Na kuna aina nyingine za adhabu mbali ya hiyo iliyotajwa.

14 SIKU ITAKAPOTETEMEKA ARDHI NA MILIMA Itatikisika na kuwatingisha waliopo juu yake. Kutetemeka ni mtingishiko mkubwa. **NA MILIMA IKAWA KAMA CHUNGU YA MCHANGA ULIOACHIANA** Yaani: Milima itakuwa hivyo. Chungu ya mchanga ni changarawe zilizo rundikana. Na ulioachiana ni mchanga unakanyagika; yaani changarawe laini kutokana na uzito wa tetemeko.

15 SISI TUMEKULETEENI MTUME AKIWA SHAHIDI JUU YENU Atakuwa shahidi juu yenu siku ya Kiyama kwa matendo yenu. Yaani: kama Mkimuasi. **KAMA TULIVYOMPELEKEA FIRAUNI MTUME** Yaani: Musa.

16 FIRAUNI AKAMUASI MTUME Na akamkataa na hakuyaamini yale aliyokuja nayo. **NA, KWA HIYO, TUKAMSHIKA MSHIKO MKALI** Yaani: Mshiko mkali, mzito na mkubwa. Maana yake ni kwamba: Tukamuadhibu Firauni adhabu kali na nzito kwa kumzamisha baharini.

17 VIPI MTAJIKINGA Yaani: Vipi mtazikinga nafsi zenu. **IKIWA MTAKUFURU** Yaani: Ikiwa

mtaendelea na ukafiri wenu. **SIKU** Yaani: Adhabu ya siku ambayo. **ITAWAFANYA WATOTO WADOGO WAWE WAZEE?** Kwa ukubwa wa misukosuko yake. Yaani: Watoto wadogo siku hiyo watakuwa wenye nywele nyeupe. Hili ni fumbo la hofu kubwa.

18 **MBINGU ITACHANIKA KWAYO** Yaani: Itapasuka kwa siku hiyo kwa sababu ya ukubwa wake na ukubwa wa misukosuko yake. Kupasuka kwake ni kwa ajili ya kuteremka kwa Malaika. **AHADI YAKE IMETEKELEZWA** Yaani: Itakuwa. Hakuna pingamizi.

19 **KWA YAKINI, HAYA** Yaani: Hizi aya zilizotangulia. **NI UKUMBUSHO** Ni mawaidha. **KWA HIYO, YEYOTE ANAYETAKA, ATATENGENEZA NJIA KWENDA KWA MOLA WAKE** Yaani: Atatengeneza njia itakayomfikisha kwenye radhi za Mwenyezi Mungu peponi kwa utiifu ambao aina yake muhimu zaidi ni kumpwekesha Allah (Tauhidi).

20 **KWA YAKINI, MOLA WAKO ANAJUA KUWA WEWE UNASIMAMA CHINI ZAIDI YA THELUTHI MBILI ZA USIKU NA NUSU YAKE NA THELUTHI YAKE** Maana ni kwamba: Mwenyezi Mungu anajua kuwa Mjumbe wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, wakati mwengine anasimama chini zaidi ya theluthi mbili za usiku, anasimama nusu yake na anasimama theluthi yake. **NA KUNDI KATIKA WALE AMBAO WAKO PAMOJA NAWE** Yaani: Na kundi katika Swahaba wako linasimama kiwango hicho pamoja nawe. **NA MWENYEZI MUNGU ANAKADIRIA USIKU NA MCHANA** Yaani: Aanajua viwango vya usiku na mchana katika uhakika wake. Anajua kiwango ambacho mnasimama usiku. **AMEJUA KUWA HAMTAUDHIBITI** Kwamba hamtaweza kujua viwango vya usiku na mchana katika uhakika. Imesemwa pia kwamba maana ni kwamba: Mwenyezi Mungu amejua kuwa nyinyi hamtaweza kusimama usiku mzima. **KWA HIYO, AKAKUSAMEHENI** Yaani: Akakusameheni na kukupeni ruhusa ya kuacha kusimama usiku, pale mnaposhindwa.

Amekutoeni katika zito na kukuwekeni kwenye tahafifu na kutoka katika ugumu kukuwekeni kwenye wepesi. **SOMENI KILE KILICHOKUWA CHEPESI KATIKA QUR'ANI** Yaani: Someni katika swala za usiku [au nje ya swala] kile kilichokuwa chepesi kwenu, bila ya kusubiri wakati. Aya hii imefuta wajibu wa kusimama usiku. Hadithi sahihi zilizotamka wazi kauli ya mtu aliyemuuliza Mtume wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na

amani, kwamba: *Je, kuna (swala) nyingine zaidi ya (swala) hizo (tano) zinazoniwajibikia?* Mtume akasema: *Hapana, isipokuwa tu kama utafanya kwa hiyari*, Hadithi hizo zinajulisha kuwa hakuna swala nyingine za wajibu. Kwa maelezo haya, umeondoka wajibu wa kusimama usiku kwa umma. **AMEJUA KUWA MIONGONI MWENU WATAKUWEPO WAGONJWA** Kwa hiyo, hawataweza kusimama usiku. **NA WENGINE WANASAFIRI KATIKA DUNIA WAKITAFUTA KATIKA FADHILA ZA MWENYEZI MUNGU** Yaani: Wanasafiri katika dunia kwa biashara na faida. Wanatafuta katika riziki za Mwenyezi Mungu kile wanachokihitaji katika maisha yao na, kwa hiyo, hawawezi kusimama usiku. **NA WENGINE WANAPIGANA KATIKA NJIA YA MWENYEZI MUNGU** Yaani: Mujahidina. Wao hawawezi kusimama usiku. Hapa Mwenyezi Mungu ametaja sababu tatu zilizopelekea kutoa ruhusa na, kwa hiyo, akauondoa wajibu wa kusimama usiku kwa umma wote kwa sababu hizi ambazo zinawatokea baadhi yao. **KWA HIYO, SOMENI KIASI KILICHOKUWA CHEPESI KATIKA HIYO QUR'ANI NA SIMAMISHENI SWALA** Yaani: Sala zilizo faradhishwa. **NA TOENI ZAKA** Yaani: Zaka ya wajibu katika mali. Imesemwa pia kwamba zaka hapa ni matendo yote ya heri. **NA MKOPESHENI MWENYEZI MUNGU MKOPO MZURI** Yaani: Toeni katika njia ya heri mali zenu utoaji mzuri kwa kuipatia familia matumizi, katika jihadi na zaka ya wajibu. **NA HERI YOYOYE MNAYOITANGULIZA KWA AJILI YA NAFSI ZENU** Yaani: Heri yoyote katika heri ambazo zimetajwa na amabazo hazikutajwa. **MTAIKUTA MBELE YA MWENYEZI MUNGU. HILO LIMEKUWA BORA ZAIDI NA LENYE MALIPO MAKUBWA ZAIDI** Hayo ni bora zaidi kuliko yale mnayoyaahirisha mpaka wakati wa kufa. Au maana ni kwamba: Hayo ni bora zaidi kuliko kile mnachousia kitolewe baada ya kufa. Pia yawezekana kuwa kilicho kusudiwa ni kwamba: Hayo ni bora zaidi kuliko mnachokitoa katika uhai wenu au ni bora zaidi kuliko kinachosalia kikiwa ni mali ya kurithiwa baada ya kufa kwenu. **NA MUOMBENI MSAMAHA MWENYEZI MUNGU** Kwa madhambi yenu, kwani haiwezekani kuwa hamna makosa mnayofanya. **KWA YAKINI, MWENYEZI MUNGU NI MWINGI WA KUSAMEHE, MWENYE REHEMA** Yaani: Mwingi wa msamaha kwa mwenye kumuomba msamaha, mwingi wa rehema kwa mwenye kumuomba rehema.

إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ۖ (١٨) فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۖ (١٩) ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۖ (٢٠) ثُمَّ نَظَرَ ۖ (٢١) ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ۖ (٢٢) ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ۖ (٢٣) فَقَالَ إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَىٰ ۖ (٢٤) إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۖ (٢٥) سَأُصَلِّيهِ سَفَرَ ۖ (٢٦) وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَفَرٌ ۖ (٢٧) لَا نَبِيَّ وَلَا نَذْرٌ ۖ (٢٨) لَوْ آخِذٌ بِالْحَبْلِ عَلَيْهِ سَمْعَةٌ عَشْرٌ ۖ (٢٩) وَمَا جَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا الْمَلَائِكَةَ وَمَا جَعَلْنَا عَدُوَّهُمْ إِلَّا الْفِتْنَةَ ۖ (٣٠) لِلَّذِينَ كَفَرُوا لَيْسَ حَقٌّ عَلَى الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَمِمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۖ (٣١) وَلَا يَرْثُ الْبَنَاءُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلَيَقُولُ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ ۖ (٣٢) كَلَّا وَالْقَمَرِ ۖ (٣٣) وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ ۖ (٣٤) وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ ۖ (٣٥) إِنَّهَا إِلَّا حُدَىٰ الْكَبِيرِ ۖ (٣٦) نَذِيرٌ لِلْبَشَرِ ۖ (٣٧) لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَتَّقَ ۖ (٣٨) أَوْ يَتَاخَرِ ۖ (٣٩) كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهينَةً ۖ (٤٠) إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ۖ (٤١) فِي جَنَّةٍ يَنْسَوْنَ ۖ (٤٢) عَنِ الْمَجْرَمِينَ ۖ (٤٣) مَا سَأَلَ كَرِيمٌ ۖ (٤٤) قَالُوا لَوْ نَدِينُكَ مِنَ الْمُصَلِّينَ ۖ (٤٥) وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمَسْكِينِ ۖ (٤٦) وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ۖ (٤٧) وَكُنَّا نَكْذِبُ بَيُّوتَ الَّذِينَ ۖ (٤٨) حَتَّىٰ آتَيْنَا الْيَقِينَ ۖ (٤٩)

SUURATUL MUDDATH-THIR (74)

Imeteremka Makka aya zake ni hamsini na sita(56)

Wafasiri wamesema kuwa: Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alipoanza kuteremshiwa wahyi (ufunuo) alimjia Jibrili, na Mtume wa Mwenyezi Mungu, alimuona Jibrili akiwa juu ya kitanda baina ya mbingu na ardhi kama nuru inayong'ara. Mtume akafazaishwa na kuzimia. Alipozinduka, aliingia kwa (mkewe) Hadija. Akataka maji, akamwagiwa na kusema: Nifunikeni, nifunikeni. Walimfunika kwa shuka.

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

1 EWE MWENYE KUFUNIKA FUNIKA
Ewe ambaye amejifunika nguo zake; amejigubika nguo hizo.

2 SIMAMA UHADHARISHE Yaani: Nyanyuka uwaonye watu wa Makka na wahadharishe adhabu iwapo hawatakuwa Waislamu.

3 NA MOLA WAKO MTUKUZE Yaani: Bwana wako, Mmiliki wako na Mtengenezaji wa mambo yako mtukuze yeye tu kwa kumsifia. Kumtukuzwa Mola Mtukufu ni kumsifu kwa sifa ya

kiburi na utukufu, na kwamba yeye ni mkubwa zaidi kiasi cha kutohitaji kuwa na mshirika.

4 NA NGUO ZAKO ZITWAHARISHE
Mwenyezi Mungu Mtukufu amemuamuru Mtume wake kutwaharisha nguo zake na kuzitunza zisiingiwe na najisi. Qatada amesema kuwa: "Itwaharisha nafsi yako isitende madhambi".

5 NA MASANAMU YAHAME Yaani: Yaache masanamu na, kwa hiyo, usiyaabudie kwakuwa masanamu hayo ni sababu ya adhabu.

6 NA USIFANYE KWA KUTAKA ULIPWE WINGI Yaani: Usimsimbulie Mola wako kwa sababu ya majukumu ya utume unayo yabeba, ukawa kama yule anayeyaona mengi majukumu anayoyabeba kwa sababu ya kumtendea mtu mwengine. Imesemwa pia kuwa maana ni kwamba: Unapompa mtu kitu, mpe kwa ajili ya Mwenyezi Mungu na usiwasimbulie watu kwa ulichotoa.

7 NA KWA AJILI YA MOLA WAKO TU VUMILIA Yaani: Umebeba jambo kubwa ambalo Waarabu na wasiokuwa Waarabu watakupiga vita juu ya jambo hilo. Ivumilie hali hiyo kwa ajili ya Mwenyezi Mungu.

8 ITAKAPOPULIZWA PARAPANDA
Kinachokusudiwa hapa ni kupulizwa kwa baragumu, kana kwamba imesemwa kuwa: Vumilia maudhi yao, kwa kuwa mbele yao kuna siku kubwa ambayo ndani ya siku hiyo watakutana na matokeo mabaya ya mambo yao.

9 HIYO, SIKU HIYO, NI SIKU NZITO

10 KWA MAKAFIRI, SIO NYEPESI

11 NIACHE MIMI NA YULE NILIYEMUUMBA PEKEE Niache mimi na yule ambaye niliyemuumba akiwa peke yake tumboni mwa mama yake; hana mali, hana mtoto. Au maana ni kwamba: Niache peke yangu mimi pamoja na yeye. Mimi nitakutoshelezea kumuadhibu. Wafasiri wamesema kuwa huyo (anayekusudiwa hapa) ni Waliid binil Mughaira.

12 NA NIKAMPA MALI YENYE KUKUNJULIWA Yaani: Waliid binil Mughaira alikuwa mashuhuri kwa wingi wa mali.

13 NA WATOTO WASIOSAFIRI Yaani: Na nikampa watoto walioko pamoja naye Makka; hawasafiri na hawana haja ya kutawanyika katika kutafuta rizqi, kwa sababu ya wingi wa mali za baba yao. Imesemwa pia kwamba watoto hao walikuwa kumi na tatu, wote wanaume.

14 NA NIKAMTAYARISHA MATAYARISHO Yaani: Nikampa wasaa katika maisha, umri mrefu na uongozi katika jamii ya Waquraishi.

15 KISHA ANATAUMAI NIONGEZEE

16 HAPANA Simuungezei. **KWA HAKIKA, YEYE ALIKUWA MPINZANI WA AYA ZETU** Anazipinga aya zetu, anayakufuru yale tuliyoyateremsha kwa Mjumbe wetu.

17 NITAMBEBESHA NGUMU Yaani: Nitamkalifisha adhabu ngumu. Kubebesha ni kumtwisha mtu kitu kizito ambacho hakiwezi.

18 KWA YAKINI, YEYE AMEFIKIRI NA AMEPANGA Amefikiri kuhusu Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, na amepanga nafsini mwake, yaani: ameyaandaa nafsini mwake yale maneno anayoyasema. Kwa hiyo, Mwenyezi Mungu amemshutumumu.

19 KWA HIYO, AKALAANIWA Yaani: Akalaaniwa na kuadhibiwa. **VIPI ALIPANGA?** Yaani: Ni katika hali gani aliyapanga maneno aliyoyapanga?

20 KISHA AMELAANIWA. VIPI ALIPANGA?

21 KISHA ALITAFAKARI Yaani: Alitafakari, ataipinga Qur'ani kwa kitu gani na ataitia kasoro kwa kitu gani?

22 KISHA AKAKUNJA USO Yaani: Alikunja uso wake alipokosa hila ambayo kwayo ataitia kasoro Qur'ani. **NA AKABADILIKA** Ulisinyaa uso wake na kubadilika.

23 KISHA AKAPUZA NA AKALETA KIBURI

24 AKASEMA: HAYAKUWA HAYA ILA TU NI UCHAWI UNAONUKULIWA Yaani: Amesema: Hii Qur'ani si chochote isipokuwa tu ni uchawi ambao Muhammad anaunukuu kutoka kwa mtu mwingine na huyo mwingine ananukuu kwake.

25 HAYAKUWA HAYA ILA TU NI MANENO YA MWANADAMU Yaani: Amesema kwamba "Qur'ani ni maneno ya mwanadam, na sio maneno ya Mwenyezi Mungu. Yatakuja maelezo kwamba Waliid Binil Mughaira aliyasema haya ili kuwaridhisha watu wake, baada ya kukiri kwake kwamba Qur'ani ina utamu na kwamba juu yake ina uzuri.

26 NITAMUINGIZA SAQAR Yaani: Nitamuingiza katika moto. *Saqar* ni miongoni mwa majina ya moto wa jahannam

27 NA NINI KILICHO KUJULISHA WEWE, NI NINI SAQAR?

28 HAIKISHI NA HAIACHI

29 YENYE KUWAANGAZIA SANA WATU Jahannamu itawaangazia watu hadi waone kwa uwazi. Imesemwa pia kwamba "YENYE KUWAANGAZIA SANA WATU" maana yake ni kuwa Jahannamu itazibadilisha nyuso za watu mpaka ziwe nyeusi.

30 JUU YAKE KUNA KUMI NA TISA Huko motoni kuna malaika kumi na tisa. Wao ndio wahudumu wa motoni. Imesemwa pia kwamba kumi na tisa ni aina kumi na tisa za malaika.

31 Ilipoteremka kauli ya Mwenyezi Mungu Mtukufu isemayo kuwa "JUU YAKE KUNA KUMI NA TISA", Abu Jahali alisema: "Hivi Muhammad hana wasaidizi isipokuwa kumi na tisa tu? Hivi kila watu mia moja miongoni mwenu watashindwa kumshika mmoja wa hao malaika kumi na tisa kisha wakatoka motoni? Hapo, ikateremaka aya hii: **NA HATUKUWAFANYA WALINZI WA MOTONI ISIPOKUWA MALAIKA TU** Hivyo basi, ni nani atakayewaweza malaika? Ni nani atakayewashinda, na ilhali malaika wao ndio viumbe madhubuti zaidi wa kusimamia haki ya Mwenyezi Mungu, wanaopandwa na hasira zaidi kwa ajili yake, wenye nguvu sana na wakali sana wa kukamata? **NA HATUKUIFANYA IDADI YAO ISIPOKUWA TU IWE MTHANI KWA WALE WALIOKUFURU** Yaani: Tumeifanya idadi yao iliyotajwa (ya kumi na tisa) kwa ajili ya kuwapoteza na kuwapa mthani makafiri mpaka wakasema waliyoyasema, ili adhabu yao iongezeke na hasira za Mwenyezi Mungu juu yao pia ziongezeke. **ILI WAPATE YAKINI WALE AMBAO WAMEPEWA KITABU** Wayahudi na Wakristo kwa sababu ya kuyafiki yaliyoshuka katika Qur'ani kwamba idadi ya wahudumu wa motoni ni kumi na tisa, kwa mujibu wa waliyo nayo katika vitabu vyao. **NA ILI WALIOAMINI WAONGEZEKE IMANI** Kwa kuona waliopewa kitabu wanakubaliana nao. **NA ILI WAUMINI NA WALE WALIOPEWA KITABU WASIWE NA SHAKA** Katika dini, au shaka katika idadi ya wahudumu wa motoni ni kumi na tisa. **NA ILI WASEME WALE AMBAO NYOYONI MWAO MNA UGONJWA** Hao ni wanafiki. Makusudio ya ugonjwa ni kule tu kuwa na shaka. **NA MAKAFIRI:** Miongoni mwa watu wa Makka na wengineo. **NI NINI AMEKUSUDIA MWENYEZI MUNGU KWA MFANO HUU?** Yaani: Mwenyezi Mungu amekusudia kitu kutoka kwa idadi hii inayo shangaza mshangao wa kufananisha? **KAMA HIVYO, MWENYEZI MUNGU ANAMPOTEZA AMTAKAYE NA ANAMUONGOZA AMTAKAYE NA HALIUI JESHI LA MOLA WAKO ISIPOKUWA YEYE TU** Na wahudumu wa motoni. Na ingawa wahudumu hao ni kumi na tisa lakini wanao wasaidizi na jeshi la malaika ambao hakuna anayewajua isipokuwa Mwenyezi Mungu Mtukufu tu. **NA HAYO SI CHOCHOTE**

فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَانَهُمْ حَمْرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَتَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَعْفُورَةِ ﴿٥٦﴾

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا أُقْسِمُ بِوَجْهِ الْقَيْنَمَةِ ﴿١﴾ وَلَا أُقْسِمُ بِالْقَيْسِ اللَّوَامَةِ ﴿٢﴾ ائْتِىَسَبُّ الْإِنْسَانَ أَنْ يُجْمَعَ عَظْمُهُ ﴿٣﴾ بَلَى قَدَرِينَ عَلَى أَنْ تُسْوَى بَنَانُهُ ﴿٤﴾ بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ﴿٥﴾ يَسْتَلْ أَيَّانَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾ فَإِذَا رَأَى الْبَصُرَ ﴿٧﴾ رَحَسَفَ الْقَمَرَ ﴿٨﴾ وَجَمَعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ ﴿٩﴾ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَقَرُّ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يُدَبُّوْا إِلَى الْإِنْسَانِ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَى مَعَادِرُهُ ﴿١٥﴾ لَا تَحْرِكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾ إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُمْ وَقُرْءَانُهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قُرْءَانُهُ فَانْفَعَ قُرْءَانُهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنْ عَلَيْنَا بَيَانُهُ ﴿١٩﴾

ILA TU NI UKUMBUSHO KWA WANADAMU Yaani: Haikuwa Saqar na idadi ya wahudumu wake waliotajwa isipokuwa tu ni ukumbusho na mawaidha kwa walimwengu ili wajue uwezo kamilifu wa Mwenyezi Mungu na kwamba yeye hana haja ya wasaidizi na watetezi.

32 HAPANA! NINAAPA KWA MWEZI Mwenyezi Mungu ameapa juu ya hayo kwa mwezi na viumbe vingine vilivyotajwa baada ya mwezi.

33 NA USIKU UNAPO ONDOKA Usiku unapo tokomea.

34 NA ASUBUHI INAPO PAMBAZUKA Yaani: Inapotoa mwanga na kubainika.

35 KWA YAKINI, HIYO NI MOJAWAPO YA MAKUBWA Yaani: Kwa yakini kabisa, Saqar ni mojawapo ya majanga na maafa makubwa. Imesemwa pia kwamba neno "HIYO" linaashiria kwenye kumkataa kwao Mtume Muhammad; kwamba kukataa huko ni mojawapo ya madhambi makubwa.

36 IKITOA TAHADHARI KWA WANADAMU: Ni moto. Imesemwa pia kuwa ni Qur'ani. Qur'ani inatoa tahadhari kwa

wanadamu kwa zile ahadi njema na mbaya zilizomo ndani yake.

37 KWA ANAYETAKA KUSONGA MBELE MIONGONI MWENU Kwa kuamini.

AU KURUDI NYUMA Kwa kupinga.

38 KILA NAFSI KWA ILICHOCHUMA IMEJIFUNGA Yaani: Nafsi itahukumiwa kwa mujibu wa matendo yake ambayo imefungika kwayo; ima yataiokoa au yataiangamiza.

39 ISIPOKUWA WATU WA KULIANI Hao ni waumini. Wao hawatakuwa wamejifunga kwa madhambi, bali watakombolewa kwa matendo yao mazuri waliyo yatenda.

40 NDANI YA BUSTANI Yaani: Wao watakuwa ndani ya bustani. **WANAUUZANA** Wanauuzana wao kwa wao.

41 KUHUSU WAOVU Yaani: Wataulizana wao kwa wao kuhusu hali ya watu waovu.

42 NI NINI KILICHO KUNGINGIZI KATIKA SAQAR? Waumini watawauliza waovu: Ni nini kilichokuingizeni motoni?

43 WATASEMA: HATUKUWA MIONGONI MWA WENYE KUSWALI

44 NA HATUKUWA TUKIWA CHAKULA MASIKINI

45 NA TULIKUWA TUNASHIRIKI UOVU PAMOJA NA WAOVU Yaani: Tulikuwa tukishirikiana na waovu katika uovu wao. Kila akipotea mpoteaji, basi tunapotea naye. Ibnizaidi amesema kuwa: "Tulikuwa tunasema maovu pamoja na wasemao uovu kuhusu suala la Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. Uovu huo ni ile kauli yao kwamba Muhammad ni mrongo, kichaa, mchawi na mshairi".

46 NA TULIKUWA TUNA KADHIBISHA SIKU YA MALIPO Yaani: Siku ya malipo na hesabu.

47 MPAKA YAKINI IKATUJIA Yakini hiyo ni mauti.

48 BASI HAYATAWASAIKIA MAOMBEZI YA WAOMBEAJI Yaani: Halitawasaidia ombi la Malaika na Mitume, kama ombi hilo litakavyowasaidia watu wema.

49 WANA NINI; WANAPUZA MAWAIDHA? Yaani: Ni kitu gani kimewapata katika hali ya kuwa wanaipuuza Qur'ani ambayo imesheheni ukumbusho na mawaidha makubwa.

50 KAMA KWAMBA WAO NI PUNDA WALIOKURUPUSHWA Yaani: Wamekuwa kama punda wakimbia kwa kasi.

51 WANAOKIMBIA KAS-WARA Yaani: Qas-wara ni walengamishale wanaoirusha.

Imesemwa pia kwamba Qas-wara kwa lugha ya Waarabu ni simba.

52 BALI KILA MTU MIONGONI MWAO ANATAKA APEWE NYARAKA ZILIZOKUNJULIWA Wafasiri wamesema kuwa makafiri wa Kiquraishi walimwambia Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwamba: "Ikifika asubuhi, iwe kila mmoja wetu ana kitabu kichwani kwake kilichokunjuliwa na kinachotoka kwa Mwenyezi Mungu kikieleza kuwa wewe ni Mjumbe wa Mwenyezi Mungu".

53 HAPANA! BALI HAWAIOGOPI AKHERA Kwa sababu wao kama wangaliuogopa moto, wasingalipendekeza miujiza.

54 HAPANA! KWA YAKINI, HUO NI UKUMBUSHO Yaani: Qur'ani.

55 ATAKAYE, UTAMKUMBUSHA Yaani: Atakaye kuonyeka kwa Qur'ani, ataonyeka.

56 NA HAWATAKUMBUKA ISIPOKUWA TU AKITAKA MWENYEZI MUNGU Isipokuwa tu Mwenyezi Mungu awatakie kuongoka. **YEYE NDIYE MWENYE HAKI YA KUOGOPWA** Yaani: Yeye ndiye mwenye haki ya wenye kuogopa wamuogope kwa kuacha kumuasi na kujilazimisha kumtii. **NA NDIYE MWENYE HAKI YA KUSAMEHE** Yaani: Na yeye ndiye mwenye haki ya kuwasamehe waumini yale madhambi waliyoyafanya. Pia yeye ni mwenye haki ya kukubali toba ya wafanya maasi wenye kutubu na, hivyo, kuwasamehe madhambi yao.

SUURATUL QIYAAMAH (75)

Imeteremka Makka aya zake ni arobaini(40)
Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

1 NINAAPA KWA SIKU YA KIYAMA Ninaapa kwa Siku ya Kiyama. Mwenyezi Mungu anapoapa kwa Siku ya Kiyama, ni kuonesha utukufu wa siku hiyo na ukubwa wake. Na Mwenyezi Mungu anayo haki ya kuapa kwa kiumbe chake chochote atakacho katika viumbe vyake.

2 NA NINAAPA KWA NAFSI YENYE KULAUMU SANA Ninaapa kwa nafsi inayomlaumu mwenye nafsi hiyo kwa uzembe wake. Hiyo ni nafsi ya muumini. Inalaumu juu ya yaliyopita na inajuta. Inajilaumu kwa maovu; kwa nini iliyafanya? Na inajilaumu kwa heri; kwa nini haikufanya sana? Muqaatil amesema kwamba: "Hiyo ni nafsi ya kafiri. Atajilaumu na kujuta huko akhera kwa kuzembea kwake

upande wa Mwenyezi Mungu". [Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa mambo mawili yote kwamba yeye ataikusanya mifupa kisha atampa uhai kila mwanadamu ili amuhesabu na amlipe].

3 HIVI MWANADAM ANADHANI KUWA HATUTAİKUSANYA MIFUPA YAKE? Baada ya mifupa hiyo kuwa vumbi, tutairejesha iwe umbile jipya. Hiyo ni dhana batili. Sisi tutaikusanya.

4 KWA NINI TUSIWEZE? TUNAWEZA Yaani: Kwa nini tusiweze? Tunaweza: **KUVIFANYA SAWA VIDOLE VYAKE** Yaani: Tunaweza kukusanya baadhi yake juu ya baadhi nyingine tukavifanya kipande kimoja kama unyayo wa ngamia. Lakini sisi tumemneemesha mwanadamu kwa hivi vidole vikiwa vidogo vidogo, vizuri, vyenye maungio, kucha, mishipa midogo na mifupa laini. (Imesemwa pia kwamba huu ni uzindushi kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kwamba vidole vya kila mtu vinatofautiana na vya watu wengine katika mpangilio wa michoro ya sehemu yake ya kukamatia. Kama Mwenyezi Mungu angalitaka, angalivifanya vinalingana na kufanana).

5 BALI MWANADAMU ANATAKA AFANYE UOVU MBELE YAKE Anataka autangulize uovu wake wakati ujao na, kwa hiyo, atangulize kufanya dhambi na acheleweshe kutubu. Anataka afanye maovu maisha yake yote na asikumbuke kufa.

6 ANAULIZA: NI LINI SIKU YA KIYAMA? Anauliza: Ni lini siku ya Kiyama? Ni swali la kebehi na kuona kuwa jambo hilo ni la mbali sana!

7 BASI JICHO LITAKAPO PARAMA, Litakapo fazaika, kuduwaa na kuhemewa kutokana na kukikodolea macho kifo au kukodolea kufufuliwa.

8 NA MWEZI IKAFUNIKWA NURU YAKE Mwanga wake wote ukaondoka na usirudi kama unavyorudi hapa duniani mwezi unapopatwa.

9 NA LIKAKUSANYWA JUA NA MWEZI Yaani: Mwanga wa juu wa mwezi utaondoka wote. Jua na mwezi vitakusanywa pamoja na, hivyo, hakutakuwa na kupishana kwa usiku na mchana.

10 SIKU HIYO MWANADAMU ATASEMA: NI WAPI PA KUKIMBILIA? Tutamkimbilia wapi Mwenyezi Mungu, hisabu yake na adhabu yake?

11 HAPANA! HAKUNA PA KUKIMBILIA Yaani: Hakuna mlima, ngome wala mahali pa kumkimbilia Mwenyezi Mungu siku hiyo.

12 NI KWA MOLA WAKO TU SIKU HIYO SEHEMU YA UTULIVU Yaani: Sehemu ya utulivu ni marejeo, ukomo na hatima.

كَلَّا بَلْ يُحِوُّنَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٢﴾ وَتَدْرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾
 إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بِآسِرَةٍ ﴿٢٤﴾ تَطَّوَّنُ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾
 كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَافِيَ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾ وَاللَّفَافَتِ
 أَلْسَافُ بِاللَّسَاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَافُ ﴿٣٠﴾ فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَىٰ
 ﴿٣١﴾ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَمِطُحُ ﴿٣٣﴾ أَوَّلَىٰ لَكَ
 فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٥﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾
 أَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ نُطْفَةٌ مِنْ مَنِيِّ امْرَأَتٍ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَحَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾ جَعَلَ مِنْهُ
 الْوَجِينَ الذَّكْرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣٩﴾ أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِرٍ عَلَيَّ أَنْ يُخَيَّرَ الْمَلُوفَىٰ ﴿٤٠﴾

سُورَةُ الْاِنشَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾
 إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا
 بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾
 إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾ إِنَّ
 الْأَبْرَارَ لَنُؤْتِيهِنَّ مِن كَاسٍ كَانَتْ مِرْجَحُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

13 MWANADAMU ATAELEZWA SIKU HIYO KILE ALICHO KITANGULIZA NA ALICHO KICHELEWESHA

14 BALI MWANADAMU NI MWENYE KUIJUA SANA NAFSI YAKE Anajua ukweli wa hali aliyo nayo; imani au ukafiri, utifu au uasi, uongofu au upotofu. Imesemwa pia kuwa maana ni kwamba: Bali viungo vya mwanadamu vitakuwa shahidi wake.

15 NA HATA KAMA ATATOA UDHURU Yaani: Japokuwa atatoa udhuru na kubishana akijitetea. Hayo hayatamsaidia.

16 USITIKISE ULIMI WAKO KWAYO ILI UHARAKISHE Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alikuwa anachezeshwa midomo yake na ulimi wake kwa Qur'ani inapoteremshwa kwake, kabla Jibrili hajamaliza kuusoma *Wahyi*. Mtume alikuwa akifanya hivyo kwa shauku ya kuhifadhi. Kwa sababu hiyo, iliteremka aya hii. Yaani: Usichezeshe chezeshe ulimi wako kwa ajili ya Qur'ani wakati wa kupokea *wahyi* ili uipokee haraka kwa kuhofia kukutoka.

17 KWA YAKINI, NI JUU YETU KUIKUSANYA NA KUISOMA Ni juu yetu kuikusanya Qur'ani

kifuani mwako ili kiasi chochote cha Qur'ani hiyo kisikuponyoke. **NA KUISOMA** Yaani: Na ni juu yetu kuthibitisha usomaji wake ulimini mwako katika njia iliyo sahihi.

18 TUKISHA ISOMA, Yaani: Tukisha kamilisha kukusomea kwa ulimi wa Jibrili, **BASI WEWE FUATISHA KISOMO CHAKE** Msikilize Jibrili na usikilize usomaji wake.

19 KISHA KWA YAKINI, NI JUU YETU UFANUZI WAKE Yaani: Ni juu yetu tafsiri ya yaliomo katika Qur'ani, ikiwa ni pamoja na mambo ya halali, mambo ya haramu na utatuzi wa mambo yaliyo na utata. Baada ya hapo, Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akawa ananyamaza Jibrili anapomjia. Jibrili akiondoka, Mtume anasoma kama alivyo ahidiwa na Mwenyezi Mungu.

20 HAPANA! BALI MNAPENDA CHA HARAKA "Hapana" ni kimeo la kukataza haraka na kushawishi umakini.

21 NA MNAIACHA AKHERA Hamfanyi matendo mema kwa ajili yake.

22 NYUSO FULANI SIKU HIYO NI ZENYE KUNAWIRI Yaani: Zitakuwa nyororo, nzuri.

23 NI ZENYE KUMUANGALIA MOLA WAKE Zinamuangalia Muumba wake na Mmiliki wa mambo yake. Zinaangalia: Hivi ndivyo zilivyo jumuiika Hadithi sahihi kwamba waja watamuona Mola wao Siku ya Kiyama, kama wanavyoona mwezi usiku wa kukamilika kwa mduwara wa mwezi.

24 NA NYUSO NYINGINE SIKU HIYO NI ZENYE KUSINYAA Yaani: Ni zenye kujikunja, ni zenye kusinyaa, ni zenye majonzi.

25 ZITADHANI KUFIKWA NA LA KUVUNJA MGONGO La kuvunja mgongo "*Faaqirah*" ni janga kubwa, kama vile linavunja uti wa mgongo.

26 HAPANA! ROHO ITAKAPOFIKA MTULINGA, Yaani: Nafsi au roho itakapofika katika mtulinga. Mtulinga ni mfupa uliopo kati wa tundu la shingo na bega. Roho kufika kwenye mtulinga, maneno haya hutumika kufumbia hali ya nafsi kukaribia kufa.

27 NA PAKAULIZWA: NI NANI TABIBU? Yaani: Ndugu aliyemtembelea ndugu yake mgonjwa atasema: Ni nani atakayemtibu na kumponya kwa tiba yake? Wamemtafutia matabibu na hawakuweza kumsaidia chochote atoke katika hukumu ya Mwenyezi Mungu.

28 NA AKADHANI KWAMBA HUO NDIO UTENGANO Yaani: Yule ambaye roho yake imefika mtulinga akawa na yakini kuwa huo ndio wakati wa kutengana na dunia, familia mali na watoto,

29 NA MUUNDI UKAPACHANA NA MUUNDI, Yaani: Ugoko wake utakapokutana na ugoko wake mwengine wakati wa kufikwa na mauti. Miguu yake itakuwa imekufa na goko zake zimekauka na haziwezi tena kumbeba wakati alikuwa akitembea sana kwa miguu hiyo. Watu watauandaa mwili wake, na malaika wataiandaa roho yake.

30 NI KWA MOLA WAKO TU SIKU HIYO KUCHUNGWA Yaani: Roho baada ya kutolewa kwenye miili zitachungwa kupelekwa kwa Muumba wako.

31 KWA HIYO, HAKUKUBALI NA HAKUSWALI Yaani: Hakuukubali utume wala Qur'ani na hakuwali kwa ajili ya Mola wake. Kwa hiyo, hakuamini kwa moyo wake wala hakutenda kwa mwili wake.

32 NA LAKINI AMEPINGA NA AMEPUUZA Yaani: Amepinga Mtume na yale aliyokuja nayo, na amepuuza kutii na kuamini.

33 KISHA AKENDA KWENYE FAMILIA YAKE HUKU AKIRINGA Yaani: Akiringa na kujidai katika kutembea kwake kwa kuona fahari kufanya hivyo. Au anakuwa mzito na mnyivu wa kumfuata mwenye kuhubiri haki.

34 KUANGAMIA NI KWAKO TENA KUANGAMIA,

35 KISHA KUANGAMIA NI KWAKO TENA KUANGAMIA Yaani: Kitakacho kutawala wewe ni kuangamia. Asili yake ni: Mwenyezi Mungu ameyapa utawala kwako yale mambo unayoyachukia. Yanakurudia mara kwa mara.

36 HIVI MWANADAMU ANADHANI KUWA ATAACHWA HIVI HIVI TU? Yaani: Anadhani ataachwa bure; hataamrisha na hataakatazwa? Hatahesabiwa na hataadhibiwa?

37 HIVI KWANI HAKUWA TONE LA MANII YAMIMINWAYO? Yaani: Hivi mwanadamu huyo hakuwa tone la manii yanayo miminwa katika mfuko wa uzazi?

38 KISHA AKAWA PANDE LA DAMU Yaani: Baada ya kuwa tone la manii akawa pande la damu. **AKAUMBA** Yaani: Akakadiria kwa kulifanya pande la damu hilo kuwa pande la nyama lenye maumbile. **AKAWEKA SAWA** Yaani: Akamrekebisha mwanadamu, akakamilisha makuzi yake na akapuliza roho ndani yake.

39 AKAUMBA KUTOKANA NAYO Yaani: Kutokana na manii hayo baada ya kuyapa umbo. **JINSIA MBILI** Yaani: Aina mbili za aina wa mwanadamu. **MWANAMUME NA MWANAMKE**

40 HIVI HUYO Aliyeanzisha umbile hili zuri na akaliweza. **HAKUWA MWENYE UWEZO**

WA KUHUISHA WALIOKUFA? Yaani: Kuirejesha miili kwa kuifufua kama ilivyokuwa duniani? **Kurudisha ni rahisi zaidi kuliko kuanza.** Imepokewa kutoka kwa Abuhuraira, akiseama: Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, amesema kwamba: "Atakayesoma miongoni mweni *laa uqsimu biyaumil-qiyaama mpaka akafika Alaisa dhaalika biqaadirin alaa anyuh-yiyal-mautaa, aseme: balaa = Hapana! Anaweza*".

SUURATUL INSAAN (76)

Imeteremka Madina aya zake ni thalathini na moja(31)

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

1 HAKIKA, KIMEMPITIA MWANADAMU Yaani: Kimewapitia wanadamu kupitia kwa baba yao Adamu, **KIPINDI CHA WAKATI** Imesemekana kuwa kipindi hicho ni miaka arobaini kabla mwanadamu hajapuliziwa roho. Ameumbwa kwa tope, kisha kwa udongo mweusi uliofinyangwa, kisha kwa udongo mkavu utoao sauti (kama utagongwa). Yasemekana pia kwamba muradi wa MWANADAMU hapa ni wanadamu. **KIPINDI CHA WAKATI** ni kipindi cha ujauzito. **HAKUWA KITU KINACHOTAJWA** Alfarraa-u na Atha'alabi wamesema kuwa: "Maana ni kwamba mwanadamu alikuwa mwili uliotiwa sura, mchanga, tope. Hatajwi na hajulikani. Jina lake halijulikani, wala nini kinachokusudiwa kwake. Kisha akapuliziwa roho akawa mwenye kutajwa". Imesemwa pia kwamba maana ni kuwa: Zilipita nyakati na Adamu hakuwa chochote na wala hajaumbwa na wala hatajwi na kiumbe yeyote.

2 KWA YAKINI, SISI TUMEMUUMBA MTU KUTOKANA NA TONE LA MAJI YA UZAZI Muradi wa mtu hapa ni mwanadamu. Tone la maji ya uzazi ni Manii. **MCHANGANYIKO** Mchanganyiko ni vitu vilivyochanganywa. Kilichokusudiwa ni mchanganyiko wa tone la manii ya mwanamume na tone la manii ya mwanamke. Imesemwa Mchanganyiko kwa sababu ni mchanganyiko wa aina na maumbo tofauti anayoumbwa mwanadamu kwao. **TUMTAHINI** Yaani: Tumemuumba tukikusudia kumtahini kwa kheri, shari na majukumu. **HIVYO, TUKAMFANYA MWENYE KUSIKIA, MWENYE KUONA** Yaani: Tumepandikiza kwake njia za ufahamu ili kuelewa kwake kuwe kukubwa na, kwa hiyo, iwezekane kumpa mthani.

3 KWA YAKINI, SISI TUMEMUELEKEZA NJIA; IMA AWE MWENYE KUSHUKURU NA IMA AWE MWENYE KUKUFURU Yaani: Tumemfafanulia na kumjulisha njia ya

عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ يُوفُونَ بِالْقَدْرِ وَيَخْفُونَ
 يَوْمًا كَانَتْ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيُطْعَمُونَ أَلْطَعَامَ عَلَىٰ حَيْثُ مَسَّ كِنَانَا
 وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعَمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا
 ﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطِيرًا ﴿١٠﴾ فَوْقَهُمْ اللَّهُ شَرُّ ذَلِكَ
 الْيَوْمِ وَلَقَّهْمَ نَصْرَهُ وَسُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا
 ﴿١٢﴾ مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْيَاقِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾
 وَدَائِنَهُ عَلَيْهِمْ ظِلُّنَّهَا وَذَلَّلَتْ فَجْوَها نَذِيرًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِتَابِعَةٍ
 مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾
 وَيُسْمَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَتْ مِنْ أَرْجَافِهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنَا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا
 ﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَوْهُمُ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا
 ﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُدُوسٌ
 خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّو أَسَاوِرٌ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَمَهُمْ رُبُّهُمْ شَرَابًا
 طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾ إِنَّا
 نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطَّعْ
 مِنْهُمْ ءَاثِمًا وَلَا كُفُورًا ﴿٢٤﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

uongofu na ya upotovu, kheri na shari. Pia tumemjulisha manufaa yake na madhara yake ambayo anayaelewa kwa maumbile yake na akili yake timamu. Sawa awe ameshukuru au amekufuru.

4 KWA YAKINI, SISI TUMEWAANDALIA MAKAFIRI MINYORORO NA MAKONGO NA MOTO MKALI Yaani: Tumewaandalia hayo ili tuwaadhibu kwayo. MAKONGO ni kitu ambacho hutumika kufungua mikono kwenye shingo (pingu). MOTO MKALI *Sa'ūr* ni nishati inayowaka moto ulio mkali sana.

5 KWA HAKIKA, WEMA WATANYWEA GLASI Wema ni watu wa utiifu *ikhlas*i (utakaso) ambao wanatekeleza haki ya Mwenyezi Mungu. Glasi ni chombo ambacho ndani yake mna kinywaji. **AMBAZO MCHANGANYIKO WAKE NI KAFURI** Yaani: Kinywaji chake kimechanganywa na *kafuri* ili harufu na ladha ya mvinyo ikamilike na iwe mzuri.

6 NI CHEMCHEMI WATAKAYO KUNYWA WAJA WA MWENYEZI MUNGU Yaani: Watakunywa mvinyo kutoka kwenye chemchem hiyo. Inawezekana pia kuwa maana ni kwamba

watakunywa mvinyo wao ukiwa umechanganywa na maji ya chemchemi hiyo. **WATAIPITISHA CHEMCHEMI HIYO UPITISHAJI** Yaani: Wataiweka njia za kuipitisha kuelekea watakapo na wataitumia watakavyo. Wataipasulia njia kama unavyopasuliwa njia mto na kuupeleka hapa na pale.

7 WANATEKELEZA NADHIRI Wanapoweka Nadhiri kwa ajili ya Mwenyezi Mungu Mtukufu wanatekeleza. Nadhiri katika sheria ni jambo ambalo mtu ameiwajibisha nafsi yake kulifanya kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, ikiwa ni pamoja na swala, kufunga au kuchinja au jambo jingine lolote katika mambo ambayo sio wajibu kwake kwa mujibu wa sheria. **NA WANAIOGOPA SIKU AMBAYO SHARI YAKE ITAKUWA IMEENEA** Makusudio ni kwamba wanaiogopa Siku ya Kiyama. Shari ya siku hiyo itaenea mpaka ijaze mbingu na ardhi; mbingu zitapasuka, nyota zitapukutika, ardhi itapondwaponywa na milima kusagwasagwa.

8 NA WANATOA CHAKULA, PAMOJA NA KUKIPENDA, KUWAPA MASIKINI, YATIMA NA WAFUNGWA Yaani: Wanawapa chakula aina tatu za watu hawa pamoja na uchache wa chakula walichonacho, kukipenda, na kukitamani. Imesemwa pia kwamba wanatoa chakula juu ya kumpenda Mwenyezi Mungu.

9 SI VINGINE ISIPOKUWA KWAMBA TUNAKUPENI CHAKULA KWA AJILI YA MWENYEZI MUNGU TU Hawatazami kulipwa wala kusifiwa na watu kwa hilo. Mwenyezi Mungu alilijua hilo kutoka ndani ya nafsi zao na ndio akawasifu kwalo. **HATUTAKI KUTOKA KWENU KULIPWA WALA SHUKURANI** Yaani: Hatutaki kutoka kwenu mtushukuru. Bali hayo tuliyoifanya tumeyafanya kwa ajili ya Mwenyezi Mungu tu.

10 SISI TUNAOGOPA KWA MOLA WETU SIKU YA KUKUNJANA KWA USO Nyuso siku hiyo zitakunjana kwa misukosuko yake na uzito wake. **MGUMU SANA** Yenye shida, yenye usumbufu.

11 MWENYEZI MUMNGU AKAWAKINGA SHARI YA SIKU HIYO Yaani: Akawakinga shari yake kwa sababu ya kumuogopa yeye na kutoa kwao chakula kwa ajili yake. **NA AKAWAKUTANISHA NA UNAWIRI NA FURAHA** Akawapa kunawiri katika nyuso na furaha rohoni badala ya kukunjana kwa nyuso kuliopo kwa makafiri. Kunawiri ni weupe na kutakata kuliopo katika nyuso zao kutokana na athari ya neema.

12 NA AKAWALIPA PEPO NA HARIRI
KWA UVUMILIVU

13 WAKIWA WAMEEGEMEA HUMO JUU
YA VITI Amewalipa pepo huku wakiwa
wameegema peponi humo juu ya viti ambavyo
juu yake vina vitambaa laini. **HAWATAONA
HUMO JUA WALA BARIDI** Hawataona
peponi joto la jua wala baridi kali.

14 NA VIKO KARIBU NAO VIVULI
VYAKE Maana ni kwamba vivuli vya miti ya
peponi viko karibu na wao, vimewafunika,
ikiwa ni nyongeza juu ya neema zao ingawa
huko hakuna jua. **NA VIMERAHISISHWA
SANA VIKONYO VYA MATUNDA YAKE**
Matunda yake yamerahisishwa kwa wachumaji
wake urahisi anaoumudu aliyesimama, aliyekaa
kitako na aliyejilaza ubavu. Umbali au mwiba
hauwi kikwazo cha kuyachuma.

15 15. NA WATAZUNGUSHIWA VYOMBO
VYA FEDHA NA GLASI Yaani: Wanapotaka
vinywaji, wahudumu watawazungushia vyombo
vya fedha na glasi za fedha.

16 GLASI ZA FEDHA Glasi za watu wa
peponi ni za fedha. Umekutana kwenye glasi
hizo weupe wa fedha na weupe wa kioo. Vioo
vilivyopo duniani vinatokana na kokoto.
Mwenyezi Mungu amejulisha ubora wa vioo
hivyo kuwa vinatokana na fedha. Kwa nje yake,
kinaonekana kilichomo ndani yake.
WAMEZIKADIRIA MAKADIRIO
zimekadiriwa zikaja kama walivyotaka katika
umbile. Haziongezeki wala hazipungui.

17 NA WATANYWESHA HUMO GLASI
AMBAZO MCHANGANYIKO WAKE NI
TANGAWIZI Glasi ni chombo ambacho ndani
yake mna mvinyo. Yaani: Mvinyo
uliochanganywa na Tangawizi.

18 CHEMCHEMI ILIOMO HUMO
INAITWA SALSABIL Salsabil katika lugha ya
Kiarabu ni jina la maji yaliyofikia kilele cha
wepesi, yapitayo kwa kasi, yanayopita kwa
ulaini kwenye koo zao.

19 NA WATAWAZUNGUKA VIJANA
WENYE KUDUMU. Vijana wenye kubaki katika
hali yao ya ujana, unawiri na ushababi. Hawazeeki,
hawabadiliki na wala hawafi. **UKIWAONA
UTAWADHANIA LULU ZILIZOSAMBAZWA**
Kwa sababu ya uzuri wao uliozidi, un'garaji wa
rangi zao na unawiri wa nyuso zao. Mwenyezi
Mungu amewafananisha na lulu zilizo sambazwa
kwa vile wao ni wepesi sana katika kutoa huduma,
tofauti na *Huuril-aini* ambao amewafananisha na
lulu iliyomo ndani ya chaza kwa sababu wao
hawashughuliki kutoa huduma.

20 NA KAMA UTAKUONA HUKO Yaani:
Kama utatupia macho yako huko peponi.
UTAONA NEEMA isiyo elezeka. **NA UFALME
MKUBWA** Usiwezekana kukadiriwa.

21 JUU YAO KUNA NGUO YA SUNDUSI
YA KIJANI NA ISTABRAKI *Sundusi* ni hariri
nyepesi, na *Istabraki* ni hariri nzito. **NA
WAMEPAMBWA KWA VIKUKU VYA
FEDHA** Katika Suurat Faatir, imesemwa kuwa:
**"WATAPAMBWA HUMO KWA VIKUKU
VYA DHAHABU"**. Suurat Faatir (35), aya 33.
Kila mmoja, atavaa kile nafsi yake
inachokipenda katika mapambo hayo. **NA
MOLA WAO ATAWANYWESHA
KINYWAJI SAFI** Abu-qilaaba na Ibrahim
Annakha'ii wemesema kuwa: "*Wataletewa
chakula. Wakifikia mwisho wake, wataletewa
kinywaji safi. Watakunywa na matumbo yao
yatajaa kutokana na kinywaji hicho na jasho
litachuruzika kutoka kwenye miili yao likinukia
vizuri kama harufu ya Miski.*

22 KWA YAKINI, HAYA YAMEKUWA
MALIPO KWENU Yaani: Wataambiwa: "Hizi
aina za neema zilizotajwa ni malipo yenu kwa
sababu ya matendo yenu". **NA MATENDO
YENU YAMEKUWA YENYE
KUSHUKURIWA** Kushukuru kwa Mwenyezi
Mungu matendo ya mja wake ni kuyakubali
matendo hayo kwa sababu ya utiifu wake.

23 KWA YAKINI, SISI NDIO
TULIOKUTEREMSHA QUR'ANI
KUITEREMSHA KIDOGO KIDOGO Yaani:
Katika kuiteramsha, tumeiteremsha kwa
mafungu mafungu na hatukuiteramsha kwa
mkupuo mmoja. Pia haikutoka kwako kama
makafiri wanavyodai.

24 KWA HIYO, IVUMILIE HUKUMU YA
MOLA WAKO Na miongoni mwa hukumu
zake ni kuchelewesha msaada wake kwako
mpaka pale busara zake zilipotaka. **NA
USIMTII MIONGONI MWAO
MFANYAMADHAMBIA AU MPINGAJI
SANA** Yaani: Usimtii yeyote miongoni mwa,
iwe ni mfanyamakosa au mwenye kupindukia
mipaka katika ukafiri. Imesemwa pia kwamba
muradi wa kauli yake MFANYAMADHAMBIA
ni Utba bin Rabia, na MPINGAJI SANA ni
Waliid binil Mughaira, kwa sababu wao
walimwambia Mtume, Mwenyezi Mungu
amfikishie rehema na amani, kuwa: "Acha
jambo hili (la mahubiri yako) na sisi
tutakuridhisha kwa mali na kukuozesha".

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ، وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ
هَؤُلَاءِ يَجْحَدُونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذُرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾ نَحْنُ
خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا
﴿٢٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾
وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾
يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ ﴿٧٧﴾ آيَاتُهَا ٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّشْرِ تَشْرًا ﴿٣﴾
فَالْفَرْقَتِ فَرْقًا ﴿٤﴾ فَالْمَلْقَيْتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُدْرًا أَوْ نَذْرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا
تُوعَدُونَ لَوْفِعٌ ﴿٧﴾ فَإِذَا التُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾
وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرَّسُلُ أُنْفِتَتْ ﴿١١﴾ لِأَيِّ يَوْمٍ أُخِّلَتْ
﴿١٢﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَبِلِ يَوْمِ
لِلْمُكَدِّبِينَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ تَهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نَنْعِمُهُمُ الْآخِرِينَ
﴿١٧﴾ كَذَلِكَ نَفْعِلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَبِلِ يَوْمِ
لِلْمُكَدِّبِينَ ﴿١٩﴾

25 NA LITAJE JINA LA MOLA WAKO ASUBUHI NA JIONI Swali kwa ajili ya Mola wako mwanzo wa mchana na mwisho wake. Mwanzo wa mchana ni swala ya Asubuhi, na mwisho wake ni swala ya Alasiri.

26 NA KATIKA USIKU MSUJUDIE NA UMTAKASE KIPINDI KIREFU CHA USIKU

27 KWA YAKINI, HAWA WANAPENDA YA HARAKA Yaani: Makafiri wa Makka na wale wanaoafikiana nao wanaipenda nyumba ya haraka, nayo ni nyumba ya dunia. NA WANAIACHA NYUMA YAO SIKU NZITO Hiyo ni siku ya Kiyama. Imeitwa siku nzito kwa sababu ya matatizo na misukosuko iliomo ndani ya siku hiyo. Wao hawajiandai kwa siku hiyo na wala hawajali!

28 SISI TUMEWAUMBA WAO NA TUMEVITIA NGUVU VIUNGO VYAO Yaani: Tumevitia nguvu viungo vyao kwa kuviunganisha baadhi kwa baadhi nyingine kwa mishipa midogo na mikubwa. NA TUKITAKA TUTABADILISHA MFANO WAO KUBADILISHA Yaani: Kama tungalitaka tungaliwaangamiza na tukawaleta walio watifu zaidi kwa Mwenyezi Mungu kuliko wao.

29 KWA HAKIKA, HUU NI UKUMBUSHO Yaani: Sura hii ni ukumbusho.

BASI ANAYE TAKA, ATATENGENZEZA NJIA YA KWENDA KWA MOLA WAKE Yaani: Kwa kuamini na kutii.

30 NA HAMTATAKA ILA TU AKITAKA MWENYEZI MUNGU MOLA WA WALIMWENGU Yaani: Hamtataka kufanya njia ya kwenda kwa Mwenyezi Mungu isipokuwa tu apende Mwenyezi Mungu. Jambo hilo liko kwake na sio kwao. Kheri na shari iko mkononi mwake. Utashi wa mja ni mtupu, hauleti kheri na wala hauondoi shari, isipokuwa tu ikiwa Mwenyezi Mungu ataidhinisha hayo.

KWA YAKINI, MWENYEZI MUNGU NI MUZI SANA, MWENYE HEKIMA SANA

31 ANAMUINGIZA AMTAKAYE KATIKA REHEMA ZAKE Yaani: Anamuingiza katika rehema zake amtakaye kumingiza humo, au anamuingiza katika pepo yake yule amtakaye katika waja wake. NA MADHALIMU AMEWAANDALIA ADHABU IUMIZAYO

SUURATUL MURSALAAT(77)

Imeteremka Makka aya zake ni hamsini
Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa
rehema, Mwenye kurehemu.

1 NINAAPA KWA VITUMWAVYO KWA UPOLE Mwenyezi Mungu Mtukufu anaapa kwa Malaika watumwao kufikisha wahyi (ufunuo) wake, amri zake na makatazo yake.

2 NA VIVUMISHAVYO UPEPO KWA KASI Hao ni Malaika waliopewa jukumu la kupeleka upepo wakiupeleka kwa kasi. Imesemwa pia kwamba: Hao ni Malaika wanaozipeleka roho za makafiri kwa kasi. Pia imesemwa kwamba VINAVYOTUMWA KWA UPOLE na VIVUMISHAVYO UPEPO ni upepo unaopeleka kwa sura ya kimbunga kivumacho kwa kutekeleza kile ambacho upepo huo umetumwa kukitekeleza, iwe ni neema au nakama (shari). Upepo huo pia ni ule unao sambaza mawingu na kuyatawanya.

3 NA VINAVYOSAMBAZA KUSAMBAZA Hao ni Malaika waliopewa jukumu la kusambaza mawingu ya mvua na kuyatawanya, au wanakunjua mbawa zao angani wakati wa kuteremka na wahyi.

4 NA VINAVYOTENGANISHA KUTENGANISHA Yaani: Malaika wanaoteremka na yanayo tenganisha kati ya haki na batili, halali na haramu.

5 NA VINAVYORUSHA UKUMBUSHO Hao ni Malaika. Yaani: Wanapeleka wahyi kwa Mitume. Pia imesemwa kwamba aya tatu za mwanzo ni upepo, na aya ya nne na ya tano ni Malaika.

6 KWA KUONDOA UDHURU AU KUHADHARISHA Maana ni kwamba Malaika wanapeleka wahyi ikiwa ni kwa ajili ya kuondoa hoja ya kuwepo kwa udhuru ambayo Mwenyezi Mungu anaiielekeza kwa viumbe wake na pia ni kwa ajili ya hadharisho la adhabu yake. Imesemwa pia kwamba: Ni kwa ajili ya udhuru kwa wenye kufanya haki na hadharisho kwa wafanya maovu.

7 KWA YAKINI, MNACHOAHIDIWA KITATOKEA Yaani: Yale mnayoahidiwa ikiwa ni pamoja na kuja kwa Kiyama na kufufuliwa yatatokea tu, hakuna pingamizi. Kisha Mwenyezi Mungu Mtukufu akafafanua ni lini yatatokea hayo akasema:

8 BASI NYOTA ZITAKAPOZIMWA, Yaani: Itakapofutwa nuru yake na mwanga wake ukaondoka,

9 NA MBINGU ITAKAPOPASULIWA Yaani: Mbingu ikakapofunguliwa na kupasuliwa.

10 NA MILIMA ITAKAPONG'OLEWA Yaani: Itakapong'olewa kutoka mahali ilipo na kupeperuka angani ikawa vumbi na, hivyo, pale mahali ilipong'olewa pakawa tambarare sawa na ardhi.

11 NA MITUME WATAKAPOPANGIWA WAKATI Wakapangiwa wakati wa hukumu kati yao na kati ya umma.

12 KWA SIKU IPI WAMEWEKEWA MUDA? Yaani: Ni kwa siku kubwa ambayo waja wataishangaa kwa sababu ya uzito wake na mikukusuko yake ya ziada. Mitume wamewekewa muda wa kujumuika kwao. Watafika muda huo ili watoe ushahidi juu ya umma wao.

13 KWA SIKU YA KUTENGANISHA Siku hiyo, patatenganishwa kati ya watu kwa matendo yao. Watatenganishwa; wa peponi kwenda peponi na wa motoni kwenda motoni.

14 NA NINI KILICHOKUJULISHA WEWE, NI IPI SIKU YA KUTENGANISHA? Yaani: Na ni kitu gani kilichokujulisha siku ya kutenganisha?

Yaani: Hilo ni jambo kubwa mno lisilokadirika!

15 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Yaani: Ole wao ndani ya siku hiyo ya kutisha! Ole wao ni tishio la maangamizi.

16 HIVI HATUKUWAANGAMIZA WA MWANZO? Hao ni makafiri wa mataifa yaliyopita kuanzia Adamu mpaka kabla ya

Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. Mwenyezi Mungu anakusudia kuwa amewaangamiza kwa adhabu hapa duniani pale walipowapinga Mitume wao.

17 KISHA TUTAWAFUATISHIA WA MWISHO Yaani: Wa mwisho ni makafiri wa Makkah na wale wanaokubaliana nao pale walipompinga Mtume Muhammad Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani.

18 KAMA HIVYO TUTAFANYA KWA WAOVU Yaani: Maangamizi kama hayo tutayafanya kwa kila mshrikina, ima duniani au Akhera.

19 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Yaani: Siku ya maangamizi hayo, Ole wao wenye kupinga vitabu vya Mwenyezi Mungu na Mitume wake.

20 HIVI HATUKUKUUMBENI NYINYI KUTOKANA NA MAJI DUNI? Yaani: Maji dhaifu, duni, nayo ni tone la manii.

21 TUKAYAWEKA MAHALA TULIVU, MADHUBUTI Yaani: Mahali penye ulinzi, napo ni mfuko wa uzazi.

22 MPAKA MUDA MAALUM Nao ni muda wa ujauzito (miezi tisa kwa kawaida).

23 TUKAKADIRIA NA WAKADIRIAJI WAZURI NI SISI Yaani: Tukavikadiria viungo vyake na sifa zake, na kila hali miongoni mwa hali zake tukaziweka katika sifa tuliyoitaka. Kwa hiyo, mkadiriaji bora ni Mwenyezi Mungu S.W.

24 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Ole wao wenye kupinga uwezo wetu juu ya hayo.

25 HIVI HATUKUIFANYA ARDHI NI KIKUSANYAJI? Kukusanya ni kujumuisha. Maana ni kwamba : Hivi hatukuifanya ardhi imekusanya juu ya mgongo wake viumbe walio hai ndani ya majumba yao, na wafu ndani ya tumbo lake inawakusanya?

26 WALIO HAI NA WALIOKUFA Khalili amesema kuwa: *Kaft (kujumuisha) ni kukigeuza kitu; ndani nje na nje ndani. (Wanadamu wanakuwa wametokana na mchanga wa ardhi. Kisha wataishi juu ya mgongo wake wakiwa hai. Kisha watabadilika humo wakiwa maiti)*

27 NA TUKAWEKA HUMO MILIMA MIREFU NA TUKAKUNYWESHENI MAJI MATAMU Yaani: Maji matamu. Haya yote ni ya ajabu zaidi kuliko kufufua.

28 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Ole wao wenye kupinga neema zetu tulizowaneemesha na amabazo hizi ni jumla ya neema hizo.

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ
 مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدِرُونَ ﴿٢٣﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾
 أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوْسَىٰ
 شَجَرَاتٍ وَأَسْقِنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾
 أَنْظِلُّوا إِلَيَّ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾ أَنْظِلُّوا إِلَيَّ ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ
 شُعَبٍ ﴿٣٠﴾ لَا ظِلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْهَبِّ ﴿٣١﴾ إِنَّمَا تَتْرَمِي بِشَكْرِ
 كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾ كَأَنَّهُ جِمْلَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾
 هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤَدِّنُ لَهُمْ فِعْعِدْرُونَ ﴿٣٦﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ
 لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمْعَتِكُمْ وَالْأَوْلِينَ ﴿٣٨﴾ فَإِنْ كَانَ
 لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿٣٩﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾ إِنَّ الْمُتَفِينِ فِي
 ظِلِّلٍ وَعَيْونٍ ﴿٤١﴾ وَفَوْكَه مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾ كُلُّوْا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا
 يَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ
 لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾ كُلُّوْا وَتَمَنَّوْا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تُجْرَمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيَلِّ يَوْمَئِذٍ
 لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيَلِّ
 يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

29 NENDENI KWENYE KILE MLIHOKUWA MNAKIPINGA Nendeni kwenye kile mlichokuwa mnakipinga duniani. Hayo wataambiwa na wahudumu wa Jahanamu. Yaani: Nendeni kwenye ile adhabu mliyokuwa mnaipinga.

30 NENDENI KWENYE KIVULI CHENYE MATAWI MATATU Yaani: Nendeni kwenye kivuli cha moshi wa Jahannamu uliofuka kisha ukagawika makundi matatu. Mtakuwemo humo mpaka imalizike hisabu.

31 SI KIVULI CHA KUPOZA WALA HAKIKINGI UKALI WA MIALE YA MOTO Hamna katika kivuli hicho baridi ya kivuli cha duniani na wala hakitawakinga joto la Jahannamu.

32 KWA YAKINI, MOTO HUO UNARUSHA CHECHE KAMA JUMBA Yaani: Kila cheche miongoni mwa cheche zake unazozirusha ni kama jumba miongoni mwa majumba katika ukubwa wake. Cheche ni moto unaopeperuka ukiwa umeachana. Jumba ni jengo kubwa.

33 KAMA KWAMBA CHECHE HIZO NI NGAMIA WA MANJANO Hao ni ngamia.

Alfaraa-u amesema kuwa: "Ngamia wa manjano ni ngamia weusi. Hawezi kuonekana ngamia mweusi isipokuwa atakuwa amechanganyika na umanjano. Kwa ajili hiyo, Waarabu wamewaita ngamia weusi ngamia wa manjano". Imesemwa pia kwamba cheche inapooperuka na kuanguka na ikawa ingali na rangi ya moto, inakuwa kitu kinachofanana sana na ngamia mweusi.

34 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Ole wao wenye kuwapinga Wajumbe wa Mwenyezi Mungu na aya zake.

35 HII NI SIKU AMBAYO HAWATATAMKA Yaani: Hawatazungumza, kwa sababu ya misukosuko watakayoiona ikiwakumba waja katika mahali pa mkusanyiko.

36 NA HAWATARUHUSIWA KUTOA UDHURU Yaani: Mwenyezi Mungu hawapi ruhusa ili wapate kutoa udhuru.

37 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA

38 HII NDIO SIKU YA UTENGANO. TUMEKUKUSANYENI NYINYI NA WA MWANZO Yaani: Wataambiwa: "Hii ndio siku ya utengano ambayo kutatenganishwa kati ya viumbe. Pia haki itatengana na batili. Tumekukusanyeni ninyi makafiri wa Kiquiraishi pamoja na makafiri wa mwanzo ambao ni makafiri wa mataifa yaliyopita.

39 BASI IKIWA MNAVYO VITIMBI, Yaani: Mkiweza kufanya vitimbi hivi sasa, NIFANYIENI Mwenyezi Mungu anasema: Ikiwa mnao ujanja basi fanyeni dhidi yangu.

40 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA
41 KWA YAKINI, WENYE UCHAMUNGU WATAKUWA KATIKA VIVULI NA CHEMCHEMI Yaani: Watakuwa katika vivuli vya miti na vivuli vya majumba, sio kama kivuli cha moshi au moto kwa makafiri kama ilivyotangulia kueleza.

42 NA MATUNDA KATIKA YALE WAYAPENDAYO Katika yale ambayo nafsi zao zinayataka na hamu zao zinayatamani.

43 KULENI NA KUNYWENI KWA RAHA, KWA SABABU YA YALE MLIYOKUWA MNAYAFANYA Yaani: Kwa sababu ya matendo mema mliyokuwa mnayafanya duniani.

44 KWA YAKINI, SISI, KAMA HIVYO, TUNAWALIPA WAFANYAO MAZURI Yaani: Mfano wa malipo hayo makubwa tunawalipa wafanyao vizuri katika matendo yao.

45 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Pale watakapokuwa katika dhiki kubwa mno, na waumini wakiwa katika neema ya kudumu.

46 KULENI NA STAREHENI KIDOGO. KWA YAKINI, NYINYI NI WAOVU Yaani: Wanaambiwa haya duniani, na waovu washirikina wanaomshirikisha Mwenyezi Mungu.

47 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Mwenyezi Mungu amerudia rudia maneno haya kwa kutahyariza na kugonga.

48 NA PINDI WAKIAMIWA: RUKUUNI, HAWARUKU Yaani: Wakiamrisha kuswali hawaswali. Imesemwa pia kwamba: Wataambiwa hayo huko akhera pale watapotakiwa kusujudu na, lakini, hawataweza.

49 OLE WAO SIKU HIYO WENYE KUPINGA Ole wao wenye kupinga amri za Mwenyezi Mungu Mtukufu na makatazo yake.

50 BASI NI MAELEZO YAPI BAADA YAKE WATAYAAMINI? Yaani: Ni maelezo yapi yasiyokuwa Qur'ani watayakubali wasipoikubali Qur'ani?

SURA ANNABA'I (78)

Ni ya Makka Aya zake ni arobaini

1 KUHUSU NINI WANAUZIANA? Mjumbe wa Mwenyezi Mungu alipopewa utume na kuwaeleza watu wa Makka upekee wa Mwenyezi Mungu, kufufuliwa baada ya kufa na kuwasomea Qur'ani, walikuwa wakiulizana kati yao wakisema: Hivi huyu Muhammad amepatwa na nini? Na ni kitu gani ameletewa? Mwenyezi Mungu aliiteremsha aya hii. Maana ya aya ni kwamba: Wanaulizana kuhusu nini? Kisha akalijibu Mwenyezi Mungu swali hili kwa neno lake:

2 NI KUHUSU HABARI KUBWA Ni habari nzito, nayo ni Qur'ani tukufu, kwa vile inazungumzia upekee wa Mwenyezi Mungu, ukweli wa Mtume (Muhammad) na kutokea kufufuliwa na kukusanywa (baada ya kufa).

3 (HABARI) AMBAYO WAO NDANI YAKE WANATOFAUTIANA Wametofautiana katika Qur'ani. Baadhi yao wamefanya kuwa ni uchawi, baadhi yao wamefanya kuwa ni ushairi na baadhi yao wamesema kuwa ni viganu vya watu wa kale.

4 WAKOME. PUNDE TU WATAJUA Ni kemeo kwao. Kisha Mwenyezi Mungu amelirudia kemeo hilo akasema:

5 KISHA WAKOME. PUNDE TU WATAJUA Huu ni upeo wa juu wa kuisitiza, na ni kemeo kali. Maana ya makemeo haya ni kwamba: Haistahiki watofautiane kuhusu Qur'ani, kwani Qur'an ni kweli na, kwa hiyo, wale wanaoipinga watakuajua hatima ya kupinga kwao.

سُورَةُ النَّبَاِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَمَّ بَسَاءَ لَوْ نَ ۝۱ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ ۝۲ الَّذِي هُوَ فِيهِ يُخَلِّفُونَ ۝۳
 كَلَّا سَيَعْمُونَ ۝۴ تُو كَلَّا سَيَعْمُونَ ۝۵ أَلَمْ يَجْعَلِ الْأَرْضَ مَهْدًا ۝۶
 وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ۝۷ وَخَلَقْنَا كُرُوزًا وَجَا ۝۸ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۝۹
 وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ۝۱۰ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ۝۱۱ وَبَدَيْنَا
 فَوْقَكُمْ سَبْعًا شَدَادًا ۝۱۲ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا ۝۱۳ وَأَنْزَلْنَا
 مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ۝۱۴ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ۝۱۵ وَجَعَلْنَا
 الْأَفَّا ۝۱۶ إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ۝۱۷ يَوْمَ يُفْخَخُ فِي الصُّورِ
 فَنَاتُونَ أَفْوَاجًا ۝۱۸ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ۝۱۹ وَسُورَتِ
 الْجِبَالِ فَكَانَتْ سَرَابًا ۝۲۰ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۝۲۱ لِلطَّاغِيَتِينَ
 مَنَابًا ۝۲۲ لَيْثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ۝۲۳ لَا يَذُقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ۝۲۴
 إِلَّا الْآحْمِيْمًا وَعَسَاقًا ۝۲۵ جَزَاءً وَفَاقًا ۝۲۶ إِنْهُمْ كَانُوا
 لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ۝۲۷ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ۝۲۸ وَكُلَّ شَيْءٍ
 أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ۝۲۹ فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ۝۳۰

6 HIVI HATUKUIFANYA ARDHI KUWA TANDIKO? Tandiko ni kikanyagio na kilalio kama vile kilalio cha mtoto anachotandikiwa na kulazwa juu yake.

7 NA MILIMA KUWA VINGI? Yaani: Tumeifanya milima kama vingi kwa ardhi ili itulie na isitikisike.

8 NA TUMEKUUMBENI (NYINYI KUWA) PEA Yaani: Wanaume na wanawake.

9 NA TUMEUFANYA USINGIZI WENU KUWA PUMZISHO Yaani: Pumzisho la miili yenu. *Subaat*: ni kuisha kwa harakati za mtu na ilhali roho ikiwa bado ipo mwilini mwake.

10 NA TUMEUFANYA USIKU KUWA VAZI Yaani: Tunakuvisheni giza lake na kukufinikeni kwa giza hilo kama vazi linavyokufinikeni.

11 NA TUMEUFANYA MCHANA KUWA NI WAKATI WA MAISHA Yaani: Tumeufanya mchana utoe mwanga ili wanadamu wahangaikie mambo yanayohusu maisha yao na riziki anazowakasimia Allah.

12 NA TUMEJENGA JUU YENU MBINGU SABA MADHUBUTI Mwenyezi Mungu

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ۝۳۱ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ۝۳۲ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ۝۳۳ وَكَاسًا
 دِهَاقًا ۝۳۴ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا ۝۳۵ جَزَاءً مِمَّنْ رَبِّكَ عَطَاءً
 حِسَابًا ۝۳۶ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ
 مِنْهُ خِطَابًا ۝۳۷ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
 إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ۝۳۸ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ
 شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ۝۳۹ إِنَّا أَنْذَرْتَكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
 يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ بَلَيْتَنِي كَذُتُّ رَبًّا ۝۴۰

سُورَةُ النَّازِعَاتِ
 ٧٤ آياتها
 ٤٦ آياتها

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ۝۱ وَالنَّشِيطَاتِ نَشْطًا ۝۲ وَالسَّيِّحَاتِ سَبْحًا
 ۝۳ فَالَسَّيِّغَاتِ سَبْقًا ۝۴ فَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا ۝۵ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ
 ۝۶ تَتَّبِعُنَّ الرَّادِفَةَ ۝۷ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ۝۸ أَبْصَرُهَا
 خَشْيَةٌ ۝۹ يَقُولُونَ أَيْنَا لَمْرُدُّونَ فِي الْكُفْرِ ۝۱۰ أَيْنَا كُنَّا
 عِظْمًا تَخْرُجُ ۝۱۱ قَالُوا لَئِن كُنَّا إِذًا كَرَّةً خَاسِرَةً ۝۱۲ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ
 وَاحِدَةٌ ۝۱۳ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ۝۱۴ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ۝۱۵

anakusudia kuwa ni mbingu saba zenye umbile lenye nguvu na lililojengwa madhubuti.

13 NA TUMEWEKA TAA YENYE KUWAKA Kusudio la taa ni jua. Mwenyezi Mungu ameweka ndani yake mwanga na joto. Neno *wahj* (muwako) linakusanya mwanga na joto.

14 NA TUMETEREMSHA KUTOKA MAWINGUNI MAJI YANAYO TIRIRIKA KWA WINGI *Al-Mu'uswiraat* ni mawingu yanayojikamua kwa maji wakati bado hazijanyesha myua. *Thajjaaj* ni maji yanoyomiminika kwa wingi.

15 ILI TUTOE KWA MAJI HAYO NAFKA NA MIMEA Yaani: Ili tutoe (tuoteshe) kwa maji hayo nafaka za chakula kama vile ngano, shairi na mfano wake. Na mimea ni ile wanayokula wanyama kama vile nyasi na mimea mingine.

16 NA BUSTANI ZENYE KUSONGANA Bustani zenye kushikana kwa matawi yake mengi.

17 HAKIKA YA SIKU YA KUTENGANA INA WAKATI Wakati wa mkusanyiko na muda wa kukusanyika watu wa mwanzo na wa mwisho. Katika muda huo, watu watakuwa wamefika kwenye yale waliyoahidiwa; ikiwa ni

thawabu au adhabu. Siku hiyo imeitwa “Siku ya Kutengana” kwa sababu Allah atatenganisha kati ya viumbe wake (kati ya wema na waovu).

18 SIKU ITAKAPOULIZWA PARAPANDA MKAJA MKIWA MAKUNDI KWA MAKUNDI Yaani: Mtakuja mahali pa kukusanywa mkiwa makundi makundi. Parapanda ni pembe ambayo (Malaika) Israafilel ataipuliza.

19 NA IKAFUNGULIWA MBINGU IKAWA MILANGO Itafunguliwa mbingu na kuwa na milango mingi ili Malaika wateremke.

20 NA IKAENDESWA MILIMA IKAWA MAN'GATI. Milima itango'lewa kutoka katika sehemu zake na kupeperushwa hewani ikawa vumbi lililosambaa kiasi mtazamaji atadhani kuwa ni man'gati.

21 HAKIKA YA JAHANNAMU NI KIVIZIO Jahannamu katika hukumu ya Mwenyezi Mungu ni mahali pa kuvizia. Malaika wa motoni wanawavizia makafiri ili wawape adhabu humo, au (inawezekana kuwa) Jahanamu yenyewe inawanyemelea makafiri waingiao humo kama wawindaji wanavyonyemelea mnyama anayewapitia na anayewajia.

22 KWA WANAOA MIPAKA NI MAREJEO Ni marejeo watakyorejea.

23 WATABAKI HUMO MILELE Yaani: Makafiri watabaki motoni zama zote. "*Haqab*" ni kipindi kirefu cha muda. Kinapopita kipindi, kinaingia kingine, kisha kingine, kisha hivyo hivyo mpaka milele.

24 HAWAONJI HUMO BARIDI WALA KINYWAJI Yaani: Hawataonja ndani ya Jahanamu au ndani ya kipindi hicho baridi itakayowapoza na joto lake wala kinywaji kitachowasaidia kupoza kiu chake.

25 ISIPOKUWA MAJI YA MOTO NA USAHA Hayo ni maji yaliyokolea moto. Na huo usaha ni wa watu wa motoni.

26 IKIWA NI MALIPO MUAFAKA Adhabu imelingana na kosa. Hakuna kosa kubwa zaidi ya shirki na hakuna adhabu kali zaidi ya moto. Matendo ya makafiri yalikuwa mabaya mno, kwa hiyo, Mwenyezi Mungu akawapa kile kitakachowaumiza zaidi.

27 HAKIKA YA WAO WALIKUWA HAWATARAJII HISABU Yaani: Walikuwa hawana tamaa ya kupata thawabu na walikuwa hawaogopi hisabu, kwa vile wao walikuwa hawaamini kufufuliwa.

28 NA WAMEZIPINGA AYA ZETU KWA NGUVU ZAO ZOTE Yaani: Wamezipinga aya za Qur'ani upinzani mkubwa kabisa.

29 NA KILA KITU TUMEKIHFADHI KWA MAANDISHI Kila kitu tumekandika katika *Lauhil-Mahfuudh* (Ubao uliohifadhiwa) ili Malaika wakielewe. Yasemekana pia kwamba alichokikusudia Mwenyezi Mungu hapa ni matendo ya waja ambayo Malaika wanaotunza matendo yao wanayaandika.

30 KWA HIYO, ONJENI. KWANI HATUTAKUONGEZEENI ISIPOKUWA ADHABU TU Wataelezwa haya kwa sababu ya ukafiri wao, matendo yao mabaya na kupinga kwao aya. Yaani: watakuwa katika nyongeza ya adhabu ya Mwenyezi Mungu siku zote.

31 HAKIKA, WENYE KUMCHA MWENYEZI MUNGU TU NDIO WENYE MAFANIKIO Mafanikio *Mafaaz* ni kufanikiwa kukipata kinachohitajika na kusalimika na moto.

32 BUSTANI NA MIZABIBU

33 NA WANAWAKE WENYE MATITI YALIYOSIMAMA, WENYE UMRI MMOJA Yaani: Watapata wanawake wenye matiti yaliyosimama. Yaani: Matiti yao yamesimama vifuani mwao, hayakuanguka; kwa kuwa wao ni wanawali, vigoli na wanaolingana katika umri.

34 NA GLASI ZILIZOJAA Yaani: Glasi zilizojaa pombe.

35 HAWATASIKIA HUMO UPUUZI WALA KADHIBISHO Yaani: Hawatasikia peponi upuuzi. Upuuzi ni maneno yasiyofaa. Na wala hawatakadhibiana wao kwa wao.

36 NI MALIPO KUTOKA KWA MOLA WAKO, NI TUZO, NI HISABU Yaani: Mwenyezi Mungu amewalipa yaliyotajwa kwa sababu ya imani yao na matendo yao mema. Amewapa tuzo kwa kadiri ya wanayopaswa kuyapata kwa mujibu wa ahadi ya Allah. Kwani Allah ameahidi kulipa jema moja kwa kumi, na amewaahidi wengine jema moja kwa nyongeza mia saba, na amewaahidi wengine malipo yasiyo na mwisho wala kiwango.

37 MOLA WA MBINGU NA ARDHI NA VILIVYOMO KATI YAKE, MWENYE REHEMA NYINGI. HAWAMILIKI KWAKE KUSEMESA Yaani: Hawawezi kuomba ila kile walichoruhusiwa na Allah, na hawamilimki kuwaombea wenye makosa ila kwa ruhusa yake.

38 SIKU ATAKAYOSIMAMA ROHO NA MALAIKA KWA MSTARI. HAWATASEMA ISIPOKUWA TU WALE WALIORUHUSIWA NA (MWENYEZI MUNGU) MWINGI WA REHEMA NA WAKISEMA YALIYO SAHIHI Yaani: Malaika watakuwa wamesimama safu. Roho hapa ni malaika. Yasemekana kuwa ni malaika Jibril, na yasemekana kuwa maana ya roho hapa ni

jeshi katika majeshi ya Mwenyezi Mungu na sio malaika. Pia yasemekana kuwa ni roho za wanadamu ambazo zitasimama mstari na malaika nao watasimama mstari. Hayo yatatokea kati ya pulizo mbili kabla roho hazijarejeshwa kwenye miili. Isipokuwa yule aliyeruhusiwa na Mwenyezi Mungu kuwaombea wenye makosa. Au hawatazungumza isipokuwa tu kuhusu haki ya mtu aliyemruhusu Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema mtu huyo akawa ni miongoni mwa watu waliokuwa duniani. (Yaani: Alikuwa akithibitisha upekee wa Mwenyezi Mungu (Tawhiid).

39 HIYO NDIYO SIKU YA HAKI. HIVYO, ANAYETAKA ATAJIANDALIA KWA MOLA WAKE MAREJEO Siku ya kusimama kwao katika sura hiyo ni yenye kutokea hasa. Basi anayetaka atafanya marejio kwa Mola wake kwa kutenda matendo mema.

40 HAKIKA YA SISI TUMEKUHADHARISHENI ADHABU ILIYO KARIBU. SIKU MTU ATAKAPOANGALIA KILICHOTANGULIZWA NA MIKONO YAKE NA KAFIRI ATASEMA: EE, LAITI MIMI NINGELIKUWA MCHANGA Mwanadamu atayaona aliyoyatenda iwe ni kheri au shari. Kafiri atatamani awe mchanga, kwa sababu ya kuona adhabu mbali mbali alizoandaliwa na Allah.

SURA ANNAAZIAAT (79)

*Ni ya Makka Aya zake ni arobaini na sita
Sura hii pia inaitwa Suratis-sahirah*

1 NINA APA KWA WANAON'GOA KWA NGUVU Mwenyezi Mungu ameapa kwa Malaika ambao wanazitoa roho za waja kwenye miili yao, kama mtu anavyovuta mshale kwenye upinde akaukunjua mpaka mwisho. Wanavuta mvuto wa nguvu kabisa, kwa kuwa wanazitoa roho hizo kutoka ndani ya miili.

2 NA WENYE KUVUTA KWA HARAKA Yaani: Malaika wanaozitoa roho kwenye miili kwa kuvuta kwa nguvu. ANNASHT: ni kuvuta kwa haraka. Imesemwa kuwa Malaika ni wenye kuzitoa kwa haraka roho za waumini, na ni wenye kuzin'goa kwa nguvu roho za makafiri.

3 NA WANAO OGELEA KUOGELEA Yaani: Malaika wanaoteremka kutoka mbinguni kwa haraka ili kutekeleza amri ya Allah.

4 KISHA WAENDAO KASI Hao ni Malaika waendao kasi ili kuzifikisha haraka roho za waumini peponi.

5 KISHA WAPANGAO MAMBO Upangaji mambo wa Malaika ni kule kuleta (ufunuo wa mafundisho ya) halali na haramu na ufafanuzi wake, na kuwapangia watu wa ardhini katika

إِذْ تَادَهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٧﴾ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿١٧﴾
 فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَزَى ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى ﴿١٩﴾ تَادَهُ
 الْآيَةَ الْكُبْرَى ﴿٢٠﴾ فَكَذَّبَ وَعَصَى ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَذْبَرَ سَعْيَ ﴿٢٢﴾ فَحَسَرَ
 فَتَادَى ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ﴿٢٤﴾ فَآخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ﴿٢٥﴾
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى ﴿٢٦﴾ أَن تَمُوتُ أَسَدٌ خَلَقًا أَرِ السَّمَاءَ بَنَاهَا ﴿٢٧﴾
 رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾
 وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾
 وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَنَّاعًا لِّكُمُوعًا وَأَلْتَمِيعًا ﴿٣٣﴾ فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ
 الْكُبْرَى ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾ وَتُرْزِقَتِ الْجَحِيمُ
 لِمَن يَرَى ﴿٣٦﴾ فَأَمَّا مَنْ طَغَى ﴿٣٧﴾ وَآتَى الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّا لَآلِحْمِ
 هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٩﴾ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾
 فَإِنَّا لَآلِحْمَةُ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾ يَتَسَلَوْنَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّامٍ مَّرْسُهَا ﴿٤٢﴾
 فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِنَهَا ﴿٤٣﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ
 مَّن يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾ كَانَتْ يَوْمَ يَرْوُهَا رَبُّهَا لَرَّ لَبِثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤٦﴾

سُورَةُ عَبَسَ

٤٦ آياتها

٨٠ ذرئتها

pepo, mvua na mengine yasiyokuwa hayo. Yasemwa kuwa upangaji wa mambo kwa watu wa duniani uko kwa malaika wanne, nao ni Jibril, Mikail, Izrail na Israfil. Jibril amepewa kazi ya pepo na askari. Mikail amepewa kazi ya mvua na mimea. Izrail amepewa kazi ya kutoa roho na Israfil yeye anawaletea wenzake amri (za Mwenyezi Mungu).

6 SIKU LITAKAPOTETEMESHA LA KUTETEMESHA Tetemesho hilo ni mpulizo wa kwanza ambao kwa mpulizo huo viumbe vyote vitakufa.

7 LITAFUATIWA NA LA KULIFUATIA La kulifuatia ni mpulizo wa pili ambao wakati wake viumbe vitafufuliwa.

8 NYOYO SIKU HIYO ZITAJAA HOFU Nafsi zitajaa hofu na kutetemeka kwa sababu ya misukosuko ya siku ya Qiyama watakayoiona. Kwa sababu hiyo, nyoyo zitakuwa na hofu na mshtuko.

9 MACHO YAKE YATAKUWA DHALILI Utajitokeza machoni mwao udhalili watakapoiona misukosuko ya siku ya Qiyama. Mwenyezi Mungu hapa anakusudia macho ya wale watakaokufa wakiwa hawako katika dini ya Kiislamu.

10 WANASEMA: HIVI SISI TUTAREJESHA KATIKA MASHIMO?

Maneno haya wanayasema wale wapingao kufufuliwa wanapoambiwa kuwa watafufuliwa. Wanasema: Hivi tutarejeshwa katika hali yetu ya mwanzo na tuwe hai baada ya kufa na kuwa katika mashimo ya makaburi?

11 HIVI TUTAKAPOKUWA MIFUPA ILIYO CHAKAA (TUTAREJESHA)?

Yaani: Tutakapokuwa mifupa iliyochakaa tutarejeshwa na kufufuliwa pamoja na kuwa hali hiyo iko mbali mno na uhai?

12 WAMESEMA: HAYO KAMA YATAKUWA KWELI, BASI NI MAREJEO YENYE HASARA Yaani: Ikiwa tutarejeshwa baada ya kufa, tutapata hasara kwa sababu yatatupata hayo ayasemayo Muhammad.

13 HAKUNA VINGINE ISIPOKUWA KWAMBA HUO NI MPULIZO MMOJA TU

Yaani: Msilione hilo haliwezekani, kwani huo ni mpulizo mmoja tu. Huu ni mpulizo wa pili ambao kwa mpulizo huo viumbe watafufuliwa.

14 MARA TU WAO WATAKUWA SAAHIRA Imesemwa kuwa Saahira ni ardhi nyeupe ambayo Mwenyezi Mungu ataiteta ili viumbe wahisabiwe juu yake.

15 JE, IMEKUFIKIA HABARI YA MUSA?

Yaani: Hakika, yamekujia na kukufikia katika visa vya Fir'auni na Musa mambo ambayo kwayo hujulikana habari zao.

16 WAKATI MOLA WAKE ALIPOMWITA KWENYE JANGWA TAKATIFU LA TUWA

Tuwaa ni jangwa twahara na lenye kubarikiwa. Nalo ni jangwa lililopo kwenye mlima Sinai mahali ambapo Allah alizungumza na Musa.

17 NENDA KWA FIR'AUNI, YEYE AMEVUKA MIPAKA

Yaani: Firauni amepindukia mipaka katika kufanya maasi, kiburi na kumkufuru Allah.

18 KAMWAMBIE: JE, WAPENDA KUTAKASIKA?

Yaani: Ukifika mwambie: Je, wpenda kutakasika na shirki? Musa aliamrishwa azungumze na Firauni kwa upole.

19 NA NIKUELEKEZE KWA MOLA WAKO ILI UGOPE?

Yaani: Nikupe maelekezo ya kumwabudu na kumpwekesha Mola wako ili upate kuogopa adhabu yake? Woga haupatikani ila tu kwa mtu muongofu, aliyongoka.

20 KISHA AKAMUONESHA MUJIZA MKUBWA

Yasemekana kuwa muujiza huo ni fimbo, na yasemekana kuwa ni mkono wake.

21 AKAPINGA NA AKAASI Firauni alimpinga Musa na yale aliyokuja nayo, na alimuasi Allah na hivyo hakumtii.

22 KISHA AKAPUZA HUKU AKIHANGAIKA Yaani: Firauni akaondoka na kuipuuza Imani. Akafanya uovu ardhini na kufanya juhudi za kuyapinga mambo aliyokuja nayo Musa.

23 KISHA AKAKUSANYA NA AKATOA WITO Yaani: Firauni alikusanya jeshi lake kwa ajili ya: **1)** Kupigana vita au. **2)** Aliwakusanya wachawi ili kupingana (na Musa) au. **3)** Aliwakusanya watu ili washuhudie kinachotokea.

24 KISHA AKASEMA: MIMI NDIYE MUNGU WENU MKUBWA ZAIDI Alichokusudia hapa mlaaniwa huyu ni kwamba hakuna mungu zaidi yake.

25 BASI MWENYEZI MUNGU AKAMWADHIBU ADHABU YA LA MWISHO NA LA MWANZO Yaani: Allah akamwadhibu Firauni adhabu ya tamko la mwisho nayo ni adhabu ya moto, na tamko la mwanzo, nayo ni ile adhabu ya duniani kwa kuzama baharini¹. Mwenyezi Mungu amefanya hivyo ili iwe onyo kwa yule atakayesikia habari za fir'auni.

26 HAKIKA, KATIKA HAYO KUNA MAZINGATIO KWA MWENYE KUOGOPA Yaani: Katika kisa cha firauni na yaliyoelezwa katika kisa hicho, kuna mazingatio makubwa kwa mwenye utashi wa kumuogopa Allah.

27 HIVI NYINYI NDIO MLIO NA UMBILE ZITO ZAIDI AU MBINGU ALIZOJENGA? Yaani: Je, kuumbwa na kufufuliwa kwenu baada ya kufa ndiko kugumu zaidi kwenu na katika makadirio yenu au kuumbwa kwa mbingu ndiko kugumu zaidi? Kwa sababu aliyeweza kuumba mbingu zilizo na umbile hili kubwa na ndani yake mna viumbe na uwezo wa ajabu ulio wazi kwa wenye kuangalia, vipi atashindwa kuirejesha miili aliyoiua baada ya kuwa yeye ndiye aliyeiumba kwa mara ya kwanza?

28 AMENYANYUA KIMO CHAKE AKAZIWEKA SAWA Yaani: Amezifanya mbingu kama jengo lililo nyanyuka juu ya ardhi Ameliweka sawa umbile lake; hazikutofautiana, hazikupinda pinda, hazina dosari wala nyufa.

29 NA AKAUTIA GIZA USIKU WAKE NA AKAUFANYA KUWA NA MWANGA MCHANA WAKE Akaufanya usiku kuwa na giza, na akaufanya mchana wake kuwa unatoa

mwanga kwa mwangaza wa jua.

30 NA ARDHI BAADA YA HAPO AKAITANDIKA Yaani : Baada ya kuumba mbingu, akaikunjua ardhi.

31 AKATOA HUMO MAJI YAKE NA MALISHO YAKE Yaani: Akapasua ardhini mito, bahari na chemchem na akaotesha kutokana nayo nyasi zinazolishiwa wanyama.

32 NA MILIMA AKAISIMIKA Na akaifanya milima kama vingi kwa ardhi ili isiwayumbishe walio juu ya ardhi hiyo.

33 KWA AJILI YA RAHA YENU NA WANYAMA WENU

34 BASI LITAKAPOFIKA BALAA KUBWA Yaani: Litakapokuja Balaa kubwa linaloyazidi mabalaa yote. Balaa hilo ni mpulizo wa pili ambao utawafikisha watu wa peponi peponi na wa motoni motoni.

35 SIKU ATAKAPOKUMUBUKA MWANADAMU ALIYOYAFANYA Mwanadamu atakumbuka aliyoyafanya; yawe ni ya kheri au ya shari, kwa sababu yote aliyoyatenda atayaona yameandikwa kwenye nyaraka za matendo yake.

36 NA IKADHIHIRISHWA JAHANAMU KWA MWENYE KUONA Yaani: Jahanamu itadhihirishwa bayana, haitajificha kwa yeyote. Amesema Muqaatil:"Litaondolewa pazia lake na viumbe wote wataiona". Muumin, kwa kuiona Jahanamu, ataelewa thamani ya neema ya Allah juu yake kwa kumsalimisha na janga hilo. Ama kafiri, ataongezeka huzuni juu ya huzuni aliyonayo, na majuto juu ya majuto aliyonayo.

37 BASI AMA YULE ALIYEKIUKA MIPAKA Yaani: Aliyeikiuka mipaka katika ukafiri na maasi.

38 NA AKAYATHAMINI MAISHA YA DUNIA Yaani: Akayaweka mbele maisha ya dunia kuliko ya Akhera, hakujiandaa kwa ajili ya Akhera na hakufanya lolote katika matendo ya Akhera.

39 BASI HAKIKA, JAHANAMU NDIO MAKAZI Jahanamu ndio mahali ambapo ataishi na sio pengine.

40 NA AMA ALIYEOGOPA KUSIMAMA MBELE YA MOLA WAKE NA AKAIKATAZA NAFSI INAVYOTAKA Yaani: Yule aliyeeogopa kusimama kwake mbele ya Mola wake siku ya Qiyama na akaikemea nafsi yake isiende kwenye maasi na haramu ambayo inataka kuyafanya

41 BASI HAKIKA, PEPO NDIO MAKAZI Pepo ndio makazi ambayo atakuwa akiishi humo na hatakuwa na makazi mengine yasiokuwa hayo.

42 WANAKUULIZA KUHUSU QIYAMA: NI LINI KUSOZA KWAKE? Yaani: Ni lini

¹ Tamko la kwanza la Firauni aliloadhibiwa kwalo ni pale aliposema kuwa hajui kama kuna Mungu mwingine badala yake (Sura Al-qasas 28, aya 37. Na tamko lake la pili aliloadhibiwa kwalo ni pale aliposema kuwa yeye ndiye Mungu mkubwa zaidi (Sura An-naaziat 79, aya 24) – Mrejeaji.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَسَّ وَتَوَلَّى ۝ (١) أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى ۝ (٢) وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَنُّ ۝ (٣) أَوْ
يَذُكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى ۝ (٤) أَمَأَمَنٍ اسْتَعْنَى ۝ (٥) فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى ۝ (٦)
وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزُرُكَ ۝ (٧) وَأَمَأَمَنٍ جَاءَكَ يَسْعَى ۝ (٨) وَهُوَ يَخْشَى ۝ (٩) فَأَنْتَ
عَنْهُ تُلَهِى ۝ (١٠) كَلَّا إِنَّهَا لَذِكْرَةٌ ۝ (١١) لِمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ ۝ (١٢) فِي صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ
۝ (١٣) سَرُوفَةٍ مُطَهَّرَةٍ ۝ (١٤) بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ۝ (١٥) كِرَامٍ بَرَرَةٍ ۝ (١٦) قِيلَ لِلْإِنْسَانِ
مَا أَكْفَرَهُ ۝ (١٧) مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۝ (١٨) مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ۝ (١٩) ثُمَّ
السَّبِيلَ يَسْرَهُ ۝ (٢٠) ثُمَّ أَمَأَمَنَهُ فَأَقْرَهُ ۝ (٢١) ثُمَّ إِذْ أَمَأَمَنَهُ أَنْشَرَهُ ۝ (٢٢) كَلَّا لَمَأ
يَقْضِ مَا أَمْرَهُ ۝ (٢٣) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ۝ (٢٤) أَنَأ صَبَأْنَا الْمَأ صَبَأً
۝ (٢٥) ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقَاقًا ۝ (٢٦) فَأَبْنَأْنَا فِيهَا جِبَأًا ۝ (٢٧) وَعَبَأْنَا وَقَصَبَأًا ۝ (٢٨)
وَرَبَبْنَا وَنَحَلَأًا ۝ (٢٩) وَحَدَأَيْنَا عُلَبَأًا ۝ (٣٠) وَفَكَهَأًا وَأَنَا ۝ (٣١) مَنَعَأْنَا كُؤُ
وَلَأَنْعَمَكُمُؤ ۝ (٣٢) فَإِذَا جَأَاءَتِ الصَّحَأَةُؤ ۝ (٣٣) يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُؤ مِنْ أَخِيهِؤ
وَأُمِّهِؤ وَأَبِيهِؤ ۝ (٣٥) وَصَحْبِيهِؤ وَبَنِيهِؤ ۝ (٣٦) لِكُلِّ أَمْرِيؤ مِنْهُمْ يَوْمَؤ سَأُنَأ
يُعِينِيؤ ۝ (٣٧) وَجُؤهُؤ يَوْمَؤ يُؤمِئِدُؤ سَفَرَهُؤ ۝ (٣٨) ضَأَحِكُهُؤ مَسْتَبِشِرُهُؤ ۝ (٣٩) وَجُؤهُؤ
يَوْمَؤ يُؤمِئِدُؤ عَلَيْهَا عِبْرَةًؤ ۝ (٤٠) تَرَاهُمَأ فَأَقْرَهُؤ ۝ (٤١) أُولَئِكَ هُمُؤ الْكُؤفَرَةُؤ الْفَجْرَةُؤ ۝ (٤٢)

Qiyama kitafika na kutokea kama inavyosoza mashua?

43 UKO WAPI WEWE NA KUWATAJIA KWAKE? Yaani: Huna,ewe Muhammad, lolote la kukieleza Qiyama na kukiulizia kwa maana huna lolote la kukijua na kukielezea. Hakuna vingine isipokuwa kwamba anayekijua Qiyama ni Allah Mtukufu tu.

44 NI KWA MOLA WAKO TU NDIO UKOMO WAKE Yaani: Upeo wa kukijua Qiyama upo kwa Allah tu. Ujuzi wake haupatikani kwa mwengine. Iwapo ni hivyo, vipi basi wanakuuliza na kukutaka ufafanuzi wa wakati wa kutokea kwake?

45 HAKUNA VINGINE ISIPOKUWA KWAMBA WEWE NI MHADHARISHAJI TU WA ANEYEKIOGOPA Yaani: Wewe ni muonyaji wa anayeogopa kuja kwa Qiyama.

46 SIKU WATAKAPOKIONA, WATAJIONA KAMA VILE HAWAKUISHI ISIPOKUWA JIONI MOJA AU ASUBUHI YAKE Yaani: Watajiona kuwa hawakuishi duniani isipokuwa kiasi cha mwisho wa mchana au mwanzo wake au kiasi cha asubuhi ambayo ilifuatia jioni hiyo. Madhumuni ni kuonesha kuwa watakapoiona

misukosuko ya Qiyama wataona katika nafsi zao kuwa muda walioishi duniani ni mchache.

SURAT ABASA (80)

Ni ya Makka Ina aya arobaini na mbili

1 AMEKUNJA USO NA AMEPUZA Yaani: Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alikunja uso wake na kupuuza.

2 KWA KUWA ALIMJIA KIPOFU Yaani: Mtume alikunja uso kwa kujiwa na kipofu. Sababu ya kuteremka sura hii ni kwamba watu fulani miongoni mwa waheshimiwa wa Kiquraishi walikuwa kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, naye alikuwa na tamaa ya wao kusilimu. Hivyo, akamjia mtu kipofu naye ni Abdallah Ibn Ummi-Maktuum. Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, hakufurahi Ibn Ummi-maktuum kumkatiza katika mazungumzo yake, kwa hiyo akampuuza, ndipo ikateremka sura hii.

3 NA NINI KITAKUJULISHA HUENDA AKAJITAKASA Yaani: Huenda huyu kipofu akajitakasa na madhambi kwa matendo mema atayojifunza kwako.

4 AU AKAKUMBUKA NA MAWAIIDHA HAYO HIVYO YAKAMNUFAISHA Yaani: Huenda akakumbuka na hivyo, akaonyeka kwa mawaidha utayomfundisha.

5 AMA ALIYETOSHEKA Yaani: Ama mtu mwenye mali na utajiri au mtu aliyepuuza imani na elimu uliyonayo.

6 BASI WEWE UNAMUELEKEA Yaani: Unamuelekea kwa uso wako na mazungumzo yako ilhali yeye anaonesha kutokukuhitaji wewe na kupuuza uliyokuja nayo.

7 NA SI JUU YAKO ASIPOTAKASIKA Yaani: Ni kitu gani kitakulazimu asiposilimu na kuongoka? Hakuna linalokulazimu isipokuwa kufikisha ujumbe tu. Kwa hiyo, usishughulike na mambo ya makafiri ambao mambo yao yako hivi.

8 NA AMA YULE ALIYEKUJIA HARAKA Yaani : Amekujia haraka akikutaka umuelekeze kwenye kheri na umuonye kwa mawaidha ya Allah.

9 NA HUKU YEYE AKIOGOPA Yaani: Akimuogopa Mwenyezi Mungu Mtukufu.

10 BASI WEWE UNAMPUZA Yaani: Unaacha kumshughulikia, unampuuza na kutomjali.

11 USIFANYE HIVYO. HAKIKA YA HAYO NI MAWAIIDHA Baada ya tukio hili, usifanye tena mfano wa tendo hili la kumpuuza fukara, na kumpatiliza tajiri, pamoja na kuwa tajiri huyo si moingoni mwa wanaotaka kujitakasa. Usiache

kumuongoza aliyekujia akiwa ni miongoni mwa watu wanaotaka kujitakasa na kupokea mawaidha. Aya hizi au sura hii ni mawaidha. Stahiki yake ni uonyeke nayo, uyakubali, uyafanyie kazi wewe na umma wako wote.

12 BASI ANAYETAKA, ATAONYEKA NAYO Yaani : Atakayeyependa atajionya kwayo, atayachunga na kufanya mambo kwa mujibu wake.

13 YAMO NDANI YA NYARAKA TAKATIFU Yaani: Maonyo hayo yamo katika nyaraka takatifu mbele ya Mwenyezi Mungu kwa sababu ya elimu na hekima zilizomo ndani yake, au ni takatifu kwa sababu zimeteremka kutoka *Allauhilmahfuudh*.

14 YALIYO WEKWA JUU, YALIYO TWAHARISHWA Maonyo hayo yana daraja ya juu mbele ya Allah, yametakaswa, hawayashiki ila tu wale waliotwaharishwa. Yamehifadhiwa; mashetani na makafiri hawayafikii.

15 YALIYO KATIKA MIKONO YA WAJUMBE Wajumbe hapa ni Malaika wanaowakilisha wahyi (ufunuo) kati ya Mwenyezi Mungu na Mtume wake. Neno Wajumbe latokana na neno Ujumbe ambao ni hali ya kwenda kati ya watu.

16 WATUKUFU, WEMA Yaani: Wenye heshima mbele ya mola wao, waliojitenga na maasi, wacha Mungu, watiifu kwa Mola wao, wakweli katika imani yao.

17 AMELAANIWA MWANADAMU! UKAFIRI WAKE ULIOJE! Yaani: Amelaaniwa mwandamu kafiri. Lo, ukafiri wake ni mkubwa!

18 AMEMUUMBA KUTOKANA NA NINI? Yaani: Kwani Mwenyezi Mungu amemuumba huyu kafiri kutokana na nini?

19 KUTOKANA NA TONE AMEMUUMBA KISHA AKAMTENGENEZA SAWASAWA Yaani: Mwenyezi Mungu amemuumba kutokana na maji duni. Ni vipi anakuwa na kiburi kiumbe aliyetoka katika njia ya mkojo mara mbili? Amemuumba sawa na akamuandaa kwa maslahi ya nafsi yake na akamuumbia mikono miwili, miguu miwili, macho mawili, nyenzo na njia nyingine za fahamu.

20 KISHA AKAMRAHISISHIA NJIA Yaani: Amemrahisishia njia ya kupata kheri au shari.

21 KISHA AKAMFISHA NA KUMUWEKA KABURINI Yaani: Amemuwekea kaburi ambalo anahifadhiwa humo kwa heshima yake. Hakumfanya katika jumla ya viumbe vinavyotupwa tu kwenye uso wa ardhi vikaliwa na wanyama wakali na ndege.

22 KISHA AKITAKA, ATAMFUFUA Yaani: Mwenyezi Mungu Mtukufu akitaka

kumfufua, atampa uhai baada ya kufa kwake, katika wakati autakao.

23 NI KWELI. BADO HAJATEKELEZA AMBAYO AMEMUAMURU Baadhi hawakuyatekeleza waliyoamrisha na Mwenyezi Mungu kwa ukafiri, na wengine kwa uasi. Hakuna waliotekeleza waliyoamrisha na Mwenyezi Mungu ila wachache tu.

24 HEBU MWANADAMU AANGALIE CHAKULA CHAKE Yaani: Aangalie namna gani Allah alivyomuumbia chakula chake ambacho amekifanya kuwa ndio sababu ya uhai wake.

25 KWAMBA SISI TUMEMIMINA MAJI MMIMINO

26 KISHA TUKAIPASUA ARDHI MPASUO Yaani: Tukaipasua ardhi kwa mmea unaotoka ardhini humo kwa sababu ya kuteremka mvua, mpasuko mzuri unaolingana na mmea unaotoka hapo kwa udogo, ukubwa, umbile na aina.

27 KISHA TUKAOTESHA HUMO NAFKA Yaani: Tukaotesha nafaka za chakula. Maana ni kwamba tumeotesha mmea unaoendelea kukua na kuongezeka mpaka unakuwa nafaka.

28 NA ZABIBU NA MALISHO Malisho ni majani mabichi wanayolishwa wanyama.

29 NA MIZAITUNI NA MITENDE

30 NA BUSTANI ZILIZOSTAWI Bustani zilizostawi ni mitende bora iliyo na mashina manene.

31 NA MATUNDA NA NYASI Nyasi ni kila mmea unaotesywa na ardhi, usioliwa na wanadamu na usiolimwa, ikiwa ni pamoja na majani na aina nyengine za malisho.

32 IKIWA NI STAREHE KWENU NA WANYAMA WENU

33 BASI WAKATI LITAKAPOKUJA LA KUZIBA MASIKIO Yaani: Utakapokuja ukelele wa siku ya Qiyama ambao utaziba masikio na hivyo utayatia uziwi na hayatosikia.

34 SIKU MTU ATAKAPOMKIMBIA NDUGU YAKE NA MAMA YAKE NA BABA YAKE NA MKE WAKE NA WATOTO WAKE Hawa ni ndugu wa karibu sana na wenye haki zaidi ya kupata mapenzi na huruma. Kwa hiyo, kuwakimbia hawa hakutokei isipokuwa tu kwa sababu ya msukusuko mkubwa na janga lenye kutisha.

37 KILA MTU MIONGONI MWAO SIKU HIYO ATAKUWA NA JAMBO LINALOMTOSHA Kila mtu atakuwa na jambo litakalomshughulisha ashindwe kuwashughulikia ndugu na kumuweka mbali nao. Atawakimbia ndugu kwa kuhadhari wasimuombe msaada kwa sababu uhusiano uliopo kati yao, na pia wasipate kuziona tabu alizo nazo yeye.

38 NYUSO SIKU HIYO NI ZENYE KUN'GARA Hizo ni nyuso za waumini. Zitatoa nuru na mwanga kwa sababu wao wakati huo watakuwa wameshajua neema na takrima watakazopata.

39 NI ZENYE KUCHEKA, ZENYE FURAHA

40 NA NYUSO NYINGINE SIKU HIYO ZITAKUWA NA VUMBI Yaani: Zitakuwa na vumbi na takataka kwa sababu ya adhabu watakayoiona na ambayo Mwenyezi Mungu amewaandalia.

41 ZITAFINIKWA NA WEUSI Yaani: Zitafunikwa na weusi, kuchujuka, udhalili na matatizo.

42 HAO NI MAKAFIRI TU, WAOVU Yaani: Hao wenye nyuso zenye vumbi ni makafiri na waovu. Waovu ni watenda mambo maovu, waongo.

SURATUT-TAKWIIR (81)

Ni ya Makka Ina aya ishirini na tisa

Amepokea Imam Ahmad na Tirmidhiy wakimmukuu Swahaba Ibn-i-omar akisema kuwa: "Amesema Mjumbe wa Mwenyezi Mungu,

Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwamba: Mtu ambaye kunamfurahisha kuiangalia Siku ya Qiyama kama anaiona kwa macho, basi asome (sura hizi): Idhash-shamsu kuwwirat (81), na Idhas-samaa unfatwarat (82), na Idhas-samaa unshaq-qat (84)".

1 WAKATI JUA LITAKAPOVIRINGWA Jua litaviringwa kama mpira, lita kunjwakunjwa na kisha kurushwa.

2 NA WAKATI NYOTA ZITAKAPO PUKUTIKA Yaani: Nyota zitakapoanguka, kupukutika na kutawanyika. Yasemekana pia kuwa kupukutika kwa nyota ni kufutwa mwanga wake.

3 NA WAKATI MILIMA ITAKAPOENDESHA Yaani: Milima itakapong'olewa ardhini na kupeperushwa angani.

4 NA WAKATI NGAMIA WENYE MIMBA WATAKAOACHWA Ngamia wenye mimba ni wale ambao matumboni mwao kuna watoto. Wamehusishwa ngamia hawa tu kutajwa kwa vile (walikuwa) ni mali ya thamani sana kwa Waarabu. Maana ya kuachwa kwao ni kule kuachwa hivi hivi bila ya mchungaji, kutokana na misukosuko mikubwa ambayo watu wataiona.

5 NA WAKATI WANYAMAPORI WATAKAPOKUSANYWA Wanyamapori ni wale wanyama wa bara wasiofugwa. Maana ya kukusanywa kwao ni kufufuliwa kwao ili walipizane visasi wao kwa wao (kutokana na kudhulumiana kwao duniani). Yasemekana pia kuwa maana ya kukusanywa kwao ni kufa kwao.

6 NA WAKATI BAHARI ZITAKAPOWASHWA MOTO Yaani: Bahari zitawashwa na kuwa moto unaobimbirika.

7 NA WAKATI NAFSI ZITAKAPOOZESHA Yaani: Nafsi za waumini zitafungishwa ndoa na Mahuril-aini, na nafsi za makafiri zitakutanishwa na mashetani. Amesema Imam Alhasan kuwa: "Kila mtu atakutanishwa na kundi lake: Wayahudi kwa Wayahudi, Wakristo kwa Wakristo, Majusi (Waabudu jua) kwa Majusi, aliyekuwa anaabudu kisichokuwa Allah atakutanishwa nacho, na wanafiki kwa wanafiki na waumini wataunganishwa na waumini wenzao".

8 NA WAKATI MSICHANA ALIYEZIKWA AKIWA HAI ATAKAPOULIZWA: NI KWA KOSA GANI ALIULIWA? Ilikuwa mila ya Waarabu (wa zamani) akizaliwa mtoto wa kike, basi anamzika akiwa hai, kwa kuogopa aibu au umasikini. Atatahayarizwa mtu aliyemua mtoto wa kike kwa vile binti huyo ameliwa bila ya kosa lolote alilotenda.

10 NA WAKATI NYARAKA ZITAPOKUNJULIWA Yaani: Nyaraka zilizoandikwa matendo (ya waja) zitafunuliwa kwa ajili ya hisabu.

11 NA WAKATI MBINGU ZITAKAPO ONDOLEWA Yaani: Mbingu zitapasukapasuka na kuondolewa.

12 NA WAKATI JAHANAMU ITAKAPOWASHWA MOTO Jahanamu itawashwa moto mkali sana kwa ajili ya maadui wa Mwenyezi Mungu. Amesema Qatada: "Makosa ya wanadamu na hasira za Allah zitaufanya moto wa Jahanamu uwake vikali sana".

13 NA WAKATI PEPO ITAKAPOSOGIWA KARIBU Pepo itasogezwa na kuwa karibu na Wachamungu. Yasemekana kuwa mambo haya kumi na mbili, sita kati ya hayo yatatokea hapa duniani, nayo ni kuanzia mwanzo wa sura hii mpaka aya ya (6) Na mambo sita mengine yatatokea Akhera, nayo ni yaliyotajwa kuanzia aya ya (7) hadi ya (13)

14 ITAJUA NAFSI ILICHOKILETA Madhumuni ni kwamba kila nafsi itajua nini imekifanya na kukileta wakati wa kukunjuliwa nyaraka za matendo. Yaani: Kila nafsi itajua ilichofanya, iwe ni kheri au shari.

15 NINAZIPIA NYOTA ZINAZOREJEA Hizo ni nyota zinazojificha mchana chini ya mwanga wa jua, hazionekani. Nyota hizo ni: *Zohal, Almushtari, Almirrikh, Azzuhra* na *Atwaarid* kama zilivyotajwa na wanazuoni wa tafsiri. Na amesema katika *As-swihaah* kuwa: NYOTA ZINAZOREJEA ni nyota zote, kwa sababu mchana zinajificha.

16 ZINAZOTEMBEA, ZINAZOJIFICHA Zinatembea katika mihimili yake. Zinajificha nyuma ya upeo wa anga wakati wa kuzama kwake. Neno *Alkunnas* limechukuliwa kutoka kwenye neno *Alkinaas*, yaani: kichaka wanachojificha humo wanyama wakali.

17 NA USIKU UNAPOINGIA NA KUTOKA Waarabu wanasema: "*As-asallailu*" unapoingia usiku. Na "*As-asa llailu*" unapoondoka.

18 NA ASUBUHI INAPOPUMUA Kupumua kwa asubuhi ni kuingia kwake, kwa vile asubuhi inaingia ikiwa na hewa nyororo.

19 KWA YAKINI, HILO NI NENO LA MJUMBE MTUKUFU Mjumbe ni Jibril, kwa sababu yeye ndiye aliyeteremka na Qur'ani kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu na kuileta kwa Mtume wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani.

20 MWENYE NGUVU, MBELE YA

MWENYE ARSHI TUKUFU NI MWENYE HADHI Yaani: Yeye Jibril ni mwenye cheo cha juu na nafasi kubwa mbele ya Mwenyezi Mungu.

21 MWENYE KUTHIWA HUKO, MWAMINIFU Mwenye kuthiwa kati ya Malaika, wanawajibika kwake na wanamtii. Ameaminiwa kwa wahyi (ufunuo) na mengineyo.

22 NA MWENZENU SI MWENDAWAZIMU Na Muhammad, enyi watu wa Makkah, hana kichaa. Mwenyezi Mungu amemtaja Mtume Muhammad kwa sifa ya mwenzenu ili kuonesha kuwa wanalijua vilivyo suala lake na kwamba yeye ni mwenye akili timamu zaidi kuliko watu wengine na ni mkamilifu wao zaidi.

23 NA KWA YAKINI AMEMUONA KATIKA ANGA LILILO SAFI Yaani: Muhammad amemuona Jibril upande wa mashariki mwa mawio ya jua akiwa katika sura yake (ya Kimalaika), akiwa na mbawa mia sita. Mujahid amesema: Mtume amemuona Jibrili upande wa Ajyaad, eneo ambalo ni mashariki mwa mji wa Makkah.

24 NA YEYE SI BAKHILI WA GHAIBU Na Muhammad sio bahili wa habari za mbinguni. Hafanyi ubahili wa kufikisha Wahyi, na wala hafanyi uzembe katika kuufikisha. Bali anawafundisha viumbe maneno ya Mwenyezi Mungu na sheria zake.

25 NA HIYO SIO KAULI YA SHETANI MRUJUMIWA Yaani: Qur'ani sio neno la shetani miongoni mwa mashetani wanaosikiliza kwa kuibia mbinguni kisha wakarushiwa vimondo na kuchomwa kwavyo. Kwa hiyo, Qur'ani sio ushairi wala ukuhani (uchawi) kama walivyosema Maquraish.

26 BASI MNAKWENDA WAPI? Ni njia ipi mtakayopita iliyo wazi zaidi kuliko njia hii iliyowekwa wazi kwenu?

27 HAYAKUWA HAYO ISIPOKUWA TU NI MAWAIDHA KWA WALIMWENGU Yaani: Qur'ani si chochote isipokuwa tu ni mawaidha kwa viumbe wote na ni ukumbusho kwao.

28 KWA ANAYETAKA, MIONGONI MWENU, KUFUATA NJIA ILIYONYOOKA Qur'ani ni mawaidha kwa anayetaka kufuata njia iliyo juu ya haki, imani na utiifu.

29 NA HAMTATAKA ISIPOKUWA TU AKITAKA MWENYEZI MUNGU MOLA WA VIUMBE WOTE Yaani: Hamtataka kuwa katika njia iliyonyooka na wala hamtaweza hivyo isipokuwa tu kwa kutaka Mwenyezi Mungu na kwa msaada wake.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ۝ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انشَظَّتْ ۝ وَإِذَا الْبِحَارُ
فُجِرَتْ ۝ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ۝ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ
وَأَخَّرَتْ ۝ يَتَأَيَّهَا الْإِنْسَنُ مَا عَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَبِيرِ ۝ الَّذِي
خَلَقَكَ فَسَوَّدَكَ فَعَدَلَكَ ۝ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝
كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِاللَّيْنِ ۝ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۝ كِرَامًا
كُنِينِ ۝ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ۝ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝ وَإِنَّ
الْفَجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ۝ يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝ وَمَاهُمْ عَنْهَا بِعَائِينَ ۝
۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ
۝ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا ۝ وَلَا أَمْرٌ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ۝

سُورَةُ الْبُقُورَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝ الَّذِينَ إِذَا أَكَلُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝
وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۝ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ
مَبْعُوثُونَ ۝ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

SURATUL – INFITWAAR (82)

Ni ya Makka Aya zake ni kumi na tisa

1 WAKATI MBINGU
ZITAKAPOPASUKA Kupasuka kwa mbingu
ni kuchanika kwake ili

Malaika wapate kuteremka kutoka huko.

2 NA WAKATI NYOTA
ZITAKAPOPUKUTIKA Yaani: Nyota
zitaanguka zikiwa zimetawanyika.

3 NA WAKATI BAHARI
ZITAKAPOTIRIRISHWA Yaani: Baadhi ya
bahari zitachanganywa na baadhi nyingine na
kuwa bahari moja. Bahari ya maji baridi
itachanganyika na bahari ya maji chumvi.
Mambo haya yotatokea muda mchache kabla ya
Qiyama kama yalivyotangulia maelezo haya
katika sura iliyo kabla ya hii.

4 NA WAKATI MAKABURI
YATAKAPOTIFULIWA Yaani: Mchanga wa
makaburi utaondolewa na maiti waliomo humo
watatolewa.

5 NAFSI ITAJUA ILICHOTANGULIZA
NA ILICHOHELEWESHA Wakati wa

kufunuliwa nyaraka za matendo, nafsi itaelewa
ilichokitanguliza, iwe ni matendo ya kheri au ya
shari. Pia itaelewa ilichokiacha, iwe ni
mwenendo mzuri au mbaya.

6 EWE MWANADAMU, NI NINI
KILICHOKUHADAA KWA MOLA WAKO
MKARIMU? Yaani: Ni kitu gani kilicho
kulaghai na kukuhadaa hata ukamkufuru Mola
wako ambaye: **a)** Amekufadhili hapa duniani
kwa kulifanya zuri (kamilifu) umbile lako na
njia zako za fahamu, na. **b)** Akakufanya
mwenye akili timamu na mwenye kuelewa, na.
c) Akakupa riziki, na. **d)** Akakuneemesha kwa
neema ambazo huwezi kukanusha hata moja
katika neema hizo? Yasemekana kuwa kilicho
mdanganya mwanadamu ni msamaha wa
Mwenyezi Mungu pale anapoacha kufanya
haraka ya kumuadhibu hapa duniani kwa
makosa atendayo kwa mara ya kwanza.

7 AMBAYE AMEKUUMBA, KISHA
AKAKUWEKA SAWA, KISHA

AKAKUNYOOSHA Amekuumba kutokana na
tone la maji ya uzazi, na ilhali kabla ya hapo
hukuwa kitu chochote. Akakuweka sawa ukawa ni
mtu unayesikia, unayeona na unayefahamu.
Akakufanya umenyooka, umesimama na mwenye
sura nzuri. Pia amevifanya viungo vyako
vimelinganishwa sawa sawa, havikutofautana.

8 KATIKA SURA ALIYOITAKA,
AMEKUUMBA Yaani: Amekuumba katika
sura ile aliyoitaka yeye miongoni mwa sura
tofauti. Wewe hukujichagulia sura yako
mwenyewe.

9 MKOME! BALI MNAPINGA DINI Ni
kemeo na karipio la kutodanganyika na ukarimu
wa Mwenyezi Mungu, na kuufanya ukarimu huo
kuwa ndio sababu ya kufikia hatua ya
kumkufuru.

Dini ni malipo (kwa maana kwamba mnapinga
malipo yatakayofanyika Siku ya Qiyama), au
(maana yake ni kwamba) mnapinga dini ya
Kiislam.

10 NA ILHALI JUU YENU KUNA
WANAHOIFADHI. WATUKUFU,
WAANDISHI Hao ni Malaika wanaohifadhi
(matendo ya waja).

12 WANAJUA MNAYOYAFANYA Anasema
Mwenyezi Mungu: Nyinyi mnaipinga Siku ya
Malipo ilhali Malaika wa Mwenyezi Mungu
wamewekwa kwa ajili yenu. Wanaandika matendo
yenu ili mhesabiwe kwayo Siku ya Qiyama.

13 HAKIKA, WEMA WAMO NDANI
YA NEEMA. NA HAKIKA, WAOVU
WAMO NDANI YA MOTO

15 WATAUNGIA MOTO HUO SIKU YA MALIPO Yaani: Hiyo ni siku ya malipo ambayo makafiri walikuwa wanaipinga. Makafiri, siku hiyo, watalazimika kuingia moto huo wakipambana na muwako na joto lake.

16 NA HAWATATENGANA NAO Yaani: Makafiri hawatatengana na moto huo asilani na hawatakuwa mbali nao. Bali wao watabaki humo milele na milele.

17 NA NI NINI KILICHOKUJULISHA WEWE, NI NINI SIKU YA MALIPO?

18 KISHA NI NINI KILICHOKUJULISHA WEWE, NI NINI SIKU YA MALIPO? Yaani: Siku ya Malipo ni siku ya malipo na hisabu. Mwenyezi Mungu amerudiarudia kuitaja ili kuonesha utukufu wa daraja lake na kulitukuza suala lake, na pia kutahadharisha jambo lake.

19 SIKU AMBAYO NAFSI HAITAMILIKI KWA NAFSI NYINGINE KITU CHOCHOTE, NA MAMBO SIKU HIYO NI YA MWENYEZI MUNGU Hataweza yeyote, vyovyote awavyo, kumfanyia mwingine jambo lolote la manufaa. Huko hakuna yeyote atakayetekeleza au kufanya chochote isipokuwa Mwenyezi Mungu tu Mola wa viumbe. Mwenyezi Mungu katika siku hiyo, hampi yeyote mamlaka ya kitu chochote kama alivyowapa mamlaka duniani.

SURATUL MUTWAFFIFIINA (83)

Ni ya Makka Ina aya thalathini na sita

Imepokewa kutoka kwa Ibni-abbas akisema kuwa: "Wakati Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alipofika mji wa Madina aliwakuta watu wa Madina ni watu wabaya mno kwa vipimo. Mwenyezi Mungu akateremsha (sura hii): *Wailul-lil Mutwaf-fina*. Baada ya hapo, wakawa wanapima vizuri".^{1*}

1 ADHABU KALI KWA WENYE KUPUNGUZA PUNGUZA VIPIMO Kupunguza kipimo ni kupunguza kitu kidogo katika ujazo au uzito. Kwa hiyo, mpunguza kipimo ni yule anayepunguza haki ya mwingine kwa kupunguza katika ujazo au uzito. Mara nyingine, yawezekana mmoja wao akawa na pishi mbili. Pishi moja anawauzia watu kwa kutumia pishi hiyo, na anaponunua yeye kutoka kwa mwingine anajipimia kwa kutumia ile pishi nyingine.

2 AMBAO WANAPOPIMA KUTOKA KWA WATU, WANAPIMA KAMILI Yaani:

Ambao wanaponunua wao, wanapima kamili katika ujazo au uzito.

3 NA WANAPOWAPIMIA WAO KWA UJAZO AU UZITO, WANAPUNGUZA Yaani: Wanapouza kwa kuwapimia watu wengine kwa ujazo au uzito, wanapunguza.

4 HIVI HAWADHANI HAO KUWA WATAFUFUFULIWA? Maana ni kuwa haiingii akilini mwao kuwa wao watafufuliwa na, kwa hiyo, wataulizwa wanayoyafanya. Hivi ni kwa nini wasilielewe hilo wakalitafakari, kulichunguza na kuuacha mwisho wake mbaya wanaouhofia?

5 KWA AJILI YA SIKU ADHIMU? Hiyo ni siku ya Qiyama. Ni siku adhimu kwa sababu ya yale mambo makubwa yaliyomo ndani ya siku hiyo, ikiwa ni pamoja na kufufuliwa, kuhisabiwa, adhabu, watu wa peponi kuingia peponi na watu wa motoni kuingia motoni.

6 SIKU WATU WATAKAPOSIMAMA KWA AJILI YA MOLA WA VIUMBE Watu watasimama wakisubiri ima: **a)** Amri ya Mola wa viumbe au **b)** Malipo yake au **c)** Hisabu ili kuonesha ukubwa wa kosa la kupunguza kipimo, madhambi yake ya ziada na ukubwa wa adhabu yake. Yote hiyo ni kwa sababu katika tendo hilo, kuna kukosa uaminifu na kula haki ya mtu mwingine kwa dhulma

7 NI KWELI. HAKIKA YA KITABU CHA WAOVU KIMO NDANI YA SIJJIINI Yaani: Hakika ya waovu, wakiwemo wapunguzavipimo, wameandikwa katika daftari la watu wa motoni, au wamo katika kifungo na dhiki kubwa.

8 NA NI NINI KILICHOKUJULISHA WEWE, NI NINI SIJJIINI?

9 NI KITABU KILICHOANDIKWA Yaani: Kitabu hicho ambacho ndani yake mna majina yao (hao watu waovu) ni kitabu kilichoandikwa. Na yasemekana kuwa *Sijjiini* ni kitabu kilichokusanya matendo maovu yaliyofanywa na mashetani, makafiri na watu waovu. Yasemekana pia kuwa neno *Sijjiini* asili yake ni *Sijjiil*, litokanalo na neno *Sijl*, yaani: Kitabu.

10 ADHABU KALI SIKU HIYO NI KWA WENYE KUPINGA Yaani: Adhabu kali siku ya Qiyama ni kwa yule aliyepinga kufufuliwa na aliyepinga yale mambo waliyokuja nayo Mitume.

11 AMBAO WANAIPIGA SIKU YA MALIPO

12 NA HAIPINGI SIKU HIYO ISIPOKUWA TU KILA YULE ANAYEKIUKA MIPAKA, MWINGI WA MADHAMB Yaani : (Mkiuka mipaka na mwingi wa dhambi ni yule) : Muovu, dhalimu, mwenye kuvuka mipaka katika madhambi na mwenye kuzama katika sababu za maovu.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سَجِينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجِينٌ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي الْكُرْدِ بَيْنَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ يَوْمَ الدِّينِ ﴿١١﴾ وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ إِذَا نُتِلُّ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسْطِيفِرُ الْآوَالِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُورُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُتِبَ لَهُ يَكْفُرُونَ ﴿١٧﴾ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيَّينَ ﴿١٨﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ الْمُفْرُقُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْمُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتَمَهُمْ مِسْكًَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَرِزْقُهُمْ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُفْرُقُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَرُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفْرَاءِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

13 WAKATI ANAPOSOMEWA AYA ZETU ANASEMA: NI VIGANO VYA WATU WA KALE (Wakati akisomewa aya) Zilizoteremshwa kwa (Mtume) Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, anasema kuwa hayo ni mazungumzo ya watu wa kale na batili zao walizozipamba.

14 AKOME. BALI YAMEJENGA KUTU JUU YA NYOYO ZAO YALE MAMBO WALIYOKUWA WANAYAFANYA Ni kemeo na karipio kwa yule mwenye kukiuka mipaka, mwingi wa madhambi kwamba aache maneno hayo batili, na kuyakanusha maneno hayo. Yamekuwa mengi kwao maasi na madhambi hivyo yakazizingira nyoyo zao. Hizo ndio kutu zilizopo juu ya nyoyo zao. Amesema Alhasan kuwa: "Hiyo (kutu) ni kosa juu ya kosa mpaka moyo unakuwa mweusi kutokana na madhambi. Na kupiga muhuri (chapa) ni kuufumba moyo. Na kupiga muhuri ni hali mbaya zaidi kuliko kutu".

Amepokea Imam Ahamad na Tirmidhiy, ambaye amesema kuwa Hadithi hii ni sahihi pia amepokea Imam An-nasaai (wote) wakinakili kutoka kwa Abuhuraira naye akinakili kutoka kwa Mtume,

Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akisema kuwa: "Hakika, mja anapofanya dhambi hukaa kwenye moyo wake doa jeusi. Iwapo atatubu, akakoma na kuomba msamaha, husafishika moyo wake. Na akirejea (tena kufanya dhambi), doa jeusi linaongezeka mpaka linaufinika moyo wake. Hiyo ndio kutu aliyoitaja Mwenyezi Mungu Mtukufu katika Qur'ani".¹

15 WAKOME. HAKIKA YA WAO SIKU HIYO NA MOLA WAO NI WENYE KUWEKEWA KIZUIZI Yaani: Makafiri ni wenye kuzuiwa kumuona Mola wao Siku ya Qiyama; hawatamuona kama waumini watakavyomuona. Kama Mwenyezi Mungu alivyowazuia kumpwekesha yeye hapa duniani, atawazuia huko Akhera wasimuone. Na Mujahid amesema kuwa: "Makafiri watazuiwa kupata takrima zake (Mwenyezi Mungu)".

16 KISHA, HAKIKA YA WAO WATAUNGIA MOTO Yaani: Makafiri watauingia moto, watabaki humo, hawatatoka. Na kuingia motoni ni jambo baya zaidi kuliko kufedheheshwa na kunyimwa takrima.

17 KISHA PATASEMWA: HAYA NDIO YALE MLIYOKUWA MNAYAPINGA Yaani: (Malaika) Wahudumu wa motoni watawambia makafiri kwa kuwaliza na kuwatahayarisha kwamba: Haya ndio yale mliyokuwa mnayapinga duniani. Basi yaoneni na yaonjeni.

18 WAKOME. HAKIKA YA KITABU CHA WEMA KIMO NDANI YA ILLIYYIIN Yaani: Hakika ya hao waja wema wameandikwa katika watu wa illiyyiin. Na Ill-yyiin ni pepo tu, au ni pepo ya daraja ya juu. Wema ni wale watiifu (kwa Mwenyezi Mungu).

19 NA NI NINI KILICHOKUJULISHA WEWE NI NINI ILLIYYIIN? Yaani: Ni nini kilichokujulisha ewe Muhammad, ni kitu gani Illiyyiin? Swali hili lina maana ya kuonesha hadhi na utukufu wa Illiyyiin.

20 NI KITABU KULICHOANDIKWA Yaani: Kitabu ambacho ndani yake yamo majina yao.

21 WANAKISHUHUDIA WALIOKARIBU Maana ni kwamba: Malaika wanafika kwenye kitabu hicho kilichoandikwa na wanakiona. Na yasemekana kuwa Malaika watatoa ushahidi wa yaliyomo ndani ya kitabu hicho Siku ya Qiyama.

22 HAKIKA YA WEMA WAMO NDANI YA NEEMA Yaani: Wenye kumtii Mwenyezi Mungu wamo ndani ya neema kubwa isiyo kadirika.

¹ Sunan Tirmidhiy, Hadithi Na. 3257. Musnad Imam Ahmad, Hadithi Na. 7611. Assunan Al-kubraa, An-nasaai, Hadithi Na. 11658.

23 JUU YA VITANDA VILIVYOREMBWA WANAANGALIA *Araa-ik* (vitanda vivyorembwa) ni vitanda ambavyo vina urembo. Kitanda hakiitwi *Ariika* isipokuwa tu kikiwa kimetiwa urembo. (Watu wema watakuwa) Wanaangalia takrima alizowaandalia Mwenyezi Mungu. Na yasemekana kuwa maana ni kwamba watakuwa wanaangalia uso wa Mwenyezi Mungu Mtukufu.

24 UTATAMBUA NYUSONI MWAU USTAWI WA NEEMA Ukiwaona utatambua kuwa wao ni watu wa neema kwa sababu ya nuru, uzuri, weupe, furaha na mn'garo utakaouona katika nyuso zao. Hiyo ni kwa sababu, Mwenyezi Mungu ataongeza katika uzuri wao na rangi zao vitu ambavyo hakuna msifiaji anayeweza kuvisifia.

25 WATANYESHWA MVINYO ULIO FUNGWA *Rahiiq* (Mvinyo) katika pombe ni pombe isiyo na udanganyifu (isiyo ghushiwa) wala isiyokuwa na kitu kinachoweza kuiharibu. *Makhtuum* (Iliyofungwa): Ni ile iliyofungwa kwa lakiri (kizibo madhubuti) isiyoweza kufunguliwa na yeyote mpaka hapo inapofunguliwa kwa Waja Wema.

26 MWISHO WAKE NI MISKI. NA KATIKA HAYO, WASHINDANE WENYE KUSHINDANA Mwisho wa ladha yake ni harufu ya miski. Mnywaji anapoinua kinywa chake mwisho wa kinywa kwake, atakuta harufu yake ni kama harufu ya miski. Na yasemekana kuwa vyombo vya mvinyo huo, ikiwa ni glasi na birika zake, vimefungwa kwa lakiri ya miski.

Basi katika hayo, watake (kushindana) wenye kutaka (kushindana). Kushindana ni kugombea kitu, ili kila mmoja akipate yeye na kumsimanga nacho mwenzie.

27 NA MCHANGANYIKO WAKE UNATOKANA NA TASNIM Yaani: Mchanganyiko wa mvinyo huo unatokana na *Tasniim*. *Tasniim* ni kinywaji kitakacho wamiminikia kutokea juu. Na hicho ndicho kinywaji bora zaidi peponi.

28 CHEMCEM WATAKAYO KUNYWA HUKO WALIO KARIBU Yaani: Kinywaji cha mvinyo au *Tasniim* watakachopewa kinatokana na chemchem watakyochanganyia kwayo glasi zao.

29 HAKIKA YA WALE AMBAO WAMEFANYA MAOVU WALIKUWA WAKIWACHEKA WALE WALIOAMINI Hakika ya makafiri wa Kiquraish na wanaokubaliana nao katika ukafiri walikuwa wanawafanyia waumini istihzai na dharau.

30 NA WAKATI WAKIWA WAKIWA WAKIWA

WANAKONYEZANA Kukonyeza ni kitendo cha kuashiria kwa kope na nyusi. Wanafanya hivyo wakilenga kuwafedhehesha na kuwa-aibisha Waislamu kwa sababu ya Uislam (wao).

31 NA WAKATI WANAPORUDI KWA WATU WAO, WANARUDI WAKIWA WAMEFURAHI Yaani: Makafiri wanaporudi wakitokea kwenye vikao vyao, wanafurahia hali waliyo nayo na kujisikia raha kwayo. Wanafurahia kuwataja waumini, kuwakashifu na kuwafanyia kejeli.

32 NA WAKATI WANAPOWAONA WANASEMA: HAKIKA YA HAWA WAMEPOTEA Yaani: Wamepotea katika kumfuata kwao (Mtume) Muhammad, kushikamana kwao na yale aliyokuja nayo na kuacha kwao starehe za sasa.

33 NA HAWAKUPELEKWA WAKIWA NI WALINZI KWAO Makafiri hawakutumwa na Mwenyezi Mungu kwa Waislamu wawe ni walinzi wao wanaotunza hali zao na matendo yao.

34 BASI LEO WALE WALIOAMINI WATAWACHEKA MAKAFIRI Muradi wa "leo" ni Siku ya Mwisho. Yaani: Hakika ya waumini siku hiyo watawacheka makafiri pale watakapowaona wakiwa dhalili, waliohemewa, imewashukia adhabu. Waislamu watawacheka makafiri kama wao walivyowacheka Waislamu duniani.

35 WAKIWA JUU YA VITANDA VYENYE UREMBO WANAANGALIA Yaani: Waumini, wakiwa wamestarehe juu ya vitanda vyenye urembo, watawaangalia maadui wa Mwenyezi Mungu wakiwa wanaadhibiwa motoni.

36 JE, MAKAFIRI WAMELIPWA MAMBO WALIYOKUWA WANAYAFANYA? Yaani: Kwa yakini, makafiri wameyapata malipo ya yale waliyokuwa wanayafanya duniani ya kuwacheka waumini na kuwafanyia stihzai.

SURATUL-INSHIQAQ (84)

Ni ya Makka Ina aya ishirini na tano

1 WAKATI MBINGU ZITAKAPOPASUKA Kupasuka kwake ni miongoni mwa alama za Qiyama.

2 NA ZIKAMSIKILIZA MOLA WAKE. NA ZINA HAKI Yaani: Zikamtii Mola wake. Kusikiliza ni kukitegea sikio kitu na kukisikiliza. (Zina haki, yaani): Zina haki ya kutii, kufuata na kusikiliza.

3 NA WAKATI ARDHI ITAKAPOKUNJULIWA Yaani : Ardhi itakapokunjuliwa na kupondwa milima yake mpaka ikawa tambarare.

4 NA IKAVITUPA VILIVYOMO NDANI YAKE NA IKAWA TUPU Yaani: Ardhi itatoa

عَلَى الْأَرْضِ كَيْفَ يُظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُوِبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

سُورَةُ الْأَنْشُرِ قُلْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ

﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٥﴾ يَأْتِيهَا

الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿٦﴾ فَأَمَّا مَنْ أَوْفَ

كُنْتَهُ بِمِيزَنِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَنَقَلَتْ

إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كُنْتَهُ وُورًا ظَهْرَهُ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ

يَدْعُو نُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصِلُ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلَى إِنْ رُبُّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ فَلَا أَقْسِمُ

بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ

عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

maiti na madini yaliyomo ndani yake na kuvitupa nje ya mgongo wake ikawa haina vitu hivyo. Ardhi itajitenga na wanadamu na matendo yao. Itajitenga nao ikielekea kwa Mola wake ili amri yake itekelezwe kwao.

5 NA IKAMSIKIA MOLA WAKE NA INA HAKI Yaani: Itayasikia yale anayoiamuru Mola wake na kuyatii. Ina haki ya kuwa tupu na kusikiliza yale ambayo Mola wake anataka kujamuru.

6 EWE MWANADAMU, HAKIKA YA WEWE NI MWENYE JUHUDI KUBWA KUELEKEA KWA MOLA WAKO, BASI UTAKUTANA NAYE Anayekusudiwa (hapa kwa neno mwanadamu) ni jinsi ya mwanadamu. Kwa hiyo, anaingia Mwislamu na kafiri. Maana ni kwamba: Kwa yakini, wewe katika matendo yako umo katika harakati za kuelekea kwa Mola wako, au kuelekea kukutana na Mola wako. Basi hakuna budi kwamba utakutana na Mola wako kwa matendo yako.

7 BASI AMA ATAKAYEPEWA KITABU CHAKE KWA MKONO WAKE WA KUUME Hao ni waumini. Watapewa kwa

mikono yao ya kuume vitabu vyao ambavyo ndani yake mna ufafanuzi wa mambo yao mema.

8 BASI ATAHISABIWA HISABU NYEPESI Hisabu nyepesi ni kuoneshwa maovu yake kisha Mwenyezi Mungu atayasamehe bila ya hisabu hiyo kujadiliwa. Hiyo ndio hisabu nyepesi. Katika Sahih Bukhaariy na Sahih Muslim, imepokewa kutoka kwa Mama Aisha, Mwenyezi Mungu amuwie radhi, akisema kuwa: " Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, amesema kwamba: Yeyote ambaye hisabu (yake) itajadiliwa, basi ataadhibiwa. Akasema (Mama Aisha): Nikasema (kumwambia Mtume): Hivi si Mwenyezi Mungu anasema: "ATAHISABIWA HISABU NYEPESI?". Akasema (Mtume): Huko sio kuhisabiwa, lakini ni kuoneshwa matendo tu. Yeyote ambaye hisabu (yake) itajadiliwa Siku ya Qiyama, basi ataadhibiwa" ¹

9 NA ATARUDI KWENYE FAMILIA YAKE AKIWA NA FURAHA Yaani: Baada ya hisabu nyepesi, ataondoka kwenda kwenye familia yake ambayo iko peponi ikiwa ni pamoja na wake na watoto, au ataelekea kwa wale Mahurul-ain alioandaliwa na Mwenyezi Mungu peponi huku akifurahia kheri na takrima alizopewa.

10 NA AMA ATAKAYEPEWA KITABU CHAKE NYUMA YA MGONGO WAKE Yaani: Atapewa kitabu chake nyuma ya mgongo wake kwa sababu mkono wake wa kuume umefungwa shingoni mwake, na mkono wake wa kushoto utakuwa nyuma yake.

11 BASI ATAOMBA KUANGAMIA Yaani: Atakaposoma kitabu chake, atasema: Oo! Ole wangu! Nimeangamia!

12 NA ATANGIA MOTONI Yaani: Ataingia motoni na kuungua kwa joto na ukali wake.

13 HAKIKA, YEYE ALIKUWA KATIKA WATU WAKE NI MWENYE FURAHA Alikuwa mwenye furaha kwa kufuata na kuyapanda matamano ya nafsi yake kwa sababu ya kiburi, kwa vile Akhera haikuingia akilini mwake.

14 KWA YAKINI, YEYE ALIDHANI KUWA HATARUDI Maana ni kwamba: Sababu ya furaha yake ni dhana yake kwamba hatarejea kwa Mwenyezi Mungu, na kwamba hatafufuliwa kwa ajili ya hisabu na adhabu.

15 KWANI? HAKIKA YA MOLA WAKE ALIKUWA ANAMUONA Yaani: Kwa yakini,

¹ Sahih Bukhari, Hadithi Na. 6055. Sahih Muslim, Hadithi Na. 5122

atarejea na atafufuliwa. Mwenyezi Mungu alikuwa anamjua yeye na matendo yake. Katika hayo, hakuna kilichojificha kwake.

16 NINA APA KWA WEKUNDU WA JUA Mwenyezi Mungu Mtukufu ana apia wekundu wa jua. Wekundu wa jua ni ule wekundu unaokuwepo baada ya kazama kwa jua mpaka wakati wa Swala ya Isha.

17 NA USIKU NA ULICHOKUSANYA Yaani: Usiku umekusanya kile kilichokuwa kimesambaa mchana katika harakati zake. Na hiyo ni kwa sababu usiku unapoingia, kila kitu kinaelekea kwenye makao yake.

18 NA MWEZI WAKATI UNAPOKAMILIKA Yaani: Mwezi unapokusanyika na kukamilika. Kukamilika kwa mwezi ni kujaa kwake, kukusanyika kwake na kuwa sawa sawa. Na hali hii inapatikana katikati ya siku za mwezi mwandamo.

19 KWA YAKINI, MTAPANDA TABAKA KWA TABAKA Enyi watu, kwa yakini, mtapanda hali baada ya hali; utajiri na ufukara, kifo na uhai, kukusanywa na kuhisabiwa na kuingia peponi au motoni.

20 BASI WANA NINI HAO, HAWAAMINI? Wana nini hawataki kumwamini Muhammad na Qur'ani aliyokuja nayo, pamoja na kuwepo kwa mambo yanayowajibisha kuamini hayo?

21 NA WAKATI WANAPOSOMEWA QUR'ANI, HAWASUJUDU Yaani: Ni kitu gani kinachowazuia wasisujudu na kunyenyekea wakati wa kusomwa Qur'ani? Na yasemekana kuwa kilichokusudiwa ni sijda ile ile inayojulikana kuwa ni *sijdatu-tilaawa* (inayoletwa na msomaji pia msikilizaji wakati inaposomwa Qur'ani).

22 BALI WALE AMBAO WAMEKUFURU WANAPINGA Yaani: Wanakipinga kitabu ambacho ndani yake mna kumpwekesha Mwenyezi Mungu, kufufuliwa na thawabu na adhabu.

23 NA MWENYEZI MUNGU ANAYAJUA SANA WANAYOYAKUSANYA Yaani: Mwenyezi Mungu anaujua ukafiri wanaouficha katika nafsi zao, na matendo mema na mabaya wanayoyakusanya.

24 BASI WAPE HABARI NJEMA ZA ADHABU YENYE KUUMIZA Maneno haya yametoka katika muundo wa kuwakejeli wao (makafiri).

25 ISIPOKUWA TU WALE AMBAO WAMEAMINI NA WAKATENDA MEMA, HAO, WANA MALIPO YASIYO SIMBULIWA Hawatasimangwa kwa malipo hayo.

SUURATUL-BURUJ 85

Ni ya Makka, na aya zake ni ishirini na mbili

1 NINA'APA KWA MBINGU ZENYE BURUJI Buruji ni nyota. Pia imesemwa kuwa Buruji ni vituo vya sayari, navyo ni vituo kumi na mbili vya sayari kumi na mbili.

2 NA SIKU ILIYOAHIDIWA Yaani: Siku iliyoahidiwa kuwa itakuja nayo ni Siku ya Qiyama.

3 NA SHAHIDI NA KINACHOSHUHUDIWA Muradi wa "shahidi" ni vile viumbe vitakavyotoa ushahidi katika siku hiyo ya Qiyama. Na muradi wa "kinachoshuhudiwa" ni yale maovu makubwa kabisa ambayo watu waovu waliwafanyia hao mashahidi wenyewe, ambao ni kila aliyeuliwa katika kuitetea dini ya Mwenyezi Mungu, kama ilivyo katika kisa cha watu waliowatesa Waislamu katika mahandaki, kisa ambacho maelezo yake yatakuja. Na Mwenyezi Mungu pia atakuwa shahidi juu yao, kama yatakavyokuja maelezo yake baadae. Na imesemwa pia kwamba "Shahidi" ni siku ya Ijumaa ambayo inamshuhudia kila mtu kwa kile alichokitenda katika siku hiyo. Na "Kinachoshuhudiwa" ni siku ya Arafa (siku ya Mwezi tisa, Mfungo Tatu). Siku hiyo watu wanashuhudia msimu wa Hija na pia Malaika hushuhudia.

4 WAMELANIWA WATU WA MAHANDAKI Watu wa mahandaki ni mfalme mmoja kafiri na majeshi yake. Baadhi ya raia wake walipoamini, waliwachimbua mashimo na kukoka moto ndani yake. Kisa wakawaambia Waislam hao kuwa: Yeyote katika nyinyi atakayeiacha dini yake (mpya), basi tutamwacha. Na ambaye hataiacha dini yake, tutamtia katika moto. Waislam (walikataa kuiacha dini yao na) Wakawa na subira [katika kushikamana na dini yao]. Walitupwa kwenye moto, wakaungua na ilhali mfalme na watu wake wakitazama. Kisa hiki ni kirefu. *Kiangalie katika Sahihi Muslim, Juzuu ya 4, ukurasa wa 2299. (Hadithi Na.*

5 MOTO WENYE KUNI Kuni ni kitu ambacho hukokewa moto kwacho.

6 WAKATI WAO JUU YAKE NI WENYE KUKAA Yaani: Wamelaaniwa pale walipokuwa wakiuangalia moto hali ya kuwa wamekaa juu ya viti mbele ya yale mahandaki (wakifurahia kuwatesa Waislamu).

7 NA WAO KWA YALE WANAYOYAFANYA KWA WAISLAMU NI WENYE KUSHUHUDIA Yaani: Mfalme na watu wake waliochimba mahandaki watashuhudia Siku ya Qiyama juu ya yale

سُورَةُ الْبُرُوجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ① وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ② وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ③
 قِيلَ أَصْحَابُ الْأَحْدُودِ ④ النَّارِ ذَاتِ الْوُجُودِ ⑤ إِذْ هُرِّعَتْ عَلَيْهَا
 قُعُودٌ ⑥ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ⑦ وَمَا نَقَمُوا
 مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ⑧ الَّذِي لَهُ مَلِكُ
 السَّمَنَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ⑨ إِنَّ الَّذِينَ
 فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمَّا تَبَيَّنُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ الْخَرِيفِ ⑩ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
 جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ⑪ إِنَّ بَطْشَ
 رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ⑫ إِنَّهُ هُوَ يَدْعُو وَيُعِيدُ ⑬ وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ⑭
 ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ⑮ فَعَالَ لَمَّا رِيَدُ ⑯ هَلْ أَنْتَكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ
 فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ⑰ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ⑱ وَاللَّهُ مِنْ
 وَرَاءِهِمْ مُحِيطٌ ⑳ بَلْ هُوَ قَوْلٌ بَلْغَمٌ ㉑ فِي لَوْحٍ مَحْضُومٍ ㉒

سُورَةُ الطَّارِقِ

waliyoyafanya kwa Waislamu ambayo ni kuwatishia kuwachoma moto ili wapate kuingia kwenye dini yao (ya ukafiri). Halafu pia zitakuwa mashahidi ndimi zao, mikono na miguu yao.

8 NA HAWAKUWATESA ISIPOKUWA TU NI KWA KULE KUMWAMINI KWAO MWENYEZI MUNGU MWENYE NGUVU, MWENYE KUHIMIDIWA Yaani: Hawa Waislam hawakutenda jambo baya lolote dhidi ya utawala mpaka wakateswa kiasi hicho isipokuwa tu kwamba wao wamemkubali Mwenyezi Mungu Mwenye kushinda, Mwenye kusifiwa katika hali zote. Watawala hawakuona baya lolote kwao isipokuwa tu imani yao.

9 AMBAYE NI WAKE YEYE TU UFALME WA MBINGUNI NA ARDHINI. NA MWENYEZI MUNGU JUU YA KILA KITU NI SHAHIDI Basi yule ambaye mambo yake ni haya, huyo ndiye mwenye haki ya kuaminiwa na kupwekeshwa. (Mwenyezi Mungu ni shahidi wa kila jambo), Ikiwa ni pamoja na vitendo vyao, watu wa mahandaki, walivyowafanyia Waislamu. Hakifichiki kitu chochote kwake. Katika haya, kuna makameo

makali sana kwa wale watu waliowatesa Waislamu katika mahandaki, na pia kuna ahadi ya kheri kwa wale Waumini waliooteswa kwa sababu ya dini ya Mwenyezi Mungu.

10 HAKIKA, WALE WAZI AMBAO WALIWAFITINI WAUMINI WANAUME NA WAUMINI WANAWAKE KISHA WASITUBU, BASI WATAKUWA NA ADHABU YA JAHANNAMU NA WATAKUWA NA ADHABU YA KUUNGUA Yaani: Wale waliowachoma Waislamu kwa moto na, katika kufanya hivyo, hawakuwapa hiyari isipokuwa tu kumkufuru Mwenyezi Mungu, na kwa hiyo wakawatesa kwa sababu ya dini yao ili waiache, kisha wasitubu kutokana na vitendo vyao viovu na kuacha kufuru zao na fitina (mateso) yao (kwa Waislamu), basi watapata adhabu ya Jahannamu huko Akhera kwa sababu ya kukufuru kwao.

Na pia watapata adhabu nyingine ya ziada mbali ya ile adhabu ya kukufuru kwao, na ambayo ni adhabu ya kuungua kwa sababu ya ule moto waliowachoma waumini (kwenye mahandaki).

11 HAKIKA, WALE WALIOAMINI NA KUTENDA MEMA WATAPATA MABUSTANI YAPITAYO MITO MBELE YAKE. HUKO NDIKO KUFUZU KUKUBWA Yaani: (Wale walioamini) Na miongoni mwao ni wale waliouvumilia moto wa kwenye mahandaki, wakawa imara katika dini yao na hawakuritadi (hawakutoka katika Uislamu wao), watapata mabustani kwa sababu ya imani na matendo mema. Hayo yaliyotajwa ndio kufaulu ambako hakulingani, hakukurubii wala hakusogelei kufaulu kokote.

12 HAKIKA, KUTIA MKONONI KWA MOLA WAKO NI KUKUBWA (Kuadhibu kwa Mola wako ni kukubwa) Kwa yule anayemuasi. Yaani: Kuwatia mkononi mwake watu majabari, jeuri na madhalimu ni kukubwa kabisa, kunaongezeka na kurudufika.

13 HAKIKA, YEYE NDIYE ANAYEANZA NA KURUDISHA Yaani: Yeye ndiye anayeumba viumbe kwanza hapa Duniani, na yeye ndiye atakayevirudisha (huko Akhera) vikiwa hai baada ya kufa.

14 NAYE NI MSAMEHEVU SANA, MPENZI SANA Yaani: Ni Msamehevu sana wa madhambi ya waja wake Waumini, hawafedheheshi kwa madhambi hayo. Ni Mwenye Mapeenzi mno kwa waja wake watiifu.

15 MWENYE ARSHI, MKARIMU Yaani: Yeye Mtukufu ndiye Mola wa Arshi tukufu. Ukarimu ni ufadhili na takrima ya kiwango cha juu kabisa.

16 MWINGI WA KUFANYA ATAKALO
17 JE, IMEKUFIKIA HABARI YA MAJESHI? Yaani: Je, imekufikia, ewe Muhammad, habari ya makundi ya makafiri wenye kuwakadhibisha Mitume wao na ambao waliwakusanya majeshi ili kupigana nao vita?

18 FIRAUNI NA THAMUDI Muradi wa habari yao ni ule upinzani na ukafiri wao walioufanya, na adhabu iliyowapata.

19 BALI WALE AMBAO WAMEKUFURU WAMO KATIKA KUKADHIBISHA Yaani: Bali hawa washirikina wa Kiarabu wamo katika kukadhibisha sana wewe (Muhammad) na yale mambo uliyokuja nayo, na wala hawakupata onyo kwa yale yaliyowapata makafiri waliokuwa kabla yao.

20 NA MWENYEZI MUNGU AMEWAZUNGU KOTE KOTE Yaani: Mwenyezi Mungu anaweza kuwateremshia kama yale aliyowateremshia hao (makafiri waliokuwa kabla yao).

21 BALI HIYO NI QUR'ANI TUKUFU Yaani: Qura'ni ni kilele katika utukufu, heshima na baraka, na wala haiko kama vile makafiri wanavyosema kuwa ni ushairi, ukuhani na uchawi.

22 IPO KATIKA UBAO ULIOHIFADHIWA Yaani: Qur'ani imeandikwa katika ubao ambao ni asili ya kitabu. Umehifadhiwa na Mwenyezi Mungu, haufikiwi na mashetani.

SUURATI THWAARIQ (86)

Ni ya Makka Aya zake ni kumi na saba

1 NINA APA KWA MBINGU NA KIJACHOUSIKU Mwenyezi Mungu ana'apa kwa mbingu na kijachousiku. Kijachousiku ni nyota. Nyota zimeitwa "Kijachousiku", kwa sababu hudhuhiri wakati wa usiku na kujificha wakati wa mchana. Kila kitu kinachokujia usiku, basi hicho ni kijachousiku "At-twariq".

2 NA NI NINI KITACHOKUJULISHA WEWE, NI KIPI HICHO KIJACHOUSIKU?

3 NI NYOTA ITOBOAYO Itoboayo ni inga'arayo na kutoa mwanga mkali kama kwamba inatoboa kwa nguvu giza la usiku.

4 HAKUNA NAFSI YOYOTE ILA TU INAYE MHIFADHI Hili ni jibu la kiapo (kilichopo katika aya ya kwanza ya sura hii). Yaani: Hakuna nafsi yoyote ila inaye mhifadhi. Wahifadhi ni wale Malaika ambao wanahifadhi matendo ya watu, amali na kauli zao, na kudhibiti kheri au shari wanazotenda. Na kwa kweli mhifadhi hasa ni Mwenyezi Mungu Mwenye

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ٢ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ٣ إِنَّ كُنْ
 نَقِيسَ لَمَّا عَلِمَهَا حَافِظٌ ٤ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ٥ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ
 دَافِقٍ ٦ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ٧ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ٨
 يَوْمَ تَبْيَأُ السَّرَائِرُ ٩ فَأَلْهَمَ مِنْ فُورٍ وَلَا نَاصِرٍ ١٠ وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ١١
 وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّلْجِ ١٢ إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ١٣ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ١٤ إِنَّهُمْ
 يَكِيدُونَ كَيْدًا ١٥ وَأَكِيدُ كَيْدًا ١٦ فَمَهْلِكُ الْكَافِرِينَ أَهْمَلَهُمْ رويدًا ١٧

سُورَةُ الْاِرْتِقَاءِ
 اياتها ١٤
 ترتيبها ٨٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبَّحَ اسْمُ رَبِّكَ الْأَعْلَى ١ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ٢ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ٣
 وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ٤ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ٥ سَتَقِرُّكَ
 فَلَا تَنْسَى ٦ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ٧ وَيَسْرُكُ
 لِلْيَسْرَى ٨ فذَكَرْ لِنَ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ٩ سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى ١٠
 وَيَسْجَنُهَا الْأَشْفَى ١١ الَّذِي يَصَلِّي النَّارَ الْكُبْرَى ١٢ ثُمَّ لَا يَمُوتُ
 فِيهَا وَلَا يَحْيَى ١٣ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ١٤ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ١٥

nguvu na utukufu. Kuhifadhi kwa Malaika ni jumla ya kuhifadhi kwa Mwenyezi Mungu, kwa sababu kuhifadhi kwao huko ni kwa amri yake.

5 BASI HEBU MTU ATAZAME: NI KUTOKANA NA NINI AMEUMBWA? Ni wajibu juu ya binadamu kutafakari mwanzo wa kuumbwa kwake, ili aweze kujua uwezo wa Mwenyezi Mungu juu ya kufufua walio kufa, jambo ambalo ni dogo kuliko huko kuumba kwa mara ya kwanza.

6 AMEUMBWA KUTOKANA NA MAJI YANAYORUKA Yaani: Maji yanayomiminwa katika mfuko wa uzazi, nayo ni maji ya mwanauume na ya mwanamke, kwa sababu binadamu ameumbwa kutokana nayo. Lakini Mwenyezi Mungu ameyafanya yote hayo kuwa ni maji mamoja, kwa sababu ya kuchanganyika kwake (na kuwa kitu kimoja).

7 YATOKAYO KATI YA MIFUPA YA (UTI WA) MGONGO NA YA KIFUA Yaani: Mgongo wa mwanauume na kifua cha mwanamke. Mifupa ya kifua "At-Taraaib" ni pale mahali panapokaa kidani katika kifua (cha mwanamke). Mtoto hawi isipokuwa tu kwa maji mawili (ya

mke na ya mume). Na yasemekana kuwa: Maana ni kwamba maji hayo yanatoka kutoka katika sehemu zote za mwili (wa binaadamu).

8 HAKIKA, YEYE JUU YA KUMRUDISHA NI MUWEZA Maana ni kuwa: Kwa hakika, Mwenyezi Mungu Mtukufu katika kumrudisha binadamu kwa kumfufua baada ya kufa ni muweza. Naye Muqatil amesema kwamba: "Maana ni kuwa: (Mimi Mwenyezi Mungu) Nikitaka nitamrudisha kutoka katika utuuzima kwenda katika ujana, na kutoka ujana kwenda katika utoto, na kutoka katika utoto kwenda katika hali ya tone la manii.

9 SIKU SIRI ZITAKAPOWEKWA WAZI Yaani: Mwenyezi Mungu atamrudisha binaadamu katika siku ambayo siri zitadhihirishwa, kwa maana ya kuwa zitachambuliwa na kujulikana. Siri zenye ni zile itikadi, nia na mambo mengine yanayofichwa katika nyoyo. Wakati huo, yaliyo mema katika hayo yatajitenga na yaliyo mabaya.

10 BASI HATAKUWA NA NGUVU ZÓZOTE, WALA WA KUMNUSURU Yaani: Mwanadamu hatakuwa na nguvu nafsini mwake ambazo kwazo anaweza kujizuia na adhabu ya Mwenyezi Mungu, wala hatakuwa na yeyote wa kumnusuru akaweza kumuokoa na yale yaliyomfika.

11 NINA APA KWA MBINGU YENYE REJEA "Arraj'u, Rejea" ni mvua. Mvua imeitwa hivyo kwa sababu huja, hurudi na kurejea mara kwa mara.

12 NA ARDHI YENYE MPASUKO Mpasuko ni ile mimea, matunda na miti ambayo ardhi hupasuka ili kuitoa.

13 HAKIKA, HIYO NI KAULI IPAMBANUAYO Yaani: Qur'ani ni kauli inayopambanua kati ya haki na batili.

14 NA SIO MASKHARA Yaani: Qur'ani haikutemka kwa mchezo, bali ni kweli na sio mzaha.

15 HAKIKA, WAO WANAFANYA VITIMBI Yaani: Wanafanya hila za kubatilisha dini ya haki aliyokuja nayo Mjumbe wa Mwenyezi Mungu.

16 NAMI NAFANYA VITIMBI VIKUBWA Yaani: Nawachukulia kidogo kidogo kwa namna ambayo hawajui, na nitawalipa malipo ya vitimbi vyao.

17 BASI WAPE MUDA MAKAFIRI. WAPE MUDA KIDOGO Yaani: Waache na usimuombe Mwenyezi Mungu aharakishie kuwaangamiza. Toshoka na jinsi Mwenyezi Mungu anavyokupangia kuhusu masuala yao. Wape muda wangojee kidogo au muda mfupi.

SURA AL-AALAA 87

Ni Ya Makkah Aya zake ni kumi na tisa

1 LITAKASE JINA LA MOLA WAKO MTUKUFU SANA Yaani: Mtakase Mola wako na kila sifa isiyolingana naye kwa kusema: "SUB-HAANA RAB-BIYAL-AALAA رَبِّيَ الْعَلِيِّ = UTAKASIFU NI WA MOLA WANGU MTUKUFU ZAIDI". Wakati ilipotemka aya hii, alisema Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kuwa: "Iwekeni hiyo Tasbihi katika kusujudu kwenu (katika swala)". (Ameipokea Hadithi hii Abudaaud, Na. 736).

Na yasemekana kuwa maana ya aya hii ni: Litakase jina la Mola wako, na umtajapo Mola wako, usimtaje isipokuwa tu unapokuwa mnyenyekevu kwake, mwenye taadhima na kuheshimu utajo wake.

2 AMBAYE AMEUMBA NA AKAWEKA SAWA Amemuumba binadamu akiwa yuko sawa sawa, akakiweka vizuri kimo chake, akauweka sawa ufahamu wake na akamuandaa kwa ajili ya kubeba majukumu.

3 NA AMBAYE AMEKADIRIA NA AKAONGOZA Maana ni kwamba Mwenyezi Mungu amekadiria jinsi za vitu; aina zake, sifa zake, vitendo vyake, kauli zake na muda wake wa kuishi. Amekiongoza kila kimoja katika ya hivyo kwenye yale inayoyatenda na yanayotakikana kwake. Amekirahisishia kila kitu yale aliyokiumbia na kupipa *Il-hamu* (fahamu) katika mambo ya dini yake na dunia yake. Amekadiria riziki za viumbe na vyakula vyao, na akawaongoza katika mambo yao ya maisha kama ni binadamu, na malisho yao kama ni wanyama. Ameumba manufaa katika vitu, na akamuongoza binadamu njia ya kuyapata manufaa hayo kutoka katika vitu hivyo.

4 NA AMBAYE AMETOA MALISHO Yaani: Ameotesha nyasi na mimea ya kijani ambayo wanyama wanakula.

5 KISHA AKAYAFANYA YENYE KUVUNJIKI VUNJIKI, MEUSI Yaani: Akayafanya malisho hayo, baada ya kuwa ya rangi ya kijani, makavu, yenye kuvunjika vunjika na meusi. Hiyo ni kwa sababu, nyasi zinapokauka zinakuwa nyeusi.

6 TUTAKUSOMESHA NA HIVYO HUTASAHU Tutakufanya msomaji kwa kukutia *Il-hamu* (fahamu) ya kusoma na hutasahau yale utakayosoma. Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alikuwa anapomjia Jibrili na *wahyi* (ufunuo), huwa Jibrili hawahi kumaliza mwisho wa aya ila

Mtume huyasema yale ya mwanzo wake, kwa kuchelea kuyasahau. Ndipo ikateremka aya hii: TUTAKUSOMESHA NA HUTASAHAU Mwenyezi Mungu akampa ufahamu Mtume na kumhifadhi asiisahau Qur'an.

7 ILA TU ATAKALO MWENYEZI MUNGU. HAKIKA, YEYE ANAYAJUA YALIYODHAHIRI NA YALE YANAYOFICHIKA Ila alitakalo Mwenyezi Mungu ulisahau, basi hilo utalisahau tu. Na yasemekana kuwa hii ina maana ya *Naskh* (Kufuta). Yaani: Isipokuwa tu analotaka Mwenyezi Mungu kulifuta katika yale yaliyofutwa kisomo chake, basi hilo utalisahau (kwa maana ya kuwa limefutwa).

Yaani: Mwenyezi Mungu anayajua ya dhahiri na ya ndani. Miongoni mwa yaliyo dhahiri ni kila afanyalo au kulisema mtu kwa dhahiri. Na miongoni mwa yanayojificha ni kila alifanyalo mtu kwa siri kati yake na nafsi yake katika mambo ambayo hapana ayajuaye ispokuwa tu Mwenyezi Mungu Mtukufu.

8 TUTAKURAHISISHIA YALIYO MEPESI Yaani: Tutakufanyia wepesi wa matendo ya kukupeleka peponi, na tutakurahisishia ufunuo ili upate kuuhifadhi na kuutekeleza. Au maana ni kwamba: Tutakusaidia katika kufuata njia nyepesi ya dini na dunia katika kila jambo miongoni mwa mambo ya dini na dunia ambayo yanakukabili.

9 BASI KUMBUSHA KAMA UTAFAA UKUMBUSHO Yaani: Ewe Muhammad wape watu mawaidha kwa yale tuli yokufunulia, na waelekeze kwenye njia za kheri, na pia wajulishe sheria za dini, pale ambapo kukumbusha kutaonesha manufaa. Ama yule aliyekumbushwa na kubainishiwa haki kwa uwazi, baada ya hapo, akafuata matamano ya nafsi yake na akashupalia maasi, hakuna haja ya kumkumbusha. Msimamo huu ni katika kukariri na kurudiarudia ulinganiaji. Ama ulinganiaji na ukumbusho wa mara ya kwanza ni wa jumla (hauangalii kufaa kwa ukumbusho au kutofaa).

10 ATAONYEKA YULE AOGOPAYE Yaani: Ataonyeka kwa mawaidha yako yule anayemuogopa Mwenyezi Mungu. Kwa ukumbusho huo, atazidi kumuogopa Mwenyezi Mungu na atazidi kuwa mtu mwema.

11 NA ATAUKEWA MWINGI WA MAOVU Yaani: Ataukwepa ukumbusho huo kuwa mbali nao yule aliye muovu zaidi katika makafiri, kwa sababu ya kung'ang'ania kwake kumkufuru Mwenyezi Mungu na kuzama kwake katika maasi.

12 AMBAYE ATAUNGIA MOTO MKUBWA SANA Yaani: Atauingia moto mkubwa wa kutisha. Na Moto mdogo ni moto wa duniani.

13 KISHA HATAKUFA HUMO NA HATAKUWA HAI Hatakufa akapata kupumzika na adhabu aliyonayo, na hatakuwa na uhai atakaonufaika nao.

14 KWA HAKIKA, AMEFAULU YULE ALIYEJITAKASA Yaani: Aliyejitakasa ni yule aliyejisafisha na ushirikina, na hivyo, akamwamini Mwenyezi Mungu, akampwekesha yeye tu na kuzitekeleza sheria zake. Na yasemekana pia kuwa muradi wa aya hii ni kujitakasa kwa kutoa zaka ya mali.

15 NA AKATAJA JINA LA MOLA WAKE NA HIVYO, AKASALI Imesemwa kuwa maana ni mtu kutaja jina la Mola wake kwa ulimi wake akasimamisha swala tano. Na yasemekana kuwa maana ni kwamba: Akakumbuka kusimama kwake mbele ya Mola wake na kurejea kwake na, kwa ajili hiyo, akamwabudu Mwenyezi Mungu. Na Imesemwa pia kuwa muradi wa kujitakasa katika aya ya kwanza ni Zakaatul-fitri, na muradi wa kuswali ni Swala ya Iddi.

16 BALI MNAPENDA MNO MAISHA YA DUNIA Yaani: Hamfanyi hayo (ya kuswali, kujitakasa n.k) bali mnakhiyari starehe za duniani zinazokwisha.

17 NA ILHALI AKHERA NI BORA ZAIDI NA YENYE KUBAKI Akhera ni bora zaidi na yenye kudumu kuliko dunia. Malik Bin Diinar amesema kuwa: "Lau ingelikuwa dunia ni ya dhahabu inayokwisha, na Akhera ni ya vigae vya udongo unaodumu, basi ingelikuwa ni wajibu kukhiyari vigae vya udongo vyenye kudumu kuliko dhahabu yenye kwisha. Ni vipi basi (mtu apuuze Akhera) na ilhali Akhera ni ya dhahabu yenye kubaki, na dunia ni ya vigae vya udongo vyenye kwisha?".

18 HAKIKA, HAYA YAMO KATIKA VITABU VYA KWANZA Haya yaliyotangulia; ya kufaulu Mwenye kujitakasa na yaliyo baada yake yamethibiti katika vitabu hivyo vya mwanzo.

19 VITABU VYA IBRAHIMU NA MUSA Vitabu vya Mwenyezi Mungu vimeafikiana kwamba Akhera ni bora na inabaki kuliko dunia.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾ مُحَمَّدٌ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ ﴿٨٨﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُوهٌُ يَوْمَئِذٍ خَشِيعَةٌ ﴿٢﴾
 عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تَسْقَى مِنْ عَيْنٍ أَنبَرٍ ﴿٥﴾
 لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾
 وَجُوهٌُ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾
 لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾
 وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَمَنَارِقٌ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَابِيُّ مَبْنُوتَةٌ ﴿١٦﴾
 أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾
 وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾
 تَذَكَّرْ إِنَّمَّا أَنْتَ مَذْكُرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾
 إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

SURA AL-GHASHIYAH (88)

Ni ya Makkah Aya zake ni ishirini na sita.

1 JE, IMEKUFIKIA HABARI YA KIFINIKACHO? Yaani: Kwa yakini imekufikia, ewe Muhammad, habari ya tukio lifinikalo, ambalo ni Qiyama. Qiyama kimeitwa "Kifinikacho" kwa sababu kitawafinika viumbe kwa matukio yake ya kutisha.

2 NYUSO SIKU HIYO ZITAKUWA ZENYE KUDHALILIKA Yaani: Kwa hakika, watu Siku ya Qiyama watakuwa makundi mawili. La kwanza nyuso zao zitakuwa dhalili, nyonge kwa sababu ya adhabu watakuwa nayo. Na imesemwa kuwa Mwenyezi Mungu hapa amekusudia hasa nyoso za Wayahudi na Wanaswara.

3 NI ZENYE KUFANYA AMALI, NI ZENYE KUTAABIKA (Wenye nyuso hizo) Walikuwa wakijisumbua katika kufanya ibada na kujitaabisha kuzitekeleza ilhali hawana malipo yoyote juu ya ibada hizo, kwa sababu ya ukafiri na upotevu walionao.

4 ZITAUINGIA MOTO MKALI SANA ZITANYWESHWA KATIKA

CHEMCHEM ZENYE KUCHEMKA SANA Yaani: Watakunywa maji yake. Al-aaniy: Ni maji ya kiwango cha juu katika kuchemka

6 HAWATAKUWA NA CHAKULA ISIPOKUWA MIBA TU Adh-dharii: Katika lugha ya Waquraish ni aina ya miba ambayo inapokuwa mibichi inaitwa Al-Shabra. Ikiuka, ndiyo huitwa Adh-dharii.

7 HAINENEPESI NA HAIONDOI NJAA Yaani: Miba hiyo haimnenepeshi anayeila wala haimuondolei njaa aliyonayo.

8 NYUSO SIKU HIYO NI ZENYE KUN'GARA Yaani: Zitakuwa na neema na furaha. Nyuso hizi ni za watu wa kundi la pili (watu wema). Watakuwa hivyo kwa sababu ya mwisho wao mwema watakuouona.

9 KWA AMALI ZAKE, ZITARIDHIKA Yaani: Wataridhika na amali zao walizozitenda hapa duniani, kwa sababu watakuwa wamepewa malipo yaliyowaridhisha.

10 ZITAKUWA KATIKA PEPO YA JUU

11 HAUTASIKIKA HUMO UPUZI Yaani: Katika maneno ya watu wa peponi, hapatasikika neno la kipuuzi, kwa sababu wao hawatazungumza ila maneno ya hekima na ya kumsifu Mwenyezi Mungu, kwa ajili ya neema za kudumu alizowaruzuku.

12 HUMO MNA CHEMCHEM ZINAZOTIRIRIKA Maji yake yanatiririka, yanaruka na kutoa aina mbali mbali za vinywaji vyenye ladha nzuri.

13 HUMO MNA VITI VYA FAHARI VILIVYOWEKWA JUU

14 NA GLASI ZILIZOWEKWA Glasi ni bilauri ambazo ndani yake mna tembo. Zimewekwa mbele yao wanakunywa kwazo.

15 NA MITO YA KUEGEMEA ILIYOPANGWA Mito iliyopangwa kwa mistari, mmoja mbele ya mwingine.

16 NA MAZULIA YALIYOTANDIKWA Azzaraabiyyu ni mazulia yenye matamvua laini yakiwa yametandikwa katika mahala pengi tofauti pa kukaa.

17 JE, HAWAWATAZAMI NGAMIA JINSI WALIVYOUMBWA? Hivi hawatizami ngamia ambao ndio sehemu muhimu ya mifugo yao (Waarabu) na pia ni viumbe vikubwa mno wanavyoviona? Hivi hawatizami jinsi walivyo katika umbo zuri sana, ikiwa ni pamoja na ukubwa wa umbo lake, nguvu zake za ziada na sifa zake nyingine nzuri. Mwenyezi Mungu amewatanabahisha juu ya kiumbe kikubwa alichokiumba (ngamia) kwa kuwa amemfanya kuwa mtiifu hata kwa mtoto mdogo awezaye

kumchunga, kumuinamisha, kumsimamisha na kumbebesha mizigo mizito akiwa amepiga magoti, kisha anainuka pamoja na uzito wa mzigo wake.

18 NA MBINGU JINSI ILIVYOINULIWA? (Hebu atizame mwanadamu) Jinsi mbingu ilivyoinuliwa juu ya ardhi bila ya nguzo, kwa namna ambayo fahamu na akili za binadamu hazivezi kufikia.

19 NA MILIMA JINSI ILIVYOSIMAMISHWA? Yaani: Milima jinsi ilivyosimamishwa juu ya ardhi. Imekitwa ikiwa imara; haiyumbi, haianguki wala haitoweki.

20 NA ARDHI JINSI ILIVYOTANDAZWA?

21 BASI KUMBUSHA. HAKIKA, HAPANA VINGINE ILA WEWE NI MKUMBUSHAJI TU Yaani: Wape mawaidha ewe Muhammad na watie woga (wa kumuogopa Mwenyezi Mungu). Wewe huna jukumu isipokuwa hilo tu.

22 WEWE SI MWENYE MAMLAKA JUU YAO (Huna mamlaka nao) Mpaka ufikie kuwalazimisha kuamini.

23 LAKINI YULE ALIYERUDI NYUMA NA AKAKUFURU Yaani: Lakini yule aliyegeuka na kupuuzwa mawaidha na ukumbusho

24 BASI MWENYEZI MUNGU ATAMUADHIBU ADHABU KUBWA KABISA Adhabu hiyo kubwa kabisa ni adhabu ya kudumu ya Jahanamu.

25 HAKIKA, KWETU TU NDIO MAREJEO YAO Yaani: Marejeo yao ni kwetu tu baada ya kufa.

26 KISHA BILA SHAKA, NI JUU YETU HISABU YAO Yaani: Mahesabu yao ni juu yetu, na kisha tutawalipa kwa mujibu wa matendo yao, baada ya kurudi kwao kwa Mwenyezi Mungu kwa kufufuliwa.

SURATUL-FAJRI (89)

Ni ya Makka Aya zake ni thalathini.

1 NINA APA KWA ALFAJIRI Mwenyezi Mungu ameapa kwa Alfajri kwa kuwa huo ni wakati wa kupambazuka kiza kwa kuja mchana. Mujahid amesema kuwa: "Mwenyezi Mungu anakusudia Alfajri ya siku ya kuchinja (Mwezi kumi, mfunguo tatu, siku ya sikukuu ya *Idd Adhhaa*).

2 NA SIKU KUMI Yaani: Siku kumi za mwezi wa Mfungo Tatu (kumi la mwanzo).

3 NA SHAFI NA WAT'RI Shafi ni vitu viwili viwili. Watri ni kimoja kimoja katika vitu vyote. Na yasemekana kuwa muradi wa *Shafi* ni siku mbili za *Tashriiq*; ya kwanza na ya pili (tarehe 11, 12, Mfungo Tatu) siku ambazo inaruhusiwa kwa mtu (aliyeko Mina kwa ibada

ya Hija) kuharakisha kuondoka katika siku hizo. Na *Wat'ri* ni siku ile ya tatu (mwezi 13).

4 NA USIKU UNAPOPIA Yaani: Usiku unapokuja na kuingia kisha ukaondoka.

5 JE, KATIKA HAYO KUNA KIAPO KWA MWENYE AKILI? Mwenye akili na utambuzi atajua kuwa vitu alivyoviapia Mwenyezi Mungu miongoni mwa hivi vilivyotajwa vinastahiki kuapiwa.

6 JE, HUKUONA ALIVYOFANYA MOLA WAKO KWA AAD? *Aad* ni wale watu wa *Aad* wa Kwanza. Wale waliokuja baada yao, wanaitwa *Aad* wa Mwisho. Nabii wao alikuwa Huud. Walimkadhibisha na, hivyo, ukawakumba ukelele (wakaangamia wote).

7 IRAM WENYE MAJUMBA MAREFU SANA *Iram* ni jina jingine la watu wa *Aad* wa Kwanza. Na yasemekana pia kwamba *Iram* ni babu yao. Na inasemwa pia kwamba *Iram* ni jina la mahali pao ambapo ni mji wa Damascus (Dimashki) au mji mwingine huko *Ahqaaf*. Maana ya wao kuwa na majumba marefu, amesema Mujahid kwamba wao ni watu wa maguzo na mahema katika wakati wa masika. Inapostawi mimea, hurudi majumbani kwao. Yasemekana kuwa mji wao ulikuwa na majumba imara sana yenye maguzo marefu yaliyonakshiwa.

8 AMBAO HAUKUUMBWA MFANO WAO KATIKA MIJI Yaani: Haukuumbwa mfano wa kabila hilo katika urefu, ukali na nguvu. Nao ni wale ambao walisema: "Ni nani Mwenye nguvu zaidi kuliko sisi?" Sura Haamiim Sajda 41, aya 15. Au maana ya aya hii ni kwamba haikuumbwa miji kama ile katika uimara wa majengo yake.

9 NA THAMUD AMBAO WAMECHONGA MAJABALI KATIKA VIWANJA Walikuwa wakichonga majabali, kuyatoboa na kufanya yale matobo kuwa ni nyumba wanazoishi humo. Viwanja vyao ni *Hiji* au *Waadil-qura* katika njia iendayo Sham kutokea mji wa Madina Munawwara.

10 NA FIRAUNI MWENYE VINGINI Vingini ni yale mapyramids waliyoyajenga watawala wa Misri ili yawe makaburi yao. Waliwadhalilisha watu wao katika kuyajenga. Na imesemwa pia kwamba maana yake Firauni mwenye majeshi yenye mahema mengi wanayoyafunga na kuyakaza kwa vingini.

11 AMBAO WALIFANYA MAOVU KATIKA MIJI Hii ni sifa ya *Aad*, *Thamud* na *Firaun*. Yaani: Kila kundi miongoni mwao lilifanya maovu, ukorofi na ujeuri katika nchi zao.

سُورَةُ الْفَجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْفَجْرِ ١
 وَلَيَالٍ عَشْرٍ ٢
 وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ٣
 وَالْأَيْلِ إِذَا يَسَّرَ ٤
 هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرِ ٥
 أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ٦
 إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ٧
 الَّتِي لَمْ يُخَلِّقْ مِثْلَهَا فِي الْعَالَمِ ٨
 وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ٩
 وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَارِ ١٠
 الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْعَالَمِ ١١
 فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ١٢
 فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ١٣
 إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ١٤
 فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْنَلَهُ رَبَّهُ فَأَكْرَمَهُ ١٥
 وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ١٦
 وَأَمَّا إِذَا مَا ابْنَلَهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ١٧
 وَلَا تَخْضُوبُونَ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ١٨
 وَتَأْكُلُونَ التُّرَاتِ أَكْلًا لَمًّا ١٩
 وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ٢٠
 كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ٢١
 وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ٢٢
 وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَبْدَأُ الْإِنْسَانَ وَإِنَّ لَهُ الذِّكْرَى ٢٣

12 WAKAZIDISHA UOVU HUMO
 Wamezidisha maovu kwa kufanya kufuru, kumuasi Mwenyezi Mungu na kuwafanyia dhuluma waja wake.

13 MOLA WAKO AKAWAMIMINIA BAKORA YA ADHABU Yaani : Akayamiminia na kuyatupia adhabu makundi hayo, kama isemwavyo: "Nimemiminia bakora mtu muovu". Yaani: Nimempiga mijeledi mikali sana.

14 HAKIKA, MOLA WAKO YUKO KATIKA MAVIZIO Anadhibiti tendo la kila mtu, ili kwa jambo la kheri alilofanya amlipe kheri, na kwa shari amlipe shari. Na Alhasan amesema kuwa maana ni kwamba: "Kwake yeye tu ndio njia (marejeo) ya waja. Hamponyoki mtu yeyote".

15 AMA BINADAMU ANAPOJARIBIWA NA MOLA WAKE NA AKAMKIRIMU, BASI HUSEMA: MOLA WANGU AMENIKIRIMU Yaani: Mwenyezi Mungu anapompa mtihani mwanadamu na kumjaribu kwa kumpa neema; akamkirimu kwa kumpa mali na kumkunjulia riziki yake, basi anakuwa na itikadi kwamba hiyo ni takrima huku

akichekelea aliyoyapata na kufurahia yale aliyopewa, bila ya kumshukuru Mwenyezi Mungu juu ya hayo, na wala haimpitii katika moyo wake kwamba huo ni mtihani kwake kutoka kwa Mola wake.

16 NA AMA ANAPOMJARIBU AKAFANYA NDOGO RIZIKI YAKE, BASI HUSEMA: MOLA WANGU AMENIDHALILISHA Yaani: Mwenyezi Mungu anapomtia mwanadamu majaribuni na kumpa mtihani; akaifanya finyu riziki yake, asiikunjue na asiipanue basi husema: Mola wangu amenitwisha madhila. Hii ni sifa ya kafiri ambaye haamini kufufuliwa baada ya kufa, kwa sababu yeye kwake haoni isipokuwa dunia tu na kukunjuliwa starehe zake. Na wala kwake haoni udhalili isipokuwa tu kuikosa dunia na kutoyafikia mapambo yake ayatakayo. Ama Mwislamu, heshima kwake ni kukirimiwa na Mwenyezi Mungu kwa kupata uwezo wa kumtii yeye na kuwezesha kutenda matendo ya Akhera. Na madhila kwake ni kutowezeshwa na Mwenyezi Mungu kuwa mtiifu na kutenda matendo ya watu wa peponi. Wasaa wa dunia sio heshima kwake, na wala dhiki ya dunia sio madhila. Utajiri kwake hauna maana nyingine isipokuwa tu ni mtihani kwa tajiri kwamba je, atashukuru? Na ufukara pia ni mtihani kwa masikini kwamba je, atavumilia?

17 HAPANA, BALI NYINYI HAMUMFANYII UKARIMU YATIMA Hili ni onyo na ni kemeo kwa yule mtu aliyesema aliyoyasema katika hali zote mbili (Ya kwanza ni pale anaponeemeshwa anasema: "Amehishimiwa", na ya pili ni pale asiponeemeshwa anasema: "Amedhalilishwa"). Hamufanyii ukarimu yatima katika ule utajiri aliokupeni Mwenyezi Mungu. Lau mngaelimfanyia ukarimu yatima, basi hiyo ingekuwa ni heshima kwenu mbele ya Mwenyezi Mungu.

18 NA HAMUHIMIZANI JUU YA KUWAPA CHAKULA MASIKINI Yaani: Hamjihimizi nyinyi wenyewe, au baadhi yenu hawawahimizi wengine juu ya hilo. Hakuna anayeamuru hilo wala kulielekeza, na kwa hiyo masikini anabaki akiwa amehemewa, amezidiwa kati yenu na hanyooshewi mkono wa msaada.

19 NA MNAKULA MIRATHI ULAJI MKUBWA Mirathi ni mali za Yatima, wanawake (wajane) na wanyonge. Yaani: Ulaji mkubwa kabisa. Mnazila ulaji mkubwa sana.

20 NA MNAPENDA MALI MAPENZI MAKUBWA

21 HAPANA! ITAKAPOVUNJWA ARDHI VIPANDE VIPANDE Yaani: Hivyo sivyo. Haitakiwi vitendo vyenu viwe hivi! *Dakk* (Kuvunjavunja): Ni kuvunja na kuponda. Maana ni kwamba: Kumbukeni itakatotemeshwa ardhi na kutikiswa mtikisiko mmoja baada ya mwingine. Au maana ni kwamba: Kumbukeni itakapovunjwa milima mpaka ikawa sawa sawa (kama vile hapakuwa na milima).

22 NA AKAJA MOLA WAKO NA ILHALI MALAIKA WAMEJIPANGA SAFU Atakuja Mola wako aliyetakasika ili kupitisha hukumu kati ya waja wake. Malaika nao watakuja wakiwa wamejipanga mistari.

23 NA SIKU HIYO ITALETWA JAHANAMU. SIKU HIYO ATAKUMBUKA MWANADAMU, NA LAKINI KUTAMFAA NINI KUKUMBUKA HUKO? Jahanamu italetwa ikiwa imefungwa hatamu na ilhali Malaika wanaikokota. Mwanadamu atajuta kwa ule ukafiri na maasi aliyoyafanya duniani. Kukumbuka kungelimfaa kama tu angeliikumbuka haki kabla ya kufika mauti.

24 ATASEMA: "LAITI NINGEUTANGULIZIA UHAI WANGU"

25 BASI SIKU HIYO, HAKUNA YEYOTE ATAKAYEADHIBU KAMA ANAVYOADHIBU YEYE Yaani: Hakuna yeyote atakayeadhibu kama anavyoadhibu Mwenyezi Mungu.

26 NA HATAFUNGA PINGU YEYOTE KAMA KUFUNGA KWAKE Yaani: Hakuna yeyote atakayemfunga kafiri kwa minyororo na pingu kama Mwenyezi Mungu anavyofunga.

27 EWE NAFSI ULIYETULIA Ewe nafsi yenye yakini katika imani na kumpwekesha Mwenyezi Mungu, isiyochanganyika na mashaka, isiyopatwa na wasi wasi, iliyoridhika na hukumu ya Mwenyezi Mungu, iliyojua kuwa jambo lililomkosa halikupangwa kumfika na lililompata halikupangwa kumkosa. Nafsi hiyo siku ya Qiyama, itakuja ikiwa imetulia kwa sababu, wakati wa kufa na wakati wa kufufuliwa, ilikwishapewa habari njema ya kupata pepo.

28 REJEA KWA MOLA WAKO UKIWA NI MWENYE KURIDHIKA, MWENYE KURIDHIWA Ni mwenye kuridhika na malipo ambayo Mola wako amekupa, ni mwenye kuridhiwa mbele ya Mwenyezi Mungu.

29 BASI INGIA KATIKA WAJA WANGU Yaani: Ingia katika kundi la waja wangu wema, na uwe miongoni mwao.

30 INGIA KATIKA PEPO YANGU Yaani: Ingia katika pepo yangu pamoja na hao waja wangu wema. Hiyo ndiyo takrima na heshima ya kweli. Hakuna takrima na heshima zaidi ya hiyo.

يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ٢٤ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ٢٥
وَلَا يُؤْتِيهِمْ وَتَافَهُ أَحَدًا ٢٦ يَتَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ٢٧ أُرْجِيهِ
إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْتَضَةً ٢٨ فَأَدْخِلْنِي فِي عِبَادِي ٢٩ وَأَدْخِلْنِي جَنَّتِي ٣٠

سُورَةُ الْبَلَدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ١ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ٢ وَالْوَالِدِ وَمَا وُلِدَ ٣
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَبٍ ٤ أَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَفْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ٥
يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا لُبَدًا ٦ أَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ٧
الَّذِي جَعَلَهُ عَيْنِينَ ٨ وَلَسَانًا وَشَفَتَيْنِ ٩ وَهَدَيْنَهُ
الْتِجَارِينَ ١٠ فَلَا أَقْنَمَ الْعَقَبَةَ ١١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ١٢
فَكُرْبَةٌ ١٣ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْجَبٍ ١٤ يَتَّبِعُهُ امْرَأَتٌ
رَضِيَةٌ ١٥ أَوْ مَسْكِينٌ ذَا مَتْرَبٍ ١٦ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ١٧ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمُنَنَىٰ ١٨ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْجَمَةِ ١٩ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ٢٠

سُورَةُ الْبَيْهَقِ

SURATUL BALAD (90)

Ni ya Makka Aya zake ni tshirini.

1 NINA APA KWA MJI HUU Maana ni kwamba Mwenyezi Mungu ameapa kwa mji mtukufu, nao ni mji wa Makkah. Hiyo inatokana na kwamba Mwenyezi Mungu anataka kubainisha utukufu wa Mama wa Miji (Makka) na ubora wake mbele ya Mwenyezi Mungu, kwa sababu humo: **1**) Mna nyumba yake tukufu (*Al-kaaba*). **2**) Ni mji wa Mtume Ismail na Muhammad, Mwenyezi Mungu awafikishie rehema na amani. **3**) Kuna mwahala mwa matendo ya Hija.

2 NA WEWE NI MWENYE KUSHUKA KATIKA MJI HUU Yaani: Ewe Muhammad, makafiri wa Makka wamehalalisha kukuudhi wewe katika Mji Mtukufu. Na Imesemwa pia kuwa maana ni kwamba: Nina apa kwa mji huu ambao wewe unaishi humo, ikiwa ni taadhima kwako na heshima ya hadhi yako, kwa sababu, mji huu umekuwa Mtukufu na wa heshima kwa kule kuishi kwako humo.

3 NA MZAZI NA ALICHOKIZAA

Mwenyezi Mungu ana apa kwa mzazi na watoto wake, kama vile Nabii Adam na wanawe waliozalikana naye, na pia ana apa kwa kila mzazi na alichokizaa, kwa wanyama wote ikiwa ni kutanabahisha juu ya ukubwa wa suala la kuzaa na kuzaliana, na jinsi linavyoonesha uwezo wa Mwenyezi Mungu, hekima na ujuzi wake.

4 KWA HAKIKA, TUMEMUUMBA MWANADAMU KATIKA KUPAMBANA

Mwanadamu hatoacha kuwa katika kupambana na dunia na na tabu zake mpaka anapokufa. Akisha kufa, anapambana na shida za kaburini na maisha ya *Barzakh* (maisha kati ya kufa hadi kufufuliwa) na matukio yake ya kutisha. Halafu mbele yake, kuna shida za Akhera.

5 HIVI ANADHANI KUWA HAKUNA YEYOTE AMUWEZAYE?

Yaani: Hivi mwanadamu anadhani kwamba hapana yeyote atakayemuweza wala kumuadhibu hata Mola wake Mtukufu, japo akitenda maovu kiasi gani?

6 ANASEMA: NIMETEKETEZA MALI NYINGI SANA

Yaani: Nimetumia mali nyingi sana iliyorundikana, isiyohofiwa kwisha kwake, kwa sababu ya wingi wake.

7 HIVI ANADHANI KUWA HAKUNA YEYOTE ALIYEMUONA?

Je, anadhani kuwa Mwenyezi Mungu aliyetakasika hamuoni na hatamuuliza kaichumaje mali hiyo na pia ameitumiaje?

8 HIVI HATUKUMJAALIA MACHO MAWILI?

Macho ambayo anaona kwayo?

9 NA ULIMI NA MIDOMO?

Ulimi anaotamka kwao na midomo anayoficha kwayo kinywa chake?

10 NA TUKAMBAINISHIA NJIA MBILI?

Maana yake ni kuwa: Hivi hatukumtambulisha njia ya kheri na njia ya shari zilizo bayana kama zilivyo njia mbili zilizo inuka juu?

11 JE, AMEKIVUKA KIKWAZO?

Yaani: Si ingekuwa vyema kwa mwanadamu akachangamka na kuvivuka vikwazo vilivyopo kati yake na kati ya kumtii Mwenyezi Mungu, ikiwa ni pamoja na ushawishi wa nafsi, kufuata matamania ya nafsi na pia kumfuata shetani. Qatada amesema kuwa: "Kwa hakika, hivyo ni vikwazo vigumu mno. Basi vivukeni kwa kumtii Mwenyezi Mungu Mtukufu".

12 NA NINI KILICHOKUJULISHA WEWE NI NINI KIKWAZO?

13 NI KUACHA HURU MTUMWA Yaani: Ni kumpa uhuru mtumwa na kumuokoa kutoka katika kudhalilishwa katika utumwa.

14 AU KULISHA CHAKULA KATIKA SIKU YENYE NJAA

Yaani: Siku yenye njaa

ambayo chakula katika siku hiyo ni kitu adhimu.

15 (KUMPA CHAKULA) YATIMA

MWENYE UNDUGU Yaani: Kumpa chakula yatima. Yatima ni mtoto mdogo ambaye hana baba, na akawa yatima huyu ni miongoni mwa ndugu wa huyu mvukaji kikwazo.

16 AU MASIKINI MWENYE MCHANGA

Yaani: Masikini mwenye mchanga ni hohe hahe ambaye hana kitu, kama kwamba ameganda kwenye mchanga kwa sababu ya ufukara wake. Mujahid amesema kuwa: "Huyu ni yule mtu ambaye hana nguo wala kitu chochote kingine cha kumkinga na mchanga. Basi yule mtu atakayewapa chakula aina mbili ya watu hawa katika siku za njaa ambazo humfadhaisha binadamu na kumfanya asishughulikie isipokuwa tu nafsi na familia yake, basi hayo ayafanyayo yanakuwa yametokana na ari yake juu ya kumtii Mwenyezi Mungu na kuwanufaisha waja wake. Mtu huyo anastahiki kuwa miongoni mwa watu wa kuliani (Peponi)".

17 HALAFU AKAWA NI MIONGONI

MWA WALE WALIOAMINI NA

WAKAUSIANA KUWA NA SUBIRA NA

WAKAUSIANA KUWA NA HURUMA

Kwa hakika, ibada hizi za kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu zinakuwa na manufaa zikiwa pamoja na imani na iwapo zitafanywa kwa ajili ya Mwenyezi Mungu. Wakausiana kuwa na subira katika kumtii Mwenyezi Mungu, kuwa na subira katika kuepuka kumuasi na kuwa na subira katika balaa na masaibu yanayowasibu. Wakawa na huruma kwa waja wa Mwenyezi Mungu. Iwapo watafanya hivyo, bila shaka watamhurumia yatima na masikini, na watafanya mambo mengi ya kheri kwa kutoa sadaka.

18 HAO NI WATU WA KULIANI

Kuliani ni Peponi. Mwenyezi Mungu amewataja watu wa upande wa kulia na zile neema alizowaandalia na kuyaweka wazi zaidi hayo kwa ukamilifu kabisa katika *Suratul waaqi'a* (56), aya 26-40. Rejea tafsiri yake huko.

19 NA WALE WALIOZIKUFURU AYA

ZETU HAO NDIO WATU WA

KUSHOTONI

Yaani: Waliokufuru aya za kuteremshwa (maandiko) na aya za kimaumbile hao ni watu wa kushoto. Kushoto ni Moto mbaya. Ufafanuzi wa yale mambo ambayo Mwenyezi Mungu amewaandalia watu wa kushoto umewekwa wazi pia katika *Suratul waaqi'a* (56), aya 41-56.

20 JUU YAO UPO MOTO ULIOFUNGIWA

Yaani: Moto ulio katika tabaka, umefungwa (watafungiwa humo, hawataweza kukimbia).

SURATUSH-SHAMS (91)

Ni ya Makka Ina aya kumi na tano

1 NINA APA KWA JUA NA MWANGAZA WAKE Mwangaza wa jua (Duhaa) unaokusudiwa ni ule wakati jua linapopanda baada ya kuchomoza kwake, pindipo mwangaza wake ukitimia.

2 NA MWEZI PINDI UNAPOLIFUATIA Yaani: Na mwezi unapolifuata jua. Na hilo linakuwa katika zile siku nyeupe, ambazo ni usiku wa mwezi kumi na nne, mwezi kumi na tano na mwezi kumi na sita. Mwezi katika siku hizo, huchomoza kutoka mashariki baada ya kuzama jua huku ukiwa umejaa (umekamilika).

3 NA MCHANA UNAPOLIDHIHIRISHA JUA Yaani: Mchana unapolidhihirisha jua. Na hiyo ni kwamba mchana unaposambaa, jua linadhihiri kwa ukamilifu zaidi.

4 NA USIKU UNAPOLIFINIKA Usiku unalifinika jua na, kwa hiyo, unauondosha mwangaza wake na matokeo yake jua linazama na anga kufunga kiza.

5 NA MBINGU NA ALIYEZIJENGA Yaani: Nina apa kwa mbingu na Mwenyezi Mungu aliyezijenga.

6 NA ARDHI NA ALIYEITANDAZA Yaani: Ameitandaza kila upande.

7 NA NAFSI NA ALIYEIWEKA SAWA (Mwenyezi Mungu) Ameianzisha nafsi na kuvisawazisha viungo vyake, ametia roho ndani yake, ameweka ndani yake nguvu kubwa za nafsi na hisia za ajabu za ufahamu. Na ameifanya nafsi kuwa ni yenye kunyooka juu ya maumbile asilia, kama ilivyo katika Hadithi kwamba "Kila mwenye kuzaliwa anazaliwa akiwa juu ya maumbile ya asili. Sasa, wazazi wake ndio wanaomfanya awe Myahudi au awe Mnaswara (Mkristo)". *Ameipokea Hadithi hii Imam Bukhariy, Hadithi Na. 1296. Ahmad, Hadithi Na. 6884. Abuudaud, Hadithi Na. 4091.*

8 AKAIFAHAMISHA UOVU WAKE NA UCHAMUNGU WAKE Ameifahamisha na kuitambulisha hali ya kumcha Mwenyezi Mungu na hali ya kumuasi, na pia wema na uovu uliomo ndani yake.

9 HAKIKA, AMEFAULU YULE ALIYEITAKASA Mwenye kuitakasa nafsi yake na akaiendeleza na kuikweza juu kwa kumcha Mwenyezi Mungu, basi amefaulu kwa kupata kila linalotakiwa na linalopendwa. Imepokewa kutoka kwa Mama Aisha, Mwenyezi Mungu amuwiyeye radhi, kwamba yeye alimkosa (hakumuona) Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, katika sehemu yake ya kulala.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ① وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ② وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ③
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ④ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ⑤ وَالْأَرْضِ وَمَا طَرَاهَا ⑥
وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ⑦ فَأَهْمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ⑧ قَدْ
أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ⑨ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ⑩ كَذَّبَتْ ثَمُودُ
بَطْعُونَهَا ⑪ إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَاهَا ⑫ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ
نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ⑬ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ
عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّاهَا ⑭ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ⑮

سُورَةُ الشَّمْسِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ① وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ② وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ③
إِنْ سَعَى لَشَى ④ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ⑤ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ⑥
فَسَنِّيئِهِ لِلْأُيُسَى ⑦ وَأَمَّا مَنْ يُجَلِّ وَأَسْتَعَى ⑧ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ⑨
فَسَنِّيئِهِ لِلْعُسَى ⑩ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ⑪ إِنَّ عَلَيْنَا
لَلْهُدَى ⑫ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى ⑬ فَأَنْذَرْتَكُمْ نَارًا تَلَطَّى ⑭

(Alipomtafuta kwa kupapasa) Akamgusa kwa mkono wake uliomkuta akiwa amesujudu- na ilhali anasema: "Ewe Mola wangu, ipe nafsi yangu uchamungu wake. Na itakase, wewe ndiye Mborwa wa kuitakasa. Wewe ndiye wa kuinusuru, na Mtawala wake". *Ameipokea Hadithi hii Imam Ahmad, Hadithi Na. 24575.*

10 NA HAKIKA, AMETOKA PATUPU ALIYEIZAMISHA Yaani: Amapata hasara mwenye kuipoteza nafsi, akaipotosha, akaidumaza na asiitangaze kwa utifuu na matendo mema.

11 THAMUD WAMEKADHIBISHA KWA SABABU YA KUVUKA KWAO MIPAKA Yaani: Wamekadhibisha kwa sababu ya kupindikia mipaka. Kupindukia mipaka ndiko kulikowapelekea kwenye kukadhibisha. Na kupindikia mpaka *Thughyan* ni kuvuka mipaka katika maasi.

12 WAKATI ALIPOJITUMA MUOVU WAO Yaani: Aliposimama muovu wa kabila la *Thamud*, au kiumbe muovu ambaye ni Qudar bin Salif, akamkata miguu ngamia. Na maana ya kujituma ni kwamba alijiteua mwenyewe kwa ajili ya suala hilo la kumkata miguu ngamia na kulitekeleza.

لَا يَصْلَحْنَ إِلَّا الْأَشْقَى (١٥) الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى (١٦) وَسَيَجْزِيهَا
الْأَنفَى (١٧) الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى (١٨) وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ
نِعْمَةٍ تُجْزَى (١٩) إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى (٢٠) وَلَسَوْفَ يَرْضَى (٢١)

سُورَةُ الضُّحَى
أرابتها ١١
آياتها ١١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالضُّحَى (١) وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى (٢) مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى (٣)
وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى (٤) وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَى (٥) أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى (٦) وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَى (٧) وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى (٨) فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
(٩) وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ (١٠) وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (١١)

سُورَةُ الشُّرَحِّ
أرابتها ٨
آياتها ٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ (١) وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ (٢) الَّذِي
أَنْقَضَ ظَهْرَكَ (٣) وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ (٤) فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (٥) إِنَّ
مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (٦) فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ (٧) وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ (٨)

13 MJUMBE WA MWENYEZI MUNGU AKAWAAMBIA: MWACHENI NGAMIA WA MWENYEZI MUNGU NA KINYWAJI CHAKE Saleh, Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, aliwaambia kuwa: Mwacheni ngamia wa Mwenyezi Mungu. Aliwatahadharisha na ngamia huyo na unywaji wake wa maji. Aliwaambia kuwa msiaingilie maji siku ya zamu yake ya kunywa maji.

14 WAKAMKADHIBISHA NA WAKAMKATA MIGUU NGAMIA. MOLA WAO AKAWAANGAMIZA KWA SABABU YA MADHAMI YAO NA AKAYAFANYA SAWA MAANGAMIZI Wakamkadhibisha Mjumbe wa Mwenyezi Mungu kwa sababu ya kuwahadharisha. Yule muovu alimkata miguu ngamia na ilhali wote wakiridhia kitendo alichofanya. Mwenyezi Mungu aliwaangamiza na kuwafinika kwa adhabu. Maangamizi yalikuwa sawa kwao na kuwaenea wote; mdogo kwa mkubwa. Pamesemwa pia kuwa maana yake ni kwamba Mwenyezi Mungu aliisawazisha ardhini juu yao akawaweka chini ya mchanga.

15 NA HAOGOPI MWISHO WAKE

Mwenyezi Mungu amewafanyia hayo bila ya kuogopa hatima wala kufuatiliwa.

SURATUL-LAYL (92)

Ni ya Makka Inaa ya ishirini na moja

1 NINA APA KWA USIKU UNAPOFINIKA Mwenyezi Mungu mtukufu ana'apa kwa usiku wakati unapofinika, kwa kiza chake, kila kilichokuwa kinaangaza.

2 NA MCHANA UNAPODHIHIRI Na hiki ni kiapo kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kuapia mchana pale unapodhihiri, kuangaza na kuwa wazi kutokana na kuondoka kwa kiza kilichokuwepo usiku.

3 NA KUUMBWA KWA MWANAMUME NA MWANAMKE Na hiki pia ni kiapo kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu akiapia kuumba kwake jinsia mbili za kike na kiume kwa binadamu na viumbe vingine.

4 HAKIKA, MATENDO YENU NI YENYE KUTOFAUTIANA Hakika, matendo yenu ni yenye kutofautiana. Katika hayo, kuna matendo ya peponi na kuna matendo ya motoni. Kuna Mwenye kuhangaika katika kuiokoa nafsi yake, na mwenye kuhangaika katika kuiangamiza.

5 AMA YULE AMBAYE ATATOA NA AKAMCHA MUNGU Ama yule aliyetoa mali yake katika njia za kheri, na akajikinga na mambo ya haramu ambayo Mwenyezi Mungu ameyakataza.

6 NA AKASADIKISHA JAMBO ZURI Akasadikisha ahadi ya Mwenyezi Mungu aliyoahidi kwamba anayetoa atampa badala ya kile alichotoa.

7 BASI TUTAMRAHISISHIA YALIYO MEPESI Tutamrahisishia kutoa katika njia za kheri na kuwa mtiifu kwa Mwenyezi Mungu. Zilishuka aya hizi kwa (Swahaba) Abubakar Siddiq, Mwenyezi Mungu amuwiye radhi, wakati aliponunua Waislamu sita ambao walikuwa katika mikono ya watu wa Makkah wakiwatesa kwa sababu ya Imani yao. Aliwanunua na kuwaacha huru.

8 NA AMA YULE AMBAYE ATAFANYA UBAHILI NA AKATOSHEKA Ama aliyeifanyia ubahili mali yake na asiitoe katika njia za kheri, akapuza malipo na thawabu, akatosheka na anasa za dunia na kuzipuza neema za akhera.

9 NA AKAKADHIBISHA YALIYO MAZURI Akakadhibisha badali itolewayo na Mwenyezi Mungu Mtukufu.

10 BASI TUTAMRAHISISHIA YALIYO

MAZITO Tutamuandaa kwa ajili ya jambo zito. Tutarahisisha kwake, mpaka sababu za kufanya kheri na wema ziwe nzito kwake, na awe mnyonge kuzitenda, hatimae hilo limpelekee kwenda motoni. Ameleza Bukhari na Muslim, wakinakili kutoka kwa (Swahaba) Ali bin bin Abi-twaalib, Mwenyezi Mungu amuwiye radhi, akisema kuwa: "Tulikuwa pamoja na Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, katika mazishi. Akasema: Hapana yeyote katika nyinyi ila ni kwamba yamekwishaandikwa makao yake peponi na makao yake motoni. (Swahaba) Wakasema: Ewe Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, hivi kwa nini tusikae tu (tukategemea maandishi hayo)? Akasema: Tendeni, kwani kila mmoja wenu amerahisishiwa lile ambalo ameumbiwa. Ama atakayekuwa ni katika watu wema, huyo atarahisishiwa kutenda matendo ya watu wema. Na ama atakayekuwa ni katika watu waovu, huyo atarahisishiwa kutenda matendo ya watu waovu. Kisha Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akazisoma aya hizi: **AMA YULE AMBAYE ATATOA NA AKAMCHA MUNGU, NA AKASADIKISHA YALIYO MAZURI**, mpaka neno lake Mwenyezi Mungu: **BASI HUYO TUTAMRAHISISHIA YALIYO MAZITO**". *Ameipokea Hadithi hii Imam Bukhari, Hadithi Na. 4564, na Imam Muslim, Hadithi Na. 4787.*

11 NA HAITAMSAIDIA MALI YAKE PINDI ATAKAPO POROMOKA Haitamsaidia kitu mali yake ambayo ameifanyia ubahili pindi atakapoangamia na kuangukia katika moto wa Jahanamu, kwa kuwa mali ambayo anaiacha nyuma yake hana malipo yoyote ndani yake madamu hakuwaachia watoto wanaoihitaji. Ama mali ambayo ameitanguliza (ameitumia) yeye mwenyewe, hiyo ndiyo ambayo itamfaa siku ya Qiyama.

12 HAKIKA, NI JUU YETU TU KUONGOZA Ni juu yetu kuiweka wazi njia ya uongofu tukaitenganisha na njia ya upotevu. Amesema Alfarraa' kuwa: "Mwenye kufuata uongofu, basi ni juu ya Mwenyezi Mungu njia yake". Amesema: "Mwenye kumtaka Mwenyezi Mungu, hakika Mwenyezi Mungu yuko njiani. Mwenye kumtaka, ataongoka kuelekea kwake. Na huu ni mfano".

13 NA HAKIKA, NI MILIKI YETU AKHERA NA DUNIA Ni yetu sisi yote yaliyopo Akhera na yote yaliyopo Duniani. Tunafanya humo tutakavyo.

14 KWA HIYO, NIMEKUTAHADHARISHENI MOTO UNAOWAKA Nimekutahadharisheni moto unaowaka na kutoa miali.

15 HATAUINGIA ILA TU MTU MUOVU Muovu ni kafiri. Atachomwa na joto lake.

16 AMBAYE AMEKADHIBISHA NA AKAPANYONGO Maana ni: Kafiri ambaye amekadhibisha haki ambayo wamekuja nayo Mitume, na akapuza imani na utifu.

17 NA ATAEPUSHWA NAO MCHAMUNGU SANA Na ataepushwa na moto huo yule mwenye kujikinga na ukafiri kinga ya juu sana. Amesema Alwaahidiy kuwa: "Katika kauli ya wafasiri wote wa Qur'an, Mchamungu sana ni Abuubakar Assiddiq, kwa maana kwamba aya hii imeshuka ikimzungumzia yeye. Na pamoja na hayo, hukumu yake inawahusu watu wote. Na Mwenyezi Mungu ndiye mjuzi zaidi".

18 AMBAYE ANATOA MALI YAKE AKIJITAKASA Anatoa mali yake na kuitumia katika njia za kheri, akitaka awe msafi mbele ya Mwenyezi Mungu. Hataki kujionesha wala kusifiwa.

19 NA KWAKE HAKUNA YEYOTE MWENYE NEEMA YOYOTE INAYOLIPWA Yeye sio katika wale wanaotoa sadaka mali yao kwa mtu yeyote ili walipwe kutokana na sadaka yao hiyo. Hakuna jingine isipokuwa tu kwamba kwa sadaka yake hiyo, anataka radhi za Mwenyezi Mungu Mtukufu.

20 ISIPOKUWA TU KUTAKA RADHI YA BWANA WAKE ALIYE MTUKUFU SANA Hatoi ila tu kwa kutaka radhi ya Bwana wake, na sio kwa ajili ya kulipwa neema zake.

21 NA KWA YAKINI, PUNDE HIVI ATARIDHIA Nina apa kwa Mwenyezi Mungu kuwa punde hivi ataridhia ukarimu na malipo makubwa tutakayompa.

SURATUDH-DHUHAA (93)

Ni ya Makkah Ina aya kumi na moja

Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, aliumwa na, kwa hiyo, hakuweza kusimama kwa kusali Swala za usiku kwa muda wa siku mbili au tatu. Mwanamke mmoja akamwendea na kumwambia: "Ewe Muhammad, sioni ila shetani wako amekuacha (amekukimbia) tu. Hajakusogelea kwa muda wa siku mbili au tatu". Mwenyezi Mungu akateremsha sura hii:

1 NINA APA KWA DHUHAA *Duhaa* ni jina la wakati wa kupanda jua.

2 NA USIKU UNAPOFINIKA Amesema Al-asma'iyy kuwa: "Kufinika kwa usiku ni kuufunika kwake mchana, kama mtu anavyofinikwa kwa nguo".

سُورَةُ التِّينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- وَالنِّينِ وَالزَّيْتُونِ ① وَطُورِ سِينِينَ ② وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ③
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ④ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ⑤
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ⑥
فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدَ بِالذِّينِ ⑦ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ⑧

سُورَةُ الْعَلَقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ① خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ② أقرأ وَرَبُّكَ
الْأَكْرَمُ ③ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ④ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑤ كَلَّا إِنَّ
الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ⑥ أَنرَاءَهُ أَمْ سَتَمَنَّاهُ ⑦ إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجُوعَ ⑧ أَرَأَيْتَ
الَّذِي يَنْهَى ⑨ عَبْدًا إِذَا صَلَّى ⑩ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ⑪ أَوْ أَمَرَ
بِالتَّقْوَى ⑫ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ⑬ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ⑭ كَلَّا لَئِنْ
لَمْ يَنْتَهَ لِنَسْفَعْنَا بِالنَّاصِيَةِ ⑮ نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِقَةٍ ⑯ فليدع ناديه ⑰
سَنَدْعُ الزَّبَانَةَ ⑱ كَلَّا لَا تَطِعُهُ وَأَسْجُدْ وَأَقْرَبُ ⑲

3 HAKUKUACHA MOLA WAKO NA HAKUKUCHUKIA Hili ndio jibu la kiapo. Maana ni kwamba hakukukata Mola wako kukata kwa Mwenye kuaga, hakukukatia ufunuo na hajakuchukia.

4 NA, KWA HAKIKA, AKHERA NI BORA ZAIDI KWAKO KULIKO ULMWENGU Pepo ni bora zaidi kwako kuliko dunia. Hii ni pamoja na ule utukufu wa Utume ambao Mtume amepewa hapa duniani, utukufu ambao unakuwa mdogo mbele yake kila utukufu. Na kila utukufu hapa ulimwenguni, ukilinganishwa na utukufu huo, unakuwa mdogo.

5 NA, KWA YAKINI KABISA, ATAKUPA MOLA WAKO NA KWA HIYO UTARIDHIKA Mwenyezi Mungu atampa Mtume wake ushindi katika dini, thawabu, birika na kuuombea umma wake huko Akhera.

6 HIVI HAKUKUKUTA UKIWA YATIMA AKAKUHIFADHI? Alikukuta ukiwa yatima; huna baba, akakuwekea hifadhi uliyoiegemea.

7 NA HAKUKUKUTA UMEDANGANA AKAKUONGOZA? Alikukuta ukiwa

huifahamu imani; hujui imani ni nini. Au alikukuta ukiwa umeghafilika na yale mambo ya utume ambayo yanatakiwa kwako; hukuwa unajua Qur'an wala sheria. Mwenyezi Mungu akakuongoza kwenye hayo.

8 NA HAKUKUKUTA UKIWA MUHITAJI AKAKUTOSHELEZA? Alikukuta ukiwa fukara, mwenye familia, huna mali akakutosheleza kwa riziki aliyokupa. Mwenyezi Mungu alimtosheleza Mtume kwa miji aliyokomboa. Na pamesemwa kuwa Mwenyezi Mungu amemtosheleza Mtume kwa kufanya kwake biashara katika mali ya mkewe, Bibi Khadija binti Khuwailid.

9 BASI YATIMA USIMDHALILISHE Usimtawale kwa kumdholumu kwa sababu ya unyonge wake. Bali mpe haki yake, na kumbuka uyatima wako. Na Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alikuwa akimfanyia mema na mazuri yatima na kuusia kuwajali yatima.

10 NA MUOMBAJI USIMFOKEE Usimfokee muombaji pindi akikuomba, kwani nawe ulikuwa fukara. Sasa ima mpe aliyekuomba au mjibu majibu ya upole.

11 NA NEEMA YA MOLA WAKO IZUNGUMZE Mwenyezi Mungu Mtukufu amemwamrisha Mtume kuzitungumza neema za Mwenyezi Mungu alizozineemesha kwake; azidhihirishe na kuzitangaza kwa watu. Na kuzitungumza neema za Mwenyezi Mungu ndio kushukuru. Na imesemwa kuwa muradi wa neema hapa ni Qur'an. Mwenyezi Mungu amemwamrisha Mtume kuisoma Qur'an na kuizungumzia.

SURATUL-INSHIRAAH (94)

Ni ya Makka Ina aya nane

1 HIVI HATUKUKIJUA KIFUA CHAKO? Maana ni kwamba: Ewe Muhammad, tumekikunjua kifua chako ili uweze kupokea utume. Kutokea hapa, Mtume aliweza kutekeleza mahubiri aliyotekeleza, na aliweza kubeba majukumu ya utume na kuhifadhi wahyi (ufunuo).

2 NA KUKUONDOLEA MZIGO WAKO? Tumekufutia yaliyotangulia kwako kabla ya kuja Uislamu.

3 AMBAO UMEUELEMEA MGONGO WAKO? Maana yake ni kwamba mzungo huo ungekuwa unabebeka mgongoni, ingesikika sauti ya kunesa kwa mgongo wake. Na imesemwa kuwa mzungo huo ni mzungo wa majukumu ya utume. Mwenyezi Mungu ameurahisisha mpaka ukawa mwepesi kwake.

4 NA KUKUNYANYULIA UTAJO WAKO?

Mwenyezi Mungu ameunyanyua utajo wake duniani na Akhera kwa mambo mengi. Katika hayo ni haya: 1) Kuwalazimisha waumini wanaposema: **أشهد أن لا إله إلا الله** Nashuhudia kwa moyo na kutamka kwa ulimi kwamba hapana Mola mwenye kupasa kuabudiwa kwa haki ila Mwenyezi Mungu tu, amewalazimisha kusema: **و أشهد أن محمدا رسول الله**, Nashuhudia kwa Moyo na kutamka kwa ulimi kwamba Muhammad ni Mjumbe wa Mwenyezi Mungu. 2) Kutajwa kwa Mtume katika Adhana. 3) Kumuomba rehema na amani. 4) Mwenyezi Mungu ameamrisha kumtii.

5 KWA HAKIKA, PAMOJA NA UZITO PANA WEPESI

6 HAKIKA, PAMOJA NA UZITO PANA WEPESI Hakika pamoja na uzito huo ambao umetajwa hapo nyuma, pana wepesi mwingine. Katika maneno yaliyohusishwa kwa Mtume, imepokewa kutoka kwa Ibni-masoudi akisema, kwamba: "Lau kama uzito ungekuwa ndani ya jiwe, basi wepesi ungefuatia mpaka uingie ndani yake na uutoe. Na uzito mmoja hautashinda wepesi muwili, kwani Mwenyezi Mungu anasema: "Hakika, pamoja na uzito pana wepesi. Hakika, pamoja na uzito pana wepesi". *Ameipokea Hadithi hii Hakim, Na. 3010.*

7 BASI UKIMALIZA, JITAHIDI Yaani: Ukimaliza kuswali au kuifikisha ujumbe au kupigana vita, basi jitahidi katika kuomba. Na omba kwa Mwenyezi Mungu tu mahitaji yako. Au maana ni kwamba fanya bidii katika ibada.

8 NA KWA MOLA WAKO TU, ELEKEA Yaelekeze matakwa yako kwa Mwenyezi Mungu peke yake huku ukiwa na hofu ya kuogopa moto na matarajio ya kupata pepo.

SURATUT-TIIN (95)

Ni ya Makka Ina aya nane

1 NINA APA KWA TINI NA ZAITUNI *Tini* ambayo Mwenyezi Mungu ameipia hapa ni ile ambayo inaliwa na watu. Na *Zaituni* ni ile ambayo watu wanakamua mafuta kutokana nayo. *Tini* na *Zaituni* (zilizotajwa katika sura hii) ni fumbo la kufumbia miji mitakatifu ambayo imekuwa mashuhuri kwa kuotesha *Tini* na *Zaituni*. Mwenyezi Mungu ameapa kwa *Tini* kwa sababu ni tunda lililotakaswa na mchanganyiko wenye madhara. Wataalamu wengi wa tiba wamesema kuwa tunda la *Tini* lina manufaa mengi kwa mwili wa mwanadamu, na lina viini lishe vingi sana. Ama *Zaituni*, tunda hilo hukamuliwa mafuta kutokana nalo, mafuta ambayo ni kichovyeo kikuu

cha vyakula vya baadhi ya watu wa miji, na ndio mafuta yao. Na *Zaituni* pia inaingia katika kutengeneza dawa nyingi.

2 NA MLIMA SININ Huo ni mlima ambao juu yake Mwenyezi Mungu alizungumza na Mtume Mussa juu yake iwe amani ya Mola, nao ni Mlima wa Sinai.

3 NA HUU MJI WENYE AMANI Mwenyezi Mungu anakusudia mji wa Makkah. Ameuita kuwa ni Wenye Amani kwa sababu una amani. Yaelekea kwamba Mwenyezi Mungu Mtukufu ameziapia sehemu hizo tatu kwa sababu sehemu hizo ni mashukio ya ufunuo wa Mwenyezi Mungu juu ya wale Mitume waliopewa majukumu makubwa. Kutoka katika sehemu hizo, uliangaza uongofu kwa wanadamu.

4 KWA YAKINI, TUMEMUUMBA MWANADAMU KATIKA ULINGANIFU WA UMBILE LILILO ZURI SANA Mwenyezi Mungu amekiumba kila kiumbe chenye roho kikiwa kimeinama juu ya uso wake, ila tu mwanadamu. Kwani Mwenyezi Mungu, kwa hakika, amemuumba mwanadamu akiwa katika kimo kilichonyooka, anachukua chakula chake kwa mkono wake. Amemuumba akiwa mwenye kujua, mwenye kusema, mwenye kupanga mambo, mwenye hekima. Kwa sifa hizo, Mwenyezi Mungu amemuezesha kuwa Khalifa wake katika dunia kama alivyomtakia hilo.

5 KISHA TUTAMRUDISHA CHINI ZAIDI YA WALIO CHINI Yaani: Tutamrudisha katika umri ulio dhaifu sana, nao ni ukongwe na unyonge baada ya ujana na nguvu, mpaka awe kama mtoto mdogo. Akili yake itatetereka na kupungua. Watu walio chini ni wale wanyonge, wenye magonjwa ya kudumu na watoto wadogo. Mzee mkongwe ni mnyonge zaidi wa hao wote. Imesemwa pia kuwa maana ya aya hii ni kwamba: Hakika, mwanadamu ambaye Mwenyezi Mungu amemuumba akiwa katika hali na sura nzuri, atarudishwa akiwa ni mbaya zaidi kuliko kila mnyama na katika hali mbaya zaidi kuliko kila hali, kwa sababu yeye atarudishwa kupelekwa kwenye daraja za chini zaidi, katika daraja za chini za moto ikiwa atamuasi mola wake.

6 ILA TU WALE AMBAO WAMEAMINI NA WAKATENDA MATENDO MEMA. HAO, WANA MALIPO YASİYOKATIKA Hao hawatarudishwa chini zaidi ya walio chini. Bali, kwa sababu ya utiifu wao, watapelekwa kwenye pepo za Mwenyezi Mungu zilizo pana, zilizo za juu, ambazo ni malipo ya kudumu na yasiyokatika.

7 NI LIPI BASI LINALOKUFANYA UKADHIBISHE DINI BAADA YA HAYO?

Yaani: Ukishajua, ewe mwanadamu, kwamba Mwenyezi Mungu amekuumba katika umbile lililo zuri sana na kwamba yeye atakurudisha chini ya walio chini, sasa ni jambo gani tena linalokufanya ukanushe kufufuliwa na kulipwa? Na imesemwa kuwa matamshi haya anaambiwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. Maana ikiwa ni kwamba: Ni jambo gani, ewe Muhammad, litakalokufanya ukadhibishe baada ya kudhihiri dalili zenye kutamka? Basi, pamoja na yale yaliyokujia kutoka kwa Mwenyezi Mungu, kuwa na yakini kwamba yeye Mwenyezi Mungu ndio Mwenye hekima zaidi ya wenye hekima.

8 HIVI MWENYEZI MUNGU HAKUWA NI HAKIMU ZAIDI YA MAHAKIMU?

Maana ni kwamba Mwenyezi Mungu, kwa hukumu na uadilifu, ni hakimu zaidi ya mahakimu pale alipolifanya zuri sana umbile la mwanadamu, kisha amewafidikiza wale waliomkufuru katika daraja za chini zaidi za moto, na kuwaweka daraja za juu za pepo wale ambao wamemwamini.

SURATUL-ALAQ (96)

Ni ya Makka Ina aya kumi na tisa

Aya tano za mwanzo wa sura hii ndio Qur'an ya mwanzo kushuka.

1 SOMA KWA JINA LA MOLA WAKO AMBAYE AMEUMBA

Yaani: Soma ukianza kwa jina la Mola wako. Na imesemwa pia kwamba: Soma ukiomba msaada kwa jina la Mola wako ambaye ameumba. Mwenyezi Mungu Mtukufu amejisifu kwetu kwa sifa hii ya kuumba ili kukumbusha neema. Kwani neema ya kuumbwa ndio neema ya kwanza kabisa, na ndio neema kubwa sana.

2 AMEMUUMBA MWANADAMU KUTOKANA NA PANDE LA DAMU

Yaani: Amewaumba wanadamu. Pande la damu ni damu iliyoganda. Iwapo damu itachirizika, basi hiyo ni damu yenye kumwagika. Pande la damu ni hatua katika hatua za kuumbwa kwa mwanadamu tumboni mwa mama. Kwani huanza kuumbwa akiwa ni tone la manii, kisha hubadilika kwa uwezo wa Mwenyezi Mungu na kuwa pande la damu lililo kama donge la damu iliyoganda. Kisha anakuwa kama pande la nyama iliyotafunwa. Kisha hudhihiri katika nyama hiyo maumbile kamili.

3 SOMA NA ILHALI MOLA WAKO NDIYE TU MKARIMU SANA

Tekeleza jambo la kusoma uliloamrisha. Na Mola wako

ambaye amekuamrisha kusoma ndiye mkarimu sana. Miongoni mwa ukarimu wake ni kukuwezesha wewe kusoma ilhali hukuwa ukijua kuandika wala kusoma kilichoandikwa.

4 AMBAYE AMEFUNDISHA KWA KALAMU

Mwenyezi Mungu amefundisha mwanadamu kuandika kwa kalamu. Kalamu ni neema kubwa kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu. Kwani lau kama si kalamu, dini isingemama na maisha yasingetengema. Mwenyezi Mungu, kwa kalamu, amewatoa watu kutoka katika kiza cha ujinga kwenda kwenye mwangaza wa elimu. Elimu, hekima, habari za watu wa zamani na maneno yao, vitabu vya Mwenyezi Mungu vilivyoteremshwa havikukusanywa, havikuandikwa na kudhibitiwa, ila tu kwa kuandika. Lau wewe ungeutafakari ulimwengu ambao hauna kalamu wala kuandika wala vitabu, basi usingeweza kuona ila ulimwengu ambao ujinga umekita vigingi vyake ndani yake. Haziwezi kuhama ndani ya ulimwengu huo elimu za watu wa zamani, majaribio yao, ufasaha na fikra zao kwenda kwa watu wengine. Pia, hayo hayawezi kuhama kutoka katika mji kwenda mji mwingine ila kwa uchache sana, pamoja na upungufu na upotoshaji. Kisha yatakoma na kwisha kadiri zama zinavyokwenda, na hayatakuwepo kabisa. Ama unapokuwepo uandishi, basi elimu na maarifa ya jamii hubaki na kisha huendelezwa na kuongezeka mpaka kiwango ambacho Mwenyezi Mungu anakitaka. Na kwa hiyo, maendeleo yanakua, fikra zinapanuka, dini zinahifadhiwa na uongofu unasambazwa. Bila shaka, ni kwa ajili hiyo ndio Mwenyezi Mungu Mtukufu, alianzisha mahubiri ya Uislam kwa kuwaita watu kwenye: **1**) Kusoma na kuandika. **2**) Kuwahimiza juu ya hayo. **3**) Kuweka wazi kuwa mawili hayo ni katika alama za uwezo wa Mwenyezi Mungu kwa viumbe wake na ni rehema yake kwao. **4**) Kuweka wazi kuwa Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, ambaye ni Mwarabu asiyeweza kuandika wala kusoma kilichoandikwa, amekuja. Muujiza wake ni Qur'an inayosomwa na kitabu kinachoandikwa na kwamba yeye kwa hayo atauhamisha umma wake kutoka katika hali ya ujinga kwenda kwenye hali ya elimu kwa fani zake zote, kama alivyosema Mwenyezi Mungu Mtukufu akidhihirisha neema yake kwa hilo aliposema kuwa: "Yeye (Mwenyezi Mungu) ndiye aliyempeleka, kwa watu ambao hawajui kusoma wala kuandika, Mjumbe miongoni mwao, akiwasomea aya zake na akiwatakasaa, na akiwafundisha kitabu na hekima. Kwa hakika, kabla ya hapo walikuwa katika upotevu ulio wazi". *Sura Al-jum'a 62, aya 2.*

5 AMEMFUNDISHA MWANADAMU MAMBO AMBAYO HAKUYAJUA

Amemfundisha kwa njia ya kalamu mambo ambayo hakuwa akiyaelewa.

6 KWA HAKI, HAKIKA, MWANAADAMU HUVUKA MIPAKA Mwanadamu anavuka mipaka na kuonesha kiburi kwa Mola wake.

7 KWA VILE KUJIONA AMEJITOSHA Mwanadamu huvuka mpaka kwa kujiona ametosheka kwa sababu ya mali yake na nguvu zake.

8 HAKIKA, NI KWA MOLA WAKOTU MAREJEO Ni kwa Mwenyezi Mungu tu marejeo si kwa mwengine.

9 JE, UMEMUONA AMBAYE ANAMKATAZA MJA PINDI ANAPOSWALI?

Ambaye anakataza ni Abuujahl, na mja (anayekatazwa) ni Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani.

11 JE, UNAONAJE IKIWA YUKO JUU YA UONGOFU? Mwenyezi Mungu hapa anamkusudia mja anayekatazwa wakati anaposwali, naye ni Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani.

12 AU AKIAMRISHA UCHAMUNGU? Yaani: Au akiamrisha kufanya utakaso, kumpwekesha Mwenyezi Mungu na kutenda matendo mema, mambo ambayo kwayo mtu hujikinga na moto (wa Jahanamu).

13 JE, UNAONAJE IKIWA ATAKADHIBISHA NA AKAKATAA?

Mwenyezi Mungu hapa anamkusudia Abuujahl aliyekadhibisha yale aliyokuja nayo Mjumbe wa Mwenyezi Mungu na akakataa kuamini.

14 HIVI HAJUI KUWA MWENYEZI MUNGU ANAONA? Maana ni kwamba: Hivi hajui kuwa Mwenyezi Mungu anazifahamu vyema hali zake zote, na kwahiyo, atamlipa juu ya hayo? Sasa kama ni hivyo, vipi afanye ujasiri wa kufanya hayo aliyothubutu kuyafanya?

15 NA AKOME. NINA APA KUWA KAMA HATOKOMA, TUTAMKOKOTA KWA UTOSI WAKE Yaani: Nina'apa kwa Mwenyezi Mungu kuwa akitokoma na kutoacha hayo aliyonayo, basi tutamshika utosi wake na kumkokota kumpeleka motoni. Utosi (Naaswia) ni nywele za mbele za kichwa.

16 UTOSI ULIO MRONGO, WENYE MAKOSA Mwenye utosi huo ni muongo, mwenye makosa, mzembe wa kufanya madhambi.

17 BASI NA AITE WANACHAMA WAKE Yaani: Awaite watu wa klabu yake. Klabu ni Baraza ambayo watu wanakaa, na ndugu na jamaa wanakusanyika. Maana ni kwamba: Na awaite hao watu wake ili wamsaidie na

wamnusuru. Yasemekana kwamba Abuujahl alimwambia Mtume wa Mwenyezi Mungu kuwa: "Hivi unanitisha na ilhali mimi, kati ya watu wa jangwa hili, nina Baraza ya watu wengi sana?". Kwa sababu hiyo, ikashuka aya hii.

18 TUTAWAITA MAZABANIA Maana: Tutawaita malaika wakali na wenye nguvu, ili wamkamate na kumtumbukiza katika moto mkali sana.

19 HAPANA. USIMTII NA SWALI NA JIKURUBISHE Usimtii katika jambo la kuacha Swala analokuitia. Swali kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, usimjali yeye na usiyajali makatazo yake. Jikurubishe kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa kumtii na kumwabudu.

SURATUL QADR (93)

Ni ya Makka Ina aya tano

1 HAKIKA, SISI TUMEITEREMSHA KATIKA USIKU WA HADHI Maana ya iliyoteremshwa ni Qur'an. Qur'an iliteremshwa yote kutoka katika Ubao Uliohifadhiwa kuja kwenye mbingu iliyo karibu na dunia katika usiku wenye hadhi kubwa. Qur'an, katika kipindi cha miaka ishirini na tatu, ilikuwa ikishuka kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwa vipande vipande kulingana na mahitaji. Usiku wenye hadhi ni usiku katika usiku wa mwezi wa Ramadhani ambao Qur'an iliteremshwa ndani yake. Hadithi za Mtume zimetofautiana katika kuuainisha usiku huo.

2 NI LIPI LILILOKUFAHAMISHA, NI UPI HUO USIKU WA HADHI? Usiku huo umeitwa " Usiku wa Hadhi" kwa sababu: 1) Mwenyezi Mungu Mtukufu anakadiria ndani yake mambo anayoyataka mpaka mwaka unaofuata. Pia imesemwa kuwa umeitwa kwa jina hilo kwa sababu ya: 2) Ukubwa wa hadhi na utukufu wake.

3 USIKU WA HADHI NI BORA KULIKO MIEZI ELFU Maana ni kwamba: Kufanya amali njema ndani yake, na ilhali usiku huo ni mmoja tu, ni bora kuliko kutenda amali katika miezi elfu.

4 HUSHUKA MALAIKA NA ROHO NDANI YAKE KWA IDHINII YA MOLA WAO KWA AJILI YA KILA JAMBO Malaika wanashuka na kila jambo kutoka mbinguni kuja ardhini. Roho ni Jibril Amani iwe juu yake.

5 NI AMANI TUPU USIKU HUO MPAKA KUCHOMOZA KWA ALFAJIRI Haukuwa usiku huo ila ni salama tu. Usiku wote ni kheri, hamna ubaya ndani yake. Amesema Mujahidi kuwa: "Huo ni usiku ulio salama. Shetani hawezi kufanya ndani yake ubaya wala maudhi

سُورَةُ الْقَدَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۚ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ۚ
لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ۚ نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ
فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ۚ سَلَّمْتَهُمْ حَتَّىٰ مَطَلَعِ الْفَجْرِ ۝

سُورَةُ الْبَيِّنَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ
حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۚ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۚ
فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ۚ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ۚ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِيمَةِ ۚ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۚ إِنَّ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۚ

yooyote". Na Ash-sha'biy amesema kuwa: "Maana ya amani hiyo ni Malaika kuwaombea amani watu wa misikitihi tokea kuzama kwa jua mpaka kuchomoza kwa alfajiri". Hakusiti kushuka kwao kundi baada ya kundi jingine mpaka kuchomoza kwa alfajiri.

SURATUL-BAYYINA (98)

Ni ya Makka Ina aya nane

1 WALE AMBAO WAMEKUFURU KATIKA WATU WA KITABU NA WASHIRIKINA HAWATAJINASUA MPAKA IWAJIE HOJA ILIYO WAZI Watu wa kitabu ni Wayahudi na Wasawara. Washirikina ni washirikina wa Kiarabu wanaoabudu masanamu. Hoja iliyo wazi ni kila kinachoiweka wazi haki, na maana yake hapa ni: **1)** Qur'an au. **2)** Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani. Maana ya aya ni kwamba Mwenyezi Mungu Mtukufu anaeleza habari za makafiri kwamba wao hawataacha: **1)** Ukafiri wao. **2)** Kumshirikisha kwao Mwenyezi Mungu. **3)** Kutofautiana kwao katika dini mpaka Mwenyezi Mungu awapeleke

kile ambacho: **a)** Kitawawekea wazi haki ikawa mbali na batili katika itikadi na dini zao, na. **b)** Kitawawekea wazi upotofu wao na kuwa mbali kwao na usahihi kwa sababu ya: **1)** Muda kuwa mrefu. **2)** Umbali wao na zama za Mitume, na. **3)** Kupotosha vitabu vya mbinguni vilivyokuwa mikononi mwao.

Hoja hiyo iliyo wazi ni Mtume Muhammad pamoja na kitabu alichokuja nacho. Kitabu hicho kimewawekea wazi upotofu na ujinga wao na kuwaita kwenye imani.

2 MJUMBE ATOKAYE KWA MWENYEZI MUNGU ANAYESOMA NYARAKA TAKATIFU Mjumbe mwenyewe

ni Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, aliyewajia akiwa ametumwa na Mwenyezi Mungu Mtukufu. Mtume alikuwa anawasomea Qur'an iliyokuwa imeandikwa katika nyaraka hizo. Alikuwa akiwasomea kwa kuhifadhi kwa moyo na sio kwa kusoma maandishi. Nyaraka hizo zimetakaswa na uongo, utata na ukafiri. Bali humo mna haki iliyo wazi, inayowabainishia watu wa kitabu na washirikina kila jambo la dini linalowatatiza. Katika nyaraka hizo, hamna upotoshaji au utata, bali yaliyomo humo ni maneno ya Mwenyezi Mungu ya kweli.

3 HUMO MNA MAANDISHI YALIYO NYOOKA Muradi wa maandishi ni aya na sheria ambazo zimeandikwa humo. Maandishi yaliyo nyooka maana yake ni kwamba

maandishi hayo yamenyooka, yamekaa sawasawa, yako madhubuti na hayana kuukwepa ukweli. Bali yote yaliyomo ndani yake ni wema, uogofu na hekima kama alivyosema Mwenyezi Mungu Mtukufu kuwa: "Sifa njema anazistahiki Mwenyezi Mungu ambaye amemeremshia Mja wake kitabu, na hakukifanya kikawa na utenge, kikiwa kimenyooka, ili kitoe onyo la adhabu kali itokayo kwake na kiwape habari njema waumini ambao wanafanya mema kwamba watapata malipo mazuri". Sura Al-kahf 18, aya 1-2. Mwenye kuzifuata aya hizo atakuwa katika njia ya Mwenyezi Mungu iliyonyooka.

4 NA WALE AMBAO WAMEPEWA KITABU, HAWAKUFARAKANA ILA TU BAADA YA KUJIWA NA HOJA ILIYO WAZI

Maana ni kwamba: Kufarakana na kutofautiana kwao hakukutokana na kutatizwa na mambo, bali kulipatikana baada ya haki na sawa kudhahari na kuwa wazi. Halafu Mwenyezi Mungu alimpeleka Mtume Muhammad. Sasa Mtume alipopeleka, walifaraka kuhuza yeye na wakatofautiana.

Baadhi yao wakamwamini na wengine wakamkana. Walitakiwa wawe juu ya njia moja ya kufuata dini ya Mwenyezi Mungu na kumfuata Mtume ambaye amewajia kutoka kwa Mwenyezi Mungu, akiwa anasadikisha yale waliyo nayo.

5) NA HAWAKUAMRISHWA ILA TU WAMWABUDU MWENYEZI MUNGU (MMOJA) WAKIMTAKASIA YEYE TU DINI, WAKIZIEPUKA DINI ZOTE POTOFU NA KUELEKEA KWENYE DINI ILIYO SAWA, NA WADUMISHE SALA NA WATOE ZAKA. NA HIYO NDIYO DINI ILIYO NYOOKA Maana ni kwamba: Hapana vingine isipokuwa kwamba imewajia wao Qur'an kutoka kwa Mwenyezi Mungu ili: **1)** Washikamane na kumwabudu Mwenyezi Mungu. **2)** Ibadu zao ziwe safi. **3)** Wasikishirikishe na Mwenyezi Mungu kitu chochote. **4)** Wazifanye nafsi zao ni zenye kutakata katika dini kwa ajili ya Mwenyezi Mungu. **5)** Waziache dini zote waelekee kwenye Uislamu. **6)** Watekeleze swala katika nyakati zake katika njia ambayo Mwenyezi Mungu anairidhia. **7)** Watoe zaka kwa wanaostahiki kupewa.

Haya ambayo wameamrisha yanahitaji kuungana na kuafikiana, na sio kugombana na kutengana. Kwani Mtume Muhammad amekuja na mfano wa yale ambayo Mitume wengine wameamrisha kwayo. Dini hiyo ya kuitakasa ibada kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, kuacha vile vyote vinavyoabudiwa badala ya Mwenyezi Mungu, kutekeleza swala kwa ajili ya Mwenyezi Mungu katika nyakati zake na kutoa zaka kwa waja wa Mwenyezi Mungu wenye shida, hii ndio dini ya mila iliyonyooka.

6) HAKIKA, WALE WALIOKUFURU KATIKA WATU WA KITABU NA WASHRIKINA WATAKUWA KATIKA MOTO WA JAHANAMU WAKIISHI MILELE HUMO. HAO TU NDIO VIUMBE WABAYA Yaani: Marejeo yao ni motoni, hawatatoka humo na hawatakufa. Wao ni viumbe waovu hivi sasa kwa sababu wameiacha haki kwa husda na kwa dhulma, na kwa hiyo watakuwa viumbe wabaya huko mwisho.

7) HAKIKA, WALE AMBAO WAMEAMINI NA KUTENDA MATENDO MEMA, HAO TU NDIO VIUMBE WEMA Hao ni viumbe wema hivi sasa na baadae.

8) MALIPO YAO MBELE YA MOLA WAO NI BUSTANI ZA UKAAZI WA MILELE, INAYOPITA CHINI YAKE MITO WAKIISHI MILELE HUMO. MWENYEZI MUNGU AMEWARIDHIA NA WAO

WAMEMRIDHIA. HAYO NI KWA YULE AMBAYE AMEMUOGOPA MOLA WAKE Malipo yao, kulingana na imani na matendo mema waliyofanya, ni bustani za ukaazi ambazo chini ya miti na nyumba zake inapita mito. Hawatatoka humo, hawatahama na hawatakufa. Bali wao watadumu katika neema zake, wataendelea kuburudika katika ladha zake milele na milele. Neema zao hazina ukomo. Mwenyezi Mungu amekuwa radhi nao kwa sababu wametii maamrisha yake na kuzikubali sheria zake. Na wao wamemridhia Mwenyezi Mungu kwakuwa, katika mambo waliyokuwa wakiyataka, wamepata mambo ambayo hakuna jicho ambalo limewahi kuyaona, wala hapana sikio ambalo limewahi kuyasikia na wala hayajapita katika fikra za mtu yeyote. Malipo na radhi hizo atazipata yule ambaye kumepatikana kwake kumuogopa Mwenyezi Mungu Mtukufu hapa duniani, na akaacha kumuasi kwa sababu ya kuogopa huko.

SURATUZ-ZILZALA (99)

Ni ya Makka Ina aya nane

1) PINDI ARDHI ITAKAPOTETEMESHA KUTETEMESHA KWAKE Pindi Ardhi itakapotetemeshwa kutetemeshwa kwa nguvu. Kwani itatetemeka mpaka kila kitu kilicho juu yake kivunjike.

2) NA ARDHI IKATOA MIZIGO YAKE Ardhi itatoa nje maiti, vitu mbali mbali vilivyozikwa ndani yake na yote yaliyotendwa juu ya mgongo wake. Amepokea Imam Muslim (Hadithi Na. 1683) na Tirmidhy (Hadithi Na. 2134) na kunakili kutoka kwa Abuhrirah, Mwenyezi Mungu amuwie radhi, akisema kuwa: "Amesema Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwamba: Itatapika ardhi vipande vya ini lake mfano wa sahani za dhahabu na fedha. Na atakuja muuaji na kusema: Kwa sababu ya hii, niliua. Na atakuja mkataji wa udugu na kusema: Kwa sababu ya hii, nimeukata udugu wangu. Na atakuja mwizi na kusema: Kwa sababu ya hii, ulikatwa mkono wangu. Kisha wataacha na hawatachukua kitu chochote". Ama maiti, ardhi itawatoa katika Mfuluzio wa pili.

3) NA AKASEMA MWANAADAMU: INA NINI? Atasema kila mmoja katika watu, kutokana na kufazaishwa na kushtushwa na jambo la Qiyama, kwamba: Ni kwa sababu gani ardhi imetetemeshwa na kutoa nje mizigo yake?

4) SIKU HIYO ITASIMULIA HABARI ZAKE Ardhi itaeleza habari zake na

جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسِيَ رَبَّهُ ۗ

سُورَةُ الرَّحْمَةِ الرَّحْمَةُ ٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۙ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۙ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ۚ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ۗ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۗ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ۗ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۗ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۗ

سُورَةُ الْعَنْدَابِيَّتِ الْعَنْدَابِيَّةُ ١١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالْعَنْدَابِيَّتِ صَبِيحًا ۙ فَالْمُورَبِتِ قَدْحًا ۙ فَالْمُعِيرَاتِ صُبْحًا ۙ فَاتْرُنْ بِهِ نَقْعًا ۙ فَوْسَطْنِ بِهِ جَمْعًا ۙ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ۙ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ۙ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ۙ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ۙ

itazitungumza kheri na shari zilizotendwa juu yake. Mwenyezi Mungu ataitamkisha ardhi ili iwe shahidi juu ya waja.

5 KWA SABABU MOLA AMEIPA WAHYI Ardhi itazungumza habari zake kwa wahyi (ufunuo) wa Mwenyezi Mungu na kuipa kwake idhini izungumze na ishuhudie.

6 SIKU HIYO WATU WATATOKA WAKIWA TOFAUTI ILI WAONESHWE MATENDO YAO Watu watatoka makaburini mwao kwenda mahali pa kuhisabiwa, wakiwa katika hali tofauti. Baadhi yao watakuwa katika amani, na baadhi wengine watakuwa katika hofu. Baadhi yao watakuwa na rangi nyeupe ya watu wa pepo, na baadhi wengine watakuwa na rangi nyeusi ya watu wa motoni. Baadhi yao wataondoka kuelekea upande wa kulia, na baadhi wengine wataelekea upande wa kushoto, pamoja na kugawanyika na kutofautiana kwao katika dini na matendo, ili Mwenyezi Mungu awaoneshe bayana matendo yao. Na imesemwa kuwa: Ili waone malipo ya matendo yao.

7 BASI ATAKAYETENDA KHERI UZITO WA CHEMBE, ATAIONA Yaani: Atakayefanya

kheri hapa duniani hata iwe ndogo kiasi gani ataiona kheri hiyo Siku ya Qiyama katika kitabu chake, na ataufurahia. Au ataiona kheri kwa macho yake ikiwa imetandazwa mbele yake.

8 NA ATAKAYETENDA SHARI UZITO WA CHEMBE, ATAIONA Na vilevile atakayefanya shari hapa duniani hata iwe ndogo kiasi gani, ataiona shari hiyo siku ya Qiyama na itamhuzunisha. Na inawezekana Mwenyezi Mungu akasamehe. Chembe (*Dharra*) ni lile vumbi linaloonekana katika mionzi ya jua. Amesimulia Ibnujarir na Ibnu abii Hatim (*Al-ahaadiith Al-mukhtaara, Hadithi Na. 2243*) wakisema kuwa: "Alisema Abuubakar: Ewe Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, hivi mimi nitaiona shari ya uzito wa chembe niliyotenda? Mtume akasema: Ewe Abubakar, je, umeyaona yale ambayo unayachukia hapa duniani ambayo unayaona? Yakiwa katika viyasi vikubwa vya vitu vidogo katika shari, na utawekewa akiba viyasi vingi vya vitu vidogo katika kheri, mpaka ulipwe siku ya Qiyama.

Na amesimulia Bukhari (*Hadithi Na. 2648*) na Muslim (*Hadithi Na. 1647*) wakinakili kutoka kwa Abu Hurairah kwamba: "Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, amesema kuwa: Farasi ni wa watu watatu: **1**) Kwa mtu ni malipo, na **2**) Kwa mtu ni Sitara, na **3**) Kwa mtu ni madhambi". Isome hadithi hiyo. Na katika hiyo hiyo, amesema (Abuu Huraira kuwa): Aliulizwa (Mtume) kuhusu punda, akasema: Haikuteremshwa juu yangu kuhusu punda isipokuwa tu aya hii ambayo imekusanya maana mengi na ya pekee: "Atakayetenda matendo ambayo ni kiasi cha (uzito wa) kitu kidogo sana kheri ataiona, na atakayetenda matendo yenye kulingana na kiasi cha (uzito wa) kitu kidogo sana shari ataiona".

SURATUL-AADIYAAT (100)

Ni ya Makka Ina aya kumi na moja

1 NINA APA KWA WENYE KWENDA MBIO HUKU WANAHEMA Muradi wa hao wenye kwenda mbio ni farasi, wakiwa na wapandaji wake wanaoipigania dini ya Mwenyezi Mungu, wanaokwenda mbio kuwafuata maadui wa kikafiri wanaopinga Mwenyezi Mungu na Mtume wake. Na imesemwa pia kuwa muradi wake ni ngamia ambao wanakwenda mwendo wa kasi wakiwa wamewachukua mahujaji kutoka Arafa kuelekea Muzdalifah mahali ambapo mahujaji wote wanakusanyika. Kauli ya kwanza ndio sahihi

zaidi. Dhabhan (Kwenda mbio) ni aina ya mwendo na ukimbiaji. Amesema Alfarraa'i kuwa: Dhab'han (Kuhema) ni sauti ya pumzi za farasi pindi wanapokwenda mbio.

2 HALAFU WENYE KUPIGA KWATO ZAO WAKIWASHA MOTO Hao ni farasi wakati, wakiipiga kwa kwato zao ardhi iliyo ngumu, wanawasha moto na kutoka cheche katika kwato hizo.

3 KISHA WENYE KUSHAMBULIA GHAFLA ASUBUHI Ambao wanawashambulia maadui wakati wa asubuhi.

4 WAKATIFUA VUMBI WAKATI HUO Vumbii lenyewe ni vumbi ambalo wamelitimuwa katika uso wa maadui wakati wa vita.

5 WAKALIINGILIA KATI KUNDI KWA VUMBI HILO Kutokana na kwenda mbio kwao, wamekuwa katikati ya maadui wakiwa wamekusanyika mahali hapo kwa wingi.

6 KWA HAKIKA, MWANADAMU NI MKAIDI SANA KWA MOLA WAKE Mwenye kukaidi ni yule mwenye kukufuru na kuzikana sana neema za mola wake.

7 NA HAKIKA, YEYE JUU YA HILO NI MWENYE KUSHUHUDIA Kwa hakika, mwanada mu juu ya ukaidi wake ni shuhuda anayeishuhudia nafsi yake ukanushaji na ukafiri, kwa sababu ya kuonekana dhahiri athari ya ukanushaji huo juu yake.

8 NA HAKIKA, YEYE KWA KUPENDA MALI NI MWENYE NGUVU Maana ni kwamba: Kwa hakika, mwanadamu kutokana na kupenda mali ni mwenye nguvu. Anafanya juhudi kubwa katika kutafuta na kuihangaikwa mali na hutoa juhudi zake zote katika hilo.

9 HIVI HAJUI WAKATI VITAKAPOFUKULIWA VILIVYO MAKABURINI? Maiti walio makaburini watafukuliwa, kutafutwa na kutolewa

10 NA YAKAPAMBANULIWA YALIYO KATIKA NYOYO Kheri na shari zilizomo ndani ya nyoyo zitapambanuliwa na kutenganishwa.

11 HAKIKA, MOLA WAO SIKU HIYO NI MWENYE KUWAJUA VILIVYO Maana ni kwamba: Hakika, Mola wa wenye kufufuliwa anawajua vizuri. Jambo lao lolote halijifichi kwake katika siku hiyo na siku nyinginezo. Bali atawalipa siku hiyo. Maana ni kwamba: Iwapo wanalielewa hilo, hakitakiwi kupenda mali kuwashughulisha wasimshukuru Mola wao, kumwabudu na kutenda matendo kwa ajili ya siku ya kufufuliwa.

SURATUL-QAARIAH (101)

Ni ya Makka Ina aya kumi na moja

1 KIGONGACHO *Al-qaariah* (Kigongacho) ni mojawapo ya majina ya Siku ya Qiyama, kwa vile Qiyama kitazigonga nyoyo kwa fazaa, au kitawagonga maadui wa Mwenyezi Mungu kwa adhabu.

2 NI NINI KIGONGACHO? Swali hili lina lengo la kuonesha ukubwa na uzito wa suala la Qiyama. Yaani: Ni kitu gani hicho?

3 NA NI NINI KILICHOKUJULISHA, NI NINI KIGONGACHO? Swali hili ni sisitizo la kuonesha ukubwa wa msukosuko wa Qiyama na tishio lake kubwa. Maana ni kwamba: Na ni kitu gani kilichokujulisha, ni nini hali ya hicho kigongacho?

4 SIKU WATU WATAKAPOKUWA KAMA VIPEPEO WALIOSAMBAZWA Vipepeo ni wadudu maarufu wanaoruka. Pia yasemekana kuwa wanaingia katika neno hilo wadudu wote wanaoruka, kama vile mbu na nzige. Muradi wa waliosambazwa ni waliotawanyika na kuzagaa. Na huu ni ufananisho wa hali ya watu itakavyokuwa wakati wa kutoka kwao makaburini. Watatembea kila upande bila ya muelekeo kutokana na ukubwa wa msukosuko mpaka watakapokusanywa kwenye kisimamo.

5 NA MILIMA ITAKAPOKUWA KAMA SUFI ILIYOTIWA NAKSHI Yaani: Milima itakuwa kama sufi iliyotiwa rangi mbali mbali ambayo imechambuliwa kwa *nadfu* (mashine ndogo ya mkononi) Hii ni kwa sababu milima itapasuka pasuka na kupeperuka, kama Mwenyezi Mungu alivyosema katika kauli yake isemayo kwamba "Na milima itakapoendeshwa (itakapo peperushwa)", Sura Attakwiir 81, aya 3, na kauli yake "Na milima ikawa rundo la mchanga ulioachana" Sura Al-muzzammil 73, aya 14. Kisha Mwenyezi Mungu akazielezea hali za watu kwa jumla na kugawanyika kwao makundi mawili, akasema kwamba:

6 BASI AMA YULE AMBAYE MIZANI YAKE ITAKUWA NZITO Mizani hiyo ni matendo yake mema. Na kilichokusudiwa ni kuwa matendo yake mema yatakuwa mazito na kuuzidi upande wa mizani ya matendo yake maovu.

7 BASI HUYO ATAKUWA KATIKA MAISHA YANAYORIDHISHA Yaani: Atakuwa katika maisha maridhawa atakayoyaridhia atakaye yapata. Neno "maisha" ni tamko lenye kukusanya neema zilizoko Peponi.

8 NA AMA YULE AMBAYE MIZANI YAKE ITAKUWA NYEPESI Yaani: Ama mtu ambaye maovu yake yamekuwa mazito kuliko mema yake, au alikuwa hana mema yanayoweza kuzingatiwa.

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۙ إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ
 ﴿٣﴾ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾
 وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ﴿٥﴾ فَأَمَّا
 مَنْ نَقَلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ
 ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾ فَأُمَّهُ هَاوِيَةٌ
 ﴿٩﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ﴿١٠﴾ نَارُ حَامِيَةٍ ﴿١١﴾

سُورَةُ التَّكْوِينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَلَمْ نَكُنْ لَكُمْ آتُونَ ﴿١﴾ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾ كَلَّا سَوْفَ
 تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ
 عِلْمَ الْيَقِينِ ﴿٥﴾ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ﴿٦﴾ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا
 عَيْنَ الْيَقِينِ ﴿٧﴾ ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ النَّعِيمَ ﴿٨﴾

9 BASI MAMA YAKE NI SHIMO (LA JAHANNAM) Yaani: Makazi yake ni Jahannamu. Mwenyezi Mungu ameiita Jahanamu "Mama Yake", kwa sababu mtu huyo muovu atakimbilia humo kama mtoto anavyokimbilia kwa mama yake. Na Jahannamu imeitwa "Shimo", kwa sababu mtu huyo muovu atatumbukia humo pamoja na urefu wa kina chake.

10 NA NI NINI KILICHOKUJULISHA, NI NINI SHIMO HILO? Swali hili ni kwa ajili ya kutisha na kuhofisha kwa kubainisha kuwa shimo hilo haliko katika hali ya kawaida iliyo zoelezeka kiasi kwamba uhalisia wake haujulikani.

11 NI MOTO MKALI SANA Joto na uchomaji wake vimefikia kiwango cha juu kabisa.

SURATU -TTAKAATHUR (102)

Ni ya Makka Ina aya nane

Amepokea Muslim (Hadithi Na. 5258), At-tirmidhyu (Hadithi Na. 2264) na An-nasa'iy (Hadithi Na. 3555) wakinukulu kutoka kwa Abdallah Bin Ash-shikh-khiir akisesema kuwa:

"Nilifika kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, nikamkuta anasoma "Al-haakumu t-takaathur". Na katika mapokezi mengine, amenukuliwa (Abdallah Bin Ash-shikh-khiir) akisema kuwa: " Nikamkuta (Mtume) ameteremshiwa "Al-haakumu t-takaathur" na ilhali anasema: Eti mwanadamu anasema: Mali yangu, mali yangu! Kwani wewe (mwanadamu), katika ulivyomiliki, una mali zaidi ya ulivyokwisha kula ukamaliza?".

1 UMEKUSHUGHULISHENI WINGI Yaani: Umekushughulisheni kujifaharisha kwa wingi wa mali na watoto, kushindana na kutoa juhudi nyingi katika kuyatafuta, na mkaacha kumtii Mwenyezi Mungu na kufanya matendo ya Akhera.

2 MPAKA MKAYAZURU MAKABURI Yaani: Mmeshughulika na hayo mpaka kifo kikawafika ilhali mkiwa mmo katika hali hiyo.

3 HAPANA. PUNDE MTAJUA Hili ni kemeo kwao ili waache kuuhanika wingi huo, pia ni uzinduzi kuwa wataujua mwisho mbaya wa tendo hilo siku ya Qiyama.

4 KISHA HAPANA. PUNDE MTAJUA Kurudia huku ni kwa ajili ya kutia uzito na kusisitiza.

5 HAPANA. LAU KAMA MNGELIJUA UJUZI WA YAKINI Yaani: Lau kama mngelilijua ujuzi wa yakini jambo mnaloliendea kama mnavyoyajua kwa yakini mambo yenu ya duniani, basi hilo lingelikushughulisheni na mngeacha kutafuta wingi na kujifaharisha, na msingeacha kulishughulikia jambo hilo kubwa la kumtii Mwenyezi Mungu.

6 KWA YAKINI, MTAIONA JAHANAMU Mtauona moto huko akhera.

7 KISHA MTAIONA KWA JICHO LA YAKINI Yaani: Kisha mtauona moto kuona kwa yakini; kwa macho yenu. Yasemekana kuwa maana ya maelezo haya ni kwamba hii taarifa ya kubaki kwao motoni, kwa maana kuwa uonaji huo ni wa kudumu, unaoendelea.

8 KISHA, KWA YAKINI, MTAULIZWA SIKU HIYO KUHUSU NEEMA Yaani: Mtaulizwa kuhusu neema za hapa duniani ambazo zimekushughulisheni na mkaacha matendo ya Akhera. Na yasemekana kuwa watu wataulizwa kuhusu amani, afya, muda, vyakula na vinywaji vitamu, vinywaji baridi, vivuli vya makazi na neema nyingine zisizokuwa hizo. Amepokea Ibnu-abiy Shaiba (Musnad Ibn-abii Shaiba, Hadithi Na. 34345) na Ahmad (Hadithi Na. 22532) wakinukulu kutoka kwa Mahmud Bin Lubaid akisema: kuwa ilipoteremka "

UMEKUSHUGHULISHENI WINGI ", Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, aliisoma (sura hii) mpaka akafika "KISHA MTAULIZWA SIKU HIYO KUHUSU NEEMA". (Swahaba) Walisema: Ewe Mjumbe wa Mwenyezi Mungu, ni neema zipi tutakazoulizwa? Kwani hakuna vingine isipokuwa kwamba (hivyo tulivyo navyo) ni vyeusi viwili; maji na tende, na panga zetu ziko shingoni mwetu, na adui yupo. Ni neema zipi tutaaulizwa? (Mtume) Akasema: Mtaulizwa hayo. Na amepokea Muslim na Watunzi wa vitabu vya Sunna wakinukulu kutoka kwa Abu Hurairah akisema kuwa: "Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alitoka. Ghafila, akakutana na Abubakar na Omar na kuwauliza: Ni nini kilichokutoeni majumbani mwenu wakati huu? Wakasema: Ni njaa ewe Mjumbe wa Mwenyezi Mungu. Mtume akasema: Nina apa kwa yule ambaye nafsi yangu iko mkononi mwake kwamba hicho kilichokutoeni ndicho nami kimenitoa Basi twendeni. Wakaondoka pamoja naye. Walimfuata mtu mmoja katika Answare, lakini hakuwepo nyumbani kwake. Mke (wa Answare huyo) alipomuona Mtume, alimwambia: Karibu. Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akasema : Fulani yuko wapi? (Yule mwanamke) Akasema: Amekwenda kututafutia maji. Mara akafika yule Answare, akamtazama Mtume na Swahaba wake wawili na kusema: "Sifa njema anazistahiki Mwenyezi Mungu. Leo hakuna aliyepata ugeni bora zaidi yangu". Akatoka na kurudi na kole la tende zinazoaanza kuiva (tosa) na akawaambia: Kuleni hizi. Kisha akachukua kisu. Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akamwambia: (Kama unakwenda kuchinja) Usichinje mnyama anayenyonyesha. Akawachinja, wakala mbuzi na lile kole la tende na wakanywa. Waliposhiba na kukata kiu, Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, akamwambia Abuubakar na Omar kwamba: Nina apa kwa yule ambaye nafsi yangu iko mkononi mwake kwamba kwa yakini mtaulizwa neema hii Siku ya Qiyama". *Sahih Muslim, Hadithi Na. 3799. Tirmidhiy, Hadithi Na. 2292.*

SURATUL-ASRI (103)

Ni ya Makka Ina aya tatu

1 NINA'APA KWA ALASIRI Mwenyezi Mungu Mtukufu ameapa kwa alasiri ambayo ni muda, kwa sababu ya mazingatio yaliyomo

ndani yake kutokana na kupita kwa usiku na mchana kwa mpangilio, kupishana kwa kiza na mwanga na kutengemaa kwa maisha na maslahi ya viumbe hai kunakotoka na hali hiyo. Kwani katika hayo, kuna ushahidi wa wazi unaomtambulisha Mtengeneza (Muumba) Mtukufu na kwamba yeye yu pekee. Muqatil amesema kuwa: "Kilichokusudiwa kwa neno "Alasiri" ni Swala ya Alasiri.

2 HAKIKA YA MWANADAMU YUMO KATIKA HASARA Neno hasara ni upungufu na kupotea kwa rasilimali (mtaji). Maana ni kwamba: Kila mwanadamu katika biashara, mihangaiko na kuutumia umri katika mambo ya dunia yumo katika upungufu na kujitenga na haki mpaka anaondoka duniani. Na hakuna yeyote anayetoka katika hasara hiyo isipokuwa tu wale waliotajwa katika kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu isemayo kuwa:

3 ISIPOKUWA WALE WALIOAMINI NA WAKATENDA MEMA NA WAKAUSIANA HAKI NA WAKAUSIANA UVUMILIVU

Yaani: Isipokuwa wale ambao wamekusanya kati ya kumwamini Mwenyezi Mungu na kufanya mema. Hao wamo katika faida na si katika hasara, kwa sababu wametenda matendo ya akhera, na mambo ya dunia hayakuwafanya waache mambo ya akhera. Hawa ni kila muumini mwanaume na muumini mwanamke. Pia wakausiana wao kwa wao kushikamana na haki ambayo inawajibika kuisimamia na ambayo ni: **1)** Kumwamini Mwenyezi Mungu. **2)** Kumpwekesha Mwenyezi Mungu. **3)** Kutekeleza na kuzisimamia sheria alizoiweka Mwenyezi Mungu na. **4)** Kujiepusha na yale aliyoyakataza Mwenyezi Mungu.

Pia wakausiana kushikamana na: **1)** Uvumilivu wa kuacha kumuasi Mwenyezi Mungu Mtukufu. **2)** Uvumilivu wa kutekeleza mambo yake ya faradhi (wajibu). **3)** Uvumilivu juu ya mambo yanayouma ambayo Mwenyezi Mungu ameyakadiria kutokea.

Uvumilivu ni miongoni mwa mambo ya haki. Uvumilivu umetajwa baada ya kutajwa kwa kusiana na mambo ya haki kwa sababu : **1)** Uvumilivu una hadhi zaidi ya hayo. **2)** Daraja ya uvumilivu iko juu zaidi ya hayo. **3)** Watu wengi wanaosimamia haki hufanyiwa uadui, hivyo uvumilivu unahitajika.

سُورَةُ الْعَصْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ① إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ② إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ③

سُورَةُ الْهُجُرَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ① الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ② يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ③ كَلَّا لَيُبَدِّلَنَّا فِي الْخَطْمَةِ ④ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْخَطْمَةُ ⑤ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ⑥ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْآفَاقِ ⑦ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ⑧ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ⑨

سُورَةُ الرَّحْمَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ① أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلُّلٍ ② وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ③ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ④ فَجَعَلَهُمْ كَعَصِفٍ مَّا كُوِلٍ ⑤

SURA TUL-HUMAZAH (104)

Ni ya Makka Ina aya tisa

① **ADHABU NI KWA KILA MTETAJI, MSENGENYAJI** Maana ni kwamba: Fedheha au adhabu au hilaki ni kwa mtetaji. Mtetaji ni yule anayemsengenya mtu ilhali mwenyewe yupo. Na msengenya ni yule anayemteta mtu ilhali mwenyewe hayupo. Yasemekana kuwa Alhumazah ni yule anayewardhi watu anaokaa nao kwa matamshi mabaya, na Allumazah ni yule anayepindisha jicho lake kwa mtu aliyekaa naye na kutoa ishara kwa mkono wake au kichwa au nyusi zake (ikiwa ni ishara ya kiburi, dharau na kejeli).

② **AMBAYE AMEKUSANYA MALI NA KUZIHESABU** Huu ni ufafanuzi wa sababu za usengenya, utetaji na ukonyezaji wake. Sababu ni kiburi chake kilichotokana na utajiri wake, na kudhani kwake kwamba utajiri wake umempatia ubora na kwa hiyo watu wengine anawaona kuwa duni.

③ **ANADHANI KUWA MALI YAKE ITAMBAKISHA MILELE** Yaani: Anadhani

kuwa mali yake itamuacha hai, atadumu milele na hafi, kwa sababu ya ukubwa wa kiburi chake cha mali anazochuma. Kamwe hayatafakari yatakatoka baada ya kufa. Na yasemekana kuwa hiyo ni ishara isiyokuwa ya moja kwa moja kwenye matendo mema na kwamba matendo hayo mema ndiyo yatakatomfanya ayatendaye aishi milele katika maisha ya milele na sio mali.

④ **SI HIVYO. KWA YAKINI, ATATUPWA KATIKA KIVUNJAVUNJA** Mambo hayako kama anavyodhani. Bali atakupwa yeye na mali yake katika moto unaovunjavunja kila kinachotupwa humo na kukitekeza.

⑤ **NA NI NINI KILICHOKUJULISHA, NI NINI KIVUNJAVUNJA?** Yaani: Ni kitu gani hicho? Kama vile hicho ni kitu kisichofahamika na akili.

⑥ **NI MOTO WA MWENYEZI MUNGU ULIOWASHWA** Yaani: Huo ni moto wa Mwenyezi Mungu uliowashwa barabara kwa amri ya Mwenyezi Mungu Mtukufu.

⑦ **AMBAO UNAPANDA JUU YA NYOYO** Yaani: ukali wa Joto lake unafika kwenye nyoyo na kuzifunika. Zimetajwa mahsusi nyoyo pamoja na kuwa moto utafinika miili yao yote, kwa sababu nyoyoni ndipo mahali palipo na yale malengo potofu, nia chafu na tabia mbaya, kikiwemo kiburi na kuwadharau watu wema.

⑧ **MOTO HUO UMEFINIKWA JUU YAO** Yaani: Moto huo umewafinika, wamefungiwa milango yake yote. Hawawezi kutoka humo.

⑨ **KATIKA NGUZO NDEFU** Yaani: Watakuwa wamefungwa katika nguzo ndefu. Muqatil amesema kuwa: "Watafungiwa milango kisha milango hiyo itakazwa kwa vigingi vya chuma. awatafunguliwa mlango na haitaingia kwao raha yoyote".

SURATUL -FIIL (105)

Ni ya Makka Ina aya tano

① **HIVI HUKUONA NAMNA MOLA WAKO ALIVYOWAFANYA WENYE NDOVU?** Wenye ndovu ni wale watu wa Uhabeshi (Abisynia) waliokusudia kuibomoa Al-Kaaba. Yaani: Kwa yakini umelielewa, ewe Muhammad wewe pamoja na watu wa wakati wako na watakaokuja baada yao, tukio la Wenye Tembo, na jinsi Mwenyezi Mungu alivyowafanya! Wana nini basi hawa jamaa zako hawataki kumwamini Mwenyezi Mungu? Na Wenye Tembo ni Wakristo Wakihabeshi

waliotawala Yemen. Walitoka Yemen wakikusudia kuibomoa Al-kaaba. Walipofika Makkah, Mwenyezi Mungu aliwapelekea ndege waliotajwa ndani ya sura hii wakawateketeza. Ilikuwa ni dalili, alama, muujiza. Tukio hilo lilitokea kabla Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, hajapewa utume kwa miaka arobaini. Baadhi ya walioliona tukio hilo, walikuwa wako hai wakati Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, anapewa utume.

1 **HIVI MWENYEZI MUNGU HAKUZIFANYA NJAMA ZAO KUPOTEA BURE?**

Yaani: Je, Mwenyezi Mungu hakuvifanya vitimbi na juhudi zao za kutaka kubomoa *Al-kaaba* na kuvunja hadhi ya watu wake kutofanikiwa na kile walichokusudia mpaka wakashindwa kufika iliko *Al-kaaba* na kushindwa kufikia kukifanya kile walichokusudia? Bali Mwenyezi Mungu aliwateketeza, kama anavyoeleza katika sura hii. Maana ni kwamba: Ikiwa jamaa zako wanayaelewa haya, wana nini basi hawaogopi Mwenyezi Mungu kuwateremshia adhabu yake, ilhali wao wanampinga Mjumbe wake na kitabu chake, na wanawazuia watu kuamini?.

2 **NA AKAWAPELEKEA NDEGE MAKUNDI KWA MAKUNDI?**

Aliwapelekea makundi yaliyosambaa. Makundi hayo ni ya ndege weusi waliotokea upande wa baharini wakiwa makundi kwa makundi. Kila ndege amechukua mawe matatu. Mawili yako miguuni, na moja liko mdomoni mwake. Jiwe hilo haligusi kitu ila linakiteketeza.

3 **WANAWADONDOSHEA MAWE YA MOTO** Wanachuoni wamesema kuwa hayo ni mawe ya udongo uliofinyangwa kwa moto wa Jahanamu. Katika mawe hayo, yameandikwa majina ya Wenye Ndovu. Linapompata mmoja wao jiwe katika mawe hayo, unamtoka upele. Ukubwa wa jiwe ulikuwa kama ngano na zaidi ya dengu.

4 **YAKAWAFANYA WAKAWA KAMA MAJANI YALIYOTAFUNWA.** Wakawa kama jani la mmea pale mnyama anapolitafuna na kulitema chini. Na yasemekana kuwa maana ni kwamba: Wakawa kama jani la mmea lililotafunwa na mnyama na kusalia bua.

SURATU QURAIISH (106)

*Sura hii pia huitwa "Suratul-illaaf"
Ni ya Makka Ina aya nne*

1 **KWA AJILI YA MAZOWEA YA WAQURAISH** Mazoea yenyewe ni kwamba Waquraish ambao ni kabila la Mtume Muhammad, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, walikuwa wakitoka kwenda katika biashara zao katika kipindi cha kabla ya Uislamu na walikuwa hawashambuliwi kwa sababu Waarabu walikuwa wakisema: Waquraishi ni watu wa nyumba ya Mwenyezi Mungu Mtukufu (Hivyo haifai kuwadhuru. Kwa hiyo, Mwenyezi Mungu Mtukufu akawaamuru Waquraish wamwabudu yeye tu kwa sababu ya kuzowea kwao kwenda safari hizi mbili (bila ya madhara yoyote), kwani Mwenyezi Mungu ndiye aliyewafanya wazowee misafara hiyo miwili na kuifanya iwe myepesi kwao.

2 **KUZOWEA KWAO MSAFARA WA KUSI NA KASKAZI** Moja ya misafara hii ilikuwa ni kwenda Yemen katika kipindi cha baridi, kwa vile Yemen ni nchi ya joto. Na msafara mwingine ulikuwa ni kwenda Sham (Syria, Lebanon, Jordan na Palestine) katika kipindi cha joto, kwa vile Sham ni nchi ya baridi. Waquraish walikuwa wakiishi kwa biashara. Kama si misafara hii miwili, ilikuwa kwao hakuna maisha. Na kama si usalama kwa sababu ya kuishi kwao jirani na nyumba ya Mungu, wasingeliweza kuifanya misafara yao.

3 **BASI WAMWABUDU MOLA WA NYUMBA HII** Yaani: Kama hawako tayari kumwabudu Mwenyezi Mungu kwa ajili ya neema zake nyingine, basi wamwabudu kwa ajili ya neema hii maalum iliyotajwa. Nyumba ni Al-kaaba. Mwenyezi Mungu Mtukufu amewajulisha kuwa yeye ndiye Bwana wa nyumba hii, kwa sababu walikuwa na masanamu wanayoyaabudu, kwa hiyo Mwenyezi Mungu akajitenganisha na masanamu hayo. Kwa sababu ya Al-kaaba, Waquraish wamepata heshima kuliko Waarabu wengine.

4 **AMBAYE AMEWAPA CHAKULA KUTOKANA NA NJAA NA AKAWASALIMISHA NA HOFU** Yaani: Kwa misafara hii miwili, amewapa chakula na kuwaokoa kutoka kwenye njaa kali waliyokuwa nayo kabla ya misafara hii. Waarabu walikuwa wanashambuliana na kutekana. Lakini Waquraish walisalimika na hali hiyo kwa heshima ya Msikiti Mtukufu. Pia Mwenyezi Mungu alikwishawasalimisha na hofu ya Wahabeshi waliokuwa na tembo.

سُورَةُ قُرَيْشٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُرْسِدُ الْوُجُوهَ لِلْيَسَارِ وَالْعُسْرِ
 ١ إِذْ يُخْرِجُكُم مِّنَ الْبَيْتِ وَرَبُّكُمْ يَوْمَ تَخْرُجُونَ
 ٢ مِّنَ الْمَقَابِلِ ۚ إِنَّ إِلَٰهَكُمْ عِندَ الْعَرْشِ
 ٣ الْعَلِيِّ ۚ فَاعْبُدُوهُ ۚ إِنَّ إِلَٰهَكُمْ عِندَ
 ٤ الْعَلِيِّ ۚ فَاعْبُدُوهُ ۚ إِنَّ إِلَٰهَكُمْ عِندَ الْعَلِيِّ ۚ

سُورَةُ الْمَاعُونِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ۚ
 ١ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ أَلِيَّتَهُ
 ٢ وَلَا يُحِصُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۚ
 ٣ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۚ
 ٤ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ
 ٥ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۚ
 ٦ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۚ
 ٧

سُورَةُ الْبَكْرَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكِتَابَ الْكَوْثَرَ
 ١ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْسِرْ
 ٢ إِنَّا شَانِئُونَ هَٰؤُلَاءِ الْبَاطِلِينَ
 ٣

SURATUL-MAA'UUN (107)

Pia yaiiwa "Suratuddiin"
Ni ya Makka Ina aya saba

1 JE, UMEMUONA AMBAYE ANAKANUSHA DINI? Yaani: Je, umemuona anayekanusha hesabu na malipo (ya Akhera)?

2 BASI HUYO NI YULE ANAYEMSUKUMA YATIMA Yaani: Ukimtafakari au ukimtafuta, basi huyo ni yule anayemsukuma kwa nguvu yatima akamkoshesha haki yake. Katika mila za Waarabu wa wakati kabla ya Uislam walikuwa hawawapi mirathi wanawake na watoto.

3 NA HAHIMIZI KUMPA CHAKULA MASIKINI Yaani: Hajihimizi yeye mwenyewe wala familia yake wala watu wengine kufanya hiyyo, kwa sababu ya ubahili wa mali.

4 BASI ADHABU KALI ITAWAPATA WENYE KUSWALI

5 AMBAO SWALA ZAO WANAZIPUZA Wanaopuuza: Hawana habari na sala, hawaijali. Wanaposwali,

hawatarajii thawabu kwa kuswali kwao, na wanapocha kuswali hawaogopi adhabu. Kwa hiyo, wao huipuuza swala mpaka wakati wake ukatoka. Wanapokuwa pamoja na waumini wanaswali ili waonekane kuwa nao wanaswali, na kama hawako pamoja na waumini, basi hawanaswali kabisa.

6 AMBAO WAO WANAJIONESHA

Yaani: Wanawaonesha watu Swala zao wanaposwali, au wanawaonesha watu kila matendo mema wanayoyafanya ili watu wawasafie.

7 NA WANAZUIA MAUUN Maauun ni jina la kila kitu wanachoazimishana watu kati yao, kama vile ndoo, jembe na chungu. Pia ni jina la kila kitu kisichonyimwa, kama vile maji na chumvi. asemekana pia kuwa Maauun ni Zaka. Yaani: Wanazuia zaka za mali zao.

SURATUL-KAUTHAR (108)

Ni ya Makka Ina aya tatu

1 KWA YAKINI, SISI TUMEKUPA KAUTHAR Kauthar ni mto ulioko Peponi. Mwenyezi Mungu ameufanya mto huo kuwa ni takrima kwa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, na umma wake. Amepokea Imam Ahmad (Hadithi Na. 11558) na Muslim (Hadithi Na. 607) wakiniukuwa kutoka kwa Anas akisema kwamba Mjumbe wa Mwenyezi Mungu amesema: "Je, mnajua ni nini Kauthar? (Swahaba) Wakasema: Mwenyezi Mungu na Mtume wake ndio wanaojua zaidi. (Mtume) Akasema: Huo ni mto alionipa Mola wangu Peponi. Juu ya mto huo kuna kheri nyingi. Umma wangu utakunywa katika mto huo siku ya Qiyama. Vyombo vyake ni kama idadi ya nyota. Atakuja fukuzwa mtoni hapo mja miongoni mwa umma wangu, na kwa hiyo nitasema: Ewe Mola wangu, yule ni miongoni mwa umma wangu. (Mwenyezi Mungu) Atasema: Hujui alichokizusha (katika dini) baada yako". Kauthar katika Lugha ya Kiarabu ni kheri nyingi iliyofikia kilele cha wingi. Na yasemekana kuwa Kauthar ni Qur'an. Pia yasemekana kuwa Kauthar ni wingi wa wenzi (marafiki) na umma.

2 BASI SWALI KWA AJILI YA MOLA WAKO NA CHINJA (KWA AJILI YAKE)

Kilichoamriwa ni kudumisha Swala za wajibu. Walikuwepo watu waliokuwa wanaswali na kuchinja lakini sio kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, kwa hiyo Mwenyezi Mungu akamuamuru Mtume wake, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, kwamba kuswali na kuchinja kwake kuwe

kw ajili yake. Qatada, Atwaa na Ikrima wemesema kuwa muradi (wa kuswali kulikotajwa katika aya hii) ni (kuswali) Swala ya Idd na kuchinja Udhihiya.(Udhihiya ni mnyama anayechinjwa katika kipindi cha Idd El-hajj).

3 KWA YAKINI, ATAKAYEKUBUGHUDHI NDIYE TU ALIYEKATIKIWA Yaani: Atakayekubughudhi, basi huyo ndiye aliyekatikiwa na kheri za Dunia na Akhera, au huyo ndiye ambaye jina lake halitabaki baada ya kufa kwake. Aliyekatikiwa katika wanaume ni mtu asiyekuwa na mtoto. Mtoto wa Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alipofariki mmoja katika makafiri alisema: "Muhammad amekatikiwa". Kwa ajili hiyo, ikateremka sura hii.

SURA AL-KAAFIRUUN (109)

Ni ya Makka Aya zake ni sita

Imethibiti kuwa Mtume wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, aliisoma sura hii (*Al-kaafiruun*) na *Qulhuwallahu Ahad (Al-ikhlaas)* katika: **1**) Rakaa mbili za Twawafu (kuzunguka Al-kaaba wakati wa ibada ya Hija na Umra -*Tirmidhiy, Hadithi Na. 797*). **2**) Rakaa mbili za (sunna ya kabla ya sala ya) Alfajiri. (*Sahih Muslim, Hadithi Na. 1195*). **3**) Rakaa mbili (za sunna ya) baada ya (sala ya) Magharibi. (*An-nasai, Hadithi Na. 982*). Pia Mtume alikuwa anaswali swala ya Witri kwa kusoma *Sabbih*(Sura Al-aalaa 87 katika rakaa ya kwanza), na *Qul-ya ay-yuhal-kaafiruun* (sura Al-kaafiruun109 katika rakaa ya pili), na *Qul-huwallahu Ahad* (sura Al-ikhlaas 112) katika rakaa ya pekee ya mwisho. (*Tirmidhiy, Hadithi Na. 424*).

1 SEMA: ENYI MAKAFIRI Sababu ya kuteremka kwa sura hii ni kwamba makafiri walimtaka Mtume wa Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, aabudu miungu wao (masanamu) kwa muda wa mwaka mmoja, na wao wamuabudu Mungu wake mwaka mmoja. Mwenyezi Mungu Mtukufu akamuamuru Mtume wake awambie kuwa:

2 SIABUDU MNACHOKIABUDU Yaani: Sitafanya mnachotaka nikifanye; cha kuabudu masanamu mnayoyaabudu. Yaani: Hivi sasa siabudu miungu wenu.

3 NA NINYI SI WENYE KUABUDU NINACHOKIABUDU Yaani: Na nyinyi, madamu mmo katika ushirikina na ukafiri wenu, hamumuabudu Mwenyezi Mungu ninayemuabudu.

4 NA MIMI SI MWENYE KUABUDU MNACHOKIABUDU Yaani: Siku zangu za

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ يَتَّيَمُّهَا الْكُفْرُونَ ① لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ②
 وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ③ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ④
 وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ⑤ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ⑥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ① وَرَأَيْتَ النَّاسَ
 يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ② فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
 وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ③

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ① مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
 كَسَبَ ② سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ③ وَامْرَأَتُهُ
 حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ④ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ⑤

baadae na umri wangu ujao sitaabudu chochote katika Miungu wenu mnaowaabudu.

5 NA NYINYI SI WENYE KUABUDU NINACHOABUDU Yaani: Katika siku zenu za baadae hamtamwabudu Mwenyezi Mungu madamu mmo katika ukafiri wenu na kuabudu kwenu masanamu, kwa sababu ibada ya mtu mwenye kumkufuru na kumshirikisha Mwenyezi Mungu haikubaliki na haitambuliwi. Na yasemekana kuwa ndani ya sura hii kuna kurudiarudia, lengo likiwa ni kuzikata tamaa za makafiri kuwa Mtume atawakubalia ombi walilomuomba la yeye aabudu Miungu wao.

6 MNA DINI YENU NA NINA DINI YANGU Yaani: Ikiwa mko radhi na dini yenu, basi na mimi niko radhi na dini yangu. Dini yenu ambayo ni ushirikina ni yenu nyinyi, haivuki ikafika kwangu, na dini yangu ambayo ni ya *Tawhiid* (kumwabudu Mwenyezi Mungu mmoja) ni yangu mimi, hainikiuki ikapatikana kwenu.

SURATUN-NASR (110)

*Pia sura hii inaitwa Suratit-taudii'
Ni ya Makka Aya zake ni tatu*

Amepokea Imam Ahmad na Ibn-jariir wakinukuu kutoka kwa Ibni-Abbaas akisema kuwa ilipoteremka "Idhaa Jaa-a Nasrul-llaahi Walfat-hu", Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alisema: "Nimetangaziwa kifo changu". Ahmad, Hadithi Na. 1777. Ibn-jariir At-tabariy, Juzuu 30, Uk. 334.

1 ITAKAPOKUJA NUSRA YA MWENYEZI MUNGU NA UKOMBOZI Yaani: Itapokufikia, ewe Muhammad, nusra ya Mwenyezi Mungu dhidi ya Waquraish wanaokufanyia uadui na akakufungulia (akakukombolea mji wa) Makkah. Nusra ni msaada ambao kwao kunapatikana kuwazidi, kuwashinda na kuwatawala maadui. Ufunguzi (ukombozi) ni ufunguzi wa makazi ya maadui, kuingia majumbani mwao na kuzifungua nyoyo zao ili ziikubali haki.

2 NA UKAWAONA WATU WANANGIA KATIKA DINI YA MWENYEZI MUNGU MAKUNDI KWA MAKUNDI Yaani: Ukawaona watu, Waarabu na wasiokuwa Waarabu, wanaingia katika dini ya Mwenyezi Mungu aliyokutuma kwayo, wakiwa makundi kwa makundi. Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alipoingia Makka, Waarabu walisema: "Kwakuwa Muhammad ameweza kuwashinda watu wa Mji Mtukufu (Makka) na ilhali Mwenyezi Mungu aliwalinda dhidi ya Watu wa Tembo, basi ni kweli yuko katika haki, na wala hamtamuweza". Kwa sababu hiyo, Waarabu wakawa wanaingia katika Uislamu makundi mengi, badala ya kuwa wanaingia mmoja mmoja na wawili wawili. Pia ikawa kabila zima linaingia katika Uislamu.

3 BASI MTAKASE MOLA WAKO KWA KUMSHUKURU NA MUOMBE MSAMAHA. KWA YAKINI, YEYE NI MWINGI WA KUKUBALI TOBA Katika maelezo haya kuna kukusanya kati ya kumtakasa Mwenyezi Mungu kunakoruhusu kuyastaajabu mambo ambayo Mwenyezi Mungu amemrahishisia Mtume Muhammad na ambayo hakuyatazamia yeye wala mtu mwingine yeyote, na kati ya kumshukuru Mola wake juu ya jambo zuri alilomfanyia, neema kubwa aliyomneemsha kwa kumpa nusra na ukombozi wa Mama wa Miji (Makka). Muombe msamaha: Maana yake ni: Muombe msamaha kwa makosa yako, ikiwa ni kuonesha unyenyekevu kwa Mwenyezi Mungu na kuonesha kasoro za matendo yako. Yeye ni Mwingi wa kukubali toba:

Yaani: Mwenyezi Mungu ni sifa yake kuwasamehe wanaomuomba msamaha. Anakubali toba zao na kuwarehemu kwa kukubali toba zao hizo. Amepokea Imam Bukhari na maimamu wengine wakinukuu kutoka kwa Ibn-Abbas akisema kuwa: "Omar Bin Alkhat-twaab alikuwa ananiingiza (katika baraza nikae) pamoja na wazee walioshiriki vita vya Badri. Baadhi yao wakawa hawaridhiki. Siku moja akawaita, na akaniingiza pamoja nao. Ibn-Abbas akasema: "Sikudhani isipokuwa tu kwamba Omar siku hiyo aliniita nijumuike nao ili awaoneshe (jambo)". Akasema Omar: "Mnasemaje kuhusu neno la Mwenyezi Mungu Mtukufu "ITAKAPOKUJA NUSRA YA MWENYEZI MUNGU NA UKOMBOZI"? Baadhi yao walisema: "Mwenyezi Mungu ametuamuru anapotunusuru na kutufungulia, tumshukuru na tumuombe msamaha". Wengine wakanyamaza na hawakusema kitu. Omar akaniuliza: Je, na wewe Ibn-abbas unasema hivyo hivyo? Nikasema: Hapana. Omar akasema: Unasemaje? Nikasema: Hicho ni kifo cha Mtume wa Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu amemjulisha Mtume wake kifo hicho akasema "ITAKAPOKUJA NUSRA YA MWENYEZI MUNGU NA UKOMBOZI". Kwa hiyo, hiyo ni alama ya kwisha kwa umri wako "BASI MTAKASE MOLA WAKO KWA KUMSHUKURU NA MUOMBE MSAMAHA. KWA YAKINI, YEYE NI MWINGI WA KUKUBALI TOBA". Omar akasema: Hakuna ninachokifahamu katika sura hiyo isipokuwa tu hayo unayoyasema". Bukhariy, Hadithi Na. 4588.

SURATUL-MASAD (111)

Ni ya Makka Aya zake ni tano

1 IMEANGAMIA MIKONO YA ABIL-LAHAB NA AMEANGAMIA Yaani: Imehiliki mikono yake, imekhasirika na kutoka patupu, na yeye mwenyewe amehiliki. Yaani: Kile alichokiomba kimemuangukia mwenyewe. Abu-Lahabi ni Ami (ndugu wa kiume wa baba) yake Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, na jina lake ni Abdul-uzza.

2 MALI YAKE NA VITU ALIVYOVICHUMA HAVITAMKINGA

Yaani: Mali alizokusanya, cheo na faida alizopata hazitamkinga na maangamizi na adhabu ya Mwenyezi Mungu itakayomkumba na kumshukia.

3 ATAUNGIA MOTO WENYE MIALI Yaani: Punde tu ataadhibiwa katika moto unaobimbirika, utakaoungua ngozi yake. Moto huo unawaka mno, nao ni moto wa Jahannamu.

4 NA MKEWE MWENYE ALIKUWA AKIBEBA KUNI Yaani: Na mkewe pia atauingia moto unaowaka. Mkewe ni Ummu-jamiil Binti Harbi dada wa Abu-sufiyani. Ummu-jamiil alikuwa akibeba miba na kuitupa usiku kwenye njia apitayo Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani.

3 SHINGONI MWAKE KUNA KAMBA YA SUMBA Sumba ni ndifu ambayo hutengezwa kwayo kamba. Ummu-jamiil alikuwa na kidani cha madini ya fahari, akasema: "Nina apa kwa Lata na Uzza (masanamu ya makafiri wa Makka) kuwa kwa yakini kabisa nitakitoa kidani hiki katika kumfanyia uadui Muhammad". Kwa hiyo, hilo litakuwa ni adhabu mwilini mwake Siku ya Qiyama.

SURATUL-IKHLAAS (112)

Ni ya Makka Aya zake ni nne

Amepokea Imam Ahmad, Bukhari na maimamu wengine katika Hadithi aliyoisimulia Abu-Saiidi akisema kuwa: "Mjumbe wa Mwenyezi Mungu amesema kuwaambia Swahaba wake kwamba: Hivi mmoja wenu anashindwa kusoma theluthi ya Qur'ani ndani ya usiku mmoja? Hilo likawa gumu kwao na wakasema: Ni yupi miongoni mwetu anayeweza hilo? (Mtume) Akasema: "Qul-huwal-laahu ahad (Sura Al-ilhlaas) " ni theluthi ya Qur'ani". Ameipokea Hadithi hii: **1.** Bukhariy, Hadithi Na. 4627 **2.** Muslim, Hadithi Na. 1344 **3.** Tirmidhiy, Hadithi Na. 2821

1 SEMA: ILIVYO NI KWAMBA ALLAH NI WA PEKEE Washirikina walisema (kumwambia Mtume) Muhammad kuwa: "Ewe Muhammad, tutajie nasaba ya Mungu wako", ikateremka sura hii. Kwa hiyo, maana ni kwamba: Kama mnataka kuwekewa bayana nasaba yake basi yeye ni Mwenyezi Mungu wa pekee. Yaani ni mmoja, asiye na mshirika.

2 MWENYEZI MUNGU TU NDIYE MKUSUDIWA Mkusudiwa ni yule anayekusudiwa katika shida. Yaani: Anakusudiwa kwa vile ni mwenye uwezo wa kuzitatu shida hizo. Imepokewa kutoka kwa Ibn-abbas akisema kuwa: Mkusudiwa ni Bwana aliyekamilika katika ubwana wake, Mtukufu ambaye amekamilika katika utukufu wake, Muadhama ambaye amekamilika katika uadhama wake,

Mpole ambaye amekamilika katika upole wake, Tajiri ambaye amekamilika katika utajiri wake, Shupavu ambaye amekamilika katika ushupavu wake, Mjuzi ambaye amekamilika katika ujuzi wake na Mwenye hekima ambaye amekamilika

سُورَةُ الْاِخْلَاصِ
آياتها ٤
ترتيبها ١١٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ١ اللَّهُ الصَّمَدُ ٢ لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ ٣ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ٤

سُورَةُ الْفَلَقِ
آياتها ٥
ترتيبها ١١٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ١ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ٢ وَمِنْ
شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ٣ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي
الْعُقَدِ ٤ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ٥

سُورَةُ النَّاسِ
آياتها ٦
ترتيبها ١١٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ١ مَلِكِ النَّاسِ ٢ إِلَهِ
النَّاسِ ٣ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ٤ الَّذِي
يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ٥ مِنْ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ٦

katika hekima zake.

Mwenye sifa hizo ni Mwenyezi Mungu Mtakatifu. Hizi ni sifa ambazo hakuna anayezistahiki ila yeye tu asiyekuwa na mfano. Amesema Azzajjaj kuwa: Mkusudiwa ni Bwana ambaye ni kilele cha ubwana, hakuna Bwana zaidi yake.

3 HAKUZAA NA HAKUZALIWA Yaani: Kwake hakutoka mtoto, na yeye hakutokea kwenye chochote, kwa sababu: **1)** Yeye hafanani na chochote. **2)** Ni muhali kunasibisha kwake "kutokuwepo" wakati uliopita na ujao. Kwa sababu, mwenye kuzaliwa alikuwa hayupo kabla hajazaliwa. Yaani: Mwenyezi Mungu Mtukufu hana baba hata hata anasibishwe kwa baba huyo, na hana watoto hata wanasibishwe kwake. Qatada amesema kuwa: "Washirikina wa Kiarabu walisema kuwa: Malaika ni mabinti wa Mwenyezi Mungu (Qur'ani, sura 16, aya 57. Sura 37, aya 149). Na Wayahudi walisema kuwa: Uzeri ni Mwana wa Mwenyezi Mungu (Qur'ani, sura 9, aya 30). Na Wakristo wamesema kuwa: Masihi ni Mwana wa Mwenyezi Mungu (Qur'ani, sura 9, aya 30). Mwenyezi Mungu akawaambia (wote hao) kuwa ni warongo, akasema: "Hakuzaa na Hakuzaliwa".

4 NA HAKUNA YEYOTE ALIYE MFANAO WAKE Hakuna yeyote aliye sawa na yeye na kufanana naye, na hakuna anayeshirikiana naye katika chochote.

SURATUL - FALAQ (113)

Ni ya Makka Aya zake ni tano

Amepokea Imam Al-baihaqi na Tirmidhy na kusema kuwa mapokezi haya yako katika daraja la "Hasan" wakinukulu kutoka kwa Abu-said Al-khudriy akisema kuwa: "Mtume, Mwenyezi Mungu amfikishie rehema na amani, alikuwa akiomba kinga ya jicho la husda la majini na jicho la husda la watu. Ziliposhuka sura mbili za kinga, alikamatana nazo na kuacha yasiyokuwa hayo". Naye Imam Malik katika kitabu chake "*Muwat-ta*" amemnukuu Aisha akisema kuwa: "Mtume wa Mwenyezi Mungu alipokuwa akiumwa, alikuwa anajisomea sura mbili za kujilinda na kujipulizia. Ugonjwa wake ulipozidi, nikawa ninamsomea na ninamfutafuta kwa mkono wake, ili kutaraji baraka zake".

1 SEMA: NINAOMBA KINGA KWA BWANA WA AL-FALAQ Alfalaq ni asubuhi, kwa sababu usiku unatanzuka kwa asubuhi. Na yasemekana kuwa Alfalaq ni kila kilichotokana na vitu vyote alivyoviumba Mwenyezi Mungu Mtukufu, kama vile wanyama, asubuhi, nafaka, kokwa na kila kitu; iwe ni mmea au kinginecho. Yasemekana pia kuwa: Muradi ni kuashiria kwamba yule aliye na uwezo wa kuondoa kiza hiki kinene akakiondoa katika ulimwengu wote, basi ana uwezo wa kumuondolea anayetaka kinga kwake yale yote anayoyaogopa na kuyahofu.

2 KUTOKANA NA SHARI YA VITU ALIVYOUMBA Yaani: Ninataka hifadhi kwa Mwenyezi Mungu anikinge na shari ya viumbe vyake vyote alivyoviumba.

3 NA KUTOKANA NA SHARI YA USIKU UNAPOINGIA Yaani: Sema: Na ninaomba hifadhi kwake anikinge na shari ya usiku unapoingia. Wanazuoni wamesema kuwa hii ni kwa sababu usiku ndio wakati wanyama wakali wanatoka mafichoni mwao, wadudu wanaotambaa wanatoka mle walimo, watu waovu wanachangamka kufanya uovu na uhalifu. Na yasemekana kuwa Ghaasiq ni mwezi unapochomoza.

4 NA SHARI YA WANAWAKE WANAOTABANA KATIKA MAFUNDO Yaani: Na ninaomba kinga ya shari ya wanawake wachawi. Hiyo ni kwa vile wanawake hao walikuwa wanapulizia katika mafundo ya nyuzi wanaporoga kwa kutumia nyuzi hizo.

5 NA SHARI YA HASIDI ANAPOFANYA

HUSUDA Husuda maana yake ni mtu kutamani kuondoka neema ambazo Mwenyezi Mungu amezineemesha kwa mwenzie anayemfanyiwa husuda.

SURATUN-NAAS (114)

Ni ya Makka Aya zake ni sita

1 SEMA: NINAOMBA KINGA KWA BWANA WA WATU Bwana wa watu ni Mwenyezi Mungu, Muumba wao, Mpangaji mambo yao na Mtengenezaji hali zao.

2 MFALME WA WATU Ana ufalme uliokamilika na utawala wenye nguvu.

3 MOLA WA WATU Yaani: Muabudiwa wao, kwa sababu mfalme anaweza kuwa Mungu; na anaweza asiwe Mungu. Kwa hiyo, Mwenyezi Mungu akabainisha kuwa jina la Mungu linamuhusu yeye tu, hakuna yeyote anayeshirikiana naye katika jina hilo.

4 KUTOKANA NA SHARI YA MWENYE WASIWASI, MWINGI WA KURUDI NYUMA Mwenye wasiwasi ni shetani. Yaani: Ndiye mwenye wasiwasi. Mwingi wa kurudi nyuma: Kila anapotajwa Mwenyezi Mungu, shetani anarudi nyuma na ananywea. Na asipotajwa Mwenyezi Mungu, anajitanua juu ya moyo.

5 AMBAYE ANATIA WASIWASI KATIKA NYOYO ZA WATU Kutia wasiwasi kwa shetani ni wito wake wa kutaka watu wantii, wito anaoutoa kwa sauti iliyojificha, ifikayo ndani ya nyoyo bila ya kusikika sauti. Kisha Mwenyezi Mungu Mtukufu akafafanua kuwa wanaotia wasiwasi wako namna mbili; ni majini na wanadamu, akasema:

6 KATIKA MAJINI NA WATU Ama shetani jini, yeye anatia wasiwasi katika vifua vya watu, kama ilivyotangulia kuelezwa. Ama shetani binaadamu, wasiwasi wake katika nyoyo za watu ni kwamba yeye anajionesha kama mtoa nasaha mwenye huruma. Kwa hiyo, kutokana na maneno yake aliyoyatoa kwa mtindo wa nasaha, anaingiza katika moyo yale yale anayoyainigiza shetani jini katika moyo kwa kutia wasiwasi wake.

Na yasemekana kuwa Ibilisi anatia wasiwasi katika nyoyo za majini kama anavyotia wasiwasi katika nyoyo za wanaadamu. Imepokewa kutoka kwa Ibni-Abbas akisema kuwa: "Hakuna yeyote aliyezaliwa isipokuwa kwamba juu ya moyo wake kuna shetani. Anapomkumbuka Mwenyezi Mungu, shetani anarudi nyuma, na anaposahau, shetani anatia wasiwasi". *Bukhariy, Kitaab Tafsiir Qur'an. Tunamuomba Mwenyezi Mungu atukinge na hila za shetani na wasiwasi wake.*